

ΑΠΕΝΔΕΥΣΗ ΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

Περίοδος Β'
Τεύχος 880
Παρασκευή
3 Νοεμβρίου 2006
Τιμή: 4 ευρώ

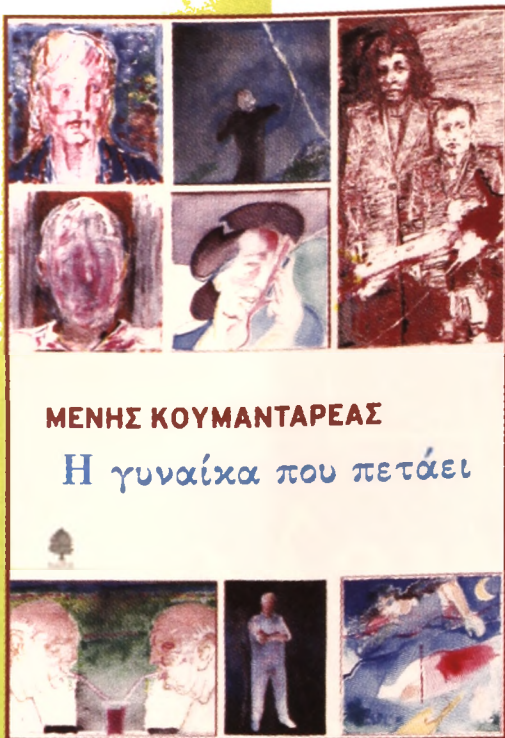
Πίσω από τα κάγκελα η Παιδεία αναστενάζει

ISSN 1108-9822

4 4

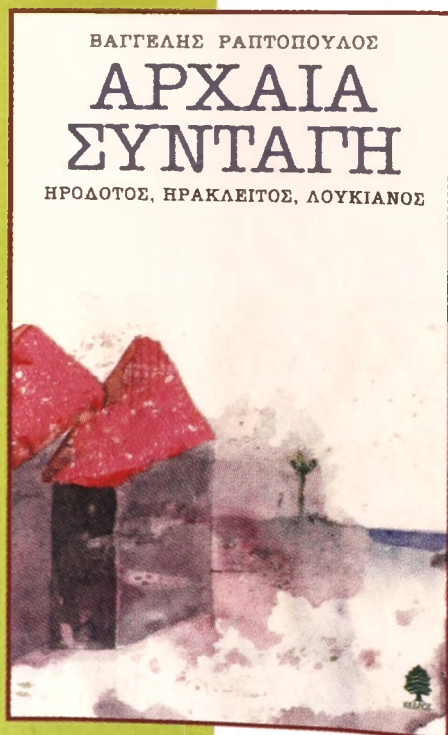
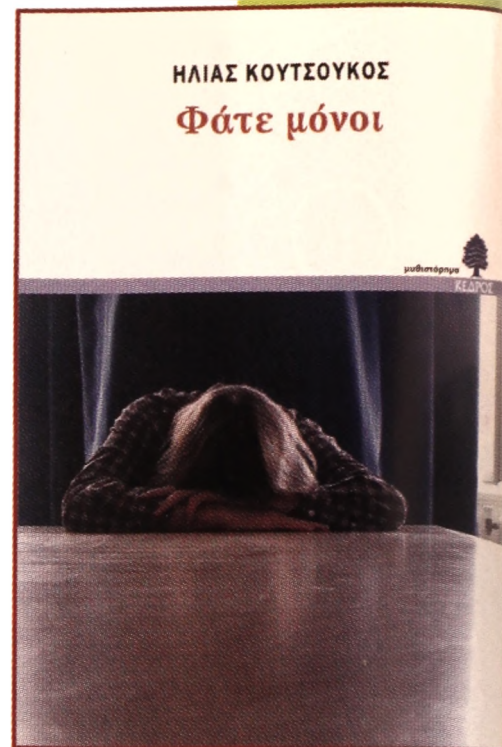
71108 982000

Γυναίκες που πετάνε:
με τη ζωή και
τα όνειρά τους.
Η γιαγιά Αγγελική,
η κυρία Βικτωρία,
οι μετανάστριες της
διπλανής πόρτας,
η Μαρία Κάλλας...

Υπάρχουν και
άντρες-ήρωες
στο βιβλίο.
Αυτοί όμως
δυσκολεύονται
να πετάξουν.

Στις αρχές της δεκαετίας
του '60 ένας μαθητής
γυμνασίου της μακρινής
επαρχίας αρνείται
να προσαρμοστεί
στο σύστημα αξιών
που κυριαρχεί.
Υποψιάζεται πως όλα
γύρω του είναι ένα βρώμικο
στημένο παιχνίδι
κι ονειρεύεται πως μπορεί
να ξεφύγει απ' όλα
αν γίνει παραγωγός
ραδιοφώνου, κάποιος
που όλοι θα θαυμάζουν...

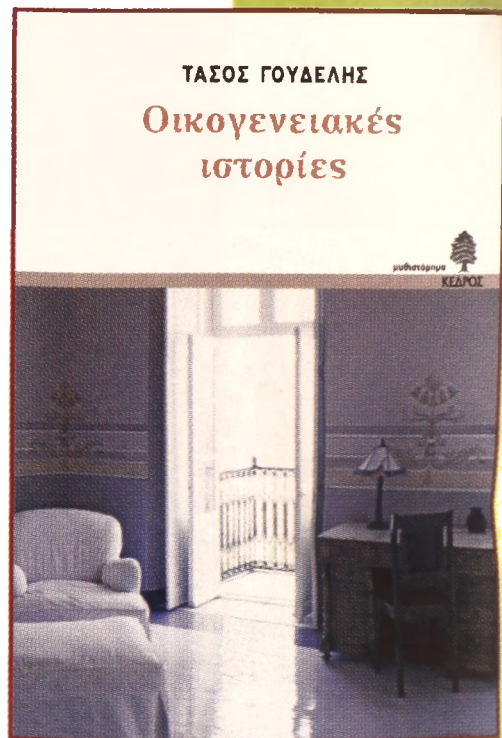

Ιστορίες από τον Ηρόδοτο,
φιλοσοφικοί στοχασμοί
από τον Ηράκλειτο και κωμικές
καταστάσεις από τον Λουκιανό.
Αυτή είναι
η «Αρχαία συνταγή» μου.

Μια απόπειρα σύνθεσης ενός
σημερινού μυθιστορήματος,
με αρχαία υλικά.

Και ταυτόχρονα,
ένας οδηγός ζωής.

Το «εσωτερικό» μιας οικογένειας
που το παρακολουθούμε
σε ένα αφηγηματικό ταχυδράμα
μεταξύ 1920 και 1950.
Ο Τάσος Γουδέλης αυτή
τη φορά προτείνει μια ιστορία
εσωστρέφειας, ενοχών
και αποκρύψεων μέσα από
το γνωστό του πυκνό ύφος.
Η ποιητική απόχρωση
είναι το ζητούμενο
σε αυτή την κλειστοφοβική
αφήγηση, η οποία περισσότερο
υπαινίσσεται παρά δηλώνει.

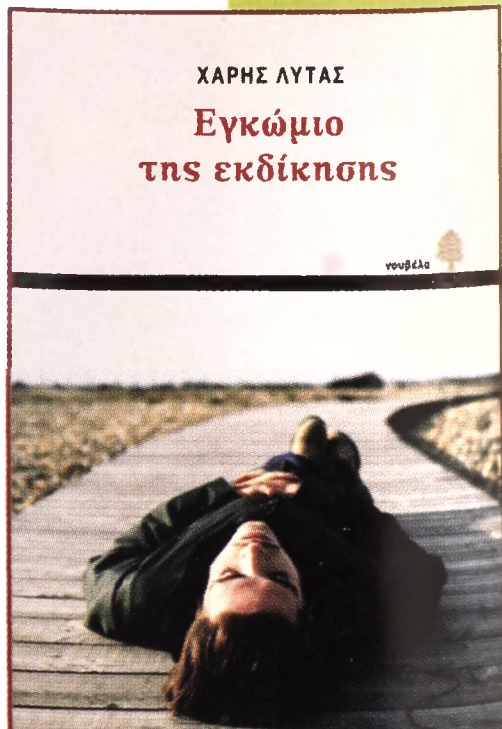

Το «ΜΑΝΙΦΕΣΤΟ» είναι
ένα πρωτότυπο σε θέμα
και δομή αστυνομικό
μυθιστόρημα που
εκτυλίσσεται στον
εκδοτικό χώρο.

Ένας «συγγραφέας
κατά συρροήν»
σαρκάζει και
δολοφονεί γνωστούς
συγγραφείς,
δημοσιογράφους,
εκδότες...

Μια ιστορία για το βιασμό
της αυτονομίας στις σχέσεις,
για τη στενάχωρη αίσθηση
της εκμετάλλευσης στη
συμβίωση και τις σφοδρές
συγκρούσεις των εγωισμών
και των συναισθημάτων.

Ένα βιβλίο για την οικοδόμηση
και την καταστροφή
της συντροφικότητας,
για το πόσο εύκολα
μπορεί η αγάπη να δώσει
τη θέση της στην αντιμέτωπη
όψη της, στο μίσος.

Περίοδος Β' • Έτος 33ο • Τεύχος 880
Παρασκευή 3 Νοεμβρίου 2006
Τιμή τεύχους: 4 ευρώ

ΑΝΤΙ - ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Κωδικός εντύπου για τα ΕΛΤΑ: 1045

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα
Τηλ. 210 7232713 - 210 7232819
Fax: 210 7226107

ANTI ON-LINE: <http://www.anti.gr>

e-mail: chrarou@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Γ. Παπουτσάκης

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Κατερίνα Λαμπρινού,
Γιάννης Μπαλαμπανίδης

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παναγιώτης Τσάρας

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ: Τασία Ρούμπου

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.

Λεύκης 134, Κρυονέρι, τηλ. 210 6297600

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ετήσια συνδρομή: 26 τεύχη, Εξάμηνη: 13 τεύχη

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 39 ευρώ, Ετήσια 78 ευρώ,

Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 200 ευρώ

Φοιτητική ετήσια: 70 ευρώ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 74 ευρώ, Ετήσια: 148 ευρώ,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 95 δολ. ΗΠΑ, Ετήσια 190 δολ. ΗΠΑ

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: 6 ευρώ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία

της Αθήνας: Περιοδικό ANTI,

για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α. Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.

Λασσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310 237463

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ: Οι καταλήψεις και οι αγώνες	4
• Κώστας Κουφογιώργος: Γελοιογραφία	5
• ΑΝΤΗΝΩΡ: Προσοχή: Η συμφωνία του Κιότο ν' ανανεωθεί εντός του 2007. Άλλως...	6
• ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ	8
• E-MAIL	13
• ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ	14
• ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ	16
• Ρεπόρτερ: Ο «Κόσμος του Επενδυτή» θέλει να ενώσει την Αριστερά	18
• Ανδρέας Σπύρου: Είκοσι χρόνια διάλυσης είναι πάρα πολλά για μια χώρα (β')	20
• Νίκος Βαρσακέλης: Η εκπαίδευση στην υπηρεσία της φεουδαρχίας;	24
• Ανδρέας Παναγόπουλος: Η κατάσταση στα πανεπιστήμια	26
• Δανάη Κισκήρα-Μπαρτσώκα: Τι ζητούν οι μαθητές...	27
• Γ. Κουρταλιώτης: Το μετεκλογικό σκηνικό επιβάλλει άμεση αναδιάταξη των κομμάτων	28
• Μ. Νικολάου: Τα πραγματικά μηνύματα των εκλογών για την τοπική αυτοδιοίκηση	30
• Α. Ψάλτης: Δωράκια της κυβέρνησης στον Χριστόδουλο ενόψει εκλογών	32
• Μαρίνα Βήχου: Αριστερά μηνύματα από την Ινδία	33
• ΚΟΣΜΟΔΡΟΜΙΟ	34
• Ειρήνη Δημητρίου: Έμπλεξαν τα... μοντέλα τους	36
• Σήφης Φιτσανάκης: Κέρδος για τις ΗΠΑ η πυρηνική πλάνη της Β. Κορέας	38
• ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ:	42
• Δημήτρης Φιλίππιδης: «Πόλη, Αρχιτεκτονική και Κοινωνία»	44
• Γρηγόρης Ιωαννίδης: Οι δύο πρώτες Εντολές	46
• Δημήτρης Χαρίτος: Πρόσω ολοταχώς!	47
• Νίκος Γουλανδρής: Αυτοκόλλητα στις κολόνες του σταδίου της Τουλούζης ή απορίες ενός αναγνώστη	50
• Δημήτριος Ρούμπος: Ένας φάρος Ορθοδοξίας στα Βαλκάνια	55
• ΒΙΒΛΙΟ	60
• Συλλογή	66

ΟΙ ΚΑΤΑΛΗΨΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΓΩΝΕΣ

ΟΙ ΑΠΕΡΓΙΕΣ των δασκάλων και των καθηγητών έληξαν, υποτίθεται, μετά τη συνάντηση των συνδικαλιστικών εκπροσώπων τους με τον πρωθυπουργό της χώρας. Βαθιά είναι η αίσθηση, όμως, ότι τίποτε δεν τελείωσε. Αντίθετα, ο αναβρασμός παραμένει. Και δεν έχει σημασία πώς ο πρωθυπουργός έπεισε τους εκπαιδευτικούς να επιστρέψουν στα σχολεία τους μετά από έξι εβδομάδες –προφανώς τους έπεισε πως, ό,τι και να κάνουν, «ουκ αν λάβουν παρά του μη έχοντος».

ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑ, ωστόσο, είναι τι θα γίνει με τα άλλα αιτήματα των εκπαιδευτικών, τα οποία είχαν να κάνουν με τη γενικότερη κατάσταση στην Παιδεία. Αυτά, μέχρι τη στιγμή αυτή, δείχνουν να ξεχάστηκαν. Αν φυσικά ήταν μέσα στα άμεσα ενδιαφέροντά τους, πράγμα για το οποίο οι ίδιοι με τη στάση τους προκαλούν κάποιες αμφιβολίες.

ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ της Παιδείας, όμως, δεν απασχολούν μόνο τους εκπαιδευτικούς. Απασχολούν –και πιο άμεσα– τα ίδια τα παιδιά, αγόρια και κορίτσια, που εδώ και σχεδόν τρεις εβδομάδες έχουν καταλάβει εκατοντάδες γυμνάσια και λύκεια σε όλη τη χώρα. Σε άλλες σελίδες θα διαβάσετε τις απόψεις αρθρογράφων και ακτιβιστών για το θέμα των καταλήψεων. Εδώ, ωστόσο, θέλουμε να ασχοληθούμε περισσότερο με το φαινόμενο κατάληψη, όπως εξελίσσεται σήμερα.

Η ΚΑΤΑΛΗΨΗ, ανεξάρτητα με το κατά πόσο την αντιλαμβάνεται κανείς ως ορθό μέσο πάλης ή όχι, έχει καθιερωθεί τα τελευταία 33 χρόνια ως η απεργία των φοιτητών και των μαθητών. Και δεν καθιερώθηκε ως τέτοια μόνο αναπαυόμενη στις συμβολικές δάφνες της εξέγερσης του Πολυτεχνείου το 1973, αλλά γιατί και σε άλλες περιπτώσεις υπήρξε η αιχμή ιστορικών κινητοποιήσεων. Ας θυμηθούμε το 1979, το 1991 αλλά και το 1998 και την περσινή χρονιά στα Πανεπιστήμια.

ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ λοιπόν των μαθητών πρέπει να ειπωθεί ως ένα απεργιακό κίνημα. Κατά κανόνα τα απεργιακά κινήματα κρίνονται και από το επίπεδο των αιτημάτων τους. Στην προκειμένη περίπτωση, είναι εύκολο για τον καθένα να βρει κενά ή και ατέλειες στον λόγο των μαθητών και να διαφωνήσει με αυτά που ζητάνε.

Η ΟΥΣΙΑ, ωστόσο, στην απεργία των παιδιών δεν βρίσκεται στα εξειδικευμένα αιτήματα. Βρίσκεται στη γενική δυσανεμία που εκφράζεται από τους μαθητές και για το επίπεδο και για το είδος της εκπαιδευτικής διαδικασίας, αλλά και για τον τρόπο ζωής που τους επιβάλλει το σημερινό σχολείο (λύκειο – φροντιστήριο – διάβασμα) και το μέλλον για το οποίο τους προετοιμάζει. Όποιος δεν το καταλαβαίνει αυτό, εθελοτυφλεί.

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ θέτουν λοιπόν, και με emphaticό μάλιστα τρόπο, ζητήματα ουσίας. Το να μεταφέρουμε τη συζήτηση στην ορθότητα των ειδικών αιτημάτων, ή στους λεγόμενους «βανδαλισμούς», συνιστά υπεκφυγή από την ουσία. Όπως συνιστά υπεκφυγή και να προσπαθούμε να υποτιμήσουμε τα διαμαρτυρόμενα παιδιά ή να στρέψουμε εναντίον τους ακόμα και τους γονείς τους. Το ζήτημα της εφηβικής βίας δεν είναι βέβαια συνάρτηση των καταλήψεων, όσο είναι συνάρτηση του επιπέδου μόρφωσης και της γενικότερης κατάστασης της κοινωνίας. Και έπειτα, τα αιτήματα των παιδιών δεν θα μπορούσαν να είναι –και δεν είναι– απαλλαγμένα από κοινωνικές αυταπάτες.

ΑΣ ΕΧΟΥΜΕ όμως κάτι στο μυαλό μας: αν δεν σκύψουμε πάνω από αυτή τη ζωντανή αγωνία των παιδιών, επικαλούμενοι τα ελαττώματά της, τότε αυτές οι κοινωνικές αυταπάτες θα συνεχίζουν να αναπαράγονται γιγάντιες. Και το εκπαιδευτικό σύστημα του ελληνικού κράτους θα είναι ο σπουδαιότερος, ο πιο μεγάλος παραγωγός τους.

ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΙΚΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑ

ΟΙ ΧΑΜΕΝΕΣ
ΩΡΕΣ ΔΕΝ
ΕΙΝΑΙ ΤΙΠΟΤΑ
ΜΠΡΟΣΤΑ
ΣΤΑ ΧΑΜΕΝΑ
ΧΡΟΝΙΑ

Προσοχή: Η συμφωνία του Κιότο να ανανεωθεί εντός του 2007. Άλλως...

... ΚΑΙ ΕΝΩ δάσκαλοι και καθηγητές επέστρεψαν (επιστρέφουν) στα σχολεία, η κυβέρνηση έκρινε πως το σχέδιο νόμου για την αναβάθμιση των ΑΕΙ δεν πρέπει να κατατεθεί τώρα, αλλά τον Ιούνιο, με το τέλος του διδακτικού έτους. Γιατί όχι; Το κυβερνητικό επιτελείο ανακάλυψε, ξαφνικά, ότι η Παιδεία είναι ένας εξαιρετικά «ευαίσθητος χώρος» και ότι η πολλή πρεμούρα βλάπτει! Κατ' ακολουθία: Αναβάλλοντας «επ' ολίγον» την κατάθεση του συγκεκριμένου νομοσχεδίου, η κυβέρνηση συμβάλλει στην «αποκλιμάκωση της έντασης και στην αποκατάσταση κλίματος ηρεμίας στον ευαίσθητο χώρο της παιδείας». Έξοχα! Μόνο που κάπου εμφιλοχωρεί η συζήτηση για την αναθεώρηση του άρθρου 16 του Συντάγματος (περί ιδρύσεως ιδιωτικών, μη κερδοσκοπικών πανεπιστημίων κλπ), η οποία, εκ των πραγμάτων, προηγείται –θα προηγηθεί– του σχεδίου νόμου για την αναβάθμιση των ΑΕΙ. Κατά τα άλλα, και υπό την αίρεση ότι δεν θα υπάρξει νέα αναβολή, η συζήτηση για το άρθρο 16 του Συντάγματος θα ξεκι-

νήσει τέλη Ιανουαρίου, για να ολοκληρωθεί μέσα στον Φεβρουάριο.

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ όλα τα παραπάνω, αλλά με τον πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ, τι μέλλει γενέσθαι; Όπως είναι γνωστό, σε μια εποχή «ανάλαφρης αισιοδοξίας» (κατά τον χαρακτηρισμό του Νίκου Μπακουνάκη στο *Βήμα*) ο Γ.Α. Παπανδρέου είχε ταχθεί υπέρ της αναθεώρησης του άρθρου 16 του Συντάγματος. Πλην, είχε υπολογίσει χωρίς τον ξενοδόχο, τη νεολαία του ΠΑΣΟΚ (την ΠΑΣΠ), η οποία, ευκαιρίας δοθείσης, έσπευσε να διαδηλώσει την εναντίωσή της στην ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων με «τρόπο ακραίο» –διάβαζε με καταλήψεις σχολών και πανεπιστημίων. [Τότε, επί κυβερνήσεων ΠΑΣΟΚ, η κατάληψη σχολών ή πανεπιστημίων, εθεωρείτο, από τους κυβερνώντες, «ακραίο φαινόμενο», ενώ, επί κυβερνήσεων Νέας Δημοκρατίας, αντίστοιχες καταλήψεις θεωρούνται, από την ηγεσία του ΠΑΣΟΚ, «φυσικό φαινόμενο», υπαιτιότητα της κυβερνητικής πολιτικής].

ΣΤΟΥΣ ΚΟΛΠΟΥΣ του ΠΑΣΟΚ, όμως,

καταγράφεται ένας ευρύτερος αχός, με αφορμή τα αποτελέσματα των πρόσφατων δημοτικών και νομαρχιακών εκλογών: «Γιατί ο πρόεδρος βραδυπορεί; Και γιατί δεν εξαγγέλλει τις αλλαγές που δήλωσε ότι θα εξαγγείλει»; Ορισμένοι αρθρογράφοι, μάλιστα, αν και φίλα προσκείμενοι στο ΠΑΣΟΚ, προχωρούν ακόμα πιο πολύ: *Το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης πρέπει επιτέλους να συνειδητοποιήσει ότι «υπό τις παρούσες συνθήκες, οι (προσεχείς) εκλογές είναι χαμένες· και ότι μόνο αν αλλάξουν οι συνθήκες αυτές (με αλλαγές μέσα στο ίδιο το ΠΑΣΟΚ) μπορεί να κερδηθεί το πολιτικό παιχνίδι».*

ΜΙΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΙΣΟΔΥΝΑΜΗ ΤΟΥ ΚΡΑΧ ΤΟΥ 1929...

ΕΥΤΥΧΕΙΣ οι έλληνες πολιτικοί σχολιαστές (στον όρο θα μπορούσε να περιληφθεί και η στήλη αυτή...) εξακολουθούν να παθαίνουν με το θέμα των «ιδιωτικών, μη κερδοσκοπικών πανεπιστημίων», ενώ κύριο θέμα σε όλες σχεδόν τις ευρωπαϊκές εφημερίδες τις

ΕΤΟΙΜΑΣΤΗΚΑΝ ΑΚΟΜΗ ΔΥΟ ΤΟΜΟΙ ΤΟΥ ANTI (2004)

Είναι έτοιμοι και διατίθενται από τα γραφεία του περιοδικού
(Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21)

δυσό ακόμα τόμοι του ANTI που συμπεριλαμβάνουν τα τεύχη
804 έως και 833 (Ξ)

και 821 έως και 833 (ΞΑ)

Θα βρείτε επίσης τους τόμους των προηγούμενων ετών

ημέρες αυτές είναι η υπερθέρμανση του πλανήτη, η οποία –κατά τον διακεκριμένο οικονομολόγο Νίκολας Στερν– απειλεί να τινάξει στον αέρα τα θεμέλια της παγκόσμιας οικονομίας, ακριβέστερα «να επιφέρει διεθνή οικονομική καταστροφή ισοδύναμη με το κραχ του 1929 και τους δύο παγκόσμιους πολέμους».

ΜΕΡΙΚΟΙ θα υποστηρίξουν ίσως ότι οι οικονομολόγοι «συνήθως υπερβάλλουν»... Αλλά όλα δείχνουν –με βάση τις ανακοινώσεις του Νίκολας Στερν και του βρετανού πρωθυπουργού Τόνι Μπλερ– ότι η διαγραφόμενη καταστροφή «δε θα συμβεί στο μακρινό μέλλον, αλλά στη διάρκεια της δικής μας ζωής, το πολύ ως το 2050». Ειδικότερα ο Νίκολας Στερν (πρώην κορυφαίο στέλεχος της Παγκόσμιας Τράπεζας) προβλέπει συρρίκνωση της παγκόσμιας οικονομίας ως και 20%, αν δε ληφθούν άμεσα μέτρα. Κατά συνέπεια: η συμφωνία που θα διαδεχθεί τη Συμφωνία του Κιότο (την οποία, όπως είναι γνωστό, δεν υπέγραψε η κυβέρνηση του Τζορτζ Μπους...) πρέπει να υπογραφεί εντός του 2007, αντί του 2010-2011, όπως έχει προγραμματισθεί.

[Απορία: θα μπορούσε να διανοηθεί κανείς, στα δελτία «ειδήσεων» των 8μ.μ., μια συνταρακτική τηλεμαχία με θέμα τη Συμφωνία του... Κιότο; Αλλά είναι γνωστό, κυρίες και κύριοι, ότι οι συζητήσεις με θέμα την προστασία του περιβάλλοντος δεν ανεβάζουν την τηλεθέαση. Άρα, όπερ έδει δείξει.]

ΑΠΟ ΤΟΝ ΒΡΑΖΙΛΙΑΝΟ ΛΟΥΛΑ ΣΤΟΝ ΔΙΚΟ ΜΑΣ ΑΛΟΓΟΣΚΟΥΦΗ...

ΚΑΙ ΜΙΑΣ και ξεφύγαμε, προσωρινώς, από τα ελληνικά δικά μας («ακραιφνή» ή όχι δεν έχει σημασία...), μπορούμε να καταγράψουμε τη νίκη του Λούις Ινάσιο (Λούλα) Ντα Σίλβα, στον δεύτερο γύρο των βραζιλιανικών προεδρικών εκλογών. Κάποιοι προέβλεπαν (και εύχονταν) την ήττα του Λούλα στις εκλογές αυτές, με κεντρικό επιχείρημα ότι δεν κατάφερε να δαμάσει τη διαφθορά. Φαίνεται, όμως, ότι η, ως ένα βαθμό, πτώση του πληθωρισμού, η αύξηση του ελάχιστου μισθού και η μείωση της φτώχειας, μέτρησαν περισσότερο απ' ό,τι οι κατάγγελίες

του Χρ. Παπανίκου

περί «σκανδάλων», «κουμπάρων» κλπ. Παρά ταύτα, ο Λούλα δεν είχε πρόβλημα να δηλώσει (αμέσως μετά την επανεκλογή του) ότι ναι μεν είναι αριστερός, αλλά «δεν μπορούμε να ξοδεύουμε περισσότερα απ' όσα κερδίζουμε». Διαφορετικά, είπε, θα χρεωθούμε περισσότερο και δεν θα μπορούμε πλέον να πληρώνουμε.

Ο ΛΟΥΛΑ υποσχέθηκε ότι στη δεύτερη αυτή θητεία του θα είναι «πιο αριστερός» (συγκριτικά με τον «κεντρώο πραγματιστή της περιόδου 2002-2004»...) και ότι θα επιδιώξει να επιτύχει οικονομική ανάπτυξη της τάξεως του 50%.

ΤΟ ΑΛΜΑ από τη Βραζιλία του Λούλα στην Ελλάδα του... Γ. Αλογοσκούφη είναι, βέβαια, μεγάλο. Πάντως, δε λείπουν οι φιλοκυβερνητικοί σχολιαστές που καταγράφουν ως επιτυχία τη μείωση του ελλείμματος και του δημοσίου χρέους, «χωρίς διατάραξη της κοινωνικής συνοχής». Άλλοι σχολιαστές θέλουν να ελπίζουν ότι, ως την άνοιξη του 2007, η χώρα θα έχει βγει από το καθεστώς της «κοινοτικής επιτήρησης», άρα πάμε καλά. Φυσικά, υπάρχουν και «αρνητικά» όπως, λόγου χάρη, η φοροδιαφυγή, που εκδηλώνεται (μεταξύ άλλων) και στην αγορά πολυτελών αυτοκινήτων! Κατά τον Νίκο Νικολάου, στην Καθημερινή, η Ελλάδα εισάγει, κάθε χρόνο, περισσότερες Πόρσε ή το τζιπ της, το Καγιέν, απ' ό,τι η Γερμανία με οχταπλάσιο πληθυσμό! Κατά τα άλλα η ζωή τραβά, φυσικά, την ανηφόρα: ο υπουργός Οικονομίας έκρινε ότι ο φόρος για τα λαϊκά τσιγάρα των 1,80 ευρώ έπρεπε να διπλασιασθεί, ενώ τα τέλη κυκλοφορίας για αυτοκίνητα πά-

νω από 2.358 κυβικά (διάβαζε 483 ευρώ) έπρεπε να μείνουν ως έχουν.

ΚΑΙ ΟΜΩΣ, ΠΑΡΑ ΤΙΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ, ΟΙ «ΑΡΓΟΝΑΥΤΕΣ» ΞΑΝΑΡΧΟΝΤΑΙ...

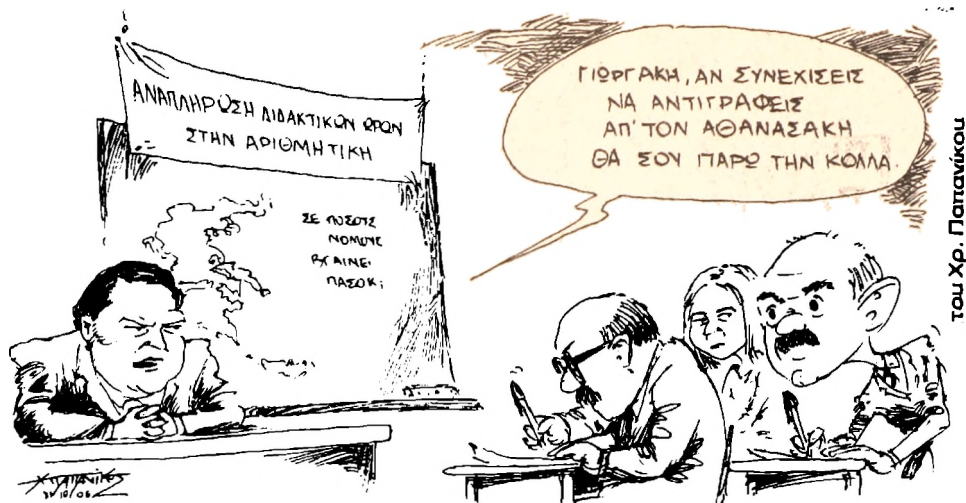
...ΚΑΙ ΕΝΩ τα ευρωτουρκικά αλλά και τα ελληνοτουρκικά (λόγω κυπριακού) δεν πάνε καλά, ο «Δρόμος των Αργοναυτών», με στόχο την ενοποίηση της αγοράς των χωρών του Ευξείνου Πόντου, φαίνεται ότι προχωρεί... Την ώρα που στοιχειοθετούνται οι γραμμές αυτές, ο «Δρόμος των Αργοναυτών» ήταν το κεντρικό θέμα διάσκεψης, στη Μόσχα, με την ευκαιρία της ολοκλήρωσης της ρωσικής προεδρίας στον ΟΣΕΠ. Κατά την ελληνική εισήγηση, που μάλλον θα γίνει αποδεκτή, ο «Δρόμος των Αργοναυτών» θα ξεκινά από την Αλεξανδρούπολη και θα ακολουθεί τη διαδρομή: Κομοτηνή, Χάσκοβο (Βουλγαρία), Βουκουρέστι, Κισινάου (Μολδαβία), Οδησσός, Μαριούπολη, Νοβοροσίσκ (Ρωσία), Μπατούμ (Γεωργία), Τραπεζούντα, Άγκυρα, Κωνσταντινούπολη, με κατάληξη την Αλεξανδρούπολη μέσω της δεύτερης γέφυρας που Ελλάδα και Τουρκία αποφάσισαν να κατασκευάσουν στον Έβρο.

ΑΥΤΑ ως προς τους φίλιους Αργοναύτες... Κατά τα άλλα, η Αθήνα έσπευσε να θυμίσει στην Άγκυρα ότι η ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση συνεπάγεται ορισμένες υποχρεώσεις. Άλλως «πρέπει να υπάρξουν –κατ' εφαρμογήν συμπεφωνημένων ευρωπαϊκών κειμένων– κάποια μέτρα και κυρώσεις». Όσο για τη στάση του τούρκου πρωθυπουργού Ταγίπ Ερντογάν, ο άνθρωπος διαθέτει (μεταξύ άλλων) και... χιούμορ, «άλλες υποχωρήσεις, από μέρους μας, μην περιμένετε»!

ΑΝΤΗΝΩΡ

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Ο θρίαμβος του δικομματισμού είναι γεγονός.
- Αυτό έδειξαν τα αποτελέσματα και του δεύτερου γύρου των νομαρχιακών και δημοτικών εκλογών.
- Για όσους τουλάχιστον τα μυωπικά τους γυαλιά είναι ελεγμένα από οφθαλμιάτρους κι όχι από τους πάσης φύσεως κομπογιαννίτες.
- Γαλαζοπράσινη απ' άκρου εις άκρον η χώρα.
- Η καταβύθιση της απόπειρας του λεπενικού σχήματος ήταν μια νότα αισιοδοξίας, αλλά κανείς δεν μπορεί να είναι σίγουρος για το μέλλον.
- Κατά τα λοιπά, οι όποιες επιτυχίες της Αριστεράς είναι η εξαίρεση κι όχι ο κανόνας.
- Όπως φαίνεται, οι αλλαγές από το πράσινο σε γαλάζιο και τούμπαλιν δείχνουν ότι μεταξύ των δυο εταίρων του συστήματος οι διαφορές είναι ανύπαρκτες.
- Οι κοκορομαχίες των εκπροσώπων τους στα κανάλια για την τιμή -όχι των όπλων αλλά- της νομής της εξουσίας δεν πείθουν κανέναν.
- Δηλαδή πόσο πιο προοδευτικός για παράδειγμα είναι ο κ. Χρυσόχοϊδης από τον κ. Πολύδωρα ή ο κ. Πρωτόπαππας από τον κ. Αλογοσκούφη;
- Όλα είναι φλου που έλεγε κι ο Μπάμπης στο γνωστό τραγούδι του Παύλου Σιδηρόπουλου.
- Όταν οι Σέρρες βάφονται πράσινες και η Ηλιούπολη γαλάζια βράσε όρυζα.
- Και μάλιστα τώρα που έχουμε ρύζι μεταλλαγμένο στην αγορά, άστα να πάνε.

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ «ΒΑΘΕΩΣ» ΤΥΠΟΥ

Ούτε συνεννοημένες να ήταν οι μεγάλες εφημερίδες της περασμένης Κυριακής. Όλες τους, επειδή «νοιάζονται» ιδιαίτερα για τον τόπο και για τα μεγάλα προβλήματα του πολιτικού συστήματός μας, άνοιξαν «διάλογο» για το παρόν και το μέλλον του ΠΑΣΟΚ, μετά την ανοικτή κόντρα Παπανδρέου - Βενιζέλου. Δεν πρωτότυπησε όμως καμία, επειδή δεν έκαναν τίποτα άλλο από το να αναπαράγουν γραπτώς τις βαθυστόχαστες δηλώσεις - αναλύσεις - επισημάνσεις των ιδίων ακριβώς στελεχών του ΠΑΣΟΚ που μας ταλαιπωρούν καθημερινά από τα τηλεοπτικά παράθυρα. Ιδού το «πάνθεον» των βαθυστόχαστων του ΠΑΣΟΚ: Α. Διαμαντοπούλου, «η επίτροπος με το χαμόγελο» Μ. Χρυσόχοϊδης, ο οποίος δεν θέλει να καταλάβει ότι

για να πάρει το χρίσμα από την Αμερική πρέπει πρώτα να έχει την έγκριση του Γιωργάκη· Βάσω Παπανδρέου, η οποία μόνο στο επώνυμο κολάει με τον αρχηγό· Δ. Ρέππας, που διατυμπανίζει την προσωπική του ανάγκη «να είμαστε όλοι με τον Γιώργο»· Φώφη Γεννηματά, η οποία ανάβει ακόμα λαμπάδες στον Μεγαλοδύναμο επειδή είχε απέναντί της τον Ντινόπουλο· Μαρία Δαμανάκη, η «αριστερούλα» παραφωνία της φωνής του Πολυτεχνείου (α, ρε Χαρίλαε, μας μπούχτισες στα λάθη)· Άκης Τσοχατζόπουλος, που τα πάει ακόμα καλά με τον Βαγγέλη στα εξοπλιστικά· Μιλένα Αποστολάκη, η διαχρονική δύναμη· Πολυζωγόπουλος, μεγάλου αναστήματος· Ευάγγελος Βενιζέλος, πολύ μεγάλου αναστήματος· Α, και ο Καστανίδης! Π.Π.

ΡΟΜΑ

Το θέμα των Ρομά στην Πάτρα φέρνει στην επικαιρότητα ο βουλευτής του Συνασπισμού κ. Φώτης Κουβέλης με σχετική ερώτηση προς τον υπουργό Εσωτερικών. Αφορμή τα δημοσιεύματα του διεθνούς τύπου στα οποία αποτυπώνονται οι άθλιες συνθήκες των Ρομά σε Πάτρα, Εύοσμο Θεσσαλονίκης, Βοτανικό και Μαρούσι. Ο κ. Κουβέλης ζητά να μάθει ποια μέτρα προτίθεται να λάβει το αρμόδιο υπουργείο για την ενσωμάτωση των Ρομά στο κράτος δικαίου και για το πώς ελέγχονται οι δημοτικές αρχές, όταν προβαίνουν με παράνομο τρόπο στις εξώσεις των Ρομά. Σως

ΟΔΗΓΙΕΣ

Η τέχνη έχει όρια, αποφάνθηκε με λιτό, πλην περισπούδαστο, ύφος σχολιάζοντας την πρόσφατη δουλειά του Τζίμη Πανούση ο Θεσσαλονίκης Άνθιμος. Ο Πανούσης σκανδαλίζει εκ νέου με την αναφορά του στα σύμβολα της πίστης. Και ο άγιος Θεσσαλονίκης, αφού θεωρεί πλέον ζητήματα ρουτίνας τα εθνικά προβλήματα, σκέφθηκε να γνωμοδοτήσει και περί τέχνης. Ε, μιας και πλησιάζουν τα φεστιβάλ κινηματογράφου και τραγουδιού σκέφθηκε να προπονηθεί ξεσκονίζοντας τις γνώσεις του...

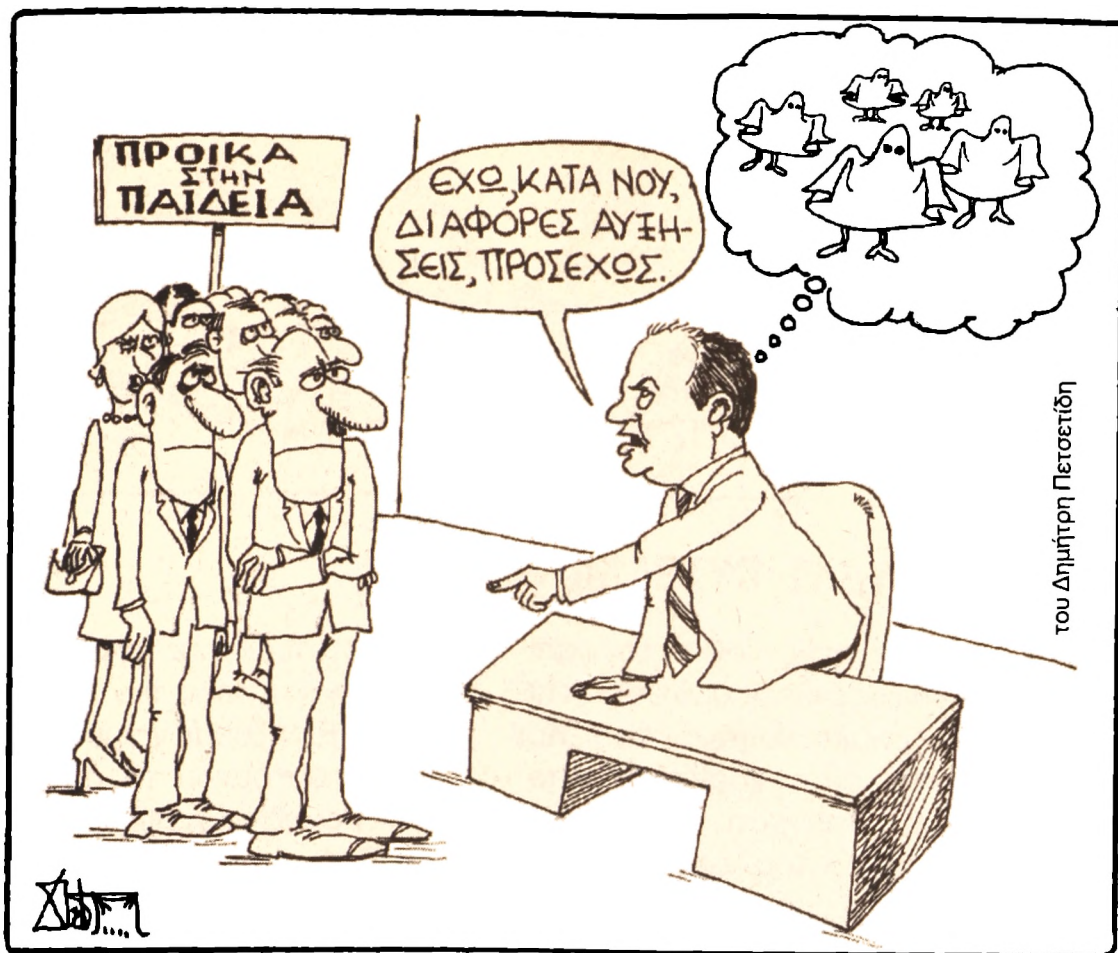
ΣΩ.ΛΕ

ΠΑΣΟΚΟΓΚΡΙΝΙΕΣ

Σε περιόδους κρίσης και όταν παρατηρείται δυσκολία στο αναζητηθούν οι αιτίες της, τα μέλη μιας ευρύτερης ομάδας ή οργάνωσης δεν διστάζουν να ομολογήσουν ότι απαιτούνται να δρομολογηθούν γενικώς και αορίστως αλλαγές. Το αίτημα περί αλλαγών επανέρχεται στην ομήγυρη των στελεχών του ΠΑΣΟΚ. «Να γίνει πολιτικό - οργανωτικό συνέδριο»,

«να δημιουργηθεί ομάδα καθημερινής κρούσης», «αλλαγές στα όργανα του κόμματος». Ιδού μερικές από τις προτάσεις που μεταφέρουν τον αντίλαλο μιας νέας κομματικής Βαβυλωνίας. Οι δυσκολίες προσαρμογής απέναντι στο μέλλον συνεργούν στο να επανακάμπτουν απόψεις που αναμνησκάζουν θέσεις από το παρελθόν. Ένα παρελθόν που για άλλους

πρόσφερε τις συνταγές της επιτυχίας και για άλλους είναι υπεύθυνο για την σημερινή κατάσταση του ΠΑΣΟΚ. Το ότι ακόμη επιμένουν στη λογική του κομματικού υποψηφίου στην Τοπική Αυτοδιοίκηση φανερώνει ένα αθεράπευτο σύνδρομο. Θεμιτή είναι η συζήτηση, αρκεί ένα κόμμα να εμπεδώσει πλήρως τους όρους της εσωκομματικής δημοκρατίας... ΣΩ.ΛΕ

ΓΙΑ ΔΕΣ ΠΟΥ ΤΗΝ ΕΝΩΣΕ...

Μπορεί ο Α. Τσίπρας να διαμαρτυρήθηκε –και δικαίως– για τον τίτλο που του έβαλε στο στόμα ο *Κόσμος του Επενδυτή* («Θέλω να ενώσω την Αριστερά»), αλλά αφού την καταγγελία του την δημοσίευσε και ο *Ριζοσπάστης* –και μάλιστα σε πολύ θετικό κλίμα– μάλλον την ένωσε, ήθελε – δεν ήθελε. Παράπλευρα κέρδη λέγονται αυτά... **Γ.Κουρ**

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Χαμός στη Χαριλάου την επαύριο των αποτελεσμάτων.
- Η πολιτική ανατροπή (ε ρε, γλέντια!) που διέβλεψε ο πρόεδρος, λίγο έλλειψε να αποτελέσει την ανατροπή του Βενιζέλου.
- Ο αθεόφοβος, την ώρα που έγινε μπάχαλο στο πολιτικό συμβούλιο, βγήκε σε δυο κανάλια και έκανε δηλώσεις.
- Οι γνωστοί-άγνωστοι ρουφιάνοι συναγωνιστές του, όμως, είχαν προλάβει να τον «δώσουν» στους δημοσιογράφους και (ξανα)έγινε ρόμπα!
- Αλλά και η άλλη;
- Η εκ Βρυξελλών μαντάμ τι αμόλησε;
- Δεν υπήρχε, είπε, πολιτικό διακύβευμα!
- Πού την μάθατε, κυρία μου, την έννοια;
- Όταν κολλούσατε αφίσες του ΠΑΣΟΚ;
- Ή από κάποιο κόμμιξ που ξεφυλλίσατε σε κάποια περιοδεία;
- Στα κυβικά σας, λοιπόν, κι αφήστε τα διακυβεύματα για τους φιλοσόφους του κινήματος.
- Τον Κουνελάκη, τον Βέλτσο, τον Τσουκαλά, τον Μαρωνίτη, άντε και τον Βούγια.
- Αλήθεια, τι έγινε αυτή η ψυχή;
- Με την Αράπογλου ή τον Μπουτάρη ήταν;
- Ό,τι και να στήριξε πάντως το αποτέλεσμα είναι γνωστό.
- Και για να κλείνουμε με τις δημοτικές εκλογές.
- Καλέ μας Σπύρο, πόσο γρήγορα σε ξέχασαν οι άκαρδοι!
- Από megafwono του κινήματος, όπως είχες αυτοπροσδιοριστεί, κατέληξες βουβός και άφωνος.

ΤΟΥΣ ΚΟΙΤΑΞΕ ΣΤΑ ΜΑΤΙΑ ΚΑΙ...

Το θαύμα συντελέσθη. Εδέησε ο πρωθυπουργός να δεχτεί τους δασκάλους στο Μαξίμου και αμέσως αποκαταστάθηκε η τάξη, η απεργία τερματίστηκε. Πώς έγινε αυτό; Το κοινό είχε προΐδεασθεί από τον Τύπου Ρουσόπουλο. «Ο πρωθυπουργός θα τους κοιτάξει στα μάτια και θα τους πει ποια είναι τα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας». Όπερ και εγένετο. Ωσάν ένας άλλος γητευτής παρέλυσε γλυκά τις

αντιστάσεις τους και αιφνιδίασε φυσικά τον Γιώργο, που περίμενε πως και πως να παρουσιάσει τις θέσεις του για την Παιδεία. Ναι, είναι αλήθεια. Η επανάληψη της ίδιας τετριμμένης επιχειρηματολογίας με στομφώδες ύφος προσβάλλει το νευρικό σύστημα. Παραδίδεται καταβεβλημένος. Ας μην έχουν παράπονο οι της ΔΟΕ. Βρέθηκαν μια ανάσα από το οπτικό πεδίο της εξουσίας. **ΣΩ.ΛΕ**

ΚΑΙ ΤΩΡΑ, κ. ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΕ;

Πέρασαν οι εκλογές και επανεξελέγησαν η κ. Φώφη Γεννηματά και οι κ. Κουκουλόπουλος στην Κοζάνη και Κουράκης στο Ηράκλειο. Και για τους οποίους έχουμε γράψει και ξαναγράψει ότι με αντισυνταγματικό νόμο εμισθοδοτούντο από τις εταιρείες που παλιά ήταν υπάλληλοι (που λέει ο λόγος) και παράλληλα έπαιρναν και τις «αποζημιώσεις» τους από το «λειτούργημα» του νομάρχη και του δημάρχου. Για το θέμα είχε γίνει και ευρεία συζήτηση από τα κανάλια προεκλογικά. Βέβαια δεν ίδρωσε το αφτί κανενός. Κάτι ψέλλισε ο κ. Παυλόπουλος, ότι αυτά είναι... παρελθόν. Να δούμε τώρα τι θα κάμει ο κ. υπουργός. Θα συνεχίσει να δέχεται τις διπλομισθίες; Εμείς τα γράφουμε έτσι, για υπενθύμιση όσων μας διαβάζουν. Γιατί, βέβαια, ο αλαζονικός κ. Παυλόπουλος «δεν απαντά σε δημοσιεύματα», όπως μας ανακοίνωσε κάποτε –το πότε και μεις το ξεχάσαμε– το Γραφείο Τύπου του υπουργείου του. **Π.Π.**

ΚΟΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΟΘΕΝ ΕΣΧΕΣ

Το πολύ σοβαρό θέμα του «πολιτικού χρήματος» συζητείται στην αρμόδια Επιτροπή της Βουλής, στο πλαίσιο της αναθεώρησης του Συντάγματος. Δυστυχώς, την ίδια στιγμή που θίγεται ένα τόσο σημαντικό ζήτημα, η ελληνική κοινωνία βομβαρδίζεται με κάθε λογής αποπροσανατολιστικά «σκάνδαλα» και σκανδαλάκια που προωθούν διάφορα διαπλεκόμενα συμφέροντα με τα «παπαγαλάκια» τους στα ΜΜΕ. Η πρόταση της ΝΔ για το άρθρο 29 αναφέρει ότι «η βασική και πρωτεύουσα πηγή χρηματοδότησης των κομμάτων είναι ο κρατικός προϋπολογισμός, με αυστηρότερους περιορισμούς στη χρηματοδότηση από ιδιωτικές πηγές, οι οποίες συνιστούν εξαίρεση». Ζητάει, επίσης, να ανατεθεί η αρμοδιότητα ελέγχου του «πόθεν έσχες» των βουλευτών και των προεκλογικών και λειτουργικών δαπανών τους σε ειδικό τμήμα του Συνταγματικού Δικαστηρίου, το οποίο θα μπορεί να επιβάλλει κυρώσεις, που θα φθάνουν μέχρι και την έκπτωση από το βουλευτικό αξίωμα ή και τη δήμευση περιουσιακών στοιχείων που δεν δηλώθηκαν. Σαν ευχολόγιο μου μοιάζουν όλα αυτά. Κάτι αντίστοιχο με τον ξεπερασμένο θεσμό του «πόθεν έσχες», ο οποίος λες και επινοήθηκε για να κρύβεται το «βρώμικο πολιτικό χρήμα», παρά για να αποκαλύπτεται. **Π.Π.**

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Ούτε για γραμματέα τοπικής οργάνωσης δε σε θέλουν τα πασόκια.
- Ας πρόσεχες!
- Είναι γνωστή η αποστροφή μας στον τηλεοπτικό κίτρινο Ζούγκλα.
- Και την έχουμε καταγράψει.
- Και για πολιτικούς και για ιδεολογικούς και για αισθητικούς λόγους.
- Τζάμπα μάγκας.
- Αλλά αυτά που έδωσε στη δημοσιότητα με τη βίλλα του Ρουσόπουλου, τις πισίνες και το ακίνητο στο Ψυχικό, μήπως (λέμε) πρέπει κάποιος εισαγγελέας να τα ψάξει;
- Όχι πως η τηλεόραση θα φτιάξει με την αποπομπή του Ζούγκλα, αλλά όχι πως θα μας λείψει κιόλας.
- Η Μαριορή, όπως είναι το κανονικό όνομα της κ. υπουργού Παιδείας, εξακολουθεί να είναι το όνομα που συζητείται περισσότερο και αυτές τις μέρες στην κοινωνία.
- Σταθερή στις αναχρονιστικές της απόψεις και στη θατσερική πολιτική που εφαρμόζει, σημειολογικά μπορούμε να πούμε ότι πέτυχε να μη δώσει τίποτα και να λήξει η απεργία των δασκάλων.
- Οι διμοιρίες των δαπιτών της εμποδίζουν τις καταλήψεις στα πανεπιστήμια.
- Εκεί που δυσκολεύεται είναι οι καταλήψεις στα σχολεία.
- Ίσως με τη συνδρομή των ΜΑΤ, τη βοήθεια των εισαγγελέων και των γαλαζοπράσινων διευθυντών, να σωφρονίσει τους μαθητές!
- Γιατί περί σωφρονισμού πρόκειται και όχι περί μόρφωσης, παιδαγωγικής και δημοκρατίας.

ΟΥΤΕ ΒΟΥΔΑΣ, ΟΥΤΕ... ΒΟΥΓΙΑΣ

Ενοχλήθηκε ο Βούγιας, επειδή ο Τσίπρας διαβεβαίωσε ότι «δεν πρόκειται να γίνω Βούγιας». Δηλαδή, θα έπρεπε να αποτελεί τιμή για έναν πολιτικό της Αριστεράς να μετατρέπεται σε πολιτική πόρνη και, εν μια νυκτί, να ξεχνάει ποιος τον ανέδειξε, και να περνάει από την Αριστερά σε ένα κόμμα της εξουσίας, στο ΠΑΣΟΚ; Η άνοδος του κ.

Βούγια, αναμφισβήτητα, οφείλεται ως έναν βαθμό στην «επικοινωνιακή γοητεία» του. Και αυτήν του τη χαρίζουμε. Αποτελεί πράγματι προσωπική ιδιοκτησία του. Δεν του χαρίζουμε, όμως, τις ιδέες της Αριστεράς, με τις οποίες έκανε την παλαιότερη πολιτική του εμφάνιση ως υποψήφιος στη Θεσσαλονίκη. Υποψηφιότητα, η οποία είχε στηριχθεί

με κάθε τρόπο από τον ΣΥΝ. Σύσταση και προς τον Αλέξη Τσίπρα: Ελπίζουμε να μην πάρουν κι αυτουνού τα μυαλά αέρα, και να πιστέψει, όπως και ο Βούγιας, ότι η προσωπική του, εξωτερική «επικοινωνιακή γοητεία» τον καθιστά ομφαλό του κόσμου. Και σίγουρα να κάνει πράξη αυτό που λέει: Ότι δεν πρόκειται να γίνει Βούγιας. **Π.Τ.**

ΤΕΛΟΣ ΕΠΟΧΗΣ

Είπα κι εγώ να διαβάσω μια μετεκλογική συνέντευξη του Τσίπρα και αγόρασα από το περίπτερο το *Down Town* του Κωστόπουλου. Όταν όμως είδα στο εξώφυλλο εκείνα τα σαρκώδη χείλη της Ελεωνόρας Μελέτη και εκείνο το προκλητικό μπούστο της κολάστηκα. Πήγα κατευθείαν στις σελίδες, όπου για τις ανάγκες της φωτογράφισης το άσπρο σουτιέν της πρώτης σελίδας είχε γίνει μαύρο και τα μάτια μου κόντεψαν να φύγουν από τη θέση τους βλέποντας τα αιθέρια εσώρουχα της «μης Ελ». Όταν όμως διάβασα τη δήλωση της παρουσιάστριάς του «Πρωινού Καφέ» στην TV, ότι «δεν υπάρχουν σεξουαλικές ανάγκες, υπάρχουν συναισθηματικές ανάγκες», ντράπηκα. Αντί να σπεύσω να της ζητήσω κι εγώ συνέντευξη, έκανα ένα κρύο ντους και γύρισα σελίδες για να βρω τη συνέντευξη Τσίπρα, όπου διδάχθηκα πολλά για τη «νέα Αριστερά». Αφού η Αριστερά ούτε καν εφημερίδα δεν έχει στον τόπο μας, οι εποχές άλλαξαν και οι λαϊφσταϊλάδες επικρατούν στα μίντια, μπορούμε πλέον να παρουσιάζουμε τις απόψεις μας μαζί με τα εσώρουχα της Μελέτη. Όλο και κάτι θα μαθαίνει το ευρύ κοινό και η νεολαία για μας. Είναι οι νέες μέθοδοι της προπαγάνδας και της αγκιτάσις. Άλλωστε κι ο Λένιν αυτό δεν έλεγε; Ότι «πρέπει να κολυμπάμε στις μάζες». Λίγο μάτι δεν βλάπτει. Ακούω συνεχώς καυγάδες από τις οθόνες των τηλεοράσεων. Οι πάντες επιχει-

ρούν να οικειοποιηθούν τα εκλογικά αποτελέσματα. Το μεγάλο ερώτημα ωστόσο παραμένει: Ποιος νίκησε; Ποιο κόμμα; Απάντηση κανένας. Ο μόνος που έστειλε ένα μήνυμα ήταν ο λαός που δήλωσε: «Αρχίζουμε να την κάνουμε από τα μαντριά». Πάνε τα μαντριά, λοιπόν, πάνε και τα τσοπανόσκυλα. Τέρμα και τα γουρούνια στο σακί. Τέλος εποχής. «Ξεκινάμε για την τελική νίκη» μας είπε η Άννα Διαμαντοπούλου. Κι ο τελευταίος να κλείσει την πόρτα. Πού πάνε, άραγε, μόνοι τους κι άρχισε να χιονίζει; Τσίρκο χωρίς θεατές δεν νοείται. Ελεγκτής του ΙΚΑ πιάστηκε να δωροδοκείται με 2.000. Γιατί; Είχε ρίξει τις τιμές και χαλούσε την πιάτσα; «Δεν θα υπονομεύσω το μέλλον της Ελλάδας με παροχές που δεν αντέχει η οικονομία», δήλωσε ο πρωθυπουργός Κ. Καραμανλής, απευθυνόμενος στους εκπαιδευτικούς. Στον Χριστόδουλο, όμως, έκανε ένα «δωράκι» 800 εκατ., απαλλάσσοντας την Εκκλησία από τη φορολογία που πλήρωνε μέχρι τότε. Προφανώς. Διαφορετικά θα έπεφτε (εκλογική) φωτιά να μας κάψει. «Είναι μεθυστικό να μην παίζεις σουξέ», δήλωσε ο Διονύσης Σαββόπουλος στα εγκαίνια νέας μπουάτ. Ιδίως όταν δεν κάνεις σουξέ. Η ΓΣΕΕ και ΑΔΕΔΥ θα αναλάβουν, λέει, πρωτοβουλία για το θέμα της Παιδείας. Σαν να λέμε ότι ο Μητσοτάκης θα αναλάβει την επίλυση του Κυπριακού.

Α.Α.

ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟΣ ΣΤΑ ΣΩΜΑΤΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Αναμφισβήτητα το υφιστάμενο συνδικαλιστικό κατεστημένο είναι αναξιόπιστο, ο θεσμός περνάει ολόπλευρη κρίση και δεν έχει να παρουσιάσει καμία νέα πρόταση-παρέμβαση στο κοινωνικό γίγνεσθαι. Όμως, δεν νομίζουμε ότι το Πολιτικό Εφετείο νοιάστηκε για τα προβλήματα στον συνδικαλισμό και γι' αυτό απέρριψε προ δύο εβδομάδων αίτημα των στρατιωτικών για την ίδρυση σωματείου στον χώρο. Το σκεπτικό του είναι ενδιαφέ-

ρον, αλλά γεννά πολλά ερωτηματικά ως προς την ορθότητά του. Έκρινε, λοιπόν, αντισυνταγματικό το αίτημα, πιστεύοντας ότι ένα συνδικάτο στρατιωτικών θα αναμειγνύεται στον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας των Ενόπλων Δυνάμεων και στον τρόπο προστασίας της έννομης τάξης. Αρμοδιότητες που, όπως σημείωσε, σύμφωνα με το Σύνταγμα ανήκουν αποκλειστικά στην κρατική εξουσία. Επιπλέον, θεώρησε ότι η ίδρυση σωματείου θα έδινε

την ευκαιρία για κομματικές αντιπαραθέσεις και θα προκαλούσε προβλήματα στη συνοχή των στρατιωτικών. Δηλαδή, τώρα για να 'χουμε καλό ρώτημα, το Εφετείο θέλει να μας πει ότι στις Ένοπλες Δυνάμεις της χώρας μας βασιλεύει η αξιοκρατία, ότι τα κόμματα δεν παρεμβαίνουν στο Πεντάγωνο και ότι ισχυροί διαπλεκόμενοι και πολιτικοί χώροι δεν λύνουν και δένουν στον τομέα των προμηθειών για την Άμυνα;

Π.Ρ.

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Έδωσε και «συνέντευξη» στον Alexis του MEGA και του Συγκροτήματος της τάξεως και της ηθικής του κ. Αλαφούζου, με τη συμμετοχή φοιτητών, που υποτίθεται θα έθεταν ερωτήσεις.

- Εκπομπή που θύμιζε το αντίστοιχο εγχείρημα του Μαστοράκη στη χούντα μετά το Πολυτεχνείο.

- Κατασκευασμένη σκηνοθεσία για να φτιάξουν ένα δημοκρατικό προφίλ στην υπουργό.

- Όπως δε μασά, όμως, η Μαριόρη έτσι δε μασούν και οι φοιτητές.

- Ένας-δυο, που δεν ήταν από τους κλακαδόρους της, την εκνεύρισαν, με αποτέλεσμα να ανασκώνει συνεχώς τους ώμους της αλά Μητσοτάκη και να τα μπερδεύει.

- Δεν είχε από κοντά και τον Βερέμη να της δίνει κανένα σκονάκι και τα πράγματα γίνονταν δύσκολα.

- Τότε ο φύλαξ άγγελος Alexis διέκοπτε κι έδινε τον λόγο στους «δικούς της» (τους καλούς φοιτητές που παρακολουθούν όλα τα μαθήματα), που μίλαγαν για χρήση ναρκωτικών και βιασμούς στο πανεπιστήμιο.

- Κι αυτοί οι άνθρωποι τολμούν να μιλούν για ήθος!

- Αλλά αν δεν ήταν τέτοιοι πώς θα κατείχαν τις συγκεκριμένες θέσεις;

- Μήπως από τα τυπικά τους προσόντα;

- Ήθος έχουν οι μαθητές που παρέλασαν με μαύρα ρούχα και οι εκπαιδευτικοί που διαδήλωσαν επιμένοντας για μια καλύτερη παιδεία.

ΠΑΡΕΛΑΣΕΙΣ

Ενοχλήθηκαν κυβερνητικά στελέχη και άλλοι παράγοντες του πολιτικού κόσμου για το ότι μαθητές και καθηγητές χάλασαν το κλίμα των παρελάσεων με τις διαμαρτυρίες τους. Φυσικά τα ίδια συναισθήματα θα εξέφραζαν και για τους αντιστασιακούς που παρέλασαν με πλακάτ ζητώντας να ικανοποιηθούν τα αιτήματα της Παιδείας. Για ποια παρέλαση κόπτονται; Για αυτήν που αποτελεί κατάλοιπο του Μεταξικού καθεστώτος και που ισοδυναμεί με πρακτική συμμόρφωσης στο πνεύμα μιας στρατιωτικής πειθαρχίας; Δεν φτάνει που τα παιδιά βομβαρδίζονται με άχρηστα πράγματα στο σχολείο, είναι υποχρεωμένα να συντονίζουν την κίνηση του λαιμού με το ρυθμό της σφυρίχτρας. Ο αυταρχικός χαρακτήρας της εκπαίδευσης είναι γνωστός, δεν χρειάζεται να το επιβεβαιώνει και με τελετουργικό τρόπο...

ΣΩ.ΛΕ

του Δημήτρη Πετσετίδη

ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΕΙΣ

Οι κύριοι της ελληνικής αστυνομίας ξεθαρρεύουν και συναγωνίζονται σε πρωτότυπες ιδέες τον πολιτικό τους προϊστάμενο. Αποφάσισαν να ζητήσουν αποζημίωση, τόσο για τα εξαρτήματα των ΜΑΤ που χάνονται ή καταστρέφονται όσο και για τα υλικά που χρησιμοποιούνται σε επιχειρήσεις καταστολής επεισοδίων. Μιλάμε βέβαια για δακρυγόνα, χημικά και άλλα αγνά προϊόντα που γεύονται συχνά όσοι έχουν το θράσος να συμμετέχουν σε πορείες. Να γιατί προχθές στη Λάρισα τα ΜΑΤ απλώς παρακολουθούσαν τους χούλιγκανς να αλληλοσυμπλέκονται. Πού να τους βρεις μετά για να τους στείλεις το λογαριασμό για τα σπασμένα ρόπαλα; (Για τα ληγμένα χημικά που εκτοξεύονται σωρηδόν τελευταία, πού να απευθυνθούμε; Στον ΕΦΕΤ;)

ΣΩ.ΛΕ

ΠΑΡΑΚΜΗ

Η κατάσταση στο ελληνικό ποδόσφαιρο όσο πάει και επιδεινώνεται. Ο αποτροπισμός για όσα βλέπουμε κάθε Κυριακή δεν σηκώνει ευφρολογήματα. Οι μετακινήσεις αφιονισμένων οπαδών έχει αποτύχει ως μέτρο, ενώ οι υπεύθυνοι για την διοργάνωση του πρωταθλήματος (λέγε με «Σούπερ Λίγκα») δηλώνουν ότι με το πρόβλημα της βίας... θα ασχοληθούν από του χρόνου! Βλέπεις, φέτος εργάζονται για την αναβάθμιση της ποιότητας του θεάματος, δεν προλαβαίνουν. Από την άλλη η αστυνομία σηκώνει τα χέρια ψηλά αποποιούμενη τις ευθύνες της. Άντε και φέτος θα την βγάλουμε με τα συνήθη λογίδια και τις διακηρύξεις. Αυτά όμως δεν αρκούν για να ζεστάνουν τους φιλάθλους.

ΣΩ.ΛΕ

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Αλλά πώς μπορούμε να έχουμε καλύτερη και ουσιαστικότερη παιδεία εντός του πλαισίου του συγκεκριμένου συστήματος;
- Αυτό είναι το διακύβευμα, για να θυμηθούμε και την Αννούλα του Βορρά, που τα Συγκροτήματα Τύπου την πάνε με τετρακόσια.
- Εκνευρίζοντας ακόμα περισσότερο τον μακεδονομάρχη Βαγγέλα, που βλέπει ότι στο τέλος θα βρεθεί έξω από την κούρσα της διαδοχής.
- Και ο οποίος, κατά πως φαίνεται (άσχετο), σταμάτησε τη δίαιτα.
- Αγωνιστικούς χαιρετισμούς στους καταληψίες μαθητές και τους φοιτητές.
- «Τίποτα δεν πάει χαμένο», αδέρφια, για να θυμηθούμε τον Μάνο Λοίζο.

N. ΜΟΛ.

ΔΕΝ ΠΗΡΕ ΕΙΔΗΣΗ ΤΙΠΟΤΕ

Πολλοί μετά τις εκλογές μίλησαν για φαινόμενο Τσίπρα. Εμείς περιορίστηκαμε να πούμε ότι «η ελπίδα πεθαίνει τελευταία», ότι θέλουμε να πιστεύουμε πως ο Τσίπρας αποτελεί ένα δείγμα ελπίδας και ότι η Αριστερά δεν αποτελεί παρελθόν, αλλά έχει μέλλον. Κάποιοι, όμως, όπως ο κ. Πέτρος Ευθυμίου, ανακάλυψαν τη συνταγή της επιτυχίας του υποψηφίου του ΣΥΝ στην Αθήνα στο ότι πήγε κόντρα στη μιντιοκρατία. Καλά, πού ήταν αυτός στην προεκλογική περίοδο; Δεν είδε ότι η υποψηφιότητα Τσίπρα προβλήθηκε πέραν των αναλογιών και της δύναμης του κόμματός του από τα κανάλια; Δεν άκουσε

εκείνα τα «ηγετικά κλιμάκια» του που σχολιάζουν πικρόχολα ότι τον Τσίπρα τον στήριξε το Συγκρότημα Λαμπράκη; Δεν πληροφορήθηκε τη συνάντηση που είχε ο Αλαβάνος με τον διευθυντή των Νέων, με τη διαμεσολάβηση γνωστού αριστερού κινηματογραφιστή και αριστερής συγγραφέως; Κάτι τέτοιο, βέβαια, δεν μετριάξει ούτε την επιτυχία Αλαβάνου έναντι εσωκομματικών και ΠΑΣΟΚ, ούτε αυτήν του Τσίπρα. Αμφιβάλω, απλώς, κατά πόσο μπορεί ένα κόμμα της Αριστεράς να έχει εμπιστοσύνη σε έναν χώρο που το μόνο που επιζητάει είναι να έχει υπηρέτες.

Σ.Ι

ΛΕΥΚΟΣ ΕΡΑΝΟΣ... ΥΠΕΡ ΠΑΣΟΚ

Λευκό και άκυρο παντού, όπου κατεβαίνει ο ΣΥΝ, πρότεινε το ΚΚΕ. Λευκό στη Νίκαια, όπου αναμετρώνταν ΚΚΕ-ΠΑΣΟΚ, πρότεινε η τοπική του ΣΥΝ, και ΠΑΣΟΚ (!) στην Καρδίτσα, όπου η αναμέτρηση ήταν η ίδια, πρότεινε ο υποψήφιος δήμαρχος του ΣΥΝ και η δημοτική του κίνηση. Ευτυχώς που, στην πλειοψηφία τους, οι ψηφοφόροι της Αριστεράς δεν τους άκουσαν και η ζημιά περιορίστηκε στην Καρδίτσα και τη Λιβαδειά, που τις πήρε το ΠΑΣΟΚ και τώρα πίνει στην υγεία των κορόιδων (της Αριστεράς).

Γ.Κουρ

ΦΩΤΟΒΟΛΙΔΕΣ - ΚΑΡΩΤΙΔΕΣ

Το ποδόσφαιρο, κατά κύριο λόγο, αλλά και τα άλλα ομαδικά παιχνίδια με μπάλα, είχαν πάντοτε μια σοβαρή δόση βαρβαρισμού και χυδαιότητας. Ίσως από τον τρόπο που παίζονται – τόσο εναντίον τόσων–, ίσως από την ομαδοποίηση που δημιουργούν –βαθύτερη ανθρώπινη ανάγκη να νιώσει κάποιος νικητής την ώρα που ηττάται στα άλλα «μέτωπα» της ζωής–, ίσως από την προώθηση άνομων, συνήθως, συμφερόντων που μασκαρεύονται πίσω τους. Μάλλον και τα τρία μαζί, σε διαφορετική δοσολογία κατά περίπτωση. Από μικρό παιδί, πενήντα τόσα χρόνια τώρα, θυμάμαι επεισόδια και ξυλοδαρμούς μεταξύ των οπαδών του «Αβέρωφ» και του «Ατρομήτου», των προδρόμων και συστατικών στοιχείων του «ΠΑΣ Γιάννενα»... Ίσως γι' αυτό μόνο δύομισι φορές

έχω πάει σε γήπεδο...

Από αυτή την προϊστορία όμως, που διέψευσε μεν υποσχέσεις εξυγίανσης από δυο... εντεκάδες υπουργών ποδοσφαίρου (λέγονται και «αθλητισμού»), αλλά κρατιόταν εκεί, «απλώς» στη βαρβαρότητα και τη χυδαιότητα, μέχρι το προχθεσινό πανό στη Λάρισα «Κάθε φωτοβολίδα και καρωτίδα» υπάρχει μεγάλη, πολύ μεγάλη απόσταση.

Πριν 20 χρόνια είχαμε έναν νεκρό στο γήπεδο της Λάρισας από μια φωτοβολίδα που τον είχε χτυπήσει στην καρωτίδα, προκαλώντας άμεσα σχεδόν το τέλος του. Αυτό το γεγονός θύμιζε το... αγωνιστικό πανό. Κάτι σαν μνημόσυνο ήταν. Της πιο άγριας και χυδαίας μορφής.

Ο «ανδρισμός» των ανεγκέφαλων δεν τους επέτρεψε να εκφράσουν την επι-

θετικότητά τους με τα τετριμμένα «θα σας φάμε», «θα σας σκίσουμε», «θα σας γ...με» κλπ. Αισθάνθηκαν την ανάγκη να δηλώσουν ανοιχτά τα δολοφονικά τους ένστικτα, πως τις (απαγορευμένες κατά τα άλλα...) φωτοβολίδες θα τις κατεύθυναν στο λαιμό των αντι-οπαδών - εχθρών τους. Εύγε!

Θα βρεθεί κάνας εισαγγελέας να θυμηθεί και να εφαρμόσει τα άρθρα του Ποινικού Κώδικα περί προσβολής της μνήμης νεκρού, περί απειλής κατά της ζωής; Υπάρχουν αδιάσειστα στοιχεία, φωτογραφίες, βίντεο, όπου καθαρότατα φαίνονται οι εγκληματίες. Θα βρεθεί κανείς δικαστής να τους τιμωρήσει; Αν όχι, θα περιμένετε να κάνουν αυτοκάθαρση μεταξύ τους; Κούνια που σας κούναγε.

N.A.ΛΑΜΠΗΣ

ΕΠΕΤΕΙΟΣ

Χαίρετε, αγαπητοί μου. Πάει και η 28η Οκτωβρίου. Πέρασε. Του χρόνου πάλι. Οπότε ελπίζω οι δάσκαλοί μας να έχουν πάρει πλέον αύξηση, ώστε να θυμηθούν τον πόλεμο του '40 και τους πατεράδες τους, που αφήσαν εκεί τα κόκκαλά τους, και να πάνε στην τιμητική παρέλαση.

ΠΟΛΕΜΟΣ

Αλλά, θα μου πείτε, ας πρόσεχαν και οι πατεράδες μας και ας μην κάνανε τους νταήδες! Ας λέγανε ένα «ευχαριστώ την κυβέρνηση της Ιταλίας» και ας συνέχιζαν τα ειρηνικά τους έργα. Τι τους θέλανε τους πολέμους, οι πολεμοκάπηλοι; Και τι φταίνει τώρα οι δάσκαλοί μας να ασχολούνται με πολέμους και να παρελαύνουν χωρίς επίδομα, επειδή οι πατεράδες τους είχανε ντυθεί τσολιάδες και τρέχανε στα βουνά;

ΣΥΚΟΥΤΡΗΣ

Εν σχέσει, τώρα, με το θέμα του πολέμου, σας παραθέτω την άποψη του Ιωάννη Συκουτρή: «Ως τώρα δεν έχει ευρεθεί άλλη μορφή ομαδικής αυτοθυσίας. Είναι η μόνη περίπτωση (ο πόλεμος) που ένας λαός ολόκληρος αποδεικνύει, εις μίαν υπερέντασιν και συνοχήν των φυσικών και ηθικών του δυνάμεων, εμπράκτως και με θυσίας αληθινάς την πίστιν του, ότι υπάρχουν αξίες που στέκονται πολύ υψηλότερα από την πρωταρχικήν και άμεσον αξίαν: την ζωήν. Είναι μικρόν αυτό –από πνευματικής καθαρώς απόψεως, εννοώ, όχι από την άποψιν της πολιτικής σκοπιμότητος;»

ΠΙΤΣΕΣ

Η παιδεία χρειάζεται αλλαγές. Όστε τα παιδιά μας να έχουνε κάποια ελπίδα να μην γίνουνε ντελίβερι μπόι. Διότι έτσι όπως πάει το πράγμα στα γυμνάσια και τα πανεπιστήμια, τους βλέπω σε λίγα χρόνια να ζητιανεύουνε στα φανάρια. Διότι οι εποχές που σε διόριζε ο Αντρέας στο δημόσιο πέρασαν. Σήμερα άμα δεν έχεις κάποια ειδική γνώση, ανεβαίνεις στο παπάκι και μοιράζεις πίτσες. Οπότε πρέπει επειγόντως, στα πανεπιστήμια κυρίως, να γίνουνε κάποιες αλλαγές. Όστε τα ΑΕΙ να γίνουν πραγματικά αυτόνομα και να μορφώνουν τον κόσμο.

ΦΙΛΟΤΙΜΟ

Και η Αριστερά να αφήσει τις καταλήψεις για ψύλλου πήδημα και να κοιτάξει τα φτωχαδάκια που τρέχουνε στα άθλια σχολεία και δεν έχουνε να πάνε στου Μωραΐτη. Αυτοί θα την πατήσουνε, όχι ο γιος του Βερόπουλου. Λοιπόν, ας αφήσουνε τα πολλά πολλά και να κοιτάξουνε να διορθώσουν τα εκπαιδευτικά. Χρειάζεται και ένα φιλότιμο που και που. Δεν είναι όλα στη ζωή λεφτά. Άμα δεν έχεις φιλότιμο, δεν σώζεσαι.

ΚΑΤΑΛΗΨΗ

Η κατάληψη, αγαπητοί μου, είναι ένα ακραίο μέσο πάλης. Το υιοθετείς όταν πρόκειται να ανατρέψεις ένα καθεστώς, μια κυβέρνηση, όταν είσαι στο τελευταίο στάδιο μιας επανάστασης και ετοιμάζεσαι να μπεις στα χειμερινά ανάκτορα. Δεν κάνεις κατάληψη με σφυρίχτρες και παλαμάκια, φωνάζοντας να φύγει η Κουτσίκου! Διότι έτσι εκφυλίζεις τον αγώνα και δεν έχεις κανένα αποτέλεσμα. Αν θέλεις να φύγει η Κουτσίκου –που δεν βλέπω και τον λόγο δηλαδή– στέλνεις ένα γράμμα στον Καραμανλή και το ζητάς. Σιγά το δύσκολο!

ΜΟΝΟΜΑΧΙΑ

Τα πολιτικά μας στην ίδια κατάσταση και ο θεός

βοηθός. Ο Γιώργος με τον Βενιζέλο βρίσκονται σε μπρα ντε φερ και περιμένουν. Τι περιμένουν; Με πόσες μονάδες θα χάσει ο Γιώργος τις εκλογές. Αν χάσει από 3 και κάτω σώζεται μάλλον. Αν χάσει από 3 και πάνω φεύγει για Μόντρεαλ, μαζί με την Σοφία και τις δύο Μαργαρίτες.

ΒΑΣΙΛΟΜΗΤΩΡ

Το άλλο το καταπληκτικό το μάθατε; Είπε, λένε, η μαμά του Γιώργου, η Μαργκαρετ, πως επόμενος πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ, μετά τον Γιώργο, θα είναι η κόρη του Μαργαρίτα! Η εγγονή της! Και μετά μου λέτε εσείς για τον Κωνσταντίνο και την Άννα-Μαρία; Μα, αγαπητοί μου, αυτοί τουλάχιστον ήταν βασιλιάδες και τρέχανε πάνω σε άμαξες. Δεν πηγαίνανε στα γυμναστήρια. Διότι όταν περνάς τη μέρα στο γυμναστήριο, ως οικογένεια εννοώ, πώς μετά θέλεις να δημιουργήσεις βασιλικό οίκο, ο οποίος να κυβερνάει διά παντός την Ελλάδα;

ΤΕΛΜΑ

Καλλιτεχνικά νέα δεν έχω. Πνευματικά νέα δεν έχω. Όλα μέσα σε τέλμα. Να δούμε πότε θα αρχίσει να κινείται κάτι. Η Ελλάδα έτσι πάει, όμως, ανέκαθεν. Πάει μόνη της. Και σχεδόν δεν μας χρειάζεται.

ΠΕΜΠΤΗ 19.10.2006 - ΤΕΤΑΡΤΗ 1.11.2006

ΠΕΜΠΤΗ 19.10.2006

• Πολλαπλασιάζονται οι καταλήψεις στα σχολεία, και στο μόνο που ελπίζει πλέον η κυβέρνηση για τη λήξη τους είναι η πίεση από τους γονείς. Και δυστυχώς υπάρχουν πολλοί, και μάλιστα «προοδευτικοί», που είναι διατεθειμένοι να παίξουν το παιχνίδι αυτό!

• Το αίμα των Αμερικανών ρέει στο Ιράκ, καθώς τους 69 έφτασαν οι στρατιώτες που σκοτώθηκαν μέχρι σήμερα τον μήνα Οκτώβριο. Ο Μπους όμως αρνείται να αποχωρήσει μέχρι να τον αποχωρήσουν...

• Όντας η μοναδική χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που διαθέτει κλειστά επαγγέλματα, οι Βρυξέλλες μας πιέζουν να τα ανοίξουμε. Η πλάκα είναι ότι οι αντιδράσεις προέρχονται από όλο το πολιτικό φάσμα. Γιατί πιστεύατε ότι μπορούσε να είναι διαφορετικά;

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 20.10.2006

• Ισχυρότατες πιέσεις δέχεται η Κύπρος από τη φιλανδική Προεδρία προκειμένου να συνεχιστούν απρόσκοπτα οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις της Τουρκίας. Ο Τάσσος όμως καλά κρατεί!

• Το φάντασμα του Βιετνάμ στοιχειώνει τον Λευκό Οίκο. Για πρώτη φορά ο πρόεδρος των ΗΠΑ παραδέχτηκε αναλογία μεταξύ του Ιράκ και της καταστροφής που σημαδεύει ως σήμερα τη χώρα.

ΣΑΒΒΑΤΟ 21.10.2006

• Χοντρά παζάρια μεταξύ των πολιτικών κομμάτων ενόψει του δεύτερου γύρου των νομαρχιακών και δημοτικών εκλογών. Παρατηρούνται ήδη περίεργες συμμαχίες. Για να δούμε τι θα βγάλει και η κάλπη.

ΚΥΡΙΑΚΗ 22.10.2006

• Δεύτερος γύρος νομαρχιακών και δημοτικών εκλογών. Το ΠΑΣΟΚ κερδίζει τις 5 από τις 7 νομαρχίες που υπολείπονταν, αλλά η Νέα Δημοκρατία πήρε συνολικά 30 νομαρχίες. Αρχίζουν οι μετακλογικές ερμηνείες του αποτελέσματος!

• Πρωτοφανής επέμβαση στη συνέντευξη του Αλέξη Τσίπρα από τους διευθυνόντες τον *Κόσμο του Επενδυτή* εν αγνοία συνεντευξιαζόμενου και συντάκτη. Δυστυχώς συνεχίζουν την ίδια λογική που είχαν και όταν πήραν στα χέρια τους την εφημερίδα. Βλέπετε οι συνδικαλιστικές οργανώσεις είναι για τα μάτια του κόσμου!

ΔΕΥΤΕΡΑ 23.10.2006

• Αν κάποιος από μία άλλη χώρα έβλεπε τα πρωτοσέλιδα του Τύπου, θα πάθαινε το λιγότερο παράκρουση. Όλοι νίκησαν, και κυρίως η ΝΔ και το ΠΑΣΟΚ. Η περίπτωση να έχασαν ή τουλάχιστον να διαπίστωσαν μία κάποια αποδοκιμασία από το εκλογικό σώμα δεν περνάει από το «κομματικό» μυαλό τους. Μακάρι-

οι οι πτωχοί τω πνεύματι!

• Η έντονη κριτική των στελεχών του ΠΑΣΟΚ στο πολιτικό συμβούλιο για την εκλογική τακτική του κόμματος, προεξάρχοντος του Ευάγγελου Βενιζέλου, προκαλεί την οργισμένη αντίδραση του Γιωργάκη και των αυλικών του. Οι φωνές και τα κτύπημα των χεριών στο τραπέζι δημιουργούν ατμόσφαιρα ποδοσφαιρικού γηπέδου. Η διάλυση έρχεται με γοργά βήματα στο κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης.

ΤΡΙΤΗ 24.10.2006

• Ήταν τέτοιου μεγέθους η σύγκρουση Γιωργάκη-Βενι-

Οπαδός του Ολυμπιακού στη Ρώμη. Θεοί του Ολύμπου!

ζέλου που η πρωινή του Συγκροτήματος (ένα είναι το Συγκρότημα) κυκλοφορεί με βασικό τίτλο «Και στο ΠΑΣΟΚ τρελάθηκαν». Λίγα τα τέρμινα του αρχηγού!

• Μετά από έξι εβδομάδες απεργία των δασκάλων και των καθηγητών, με τα περισσότερα σχολεία να τελούν υπό κατάληψη, ο πρωθυπουργός της χώρας βλέπει αντιπροσωπεία των εκπαιδευτικών. Στη συνάντηση «τους κοιτάει στα

μάτια», σύμφωνα με τον κυβερνητικό εκπρόσωπο Θ. Ρουσόπουλο, τους υπόσχεται ψήχουλα σε σχέση με αυτά που ζητούν και τους καλεί να λύσουν την απεργία.

• Παγκόσμια πρωτοτυπία. Χίλια πεντακόσια σπίτια και τουλάχιστον ογδόντα σχολεία που άλλαξαν τη θέρμανσή τους από πετρέλαιο σε φυσικό αέριο, με την παρότρυνση του κράτους, θα περιμένουν ακόμα τέσσερις μήνες για να συνδεθούν με το δίκτυο γιατί η Εταιρεία Παροχής Αερίου Αττικής έχει καθυστερήσει τα έργα. Η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας επέβαλε πρόστιμο αλλά ποιος θα ζεστάνει τους ανθρώπους χειμωνιάτικα; Τι θα καίνε; Πρόστιμα;

ΤΕΤΑΡΤΗ 25.10.2006

• Με νέο πανεκπαιδευτικό συλλαλητήριο απαντούν εκπαιδευτικοί, μαθητές και φοιτητές στη χθεσινή συνάντηση Καραμανλή-ΔΟΕ-ΟΛΜΕ.

• Οι δάσκαλοι αποφασίζουν τη συνέχιση των κινητοποιήσεών τους με δύο 24ωρες απεργίες μέχρι τις 17 Νοέμβρη, ενώ οι καθηγητές λήγουν άνευ όρων την απεργία τους. Αν αυτή είναι η κατάληξη των αγώνων τους, τότε γιατί χάθηκαν τόσες ώρες διδασκαλίας χωρίς νόημα; Μόνο για τις δημοτικές εκλογές;

• Στο μεταξύ βέβαια οι καταλήψεις των σχολείων από τους μαθητές συνεχίζονται, με όλο και περισσότερα σχολεία να τελούν υπό κατάληψη.

ΠΕΜΠΤΗ 26.10.2006

• Αρχίζει η συζήτηση για την αναπλήρωση των χαμένων σχολικών ωρών. Τους μαθητές τους ρώτησαν;

• Παρά την ικανοποίηση που εκφράζουν επίσημα Νέα Δημοκρατία και ΠΑΣΟΚ για τα αποτελέσματα των εκλογών, οι πληγές που άνοιξαν τα

αποτελέσματα είναι εμφανείς. Οι αποτυγχόντες δεν ρίχνουν την ευθύνη στα αντίπαλα στρατόπεδα, αλλά στα δικά τους, για τη μη ευτυχή έκβαση της μάχης που έδωσαν. Ωραία η ατμόσφαιρα στα κατά τόπους πολιτικά γραφεία.

• Σάλος και φρίκη έχει προκαλέσει στην παγκόσμια κοινή γνώμη η βεβήλωση ενός ανθρώπινου κρανίου από γερμανούς στρατιώτες στο Ιράκ. Ούτε οι χιτλερικοί...

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 27.10.2006

• Η μεσογειακή διατροφή που έθρεψε γενιές και γενιές φαίνεται ότι εγκαταλείπεται από τους Έλληνες. Σε έρευνα που έκανε το Κέντρο Προστασίας Καταναλωτών στη Θεσσαλονίκη, αναψυκτικά, γλυκά και πατάτες τηγανητές αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της καθημερινής διατροφής των νεοελλήνων. Συγχρόνως, τρώμε πολύ περισσότερο κόκκινο κρέας, ενώ εγκαταλείψαμε τελείως το ψάρι. Περί μιμητισμού ο λόγος!

ΣΑΒΒΑΤΟ 28.10.2006

• Επέτειος του ΟΧΙ. Οι μαθητές δεν πηγαίνουν στις παρελάσεις, ενώ οι διαμαρτυρίες της εκπαιδευτικής κοινότητας περιορίζονται σε αναρτήσεις πανό. Μήπως είναι καιρός η κυβέρνηση, μια και μιλάει για εκσυγχρονισμό, να καταργήσει τις παρελάσεις που επέβαλε το καθεστώς της 4ης Αυγούστου του Μεταξά, μέτρο που το σοσιαλιστικό ΠΑΣΟΚ δεν θέλησε να πάρει;

ΚΥΡΙΑΚΗ 29.10.2006

• Αναλύσεις επί αναλύσεων για την ψήφο του εκλογικού σώματος στις εκλογές στον κυριακάτικο Τύπο. Αν βγάλει κανένας άκρη, ας μου το πει και μένα.

• Οι αθλιότητες συνεχίζονται

στο ελληνικό ποδόσφαιρο. Αλκαζάρ και Φάληρο έγιναν πεδίο σύγκρουσης, με πολύ ξύλο και δακρυγόνα. Θεατής η αστυνομία, που τη δικαιολόγησε ο κ. Πολύδωρας, υποστηρίζοντας ότι οι αστυνομικοί δεν είναι «θηριοδαμαστές». Μήπως η ελληνική πολιτεία θα πρέπει να ακολουθήσει το παράδειγμα των Άγγλων, αποκλείοντας για μερικά χρόνια τις ΠΑΕ από τις διεθνείς οργανώσεις, για να καταλάβουν ότι οι «διωτικοί στρατοί» που συντηρούν τους κάνουν κακό και σε καμία περίπτωση καλό;

• Τραγική κατάληξη είχε η κακή λειτουργία ενός καυστήρα και η διαρροή μονοξειδίου του άνθρακος σε δωμάτιο ξενοδοχείου στην Κέρκυρα. Δύο παιδάκια νεκρά και ο πατέρας με τη σύντροφό του να χαροπαλεύουν. Καμία δικαιολογία για τους ξενοδόχους, που το μόνο που αναζητούν είναι το κέρδος ανεξαρτήτως κόστους.

ΔΕΥΤΕΡΑ 30.10.2006

• Επιστροφή ή ουσιαστικά αρχή του σχολικού έτους για τους μαθητές του δημοτικού. Υπουργείο και δάσκαλοι ψάχνουν ακόμα τρόπους για την αναπλήρωση των χαμένων ωρών.

• Νέα σφαγή αμάχων στο Αφγανιστάν από τα αμερικανικά στρατεύματα κατοχής. Τελειωμό δεν έχουν οι ανά την υφήλιο αθλιότητες του Μπους.

ΤΡΙΤΗ 31.10.2006

• Η κακοκαιρία χτυπάει με μένος τη χώρα. Οι δρόμοι μετατρέπονται σε ποτάμια, ένα απίστευτο μποτιλιάρισμα συντελείται στην Αθήνα, ενώ χιλιάδες σπίτια πλημμυρίζουν. Κοινώς, τι έχεις Γιάννη, τι είχα πάντα...

• Τα γεγονότα της Αμαρύνθου με την κατηγορία μαθήτριας κατά τεσσάρων συμμα-

Το περίφημο πολιτικό συμβούλιο του ΠΑΣΟΚ, όπου τα έσπασαν Γιωργάκης και Βαγγελάκης. Διακρίνεται το σπάσιμο του τραπεζιού από το χέρι του Χάρη Καστανίδη.

θητών της ότι τη βίασαν μέσα στο σχολείο είναι αδιανόητα. Αυτό που προκαλεί μία επιπλέον αγανάκτηση είναι η προσπάθεια της τοπικής κοινωνίας να σώσει τα βλαστάρια της, καθώς η κοπελιά κατάγεται από τη Βουλγαρία. Η έλλειψη παιδείας και ο υφέρπων ρατσισμός σε όλο τους το μεγαλείο. Να τα βλέπουν οι πολιτικοί και πνευματικοί μας ταγοί, που φωλιάζουν στην εκκωφαντική σιωπή τους. Η Ελλάδα που τρομάζει...

• Συνάντηση των δασκάλων με την υπουργό Παιδείας για την αναπλήρωση των χαμένων ωρών. Δεν έβγαλαν άκρη, καθώς η ΔΟΕ είναι αντίθετη με την επιμήκυνση του σχολικού έτους και τον περιορισμό των διακοπών Χριστουγέννων και Πάσχα. Ε! Έλεγα και εγώ...

• Καταπέλτης η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Άγκυρα σχετικά με τις επιδόσεις της στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την αποτυχία της να επιλύσει με την Κύπρο το θέμα του ανοίγματος αεροδρομίων και λιμανιών. Παρόλα αυτά της δίνει περιθώριο να συμμορφωθεί έως το τέλος του έτους, σύμφωνα με την έκθεση προόδου της Τουρκίας, η οποία θα δημοσιοποιηθεί από τον αρμόδιο κοινοτικό επίτροπο Όλι Ρεν

στις 8 Νοεμβρίου.

ΤΕΤΑΡΤΗ 1.11.2006

• Νέα μέτωπα για την κυβέρνηση ανοίγει ο πρόεδρος του ΕΣΥΠ Θ. Βερέμης δηλώνοντας ότι αν δεν προχωρήσει ο νέος νόμος πλαίσιο μέχρι το τέλος του χρόνου θα παραιτηθεί. Όπως καταλαβαίνετε, τρέχουν και δεν φτάνουν σε Μαξίμου και Μητροπόλεως, εκεί που προσπαθούσαν να τον ξεχάσουν.

• Σε μαζική εγκατάλειψη από παραγωγούς των καλλιεργειών καπνού, ζαχαρότευτλων και σιτηρών οδήγησε ο πρώτος χρόνος εφαρμογής της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, συντελώντας στη συρρίκνωση της αγροτικής παραγωγής στη χώρα. Και μη μου πει κανείς ότι δεν φταίει η πρώην «σοσιαλιστική» μας κυβέρνηση γι' αυτό.

• Εφιάλτης τα στοιχεία σχετικά με τις κλιματολογικές αλλαγές που γίνονται στον πλανήτη μας από τη ρύπανση, με πρωτεργάτη τις ΗΠΑ που δεν έχουν αποδεχθεί το Πρωτόκολλο του Κιότο. Βέβαια και η Ελλάδα έχει ξεπεράσει τα όρια εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Σε μερικά χρόνια μας βλέπω, αν επιζήσουμε, να μεταναστεύουμε σε άλλους πλανήτες. Καλό ταξίδι!

ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ Δ'
Ο ΚΑΤΑΛΗΨΙΑΣ

Μέσα στην Ενημέρωση

• Γραμματεύς ευρισκόμενη σε δικαστικές και άλλες διαμάχες με γνωστό εκδότη και μεγαλοεπιχειρηματία, τον οποίο υπηρετούσε επί μια 28ετία, κατέφυγε στο ανώτατο τηλεδικείο του Μάκη προκειμένου να ενισχύσει τα νομικά και άλλα επιχειρήματά της. Είπε όμως, όπως φαίνεται, πολλά και εκτός θέματος για τα αλισβερίσια του εκδότη με μεγαλοστελέχη της ΝΔ, του ΣΥΝ και του ΠΑΣΟΚ, με αποτέλεσμα η διεύθυνση του Alpha να κόψει την εκπομπή του Μάκη κι αυτός να αρχίσει το συνηθισμένο πήγαινε – έλα στα κανάλια.

• Στο «πήγαινε – έλα», όμως, αυτό παρατηρήσαμε ορισμένα περίεργα: Πρώτον, σχεδόν όλα τα κανάλια έδωσαν πρόθυμα βήμα στον Μάκη, αλλά δεν ακούσαμε ούτε ένα όνομα λαδιάρη πολιτικού. Μάθαμε μόνο ότι ορισμένοι πολιτικοί, γνωστοί για την ενασχόλησή τους με το άθλημα αυτό, τα παίρνουν. Σιγά τα ωά! Ονόματα, θέλουμε ονόματα. Δεύτερον, αντί να στραφεί εναντίον εκείνων που του έκοψαν την εκπομπή, ο Μάκης τα έβαλε ως συνήθως μόνο με τον κακομοίρη τον Ρουσόπουλο. Γιατί άραγε;

• Έτσι και στο *Πρώτο Θέμα* της προηγούμενης Κυριακής ουδέν ουσιαστικό αποκαλύφθηκε για την επίμαχη συνέντευξη της γραμματέως του μεγαλοεκδότη. Αντίθετα, για μια ακόμα φορά προβλήθηκαν πρωτοσέλιδες οι συνηθείς κατηγορίες κατά Ρουσόπουλου. Ότι δηλαδή «έχει φίλο του τον αντιπρόσωπο

των Eurofighter κ. Γ. Πατεράκη», έκτισε μια «βίλα χλιδής» στο Καπανδρίτι, μετακόμισε από την «κόκκινη» Καισαριανή και αγόρασε διαμέρισμα στο Ψυχικό και ο αστυνομικός που τον συνοδεύει του κρατάει την ομπρέλα για να μην βραχεί.

• Αν ο κ. Πατεράκης δεν ήταν υπάλληλος των γερμανικών αμυντικών βιομηχανιών και αν η κυβέρνηση Καραμανλή είχε επιλέξει Eurofighter ο κ. Τριανταφυλλόπουλος και ο κ. Αναστασιάδης θα είχαν όντως «θέμα». Τώρα όμως δεν έχουν, και τα υπόλοιπα μόνο ειρωνικά μειδιάματα και πολλά ερωτηματικά βγάζουν. Ιδίως όταν συνοδεύονται από λιβάνια στον υπουργό Εθνικής Άμυνας και αιώνιο αντίπαλο του Ρουσόπουλου Βαγγέλη Μείμαράκη.

• Η ουσία είναι μία και μοναδική: Θα βγάλει ή δεν θα βγάλει τα ονόματα ο Μάκης;

• Με αφορμή τις υποτιθέμενες πάντα αποκαλύψεις της γραμματέως για τις περίεργες δοσοληψίες μεγαλοστελεχών της ΝΔ και του ΣΥΝ με το πρώην αφεντικό της, ορισμένα αστέρια του σημερινού δημοσιογραφικού στερεώματος βρήκαν την ευκαιρία να θριαμβολογήσουν για το «βρώμικο '89». Δεν τους παίρνει όμως με τίποτα να ομιλούν για την εποχή εκείνη. Όχι μόνο επειδή ήταν απόντες από εκείνες τις μεγάλες δημοσιογραφικές μάχες, που άλλαξαν οριστικά την άποψη του κοινού για τους πολιτικούς και το σύστημά τους, αλλά και επειδή

οι δυο συγκεκριμένοι πολιτικοί (όλοι γνωρίζουμε πια τα ονόματά τους) επιχείρησαν μόνο να εκμεταλλευθούν την «κάθαρση» για πάρτη τους (όλοι επίσης το γνωρίζουμε αυτό). Οι μεγάλες αποκαλύψεις για τη λεηλασία επί Ανδρέα έγιναν από άλλους και όχι από τη ΝΔ ή τον ΣΥΝ. Ας ασχολούνται λοιπόν καλύτερα με άλλα, πιο βατά γι' αυτούς θέματα. Όπως τα φρουτάκια.

• Μετά την τηλεοπτική παρέλασή του, ο Μάκης κατέληξε στην Αλεξάνδρας, στο γραφείο του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου Γ. Σανιδά, από τον οποίο ζήτησε προστασία, μαζί με τον Θέμο Αναστασιάδη και τον Τάσο Καραμήτσο, για τις «πρωτοφανείς παρεμβάσεις και απειλές» στις οποίες προέβη εναντίον τους ο Θεωδωρής Ρουσόπουλος. Σύμφωνα με το κείμενο μαγνητοφωνημένης συνομιλίας του κυβερνητικού εκπροσώπου με τον κ. Τριανταφυλλόπουλο, που δημοσίευσε ο τελευταίος στην εφημερίδα του την Κυριακή, ο Ρουσόπουλος δηλώνει μεταξύ άλλων ότι υπάρχει «συμβόλαιο με συγκεκριμένη εταιρεία» των άλλων δύο συνεκδοτών του Τριανταφυλλόπουλου «για την εξόντωσή του». Δεν γνωρίζουμε πώς πρέπει ο κ. Σανιδάς να ενεργήσει κατόπιν τούτου. Κατά τη γνώμη μας, το πρώτο που θα έπρεπε να κάνει είναι να συστήσει στον κ. Ρουσόπουλο να μην λέει πολλά στο τηλέφωνο. Αφού δεν το σηκώνει το ρημάδι το τηλέφωνο, τι του ήρθε να μι-

λήσει αυτή τη φορά;

• Βεβαίως, δεν είναι η πρώτη φορά που η πόρτα του Αρείου Πάγου ανοίγει διάπλατα για τον Μάκη. Κατά συρροή, τα τελευταία χρόνια, ο Μάκης μπαινόβγαίνει –ειδικά– στα γραφεία ορισμένων πρωτοκλασάτων του Ανώτατου Δικαστηρίου. Ε, ένας τηλε-εισαγγελέας μόνον με εισαγγελείς μπορεί να συναγελάζεται.

• Η εμμονή της εφημερίδας των κ. Τριανταφυλλόπουλου και Αναστασιάδη στις επιθέσεις εναντίον του κ. Ρουσόπουλου για το σπίτι και τη βίλα του είναι όντως περίεργη. Γιατί επιμένει σε ένα άνευ ουσίας θεματολόγιο εναντίον του κυβερνητικού εκπροσώπου, όταν τα σημεία στα οποία μπορεί κανείς να διαφωνήσει και να του ασκήσει σκληρή κριτική είναι πολλά; Για παράδειγμα, το «Βατερλώ» του «βασικού μετόχου», η πολιτική προσλήψεων και ευνοιοκρατίας στα κρατικά Μέσα Ενημέρωσης, η ανυπαρξία ουσιαστικής ενημέρωσης της κοινής γνώμης κ.ά.

Η απάντηση είναι μία, για όσους ξέρουν να διαβάζουν: ο νέος νόμος για τον Τύπο, που επιχειρεί να βάλει τέλος στο διαρκές «νταβατζιλίκι» των εφημερίδων σε βάρος κάθε κυβέρνησης.

• Τέρμα τα θαλασσοδάνεια και οι επιχορηγήσεις μέσω της κρατικής διαφήμισης. Ο νέος νόμος του Ρουσόπουλου για τον Τύπο και την κρατική διαφήμιση είναι θέμα ζωής για έντυπα όπως το *Πρώτο Θέμα* που έχουν με-

γάλο κόστος παραγωγής (πουλάνε, όπως λέγεται, 3 ευρώ το κάθε φύλλο, ενώ τους κοστίζει 5 με τα DVD και τα υπόλοιπα). Γι' αυτό και προαναγγέλλεται και στο έντυπο αυτό η συνήθης «ανανέωση» που προηγείται των απολύσεων.

• Τα ίδια προβλήματα από το υπερβολικό κόστος παραγωγής αντιμετωπίζουν και τα υπόλοιπα μεγάλα κυριακάτικα έντυπα. Στο *Βήμα* τίθεται πλέον επί τάπητος το θέμα εξεύρεσης αγοραστή, μετά την παραγγελία γνωστού μεγαλοτραπεζίτη ότι «ως εδώ και μη παρέκει, δεν μπορώ άλλο». Ενώ η συνήθης «ανανέωση» προαναγγέλλεται και στην *Ελευθεροτυπία*. Όσο για την *Καθημερινή*, θα την σώσει, όπως αντιλαμβανόμαστε, ο υπέργνηρος οικονομικός σχολιαστής με τις υψηλές διαπλεκόμενες διασυνδέσεις του.

• Γιατί, εκτός του Τριανταφυλλόπουλου, φωνάζουν και άλλοι, όπως ο Κακαουνάκης και ο Τράγκας; Γιατί μετά την πάταξη των νταβατζήδων στον Μπαϊρακτάρη οι ευγενείς χορηγίες προς τον ανεξάρτητο Τύπο περιορίστηκαν στις τράπεζες και το κράτος. Σε λίγο, όμως, μόνο οι τράπεζες θα μπορούν να βγάζουν εφημερίδα. Αλλά και αυτές δεν θα είναι πλέον κρατικές.

• Ποια είναι η διαφορά του Μάκη, του Θέμου και των άλλων τηλεοπτικών αστέρων του χώρου που επιχείρησαν να γίνουν εκδότες με τους παραδοσιακούς του χώρου, τον κύριο Χρήστο φερ' ειπείν; Ο δεύτερος ακολουθεί μια πιο προσεκτική και... ιστορικά επεξεργασμένη μέθοδο αντιμετώπισης της πρόθεσης του Καραμανλή να ελέγξει το εκδοτικό τοπίο και να βάλει τέλος στα νταβατζιλίκια. Έτσι, προσπαθεί να προσεταιρισθεί στελέχη της κυβέρνησης και του Μαξίμου και ακολουθεί μια πο-

λιτική... «ήπιας προσαρμογής» στην κυβέρνηση Καραμανλή. Αντιθέτως, ο Μάκης και ο Θέμος βαράνε ό,τι να 'ναι στην προσπάθειά τους να επιβιώσουν ως εκδότες.

• Το *Πρώτο Θέμα* τη χάλασε και στον Κύρτσο, ο οποίος, τη στιγμή που θέλει να τα φτιάξει με τον παντοδύναμο Καραμανλή, δημοσίευσε το απόσπασμα από το βιβλίο του, που αναφέρει πώς –υποτίθεται– ο Βαρδινογιάννης επέβαλε στη θέση του εκπροσώπου της ΝΔ τον Ρουσόπουλο αντί του Σπηλιωτόπουλου. Ως γνωστόν, ο Κύρτσος τα 'χωνε, όσο ακόμα ήταν διευθυντής στον *Ελεύθερο Τύπο*, στον Ρουσόπουλο, επειδή, όπως εντονότατα είχε ακουστεί τότε, ήθελε να πάρει αυτός τη θέση του εκπροσώπου Τύπου της Ρηγίλλης. Προηγουμένως, το ίδιο έκανε και με τον Άρη Σπηλιωτόπουλο. Στην περίπτωση του τελευταίου, μάλιστα, είχε μπει στον χορό, από τον *Flash* του Κόκκαλη, και ο Κακαουνάκης με τα γνωστά περί «Σαλώμης» κ.ο.κ. Τώρα, ο Κακαουνάκης παίζει σε ρόλο πυροσβέστη, εναντίον του Μάκη, εμφανιζόμενος στον *Alpha* σε διπλανά παράθυρα με τον Κύρτσο.

Quiz: Ποιος υποθάλπει τις συνεχείς επιθέσεις εναντίον του δυστυχή Ρουσόπουλου, με αφορμή την αγορά των νέων μαχητικών αεροσκαφών;

Α. Οι Οθωμανοί; Β. Οι Άραβες; Γ. Οι Πέρσες; Δ. Οι Γάλλοι;

• Ο Αργύρης Ντινόπουλος, μετά την ατυχή πορεία του στις εκλογές, επέστρεψε ως αρθρογράφος στην *Απογευματινή*. Το πρώτο σχόλιό του, την περασμένη Δευτέρα, αφορούσε –τι άλλο;– τις νομαρχιακές εκλογές. Τι λέει; Εκτός από κάποιες μικροαιχμές που αφήνει για Σουφλιά και μερίδα στελεχών της ΝΔ («ακόμα και κυβερνη-

τικά στελέχη της ΝΔ αντιμετώπισαν την Γεννηματά με... συμπάθεια»), αναφέρει ότι δεν νίκησε επειδή «στη δύσκολη πολιτική μάχη της υπερνομαρχίας δεν πολεμήσαμε όλοι όσο έπρεπε». Καλά, όσα δεν φτάνει η αλεπού τα κάνει... Αφού η ΝΔ τον έβαλε ως «looser» εκεί και το ήξερε. Γιατί δέχτηκε; Μήπως για την μεγάλη δημοτικότητα και μια θέση στη λίστα των επερχόμενων βουλευτικών εκλογών;

• Όπα της! Και κολεγίες Λαμπράκη – Αγγελοπουλαίων; Γράψαμε προ δύο-τριών εβδομάδων ότι ο κυρ Χρήστος επικοινωνήσε –και συνέφαγε– μετά της κυρίας Αγγελοπούλου, στην οποία, μάλιστα, οι κακές γλώσσες λένε ότι διαμαρτυρήθηκε, επειδή «του παίρνει δημοσιογράφους». Και τώρα, τι βλέπουμε; Λαμπράκης και ζεύγος Θόδωρου-Γιάννας αναγγέλλουν χορηγία των τελευταίων προς το Μέγαρο Μουσικής για τον κύκλο «Ηλέκτρα». Να υποθέσουμε, λοιπόν, ότι τα δύο στρατόπεδα τα 'χουν βρει και σε άλλα επίπεδα, εκτός του οπερετικού; Ή ότι όλα αυτά είναι απλά μια ακόμα «λυκοσυμμαχία»;

• «Πρωτοτυπιών» αρχή στους Τράχωνες. Ο *Ελεύθερος Τύπος* μπήκε και αυτός στο χορό του «προβληματισμού» για το μέλλον του ΠΑΣΟΚ. Φαίνεται ότι η Γιάννα αρχίζει σιγά σιγά να υλοποιεί τη δήλωσή της, όταν προ μηνών αγόρασε την εφημερίδα, ότι θέλει να κάνει τον *ΕΤ* χώρο διαλόγου και προβληματισμού για το πολιτικό γίγνεσθαι της χώρας. Φαντάζεστε να αρχίσουν στη Ρηγίλλης προβληματισμοί για το μέλλον του πολιτικού γίγνεσθαι; Πάει, το έκλεισαν το μαγαζί.

• Κάποιοι στο Μαξίμου πάντως διάβασαν αλλιώς το μήνυμα της κυρίας. Δηλαδή, ότι σταδιακά, και ιδιαίτερα

μετά τις βουλευτικές εκλογές, η εφημερίδα θα απομακρυνθεί από το χώρο της ΝΔ. Λέγουν, μάλιστα, ότι η κα Αγγελοπούλου φέρεται να λέει ότι «μέχρι τις εκλογές μόνον ηθική υποχρέωση υπάρχει απέναντι του Καραμανλή». Μετά τι;

• Έγινε κι αυτό. Ο Θανάσης Λάλας πάλι στο *Βήμα*; Την προηγούμενη Κυριακή επανεμφανίσθηκε στη «ναυαρχίδα» του Συγκροτήματος, δημοσιεύοντας συνέντευξη του προέδρου του Ευρωκοινοβουλίου με τον βαθυστόχαστο τίτλο «Πολύ περίεργη η αναθεώρηση του ελληνικού ΑΕΠ» (λες και δεν το ξέραμε). Τι μας έλεγαν οι φυλλάδες μόλις προ ενός-δύο μηνών; Ότι τα 'σπασε με τον Ψυχάρη, ότι τον έχουν στην μπούκα στο Συγκρότημα για άλλες «περίεργες αναθεωρήσεις» που λέγεται ότι έκανε, ότι πάει στη Γιάννα κ.ο.κ. Όμως το αίμα νερό δεν γίνεται. Έτσι, το «ψυχο-παίδι» του Ψυχάρη, ο άσωτος υιός του Συγκροτήματος, επέστρεψε στη Μιχαλακοπούλου. Ε, τώρα άπαντες μπορούν να κοιμούνται ήσυχοι ότι το *Βήμα* θα μπει στην τροχιά του ραγδαίου εκσυγχρονισμού του. Με την ευκαιρία, τι γίνεται με τις μπιζνες που λέγεται ότι έχει ανοίξει ο Λάλας με πολλές επαρχιακές εφημερίδες;

• Μάλλον στην δεύτερη τετραετία θα μάθουν κάποιοι υπουργοί της ΝΔ να διοικούν. Παράδειγμα η τραγελαφική κατάσταση που επικρατεί στην ΕΡΤ με αφορμή την εφαρμογή του Προεδρικού Διατάγματος για τους συμβασιούχους. Οι συντάξαντες το Διάταγμα κατάφεραν μέσα σε μια ημέρα να μονιμοποιήσουν περίπου 600 πονεμένες ιστορίες του ΠΑΣΟΚ και παράλληλα να διώξουν άλλες τόσες δικές τους επιλογές. Δηλαδή ούτε τους δικούς τους δεν μπορούν να τακτοποιήσουν.

Ο «Κόσμος του Επενδυτή» θέλει να ενώσει την Αριστερά

του Ρεπόρτερ

Η υπόθεση της αλλοίωσης της συνέντευξης του Αλέξη Τσίπρα από την εφημερίδα *Ο Κόσμος του Επενδυτή* (ΚτΕ) έγινε λίγο ή πολύ γνωστή από την αντίδραση του ίδιου του υποψήφιου δήμαρχου Αθήνας και την καταγγελία που απέστειλε η Δημοτική Κίνηση «Ανοιχτή Πόλη» στον Τύπο. Να υπενθυμίσουμε ότι η διεύθυνση της εφημερίδας πρόσθεσε επί του πιεστηρίου μία ερώτηση στη συνέντευξη την οποία απάντησε μόνη της (πού να τον ξυπνάνε τον άνθρωπο μέσα στα άγρια μεσάνυχτα). Στη συνέχεια αφιέρωσε όλο της το πρωτοσέλιδο στη συνέντευξη αυτή, προβάλλοντας με πηχυαίους τίτλους την απάντηση που έδωσε μόνη της στο ερώτημα που έθεσε επίσης μόνη της, εν πλήρη αγνοία του συντάκτη που πήρε τη συνέντευξη και του ίδιου του Αλέξη Τσίπρα. Συγκεκριμένα, ο τίτλος του ΚτΕ το Σάββατο 21/10 ήταν: ΘΕΛΩ ΝΑ ΕΝΩΣΩ ΤΗΝ ΑΡΙΣΤΕΡΑ «Θα κάνω ό,τι μπορώ για αυτό».

Ο Α. Τσίπρας και η «Ανοιχτή Πόλη» αντέδρασαν άμεσα, ως όφειλαν, ζητώντας αρχικά την απόσυρση του εξωφύλλου και της πλαστής ερωταπάντησης και καταγγέλοντας δημόσια στη συνέχεια (όταν πια το φύλλο άρχισε να διανέμεται στα κιόσκια της Ομόνοιας) την εφημερίδα. Η εφημερίδα, αφού επιχείρησε ποικιλοτρόπως να μειώσει την ένταση ή να απεκδυθεί την ευθύνη της (μεταφέροντάς την προφανώς σε κάποιον από αυτούς που δεν ευθύνονται), τελικά απάντησε στην «Ανοιχτή Πόλη» με ένα κείμενο 230 λέξεων στο οποίο αναφέρεται μεταξύ άλλων ότι το εξώφυλλο είναι ευθύνη της εφημερίδας, ότι η ερωταπάντηση που προστέθηκε δεν σημαίνει και τίποτα και τέλος πάντως αν ενόχλησε, ας θεωρηθεί λάθος για το οποίο η εφημερίδα λυπάται και ότι σε τελική ανάλυση η καταγγελία της «Ανοιχτής Πόλης» δεν συνάδει με το ήθος του κόσμου του ΣΥΝ, τον οποίον ο ΚτΕ περιβάλλει με συμπάθεια. Η εφημερίδα καταλήγει

υπενθυμίζοντας ότι συνέντευξη πήρε από τον Τσίπρα και όχι από την «Ανοιχτή Πόλη» και ότι σε κάθε περίπτωση οι σελίδες της παραμένουν ανοιχτές για τον Τσίπρα. Δηλαδή, επαναλαμβάνει ουσιαστικά την έκκληση του εκδότη της προς τον Τσίπρα, στο επίμαχο φύλλο της 21/10, να τα «σπάσει» με την «εργατοϋπαλληλική αριστερά» (και την Αριστερά γενικότερα) και να πάει με το ΠΑΣΟΚ, αφού «με ανθρώπους σαν τον Αλέξη Τσίπρα, ο Γιώργος μπορεί πραγματικά να τα αλλάξει όλα».

Η «Ανοιχτή Πόλη» και ο Α. Τσίπρας δεν θέλησαν να δώσουν συνέχεια στην αντιπαράθεση μετά την απάντηση του ΚτΕ και αυτό είναι αναμφίβολα πολιτικό τους δικαίωμα. Η ΕΣΗΕΑ, στην οποία επίσης κατατέθηκε η καταγγελία της «Ανοιχτής Πόλης», μετέφερε το ζήτημα στο πειθαρχικό της όργανο, κρίνοντας ως προτεραιότητα της στιγμής την παραμονή του συντάκτη στην εφημερίδα. Το ζήτημα μοιάζει να έκλεισε. Παραμένουν ωστόσο

ορισμένα αναπάντητα ερωτήματα.

Πρώτα από όλα, θεωρεί κανείς ότι από αυτή τη διαδικασία προστατεύεται, στο εξής, ο οποιοσδήποτε δημοσιογράφος ή συνεντευξιαζόμενος από ανάλογες πρακτικές; Η άρνηση της «Ανοιχτής Πόλης» να τα «φορτώσει» στον συντάκτη και του συντάκτη να τα «φορτώσει» στην «Ανοιχτή Πόλη» (οτιδήποτε από τα δύο θα απάλλασσε την εφημερίδα από τις ευθύνες της) είναι ενδεχομένως μια ένδειξη στοιχειώδους ήθους, όμως δεν τρομάζει κανέναν. Η εφημερίδα, όπως είδαμε, συνέχισε και την επόμενη εβδομάδα να προσπαθεί να στρέψει τον Α. Τσίπρα ενάντια στην δημοτική κίνηση στην οποία συμμετέχει. Το όνομα του συντάκτη δεν αποκαταστάθηκε ποτέ, αφού το «λάθος» παραμένει ορφανό στην απάντηση της εφημερίδας, ενώ το «ήθος του κόσμου του ΣΥΝ» ταυτίζεται από τον ΚτΕ με την αλλοίωση συνεντεύξεων και όχι με την καταγγελία τους. Οι εντυπώσεις ασφαλώς και μένουν οι ίδιες, αφού για χιλιάδες αναγνώστες ο Α. Τσίπρας «θέλει να ενώσει την Αριστερά» (κάτι που στην πραγματικότητα, σύμφωνα με την απάντηση του ΚτΕ, το θέλει η ίδια η εφημερίδα και μόνο), ενώ όλες οι μαμούβρες της εφημερίδας για να μεταφέρει την ευθύνη μπαίνουν στο αρχείο.

Φαίνεται ότι στη ζούγκλα των ΜΜΕ δυνατότητα επιβίωσης έχουν μόνο οι ολοένα και αυξανόμενοι «Ταρζάν». Τουλάχιστον ας ασχοληθούμε όλοι λίγο σοβαρά με το θέμα (αριστεροί τε και δημοσιογράφοι), ώστε τέτοιου τύπου «ταρζανιές» να αποκρούονται. Στην προκειμένη περίπτωση, τα μεν αντανκαστικά απεδείχθησαν πλούσια, τα δε αποτελέσματα μάλλον φτωχά.

ΕΝΑ ΔΩΡΟ ΓΙΑ ΣΑΣ ΕΝΑ ΔΩΡΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ ΣΑΣ

ΑΙΜΟΣ

ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΗΣ

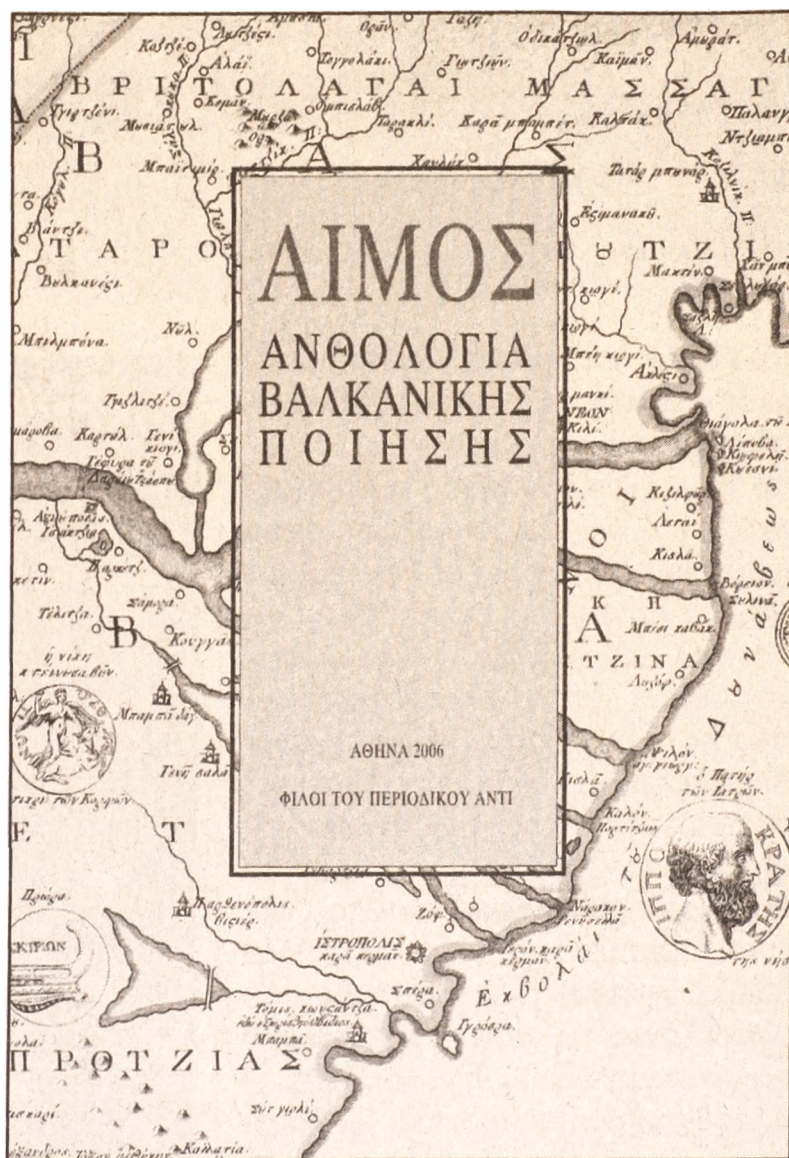
Η ποίηση ενώνει τους λαούς. Η ποιητική ανθολογία Αίμος είναι μια συμβολική χειρονομία αλλά και μια πράξη γνωριμίας και αλληλοκατανόησης.

Η ποιητική ανθολογία Αίμος συγκεντρώνει τούς σημαντικότερους ποιητές από την Άλβανία, τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, τη Βουλγαρία, την Ελλάδα, την π.Γ.Δ. της Μακεδονίας, τη Ρουμανία, τη Σερβία και το Μαυροβούνιο, χώρες οι οποίες συγκροτούν το μεγαλύτερο μέρος της ενότητας που οραματίστηκε ο Ρήγας. Άποσπάσματα από τον «Θούριο» του Ρήγα δημοσιεύονται στον τόμο και επίσης το «Τραγούδι του νεκρού αδελφού», στις παραλλαγές που υπάρχουν σε όλες τις γλώσσες των βαλκανικών λαών.

Παράλληλα, σε κάθε μία από τις επτά ενότητες περιλαμβάνεται συνοπτική εισαγωγή της λογοτεχνικής ιστορίας της περιόδου και ένα χρονολόγιο των κυριότερων ιστορικών γεγονότων κάθε χώρας κατά τον 19ο και 20ο αιώνα.

Οι επτά ποιητικές παραδόσεις συγκεντρώνονται σε επτά τόμους που ο καθένας περιέχει το σύνολο των επιλεγμένων ποιημάτων μεταφρασμένων στη γλώσσα κάθε τόμου. Η επιλογή πραγματοποιήθηκε από επιτροπές που συστήθηκαν σε κάθε μία από τις χώρες οι οποίες συμμετέχουν. Κυκλοφόρησε ήδη ο τόμος στην αλβανική γλώσσα και τώρα κυκλοφορεί και ο τόμος στην ελληνική γλώσσα. Οι υπόλοιποι τόμοι θα εκδοθούν σταδιακά κατά τη διάρκεια των επομένων μηνών.

Για την ελληνική έκδοση συνέβαλαν οι: Αλέκος Αργυρίου, Νάσος Βαγενάς, Παν. Μουλλάς, Άντεια Φραντζή, Παντελής Μπουκάλας και Ξανθίπη Μίχα Μπανιά. Μεταφράσεις από τις άλλες βαλκανικές γλώσσες προς τα ελληνικά έκαναν οι: Δημήτρης Άλλος, Λιλιάνα Γκρούμπισιτς, Ανδρέας Ζαρμπαλάς, Βικτώρια Θεοδώρου, Βίκτωρ Ιβάνοβιτς, Βάσκος Καρατζάς, Δημήτρης Κοσμόπουλος, Ηλίας Λάγιος, Αιμιλία Μίρτσεβα, Ισμήνη Ραντούλοβιτς, Πάνος Σταθόγιαννης και Θωμάς Στεργιόπουλος, ενώ χρησιμοποιήθηκαν επίσης μεταφράσεις του Κώστα Βάρναλη, της Ρίτας Μπούμη-Παππά, της Έλλης Σκοπετέα και του Πάνου Τσούκα.

Σελίδες 540 τιμή πώλησης 40 ευρώ. Προεγγραφές - Παραγγελίες:
Τηλ.: 210-7232713, 210-7249300 fax: 210-7226107, e-mail: chparou@otenet.gr

Στο προηγούμενο τεύχος (879), ο Ανδρέας Σπύρου, με μια σειρά από παρατηρήσεις εμπειρικού χαρακτήρα, παρουσίασε με γλαφυρότητα την κατάσταση που επικρατεί σήμερα στον χώρο της παιδείας. Παρατηρήσεις που καταδεικνύουν με τον καλύτερο τρόπο την κατάπτωση που παρατηρείται σε όλες τις βαθμίδες, από το δημοτικό σχολείο, μέχρι το γυμνάσιο, το λύκειο και ακόμα μέχρι το πανεπιστήμιο. Στο δεύτερο μέρος της παρουσίασης που

δημοσιεύεται παρακάτω, επιχειρεί να αποδώσει τις ευθύνες για την κατάσταση αυτή εκεί που πραγματικά ανήκουν: Στο κλίμα και τη νοοτροπία που καλλιεργήθηκαν από το επίσημο κράτος αλλά και σε μια μερίδα εκπαιδευτικών που έσπευσαν, όχι μόνο να ενδώσουν στην έκπτωση της παρεχόμενης παιδείας αλλά να βολευτούν από αυτήν και να την αξιοποιήσουν, όπως μπορούσαν, προς ίδιον όφελος.

Είκοσι χρόνια διάλυσης είναι πάρα πολλά για μια χώρα (β')

• **Το σώμα των ελλήνων εκπαιδευτικών ως «τυφλός και στυγνός γραφειοκρατικός μηχανισμός».**

Από τη μία ανεξέλεγκτος αυτοπροσδιορισμός των κάτω κλιμακίων, όπου κάποιοι φιλοτιμούνται και δουλεύουν, ειδικά σε ορισμένες ειδικότητες, και κάποιοι άλλοι επωφελούνται με διάφορους τρόπους από την κατάσταση της απόλυτης ισοπέδωσης, μερικοί εξαφανίζονται τελείως. Και από την άλλη άνετη κομματική επιλογή των άνω κλιμακίων, αυτό το ωραίο αλά γκρέκ μίγμα αναρχισμού και γραφειοκρατικού συγκεντρωτισμού. Η πραγματικότητα για πολλούς υψιπετείς θεωρητικούς που ευαγγελίζονται τον αυτοπροσδιορισμό της κοινωνίας είναι πολύ σκληρή. Η ανυπαρξία μιας εσωτερικής, με επαγγελματικά και αξιοκρατικά κριτήρια, ανεξάρτητης από την εκάστοτε κυβέρνηση, ιεραρχίας –στοιχείο κάθε πραγματικής δημοκρατίας– επέτρεψε τη δημιουργία μιας απόλυτα ελεγχόμενης κομματικής δομής. Η Μεταπολίτευση εκλέπτενε σε ένα παγερά απρόσωπο σύστημα μια κοινωνική πραγματικότητα δύο περίπου αιώνων. Αυτό το σύστημα υπερασπίζονται με νύχια και με δόντια σχεδόν όλοι οι συνδικαλι-

Με τις διαδηλώσεις τους οι εκπαιδευτικοί υπερασπίζονται, για πολλούς, το σύστημα.

στές: «απρόσκοπτη» συμπλήρωση διανοητικών διετιών χωρίς παραπέρα εξέλιξη για τους «κάτω», κομματική μοιρασιά για τους «πάνω». Σε όλη τη σταδιοδρομία σου σε ακολουθεί ένας βρώμικος ξεσκισμένος φάκελος όπου καταχωρίζονται επιμελώς οι διετίες που συμπληρώνεις, σε καμία περίπτωση, όμως, οτιδήποτε θετικό, κυρίως από την εργασία και την εν γένει δραστηριότητά σου.

Για το γούστο της Μεταπολίτευσης,

έτσι κι αλλιώς, άλλοι χώροι πήραν τον χαρακτήρα των «εθνικών υποθέσεων» («εθνικός αερομεταφορέας», ΔΕΚΟ κλπ): εκεί φυσικά συνδυάστηκαν καλύτερα τα ιδανικά του Διαφωτισμού και της δημοκρατίας με την τσέπη. Ο συνδικαλισμός των καθηγητών σ' αυτό το επίπεδο δεν έχει να επιδείξει δάφνες. Φρόντισε να μας κάνει τους δακτυλοδεικτούμενους της κοινωνίας, υποστηρίζοντας ότι πρέπει να δουλεύουμε ανεξέλεγκτοι, σε ένα επάγγελμα όπου

Ο Ανδρέας Σπύρου είναι φιλόλογος-καθηγητής σε δημόσιο Λύκειο.

η κρίση των άλλων είναι καθημερινή υπόθεση, και φέρνοντας ως τρόπαιο μετά από κάθε απεργία τη μείωση των ωρών διδασκαλίας. Όσοι τόσα χρόνια τραβάνε το ζόρι της δουλειάς μέσα στα σχολεία –ενδεχομένως κάποιοι απ' αυτούς θα επιθυμούσαν να εργαστούν περισσότερο– έπαψαν να ασχολούνται με τη συνδικαλιστική τους εκπροσώπηση. Όποτε κάποιος επιχειρήσει να θέσει τέτοιου είδους προβλήματα, αντιμετώπισε την παγερή σιωπή σαν να μην είχε μιλήσει καθόλου. Αυτοί οι άνθρωποι δεν είχαν κανέναν να τους εκπροσωπήσει. Το πράγμα λοιπόν κατέληξε στο να εκπροσωπούν οι συνδικαλιστές της ΟΛΜΕ ένα μέρος του κλάδου σε βάρος των υπολοίπων, εκείνους που βολεύονταν από την κατάσταση σε βάρος των σιωπηλών υποζυγίων. Έγιναν ένα συνδικάτο μέσα στο συνδικάτο.

• **Ο διευθυντής του σχολείου ως «ανεύθυνος επιλοχίας και ξεσκολισμένος γραφειοκράτης» (οι εξαιρέσεις ασφαλώς επιβεβαιώνουν τον κανόνα).**

Ο διευθυντής ενός ελληνικού γυμνασίου ή λυκείου δεν είναι επικεφαλής ενός πνευματικού ιδρύματος, ο οποίος με τις γνώσεις και την προσωπικότητά του θα συνεχίσει και θα βελτιώσει μια πνευματική παράδοση. Επιλεγμένος με τελείως ασαφή κριτήρια σε έναν χώρο όπου δεν υφίσταται η έννοια της ιεραρχικής εξέλιξης –συνήθως γιατί το επιδίωξε ο ίδιος και είχε τον τρόπο να το πετύχει–, με υποχρεώσεις κυρίως οργανωτικές και γραφειοκρατικές, σπανίως κερδίζει τον σεβασμό μεταξύ μαθητών και καθηγητών, ακόμα σπανιότερα μπορεί να εμπνεύσει έναν ανώτερο τρόπο λειτουργίας του σχολείου. Αφάνταστη ευθυνοφοβία και κρύψιμο πίσω από εγκυκλίους, γραφεία και θεωρητική καθηκοντολογία· λατρεία των πολύωρων συνεδριάσεων και της επανάληψης του αυτονόητου, γιατί εκεί βρίσκει επιτέλους έναν ρόλο και έτσι συγκαλύπτει την απουσία του από τα σημαντικά. Σαΐνι στη διεξαγωγή των Πανελλαδικών εξετάσεων με τα μηχανογραφικά και όλα τα σχετικά και αυτό είναι όλο. Κάποτε πρέπει να στελεχωθούν οι θέσεις των γραμματέων

Για μία ακόμα φορά η Παιδεία στο κέντρο των κομματικών διενέξεων.

στα σχολεία, ενδεχομένως με την καθιέρωση θέσης γραμματέως που θα καταλαμβάνει συνάδελφος με μειωμένο, όπως του υποδιευθυντή, ωράριο. Έτσι ο διευθυντής του σχολείου, που θα πρέπει να ορίζεται με βάση τις αρχές ενός αξιοκρατικού συστήματος, και οι καθηγητές θα αφιερωθούν στο έργο τους και το σχολείο θα δικαιολογεί τον χαρακτηρισμό του πνευματικού ιδρύματος.

• **Ο ανεξέλεγκτος προφορικός βαθμός.**

Η απουσία κοινού κριτηρίου για τη δίκαια αξιολόγηση των μαθητών σε όλες τις βαθμίδες της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης θα χρειαστεί μια γενιά για να αλλάξει. Θα είναι το μόνιμο πρόβλημα των καθηγητών τα επόμενα χρόνια, σε οποιαδήποτε απόπειρα να τους δοθούν περισσότερες αρμοδιότητες στην τελική κρίση των μαθητών, ώστε να ενισχυθεί η αυτοτέλεια του Λυκείου. Δεκάδες συνέδρια της ΟΛΜΕ δεν έχουν τίποτα να πουν πάνω σε αυτό το θέμα.

• **Η υποκατάσταση της παιδείας από την παιδαγωγική και την ψυχολογία.**

Ο μαθητής δεν είναι υγιής άνθρωπος, δεν λύνει προβλήματα αλλά εκ προοι-

μίου θεωρείται ο ίδιος πρόβλημα· αυτή ήταν η αντίληψη για το μοντέρνο που επιβλήθηκε. Στις εξετάσεις του ΑΣΕΠ μεγάλο μέρος της βαθμολογίας εξαρτάται από ερωτήσεις παιδαγωγικοψυχολογικού χαρακτήρα. Ωστόσο, η γνώση του επιστημονικού αντικειμένου και η προσωπικότητα του διδάσκοντος έχουν πάντοτε τη μεγαλύτερη σημασία κατά την ώρα της διδασκαλίας. Χωρίς αυτά τα δύο καμιά παιδαγωγική μέθοδος δεν μπορεί να σώσει το μάθημα στην τάξη.

• **Η θορυβώδης εισβολή της δημοσιογραφίας και της γλωσσολογίας στο περιεχόμενο σπουδών –θεμέλιοι λίθοι πια της πάλαι ποτέ ανθρωπιστικής παιδείας.**

Μαθητές και δάσκαλοι έχουν να αντιμετωπίσουν ανθολογίες άρθρων γραμμένων στο πόδι και την παράλληλη, εκτός κειμένου δηλαδή, διδασκαλία της γλώσσας. Και οι μεν και οι δε πλήττονται δεόντως. Χρειαζόμαστε κείμενα μεστά νοήματος και καλά χτισμένα· μόνο τέτοια κείμενα διεγείρουν το ενδιαφέρον, ακονίζουν το μυαλό, συγκροτούν στέρεα την εφηβική προσωπικότητα. Αλλά αυτού του είδους η ανθολόγηση προϋποθέτει οπωσδήποτε ότι θα αλλάξουν τα κριτήρια επιλογής και ασφαλώς προϋποθέτει τη γνώση

των πηγών, από όπου θα αντλήσουμε το καλύτερο.

• **Η χαλαρότητα και η απουσία αρχών και κανόνων που εμφανίζεται ως φιλελευθερισμός...**

Το βασίλειο της κακοήθειας και των πάσης φύσεως αναξιοπαθούντων· η κόλαση των μαθητών που έχουν πραγματικά ανάγκη και εκείνων που διψούν για κάτι ανώτερο· το βαρύ σίδερο στα πόδια του δασκάλου που σέβεται τη δουλειά του. Όποιον σπόρο και να θέλεις να σπείρεις, όποια κατεύθυνση και περιεχόμενο και να θέλεις να δώσεις στο εκπαιδευτικό σύστημα πρέπει πρώτα να οργώσεις το χωράφι. Αλλιώς όλα γίνονται καραγκιοζιλίκι· τα άγια τοις κυσί.

• **Η γραφειοκρατία, η λατρεία της οργάνωσης και τα πάσης φύσεως προγράμματα ως ανθεκτικό φύλλο συκής στην απουσία κάθε προσανατολισμού, στην ανάδευση του μηδενός.**

Ό,τι διδάσκεις στα λόγια το διαψεύδει συνεχώς η σχολική πραγματικότητα. Η πρόοδος χωρίς πνευματικό υπόβαθρο. Η πειθαρχία και η αυτοπειθαρχία είναι πνευματικής τάξεως υπόθεση· ο οργανωτισμός είναι το καταφύγιο των απαίδευστων.

• **Η παγερή αδιαφορία του θεσμοποιημένου κομματισμού απέναντι στην πρωτοβουλία, την προσωπικότητα και την πνευματική συγκρότηση του δασκάλου.**

Για τη μία και μοναδική εξέλιξη, τη γραφειοκρατική, λογαριάζονται μόνον ασαφή τυπικά κριτήρια, έτσι ώστε σε έναν κλάδο, όπου ποτέ δεν κρίνεται κανείς για τη δουλειά του, να αλωνίζουν ελεύθερα όσοι με σκοτεινές και εν πολλοίς αυθαίρετες διαδικασίες μαγειρεύουν την κατανομή των θέσεων. Πρέπει στο μέλλον να υπάρχει η δυνατότητα μισθολογικής και ιεραρχικής εξέλιξης –με βάση τα αποτελέσματα της δουλειάς– για τον δάσκαλο που το ενδιαφέρον του εστιάζεται στη διδασκαλία και όχι στις διοικητικές θέσεις. Η ουσία του σχολείου είναι η τάξη και το μάθημα.

Σήμερα υπάρχει μια τυπική ιεραρχική εξέλιξη για όλους, η οποία δεν σημαίνει απολύτως τίποτα. Όλοι οι εκπαιδευτικοί σε δέκα περίπου χρόνια

έχουν τον πρώτο βαθμό. Από εκεί και πέρα, όταν η εξέλιξη σχετίζεται με την ανάληψη διοικητικών θέσεων, αναλαμβάνουν τα διάφορα ΠΥΣΔΕ και ΚΥΣΔΕ, συμβούλια στα οποία εκλέγονται μόνον εκπρόσωποι των κομματικών συνδικαλιστικών παρατάξεων. Ναι, για όσους δεν το ξέρουν, στην Ελλάδα ισχύει η απλή αναλογική σε θέματα ιεραρχικής εξέλιξης των καθηγητών. Το κομματικό αλισβερίσι και τα ασαφή κριτήρια εμφανίστηκαν ως μέγιστη δημοκρατική κατάκτηση του σώματος των καθηγητών. Συχνά, αυτοί που εμφανίζονται ως μεγάλοι απελευθερωτές απλώς караδοκούν να επιβάλουν τις μικρές τους τυραννίες. Το πράγμα ξεκινάει με απλή αναλογική για τους διευθυντές των σχολείων και καταλήγει σταδιακά σε πλειοψηφικό όταν φτάνουμε στα ανώτατα κλιμάκια.

Σε οποιοδήποτε σοβαρό ιεραρχικό σύστημα η κομματική συμμετοχή είναι νοητή άπαξ: στην αρχική συνεδρίαση της Βουλής, όπου με ευρύτατη συμφωνία θα επιλεγούν προσωπικότητες αναμφισβήτητου κύρους, οι οποίες στη συνέχεια θα αναλάβουν να οικοδομήσουν μέσα από κριτήρια και αρχές ένα αξιοκρατικό ιεραρχικό σύστημα. Σε μία δημοκρατία είναι ασφαλώς αυτονόητος ο περιοδικός κοινοβουλευτικός έλεγχος της λειτουργίας οποιουδήποτε θεσμού. Για να φτάσουμε σ' αυτό θα χρειαστούμε χρόνια πολλά, πρέπει όμως να ξεκινήσουμε από το κύριο: τον εξοβελισμό του θεσμικού πλαισίου που έχει εδραιώσει τον κομματισμό στα όργανα διοίκησης των καθηγητών. Η έννοια της πολιτικής δεν είναι δυνατόν να έχει σχέση με τέτοιες διαδικασίες.

• **Η υποκατάσταση των σκοπών από τα μέσα.**

Σκοπός είναι η διάδοση της παιδείας και ο μαθητής και όχι το αντίστροφο, να βρει δηλαδή δουλειά ο δάσκαλος. Σε αυτή την περίπτωση κάποτε θα τη χάσει σίγουρα, γιατί μόνον η πραγματική –όχι η εικονική– άνοδος του μορφωτικού επιπέδου μπορεί να καταστήσει αναγκαίο τον ρόλο του δασκάλου. Κάτι γνωρίζουν γι' αυτό όσοι εν τέλει έχασαν τη δουλειά τους σε πολυδιαφημισμένα προγράμματα, τα οποία σι-

γά σιγά απαξιώθηκαν στη συνείδηση των μαθητών, γιατί οι συνδικαλιστές, από τη μια μεριά, επέβαλαν την ισοπέδωση των κριτηρίων ως προς την στελέχωσή τους και οι πολιτικογραφειοκρατικοί μηχανισμοί, από την άλλη, τα χρησιμοποίησαν για να δημιουργήσουν επιπλέον γραφειοκρατικές θέσεις επιβλεπόντων κηφήνων, ώστε να βολεύουν ημετέρους. Γι' αυτό εξάλλου και το σημερινό σύστημα –κρατικό και συνδικαλιστικό– δεν ασχολείται καθόλου με τον δάσκαλο που εφ' όρου ζωής τον ενδιαφέρει η τάξη –με την ψυχή δηλαδή του διδασκαλικού έργου.

• **Επάγγελμα: συγγραφέας σχολικών βιβλίων· χόμπυ: η καύση βιβλίων.**

Σε άλλες εποχές δυο γενιές μαθητών μάθαιναν γράμματα από τα ίδια βιβλία· βιβλία κλασικά, γραμμένα από κορυφές της επιστήμης, ευσύνοπτα, με περιεχόμενο. Μερικά μέχρι και σήμερα εκπληρώνουν τον ρόλο τους άριστα. Σε προηγμένες χώρες της Ευρώπης υπάρχει ένα μόνο σχολικό βιβλίο για κάποιο μάθημα και για τις τρεις τάξεις του λυκείου, βιβλίο επιπέδου, που το διαβάζει κάποιος και έξω από το σχολείο. Σε ορισμένες δεν υπάρχει καν σχολικό εγχειρίδιο, αλλά μόνον ύλη, π.χ. ελισαβετιανό θέατρο, και ο καθηγητής έχει την ευθύνη των έργων και των βιβλίων που θα διδάξει. Εμείς, εδώ και είκοσι χρόνια, κάθε πενταετία έχουμε καινούργια βιβλία, γραμμένα συνήθως στο πόδι, ογκώδη, κακοτυπωμένα, ανούσια και φλύαρα. Οι έλληνες μαθητές υποφέρουν από σκολίωση, κουβαλώντας καθημερινά βαριά εγχειρίδια, από τα οποία συνήθως διδάσκονται λίγες σελίδες. Το μέγεθος και μόνον προξενεί εξαρχής απώθηση. Όλη αυτή η συγγραφική πολυπραγμοσύνη καταλήγει στην καταστροφή και καύση των βιβλίων στο τέλος της χρονιάς. Πολλοί από τους παλαιότερους έχουν ακόμα τα σχολικά τους βιβλία· βιβλία που με αιματηρές οικονομίες είχαν αγοράσει μεταχειρισμένα.

Σήμερα η κατασπατάληση του δημοσίου χρήματος εμφανίζεται ως ζήτημα αρχής, για να γεμίζουν οι τσέπες κάποιων, θαρρείς και δεν υπάρχουν τρόποι να βοηθηθούν οι οικονομικά ασθε-

νέστεροι να αγοράσουν τα βιβλία τους. Η πολιτική αυτή οδηγεί σε μια τεράστια εμπορική επιχείρηση με τα πάσης φύσεως λυσάρια που κυκλοφορούν –τείχη βιβλίων όπου η τυποποίηση των ερωτήσεων οδηγεί στην τυποποίηση των απαντήσεων κ.ο.κ. Τζίρος δισεκατομμυρίων γι' αυτούς που γράφουν τα σχολικά βιβλία και γι' αυτούς που αναλαμβάνουν να γράψουν τις απαντήσεις. Όλοι είναι έτοιμοι να ακολουθήσουν την πεπατημένη: ποιος μπορεί, άραγε, να εξηγήσει γιατί ένα επιτυχημένο βιβλίο, όπως τα Αρχαία Ελληνικά της Α' Γυμνασίου, άλλαξε φέτος, έπειτα από λίγα χρόνια κυκλοφορίας; Πρέπει να βάλουμε ως στόχο τη συγγραφή ενός μόνο σχολικού βιβλίου τον χρόνο για κάθε τάξη στην επόμενη δεκαετία. Να επιδιώξουμε το ανώτερο δυνατό επίπεδο, με βιβλία που θα αφήνουν μεγάλα περιθώρια αυτενέργειας στον δάσκαλο. Σε ορισμένες περιπτώσεις να καταργήσουμε το σχολικό εγχειρίδιο και να αναθέσουμε στον καθηγητή την ευθύνη να συγκροτήσει ένα δικό του corpus κειμένων και ασκήσεων. Ο δάσκαλος θα ελέγχεται στη συνέχεια για την επαρκή προετοιμασία των μαθητών του, πάνω σε κάποια ύλη που του ανατέθηκε. Θέλει χρόνο κάτι τέτοιο, αλλά από κάπου ξεκινάς. Μόνον έτσι είναι δυνατόν να χτυπηθεί η τυποποίηση και κατ' επέκταση η βιομηχανική δουλειά των φροντιστηρίων.

• Η Βουλή των εφήβων.

Ξοδεύονται κάθε χρόνο εκατομμύρια για πολυτελή ξενοδοχεία, παράτες και δημόσιες σχέσεις. Υπάρχουν σχολεία στα οποία μόνον ένας μαθητής κάνει τον κόπο να γράψει στο πόδι μια έκθεση στο σπίτι του και αυτομάτως εκπροσωπεί το σχολείο του. Σκέφτηκαν ποτέ οι βουλευτές μας κάτι ουσιαστικότερο για τους νέους μας; Να χρηματοδοτήσουν για παράδειγμα θερινές κατασκηνώσεις τριών εβδομάδων, στις οποίες θα έχουν δικαίωμα να συμμετάσχουν δύο αριστούχοι μαθητές από κάθε τάξη όλων των λυκείων της χώρας, με τη δυνατότητα, παράλληλα με τις διακοπές τους, να παρακολουθούν καθημερινά ένα τρίωρο σεμινάριο πάνω σε επιστημονικό αντικείμενο του ενδιαφέροντός τους. Θα μπορού-

σαν έτσι να έρθουν σε άμεση επαφή με επιστήμονες, συγγραφείς, φιλοσόφους της χώρας μας αλλά και του εξωτερικού· να διαβάσουν και να συζητήσουν βιβλία και, επιστρέφοντας στο σχολείο τους, να παρουσιάσουν σε μια εργασία αυτά που έμαθαν. Φαντάζεται κανείς τι πρότυπα θα δημιουργούνταν έτσι σε μια χώρα, στην οποία όταν ρωτάς, μετά τις θερινές διακοπές, ποιος διάβασε ένα εξωσχολικό βιβλίο, η συνηθέστερη απάντηση είναι μια παρατεταμένη και αμήχανη σιωπή. Καταλαβαίνει κανείς τι θα σημαίνει αυτό για πολλά παιδιά των λαϊκών τάξεων, που ούτε δυνατότητα διακοπών έχουν ούτε βιβλιοθήκη στο σπίτι τους διαθέτουν; Είμαστε, δόξα τω Θεώ, ελεύθερη χώρα. Αυτές οι τρεις εβδομάδες θα μπορούσαν να γίνουν η εικόνα του ανώτερου εαυτού μας με τη ζωντάνια τους, το επίπεδό τους και την ελευθεροφροσύνη τους.

• Σχολικές εκδρομές: μια σύνοψη του προτύπου ζωής της Μεταπολίτευσης.

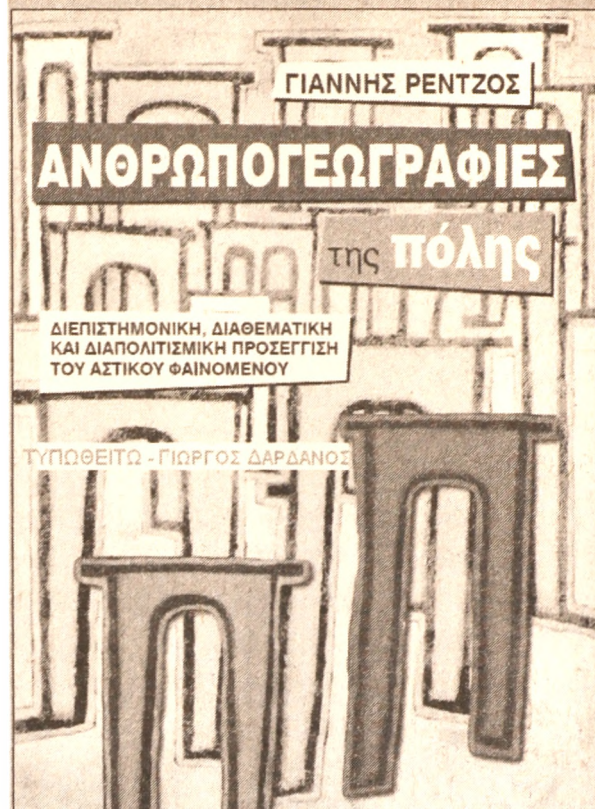
Πίσω από κάθε λογής «προοδευτική» ρητορική πρόκοψε ένας άμορφος και χοντροκομμένος μικροαστισμός που πολλές φορές φτάνει στα όρια της αποκλήνωσης. Βιομηχανία εκδρομών, πόλεμος συμφερόντων και «μίζες» στην τρυφερή ηλικία των δεκαεπτά ετών, νωθρότητα και έλλειψη φαντασίας, απουσία έστω και ίχνους πνευματικότητας.

Αν κάποτε επιχειρήσεις, μετά κόπων και βασάνων, να οργανώσεις μια εκδρομή με τρένο, παρακάμπτοντας γραφειοκρατικά εμπόδια, «προοδευτικά» στερεότυπα και εθισμούς χρόνων, θα σκοντάψεις πάνω σε κάποιον υπάλληλο του ΟΣΕ, που με ύφος μεξικανού σιδηροδρομικού υπαλλήλου μικρής πόλης σε παλιό γουέστερν δεν θα καταλαβαίνει τι του λες. Καμιά διάθεση για περιπέτεια, καμιά περιέργεια για καινούργια πράγματα. Γι' αυτό και η Ελλάδα έχει τον ακριβότερο καφέ: εξασφαλισμένη πελατεία και επιχειρηματίες που έχουν πιάσει τον σφυγμό της εποχής. Νεολαία που ανεβαίνει στον Όλυμπο από την εσωτερική σκάλα της καφετέριας.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΠΥΡΟΥ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΕΝΤΖΟΣ

Ανθρωπογεωγραφίες της πόλης

Στο βιβλίο αυτό επιχειρείται μια σύνθετη θεώρηση του αστικού χώρου μέσα από την κριτική παρουσίαση γνώσεων, ιδεών και αφηγήσεων για την πόλη. Κανείς δεν αγνοεί πως τραγούδια και τραγωδίες, εγκλήματα και τιμωρίες, ποιήματα και δράματα παραπέμπουν σε ονομαστές πόλεις ανθρώπων. Προτείνονται έτσι πολυάριθμα λογοτεχνικά και ποιητικά έργα, πίνακες ζωγραφικής και σχέδια, γελοιογραφίες και κόμικς καθώς και –πολλές– κινηματογραφικές ταινίες όπου αναπαρίστανται σε «φυσικό μέγεθος», μέσα στην πόλη, ζωές ανθρώπων και θάνατοι εμποράκων...

*

Στόχος του βιβλίου είναι η κατάθεση ενός διαθεματικού υλικού για την πόλη και τη ζωή σ' αυτή. Ο συγγραφέας αποβλέπει ιδιαίτερα σε μια θεμελιωμένη ευαισθητοποίηση του αναγνώστη για την κρίση της ελληνικής πόλης και την καθημερινή βία μέσα σ' αυτή. Το βιβλίο βασίστηκε σε πολυετείς επιτόπιες έρευνες σε πολυάριθμες πόλεις της Ευρώπης και της Αμερικής ενώ αποτελεί επίσης κείμενο διδασκαλίας στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου όπου διδάσκει ο συγγραφέας.

Εκδόσεις

ΤΥΠΩΘΕΤΩ

Γιώργος Δαρδανός

Η εκπαίδευση στην υπηρεσία της φεουδαρχίας;

του Νίκου Χ. Βαρσακέλη

Ο Φ. Ένγκελς γράφει σε μια επιστολή του προς τον Ε. Μπερνστάιν (12 Μαρτίου 1881): «...είναι απλή απάτη να αποκαλείται “σοσιαλισμός” κάθε παρέμβαση του κράτους στον ελεύθερο ανταγωνισμό, όπως διαδίδεται από την αστική τάξη του Μάντσεστερ, φυσικά για το δικό της συμφέρον...». Παρακάτω αναφέρει: «...αυτός ο ισχυριζόμενος “σοσιαλισμός” στοχεύει, μεταξύ άλλων, στη μετατροπή όσο το δυνατόν περισσότερων προλεταρίων σε δημοσίου υπαλλήλους και συνταξιούχους, που εξαρτώνται από το κράτος, δημιουργώντας κατ’ αυτόν τον τρόπο ένα νέο στρατό πειθαρχημένων δημοσίων υπαλλήλων...». Ο Κ. Μαρξ χαρακτηρίζει τον καπιταλισμό προοδευτικό σύστημα που, σε αντιδιαστολή με την φεουδαρχία, χαρακτηρίζεται από δημιουργικότητα, κινητικότητα, ευελιξία και προσαρμοστικότητα σε νέα περιβάλλοντα. Αντίθετα η φεουδαρχία χαρακτηρίζεται από οπισθοδρομικότητα, αντίδραση στο νέο και στην κοινωνική κινητικότητα.

Η άρχουσα φεουδαρχική ελίτ, προκειμένου να προστατεύσει τα ταξικά της συμφέροντα, προσπαθεί να δημιουργήσει έναν κυματοθραύστη, ώστε να περιορίσει την κοινωνική κινητικότητα. Ειδικότερα, όμως, ενδιαφέρεται για την κινητικότητα που αφορά την ίδια, δηλαδή την είσοδο στην ελίτ ανθρώπων προερχόμενων είτε από το προλεταριάτο είτε από τη μικροαστική

τάξη. Σύμφωνα με τα παραπάνω γραφόμενα του Ένγκελς, τον ρόλο του κυματοθραύστη καλείται να παίξει ο στρατός των δημοσίων υπαλλήλων. Όσο περισσότεροι είναι οι δημόσιοι υπάλληλοι τόσο μειώνεται η επιχειρηματικότητα. Αυτό οφείλεται σε δύο λόγους. Πρώτον, το όραμα των πολιτών της χώρας για τον σοσιαλισμό εξυπηρετείται από την εξασφάλιση μιας θέσης στον δημόσιο τομέα, καθώς οι πολίτες θεωρούν ότι η είσοδος στον δημόσιο τομέα οδηγεί προς τον «σοσιαλισμό». Δεν είναι πλέον απαραίτητη η γνώση, η δημιουργικότητα και η φαντασία, που, σύμφωνα με τον Γ. Σουμπέτερ, είναι αναγκαίες για την επιχειρηματικότητα και την ανάπτυξη του καπιταλισμού. Το σύστημα παραμένει φεουδαρχικό, σύμφωνα με τον Ένγκελς. Δεύτερον, η μεγέθυνση του δημοσίου τομέα καθιστά αναγκαία την ύπαρξη έργου που πρέπει να εκτελούν οι δημόσιοι υπάλληλοι. Το σύστημα γιγαντώνεται και αυτοτροφοδοτείται, τόσο από τον όγκο όσο και από την πολυμορφία του νομοθετικού και γραφειοκρατικού μηχανισμού. Σε ένα τέτοιο περιβάλλον είναι δύσκολο, ίσως και αδύνατον, να αναπτυχθεί η όποια επιχειρηματικότητα. Καθώς λοιπόν δεν δημιουργούνται νέες επιχειρήσεις, δεν κινδυνεύει η πρωτοκαθεδρία της άρχουσας φεουδαρχικής ελίτ.

Πολλές μελέτες έδειξαν ότι η εκπαίδευση αποτέλεσε τον βασικό μηχανισμό κοινωνικής κινητικότητας σε όλες τις χώρες της Δύσης, μετά τον Δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο και μέχρι σήμερα. Σε χώρες καπιταλιστικές, η επιβίωση του συστήματος δεν εξαρτάται από την επιβίωση της άρχουσας ελίτ,

αλλά από τη διαρκή ανανέωση. Το καπιταλιστικό σύστημα ανελίσσεται με τον θάνατο των γηρασμένων και την γέννηση του καινούργιου. Η δυναμική του συστήματος εξυπηρετείται από την ύπαρξη ενός συνεχώς εξελισσόμενου και βελτιούμενου εκπαιδευτικού συστήματος, το οποίο βρίσκεται σε συνεχή επικοινωνία με την κοινωνία και την οικονομία. Γι’ αυτόν το λόγο τα πανεπιστήμια των ΗΠΑ θεωρούνται τα κορυφαία του κόσμου.

ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΦΕΟΥΔΑΡΧΙΑ

Ας έλθουμε τώρα στη χώρα μας. Η τελευταία εικοσιπενταετία χαρακτηρίζεται ως μια περίοδος γιγάντωσης του δημοσίου τομέα, αύξησης του στρατού των δημοσίων υπαλλήλων, εκπληκτικής ανόδου του κόστους διατήρησης του γραφειοκρατικού μηχανισμού και τερατώδους γιγάντωσης της νομοθετικής πολυπλοκότητας. Ακολουθώντας τα βήματα της φεουδαρχικής ελίτ του Μάντσεστερ, που κριτίκαρα ο Ένγκελς, η πολιτική που ακολουθήθηκε ήταν πολιτική διατήρησης ενός φεουδαρχικού συστήματος, με τον περιορισμό της κινητικότητας προς την άρχουσα φεουδαρχική ελίτ. Οι μοναδικές εξαιρέσεις κινητικότητας μετρώνται στα δάχτυλα ενός χεριού, και οι περισσότερες από αυτές ήταν κρατικά χρηματοδοτούμενες. Τα υπόλοιπα «τζάκια» είναι αυτά που δημιουργήθηκαν μέχρι τη δεκαετία του 1960.

Δεν άρκεσε, όμως, μόνο η δημιουργία ενός τεράστιου γραφειοκρατικού δημοσίου τομέα με τον στρατό των δημοσίων υπαλλήλων, πιστών στην άρχουσα φεουδαρχική ελίτ. Έπρεπε να διακοπεί και η όποια δυνατότητα κινητικότητας υπήρξε στις προηγούμε-

Ο Νίκος Βαρσακέλης είναι Αναπληρωτής Καθηγητής, Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Συνεργάτης – Ερευνητής του Εργαστηρίου Οικονομικής Ανάλυσης και Πολιτικής, ΑΠΘ (web.auth.gr/leap).

νες δεκαετίες μέσω της εκπαίδευσης, και κυρίως της δημόσιας. Η άρχουσα ελίτ έπρεπε να προστατευθεί για να μην υπάρξει επανάληψη της κατάστασης του 1950-1960, οπότε δημιουργήθηκε μια νέα γενιά επιχειρηματιών, στελεχών και επιστημόνων. Τον ρόλο της τροχοπέδης θα έπαιζε η εκπαίδευση. Αφού η καλή εκπαίδευση συντελεί στην κοινωνική ανέλιξη, η κακή θα βοηθήσει στην παρεμπόδισή της. Ξεκίνησε λοιπόν μια διαδικασία υποβάθμισης της δημόσιας εκπαίδευσης. Το κτύπημα της δημόσιας εκπαίδευσης, σε όλες τις βαθμίδες, ήλθε από δύο μεριές. Το υπουργείο Παιδείας, με τις συνεχείς νομοθετικές παρεμβάσεις, κατάφερε να αποδιοργανώσει τελείως το δημόσιο σχολείο. Οι πραγματικοί εκπαιδευτικοί γνωρίζουν πολύ καλά τι συμβαίνει, όμως είναι η σιωπηλή πλειοψηφία. Έβλεπαν, όμως, ότι και αυτή η κρατική παρέμβαση μπορούσε να αποδειχθεί ανεπαρκής. Το δημόσιο σχολείο μπορούσε να αντισταθεί μέσα από το μεράκι των δασκάλων. Σε αυτό το σημείο κλήθηκαν να αναλάβουν δράση οι συνδικαλιστικές ηγεσίες. Με το πρόσχημα της προάσπισης των δικαιωμάτων των δασκάλων και της δημόσιας δωρεάν παιδείας, προχώρησαν σε ανούσιες μακροχρόνιες απεργίες, καλή ώρα όπως αυτή των ημερών μας.

Σε μια δεκαετία το δημόσιο σχολείο απαξιώθηκε σε μεγάλο βαθμό, ενώ τα ιδιωτικά σχολεία, που στις προηγούμενες δεκαετίες ήταν τα σχολεία της εύκολης αποφοίτησης για τους πολύ αδύνατους μαθητές, άρχισαν να ξεχωρίζουν και να συγκεντρώνουν άριστους και πολύ καλούς μαθητές. Η ραγδαία ανάπτυξη των ιδιωτικών σχολείων, ταυτόχρονα με τη συνεχή επέκταση των ιδιωτικών φροντιστηρίων και ιδιαίτερων μαθημάτων, υπήρξε μια συντριπτική ταξική επίθεση κατά των εισοδηματικά χαμηλών τάξεων, όπως των ιδιωτικών υπαλλήλων, των εργατών και των φτωχών αγροτών.

Πολιτών, δηλαδή, που δεν είχαν τη δυνατότητα να στείλουν το παιδί τους σε ιδιωτικό σχολείο και αρκούσαν στη συνεχώς υποβαθμιζόμενη δημόσια εκπαίδευση. Ταυτόχρονα, η πρόσβαση στα πανεπιστήμια έγινε δύσκολη, κα-

θώς το κόστος της φροντιστηριακής εκπαίδευσης αυξήθηκε σημαντικά, λόγω της παρακμής του δημόσιου σχολείου και της επακόλουθης αύξησης της ζήτησης για φροντιστηριακή εκπαίδευση. Η άρχουσα φεουδαρχική ελίτ έχει θριαμβεύσει. Η δευτεροβάθμια, κυρίως, εκπαίδευση έχει αποσαθρωθεί πλήρως. Το αποτέλεσμα το βλέπουμε και στους διεθνείς διαγωνισμούς που διοργανώνει ο ΟΟΣΑ, στους οποίους τα ελληνόπουλα καταλαμβάνουν συνεχώς τις τελευταίες θέσεις. Οι συνδικαλιστές έχουν κάνει περίφημα τη δουλειά τους και ανταμείβονται με θέσεις.

Η ελεύθερη πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση αποτέλεσε μια σημαντική καινοτομία που εφηύρε η άρχουσα ελίτ της χώρας, προκειμένου να απαξιώσει ακόμη περισσότερο την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η «εξίσωση» ΤΕΙ και ΑΕΙ, παράλληλα με τη δημιουργία πανεπιστημιακών τμημάτων και τμημάτων ΤΕΙ σε κάθε πόλη και χωριό, οδήγησαν κατ' αρχάς σε αύξηση φοιτητών. Όμως η κοινωνιολογική ανάλυση των φοιτητών και σπουδαστών, που γράφτηκαν και φοιτούν σε περιφερειακά ΤΕΙ και ΑΕΙ, αποκαλύπτει αμέσως ότι προέρχονται από εισοδηματικά φτωχές τάξεις, κυρίως από την επαρχία ή τις υποβαθμισμένες συνοικίες της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης.

Ιδιαίτερα μάλιστα όσοι εισήχθηκαν με βαθμούς κάτω από την βάση. Θα αναρωτηθεί, όμως, ο αναγνώστης γιατί αποτέλεσε κόλπο της άρχουσας ελίτ αφού, λόγω αυτής της καινοτομίας, μπήκαν σε κάποιο ΤΕΙ ή ΑΕΙ φτωχά παιδιά. Οι φοιτητές αυτοί έχουν πολύ χαμηλό, σχεδόν μηδαμινό γνωσιολογικό υπόβαθρο, κυρίως για τους λόγους που αναφέραμε παραπάνω. Εισερχόμενοι, λοιπόν, σε μια τριτοβάθμια σχολή είναι σχεδόν βέβαιο ότι δε θα καταφέρουν να ολοκληρώσουν τις σπουδές τους.

Κατά τη διάρκεια όμως των σπουδών τους η οικογένεια έχει δαπανήσει, ύστερα από μεγάλες στερήσεις, χιλιάδες ευρώ σε τουριστικές και όχι μόνο υπηρεσίες στον τόπο της σχολής τους (περίπου σε 600-800 ευρώ ανά μήνα ανέρχεται το κόστος της σπουδής σε άλλη πόλη, δηλαδή περίπου 25.000-

30.000 ευρώ για το σύνολο των σπουδών τους). Με άλλα λόγια η κεντρική εξουσία (εάν θέλετε η άρχουσα ελίτ) ασκεί κοινωνική περιφερειακή πολιτική, όχι με μεταφορά πόρων από τις εισοδηματικά υψηλές τάξεις, αλλά από τις φτωχές οικογένειες, προς τους ιδιοκτήτες ακινήτων και τους εστιάτορες των πόλεων υποδοχής φοιτητών. Εάν αυτό δεν αποτελεί ταξική επίθεση, τότε δυσκολεύομαι να καταλάβω τι συνιστά ταξική επίθεση.

Η τελική επίθεση της άρχουσας φεουδαρχικής ελίτ έχει ξεκινήσει, μέσω των συνδικαλιστικών της οργάνων, τα τελευταία δύο χρόνια, με αφορμή τη σύγκλιση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της χώρας με τα εκπαιδευτικά συστήματα της Ευρώπης, στο πλαίσιο της δημιουργίας του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Χώρου Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Φοβήθηκαν, δηλαδή, μήπως μέσω της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα πανεπιστήμια της χώρας ξεφύγουν από το τέλμα που τα οδήγησαν. Έρχεται μια νέα γενιά συνδικαλιστών, αυτοί της ΠΟΣΔΕΠ, και με ιδεολογήματα του τύπου «να διαφυλάξουμε τον δωρεάν δημόσιο χαρακτήρα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης» προσπαθούν να σαμποτάρουν κάθε προσπάθεια εναρμόνισης της χώρας με τα ευρωπαϊκά πρότυπα.

Φοβούνται μήπως τα ελληνικά πανεπιστήμια γίνουν σαν τα πανεπιστήμια της Ουτρέχτης, της Στοκχόλμης, της Τουλούζης, του Εδιμβούργου. Αυτές οι εξελίξεις είναι επικίνδυνες. Καλή η ΕΕ, αλλά μόνο για να δίνει κονδύλια για την άρχουσα φεουδαρχική ελίτ, όχι για να φτιάξουμε σωστή εκπαίδευση και στο τέλος και καπιταλισμό. Η φεουδαρχία είναι το καθεστώς που αρμόζει στην Ελλάδα.

Στη χώρα δεν έχει αναπτυχθεί αστική τάξη (καπιταλιστές) με τα χαρακτηριστικά των ανεπτυγμένων καπιταλιστικών χωρών της Δύσης. Σύμφωνα με τον Ένγκελς «...αυτός ο ισχυριζόμενος "σοσιαλισμός" δεν είναι τίποτε άλλο από μια φεουδαρχική αντίδραση και μια πρόφαση για την άντληση χρήματος...». Οι απεργίες τελικά στο δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα ήταν ταξικές, όμως προς όφελος της άρχουσας φεουδαρχικής τάξης. Τι κάνουν όμως τα κόμματα; Τι κάνει η κοινωνία;

Η κατάσταση στα πανεπιστήμια

Στον «διάλογο» μεταξύ καθηγητών για το φλέγον θέμα της παιδείας διαπιστώνει κανείς εύκολα: Πρώτον, ότι δεν πρόκειται για διάλογο, αλλά για παράλληλους μονολόγους υπό μορφή ερωταποκρίσεων, και μάλιστα με διαφορετικές ερωτήσεις. Δεύτερον, ότι σ' αυτόν τον διάλογο οι «διαλεγόμενοι» συμφωνούν διαφωνώντας και διαφωνούν συμφωνώντας. Τρίτον, ότι εκατέρωθεν δεν χρησιμοποιούνται επιχειρήματα, αλλά αιτήματα. Η μία πλευρά ζητά περισσότερη αυτοδιοίκηση και λιγότερο κρατικό (διά του Υπουργείου) παρεμβατισμό, λες και δεν αρκεί η καθιερωμένη (και κινδυνεύουσα σήμερα να ανακοπεί) συναλλαγή, αναξιοκρατία και σήψη των πασάδων – τσιφλικάδων των μεγάλων ΑΕΙ της «Έρημης Χώρας». Η άλλη πλευρά ζητά προσφυγή σε δημοψήφισμα για την ορθότητα του προτεινόμενου εγχειρήματος, λες και είναι θέμα στατιστικής ανάλυσης και δημοτικότητας. Αυτό θυμίζει την σκηνή από την Αργώ του Θεοτοκά, κατά την οποία, μετά από σχετική διαφωνία, «οι φοιτητές διά ψήφων τάδε έναντι δείνα, αποφάσισαν ότι... δεν υπάρχει Θεός». Τόσο δημοκρατικά! Η πλειοψηφία τα επιλύει όλα.

Μια άλλη κατηγορία καθηγητών, με απόλυτη συνέπεια, δέχεται μεν την ίδρυση και ιδιωτικών ΑΕΙ, κατεβαίνει όμως στην πορεία κατά της τεκταινόμενης μεταρρύθμισης μαζί και με έναν προ πολλού... ομότιμο, που λες και όλους η αγωνία για το επερχόμενο κακό τους... πέταξε στο δρόμο, πιασμένους αλά μπρατσέτα, προς δήλωση ταξικής ενότητας –σκηνές αφάτου κάλλους παιδείας και παιδιάς.

Τι φρονεί ο γράφων το παρόν; Πρώτον, ότι το υπάρχον Πανεπιστήμιο είναι ανήκεστα άρρωστο. Πρέπει να κλείσει για 2-3 χρόνια, να παυθούμε όλοι, όλων των βαθμίδων, οι καθηγητές και να ξανακριθούμε από ξένους, άγνωστους μας, κορυφαίους συναδέλφους (και ομοτίμους). Πρέπει να

Δυστυχώς η κατάσταση στα ελληνικά πανεπιστήμια έχει φτάσει στο απροχώρητο. Και το κυριώτερο, η ανεργία μετά το πτυχίο караδοκεί.

παύσει το ελληνικό Πανεπιστήμιο (όπου σε μερικά τμήματα υπηρετούν και καθηγητές πρώτης βαθμίδας χωρίς καν το πτυχίο της οικείας Σχολής!) να παράγει πτυχιούχους εντελώς αμαθείς: μαθηματικούς χωρίς ούτε καν δεκαδικούς, φιλολόγους χωρίς ούτε καν ορθογραφία, γιατρούς που δεν γνωρίζουν ούτε καν τη σωματολογία του ανθρώπου, θεολόγους χωρίς ούτε τους Εβδομήκοντα, νομικούς χωρίς ούτε καν το αστικό δίκαιο, μηχανικούς χωρίς καν μηχανική, αρχιτέκτονες χωρίς αρχιτεκτονική, οικονομολόγους, κοινωνιολόγους, παιδαγωγούς, νηπιαγωγούς, τεχνολόγους κλπ., χωρίς τις αντίστοιχες ούτε καν στοιχειώδεις γνώσεις. Οι δε άμοιροι φοιτητές γι' αυτό θα πρότασσαν σωστά το «κυνήγι καθηγητών»(!) κι όχι ως πρώτη δράση της ημέρας για τις καταλήψεις της Σχολής τους, που ούτως ή άλλως σχολάζει, συνήθως αενάως.

Δεύτερον, ότι το υπάρχον κρατικό ΑΕΙ και ΤΕΙ, ενισχυμένο έτσι και με νέες δυνάμεις που θα πάρουν τη θέση των «ανεπαρκών», θα μπορούσε να ξαναρχίσει με αναθεωρημένα προγράμματα και αμετακίνητα επιστημονικούς και αυστηρά αντιεμπορικούς

στόχους. Φοβάμαι, όμως, βάσιμα ότι τα παραπάνω έχουν μεγάλο κοινωνικό, οικονομικό και κυρίως πολιτικό κόστος, άρα σ' αυτό το πλαίσιο αυτής της κοινωνίας είναι ανεφάρμοστα. Τι όμως επιτέλους είναι εφαρμόσιμο. Ο στίχος από τη *Θεία Κωμωδία* του Δάντη «την πάσα ελπίδα αφήστε, όσοι περνάτε», όχι στον Κάτω Κόσμο αλλά στα κρατικά ΑΕΙ - ΤΕΙ, διδάσκοντες και διδασκόμενοι –προς μόνιμο, ισόβιο, αδιατάρακτο όφελος των πανεπιστημιακών τσιφλικάδων και βλάβη (και αισχύνη;) των έντιμων και άγρυπνων –έστω σιωπηλών– καθηγητών όλων των βαθμίδων.

Τρίτον, ως προς τα ιδιωτικά ΑΕΙ - ΤΕΙ. Είναι βέβαιο ότι αργά ή γρήγορα θα ιδρυθούν, αφού οι σχετικές αποφάσεις παίρνονται στις Βρυξέλλες. Μόνο αν η χώρα έβγαине από την ΕΕ θα μπορούσαν, και έτσι θα έπρεπε, να αποφευχθούν. Όπερ άτοπον. Πρέπει όμως, για λόγους ισότητας, να ξεκινήσουν μετά τη λήξη του Καθατηρίου των κρατικών ΑΕΙ.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ
Φιλολόγος-Καθηγητής του
Πανεπιστημίου Πατρών

Τι ζητούν οι μαθητές...

της Δανάης Κισκήρα-Μπαρτσώκα*

Τέλη Οκτώβρη και ο αριθμός των σχολείων που βρίσκονται υπό κατάληψη είναι 1.026. Οι μαθητές αρχίσαμε να βάζουμε λουκέτα στα σχολεία μας απ' τον Σεπτέμβριο κιόλας. Πολλοί μιλάνε για υποκινούμενες καταλήψεις από καθηγητές ή από κόμματα και για μαθητές «χαβαletζήδες» —όπως μας αποκαλούν— που το μόνο που θέλουν είναι να χάσουν κάποιες διδακτικές ώρες. Εμείς απαντάμε σε όλους αυτούς ότι το να κάνουμε και χαβαλέ είναι λογικό και αναμενόμενο, όμως δεν είναι η ουσία της κατάληψης ο χαβαlés.

Αν οι καταλήψεις γίνονταν για το χαβαλέ και το χάσιμο μαθημάτων δεν θα κρατούσαν ούτε μια βδομάδα και προφανώς δεν θα υπήρχε αυτή η μαζικότητα. Δεν θα 'χαμε λόγο να παγώνουμε τα βράδια στα σχολεία χωρίς θέρμανση, να ξενυχτάμε περιφρουρώντας τα, και γενικά να ζούμε με έναν εντελώς διαφορετικό και πολύ δύσκολο τρόπο.

Για μια κατάληψη χρειάζεται μεγάλη σοβαρότητα και ενέργεια. Πρέπει να κάνουμε τα εξής:

1) Να πραγματοποιήσουμε γενική συνέλευση ώστε να αποφασίσουμε όλοι δημοκρατικά για το αν θα κάνουμε κατάληψη.

2) Να οργανώσουμε την κατάληψη, να κάνουμε βάρδιες, να κανονίσουμε την περιφρούρηση, να βάλουμε κάποιους κανόνες για να μείνει το σχολείο καθαρό και χωρίς φθορές κτλ.

3) Να προσπαθήσουμε με κάθε τρόπο να αποφύγουμε να καπελωθούμε. Η ΚΝΕ με το συντονιστικό της, το γνωστό ΣΑΣΑ (Συντονιστικό Αγώνα Σχολείων Αθήνας) προσπαθεί να καπελώσει το μαθητικό κίνημα.

Η Δανάη Κισκήρα-Μπαρτσώκα είναι μαθήτρια της Β' Λυκείου, πρόεδρος του 15μελούς του 56ου Ενιαίου Λυκείου και μέλος του Μαθητικού Ξεκινήματος.

Επιβάλλει αποφάσεις σε συντονιστικά, στα οποία μετέχουν περισσότερο κνίτες φοιτητές παρά μαθητές, και φυσικά οι αποφάσεις δεν παίρνονται κατόπιν ψηφοφορίας, απλά ενημερωνόμαστε για αυτές την επόμενη μέρα απ' τον *Ριζοσπάστη*. Επίσης το ΣΑΣΑ πραγματοποιεί πορείες ξεχωριστές απ' αυτές των καθηγητών, των δασκάλων και των φοιτητών.

Οι καταλήψεις μας, λοιπόν, δεν είναι καταλήψεις της τυρόπιτας και του χαβαλέ. Είναι καταλήψεις που γίνονται γιατί έχουμε αιτήματα και έχουμε όλη τη σοβαρότητα να παλέψουμε γι' αυτά.

Εμείς, ως μαθητές, παλεύουμε, ζητάμε, απαιτούμε και διεκδικούμε:

- Την κατάργηση του βαθμολογικού πλαφόν του 10, έτσι ώστε όλοι να έχουμε δικαίωμα πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

- Την αποδέσμευση του σχολείου απ' το πανεπιστήμιο, κάτι που σημαίνει κατάργηση των Πανελληνίων εξετάσεων και ελεύθερη πρόσβαση στα πανεπιστήμια.

- Την επιμόρφωση των καθηγητών μας. Μ' αυτό δεν εννοούμε ότι οι καθηγητές είναι αμόρφωτοι ή ανάξιοι να μας διδάξουν, απλά πιστεύουμε ότι θα έπρεπε να αδειοδοτούνται ανά τακτά χρονικά διαστήματα και να γυρίζουν στα πανεπιστήμια για να διδαχθούν τις σύγχρονες μεθόδους διδασκαλίας και να διευρύνουν τις γνώσεις τους, έτσι ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα του μαθήματος.

- Να μην αναθεωρηθεί το άρθρο 16 για τη δημόσια και δωρεάν παιδεία.

- Αύξηση των δαπανών για την παιδεία, απ' το 3% του ΑΕΠ στο 5%, όπως έχει ορίσει η Ευρωπαϊκή Ένωση ως το μικρότερο ποσοστό.

- Την πλήρη κάλυψη της μόρφωσής μας από το σχολείο, ώστε να καταργηθεί η παραπαιδεία.

- Πραγματικά δημόσια και δωρεάν παιδεία, γιατί οι γονείς μας ξοδεύουν

απίστευτα λεφτά κάθε χρόνο για τον εξοπλισμό μας.

- Να μην περάσει ο νέος νόμος πλαίσιο για τη θεσμοθέτηση των ιδιωτικών πανεπιστημίων.

- Να καταργηθούν τα ΕΠΑΛ και ΕΠΑΣ. Τα τεχνικά λύκεια (ΤΕΕ) χωρίστηκαν σε επαγγελματικά λύκεια και επαγγελματικές σχολές, που είναι υποβαθμισμένες και με λιγότερες ειδικότητες.

- Τη μη εμπορευματοποίηση της παιδείας. Έξω οι επιχειρήσεις από τα σχολεία. Δεν θέλουμε σπόνσορες, χορηγούς και μάντζερ στα σχολεία μας. Δεν θέλουμε σε λίγο καιρό το βιβλίο των αρχαίων να είναι μια ευγενική χορηγία της *Coca-Cola* ή το κυλικείο του σχολείου μας να το πάρει ο *Γρηγόρης* και τα σχολεία μας να έχουν υπόγεια γκαράζ.

- Να μην υπάρξει ο φάκελος του μαθητή, δηλαδή απ' το δημοτικό ακόμα να μας φακελώνουν, έτσι ώστε ο εργοδότης μας στο μέλλον να ξέρει με τι «μέρος του λόγου» έχει να κάνει.

Όμως δεν μπορούμε να παλέψουμε μόνοι μας. Οι δάσκαλοι μετά από 6 βδομάδες απεργίας γύρισαν στα σχολεία και συνεχίζουν με κάποιες 24ωρες. Καταλαβαίνουμε ότι έχουν κουραστεί και ότι έχουν χάσει πολλά χρήματα και είναι δύσκολο να συνεχίσουν. Πιστεύουμε ότι αν κρατούσαν 2 με 3 βδομάδες ακόμα, οι πιθανότητες να νικούσαμε θα ήταν περισσότερες.

Από την άλλη, οι φοιτητές δεν έχουν ακόμα μπει σοβαρά στον αγώνα. Ζητάμε να καταλάβουν τις σχολές και να κατέβουν στους δρόμους.

Μέχρι τώρα στην ουσία παλεύουμε «διαδοχικά». Οι φοιτητές τον Μάιο-Ιούνιο, οι εκπαιδευτικοί τον Σεπτέμβριο-Οκτώβριο. Οι μαθητές ουσιαστικά λίγο πριν τα μέσα Οκτώβρη.

Όμως μόνο αν συντονιστούμε και παλέψουμε όλοι μαζί την ίδια περίοδο και συστηματικά μπορούμε πραγματικά να νικήσουμε.

Το μετεκλογικό σκηνικό επιβάλλει άμεση αναδιάταξη των κομμάτων

του Γ. Κουρταλιώτη

Τα αποτελέσματα της δεύτερης Κυριακής των δημοτικών και νομαρχιακών εκλογών επιβεβαίωσαν, ως ένα βαθμό, τα πολιτικά συμπεράσματα που είχαν ήδη εξαχθεί από τον πρώτο γύρο, πρόσθεσαν ωστόσο και κάποια νέα ενδιαφέροντα στοιχεία, τα οποία συνδυασμένα με τις πρώτες κινήσεις στο εσωτερικό των κομμάτων αρχίζουν να διαμορφώνουν τους νέους συσχετισμούς, που θα καθορίσουν εξελίξεις, έως τις προσεχείς βουλευτικές εκλογές, αλλά και μετά από αυτές.

Την προπερασμένη Κυριακή, η Νέα Δημοκρατία επικύρωσε την απόλυτη κυριαρχία της στο πολιτικό κέντρο της χώρας, δηλαδή το λεκανοπέδιο, όχι τόσο κερδίζοντας καινούριους δήμους (κάτι τέτοιο συνέβη σε λίγες περιπτώσεις) όσο εξασφαλίζοντας το αποδεκάτισμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης από όλους τους πιθανούς αντιπάλους της. ΚΚΕ (Νίκαια), ΣΥΝ (Ν. Φιλαδέλφεια, Ελληνικό, Ν. Σμύρνη κ.α), «αντάρτες» της Χ. Τρικούπη (Κορυδαλλός, Ν. Χαλκηδόνα κ.α) αλλά και η ίδια η ΝΔ (Κερατσίνι, Ηλιούπολη, Ν. Ηράκλειο κ.α.) πέτυχαν νίκες που άφησαν το ΠΑΣΟΚ με το πιο μίζερο αποτέλεσμα της 32χρονης ιστορίας του στους περιφερειακούς δήμους της Αθήνας και του Πειραιά. Η εικόνα αυτή, σε συνδυασμό με την επιβεβαιωμένη από παντού διαφορά των σχεδόν 3 μονάδων σε πανελλαδικό επίπεδο που διατηρεί η ΝΔ, κάθε άλλο παρά παρουσιάζουν ένα ΠΑΣΟΚ με δυνατότητα να διεκδικήσει την εξουσία.

Την ίδια ωστόσο στιγμή, εκφράστηκε ένα ρεύμα στην επαρχία, το οποίο αναδεικνύει έντονη δυσανεξία απέναντι στην κυβέρνηση, δυσανεξία η οποία εκφράζεται με διάφορους τρόπους. Ο χαρακτηριστικότερος από αυτούς είναι η απροθυμία των αριστερών ψηφο-

φόρων να επιμείνουν στη συνήθεια των τελευταίων 8 ετών, την ψήφο ανοχής προς τη Νέα Δημοκρατία στις περιπτώσεις των δεύτερων γύρων μεταξύ των εκπροσώπων του δικομματισμού. Αντίθετα, μοιάζει να ενισχύεται μια τάση ψήφου προς το ΠΑΣΟΚ, έστω και με τη μορφή της αντικυβερνητικής ψήφου διαμαρτυρίας. Τέλος, εμφανίστηκε καθαρά ένα ρεύμα δυσανεξίας στο εσωτερικό της ΝΔ, που εκφράστηκε με την αδυναμία απορρόφησης των «αντάρτικων» ψηφοδελτίων και της εκλογικής τους βάσης, με αποτέλεσμα να ηττηθούν κυβερνητικοί υποψήφιοι σε νομούς όπου τα συνολικά ποσοστά των προερχόμενων από τη Δεξιά υποψηφίων προσέγγιζαν το 55% (όπως οι Σέρρες και η Μαγνησία).

ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΔΙΚΟΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΩΣΗΣ

Τα στοιχεία αυτά σε καμιά περίπτωση δεν φαίνονται αρκετά, όχι απλώς για να ανατρέψουν αλλά ούτε καν για να απειλήσουν την κυριαρχία της Νέας Δημοκρατίας. Ελλοχεύει, ωστόσο, ένας άλλος κίνδυνος, τον οποίον οφείλει να αντιμετωπίσει πρωτίστως η Αριστερά. Πρόκειται για τον κίνδυνο η διοχέτευση αυτής της δυσανεξίας να μεταφραστεί σε μια ελεγχόμενη πόλωση, που θα στρέψει τελικά τον κόσμο της περιφέρειας στο ένα από τα δύο

μεγάλα κόμματα. Ένα τέτοιο ενδεχόμενο θα μπορούσε να κρατήσει το άθροισμα των ψήφων των ΝΔ - ΠΑΣΟΚ σε ποσοστά κοντά στο 86% του 2004, από το 83-84% στο οποίο βρίσκονται σήμερα, περιορίζοντας αντίστοιχα τα ποσοστά της Αριστεράς. Ένα τέτοιο ενδεχόμενο θα ικανοποιούσε επίσης μια σειρά «παραγόντων» του πολιτικού σκηνικού. Μεταξύ αυτών και οι διάδοχοι του Γιωργάκη, που θα μπορούσαν να κρατήσουν «ζωντανό» τον μηχανισμό του ΠΑΣΟΚ, ενόψει μιας ενδεχόμενης επιστροφής στη διοίκηση του κράτους μετά το 2010 (αν το κόμμα ανέβει έστω και ελάχιστα από το 40,5%), αλλά και ένα κομμάτι εκδοτών και εργολάβων, που όσο μικρότερη είναι η διαφορά των δύο μεγάλων κομμάτων και όσο μεγαλύτερο το άθροισμά τους τόσο πιο εύκολα μπορούν να δραστηριοποιούνται στο εσωτερικό τους, να λειτουργούν ως λόμπι και να επιβάλλουν επιλογές.

ΟΙ ΜΕΤΑ-ΕΠΟΧΕΣ

Μέσα σε αυτό το σκηνικό πρέπει να ιδωθούν και οι εσωτερικοί τριγμοί που γνώρισαν και τα δύο κόμματα εξουσίας μετά το τέλος των εκλογών. Τριγμοί οι οποίοι στη μεν Νέα Δημοκρατία γίνονται κάτω από το επίπεδο της ηγεσίας και αφορούν τη διεκδίκηση μιας καλύτερης θέσης σε κάποια μελλοντική αφετηρία, στο δε ΠΑΣΟΚ στρέφονται ευθέως κατά του προέδρου, σε μια ιδιότυπη αναμέτρηση του Βενιζέλου με τους εκσυγχρονιστές για το ποια ού η γραμμή θα επικρατήσει σχετικά με το είδος της -αναπόφευκτης- παπανδρεϊκής αποδόμησης. Οι εικόνες της Δευτέρας των εκλογών ήταν χαρακτηριστικές έως κωμικές: ο Βενιζέλος τσίγκλαγε ασταμάτητα τον

Γιωργάκη, για να πιστωθεί ένα ξέσπασμα εναντίον του, και μόλις το κατάφερε (δεν είναι κι εύκολο να κάνεις τον Γιωργάκη να βάλει τις φωνές), πήρε τον λόγο η Διαμαντοπούλου για να μην χάσει κανέναν πόντο. Κι όμως, όλο αυτό το συνονθύλευμα πολιτευτών οφείλει να δώσει σε έναν χρόνο από τώρα (ίσως και λίγο περισσότερο) μια εκλογική μάχη, την οποία αφενός δεν έχει καμία πιθανότητα να κερδίσει, αφετέρου είναι υποχρεωμένο να μην συντριβεί. Διότι η ίδια η εικόνα του ΠΑΣΟΚ επιβεβαιώνει διαρκώς την αίσθηση ότι ο μηχανισμός του είναι εντελώς αδύνατο να ελεγχθεί, χωρίς προοπτική σχετικά σύντομης επιστροφής στην εξουσία και –κυρίως– στη διαχείριση του κράτους. Και δεν αναφερόμαστε μόνο στον μηχανισμό των μελών και των στελεχών του ΠΑΣΟΚ αλλά και σε έναν ολόκληρο μηχανισμό επιχειρηματικών, εκδοτικών και εργολαβικών συμφερόντων που έχει στηθεί στο πλάι του και ο οποίος λειτουργεί στη λογική του «με κάθε τρόπο ΠΑΣΟΚ». Ρωτήστε και τον άμοιρο τον Τσίπρα, που προ δύο εβδομάδων φιγουράρισε –εν αγνοία του– σε πρωτοσέλιδο εφημερίδας ως το... κρυφό χαρτί του Γιωργάκη.

ΤΟ «ΣΗΚΩΜΑ ΤΟΥ ΚΑΠΑΚΙΟΥ»

Στη Νέα Δημοκρατία, αντίστοιχα, το μετεκλογικό σκηνικό επιφύλασσε σήκωμα του καπακιού σε τρεις ως τώρα σκεπασμένες κατσαρόλες. Η πέραν κάθε αμφιβολίας πλέον κυριαρχία του κόμματος έναντι του ΠΑΣΟΚ επιτρέπει, μέσα σε καθεστώς ασφαλείας, την ανάδειξη αντιθέσεων, συμπεριφορών και προθέσεων που επιδέξια κρύβονταν έως τώρα. Η πρώτη αφορά τη διαχείριση του κρατικού μηχανισμού, που για τη Νέα Δημοκρατία αποτελεί ένα 20ετές ταμπού, το οποίο έως σήμερα, παρά τις όποιες παλαιοκομματικές γραφικότητες, σχέσιν έχουμε με τα «γαλάζια παιδιά», δεν έχει θιχθεί. Και δεν έχει θιχθεί για έναν λόγο που ουδόλως σχετίζεται με τις διακηρύξεις περί «σεμνότητας» και «ταπεινότητας». Έχει να κάνει με το γεγονός ότι η Νέα Δημοκρατία στερείται μιας εσωτερικής επετηρίδας στον κρατικό μηχανισμό, η δημιουργία της οποίας ήταν παρακινδυνευμένο να γίνει πριν εδραιωθεί η πολιτική ηγεμονία της

Νέοι συσχετισμοί διαμορφώνονται μετά και τον δεύτερο γύρο των δημοτικών και νομαρχιακών εκλογών.

Δεξιάς. Είναι αμφίβολο, ωστόσο, το πόσο σώα μπορεί να βγει η ΝΔ από μία τέτοια διαδικασία ακόμα και σε αυτή τη φάση. Το δεύτερο ζήτημα που προκύπτει –και δεν είναι άσχετο με το πρώτο– είναι η μάχη για την κληρονομιά Καραμανλή, που γίνεται πλέον ανοιχτά από όλες τις πέραν της Ντόρας πλευρές. Μια μάχη που περιλαμβάνει από αψιμαχίες σε συνεντεύξεις έως και ανοιχτές συγκρούσεις για τον έλεγχο των κρατικών μηχανισμών. Δεδομένου ότι η ΝΔ έχει αυτή τη στιγμή τουλάχιστον 7 επίδοξους επιγόνους –και άλλους τόσους που φιλοδοξούν να διαχειριστούν την επόμενη ημέρα– και ότι ο αριθμός συμμαχιών είναι μηδενικός, οι συγκρούσεις αναμένονται με τρόπο. Τέλος, μάλλον φανερό είναι και η επιδίωξη του Καραμανλή να εκμεταλλευτεί τη συγκυρία για να επιβάλει αντικοινωνικές πολιτικές χωρίς κόστος. Το τέλος της απεργίας των δασκάλων δείχνει ότι αυτό δεν είναι απόλυτα ανέφικτο. Ας μην λησμονούμε, ωστόσο, ότι στην πολιτική ο λογαριασμός έρχεται πάντα στο τέλος.

ΠΡΟΣ ΑΛΛΑΓΗ ΡΟΛΩΝ ΣΤΗΝ ΑΡΙΣΤΕΡΑ;

Στην Αριστερά η διαχείριση του αποτελέσματος έκρυβε εκπλήξεις. ΚΚΕ και ΣΥΝ, κυριολεκτικά σα να ήταν συνεννοημένοι, ανέπτυξαν την επομένη των εκλογών μια συμπεριφορά που προσομοιάζει με εκείνη που είχε επιλέξει ο αντίθετος πόλος μέχρι και τις εκλογές και η οποία πάλι δεν συναντιέται πουθενά. Συγκεκριμένα, παρά τις επίσημες

διακηρύξεις, που δεν θα μπορούσαν ασφαλώς να αλλάξουν σε μια νύχτα, γινόμαστε μάρτυρες μιας πολιτικής «ανοίγματος» του ΚΚΕ και αντίστοιχου «κλεισίματος» του ΣΥΝ. Θα πρέπει να αναμείνουμε το επόμενο διάστημα για να βγάλουμε συνολικά συμπεράσματα. Ωστόσο, ας σημειώσουμε ορισμένα γεγονότα. Ανάμεσα στους δύο γύρους, η Α. Παπαρήγα, με συνέντευξή της στο ΣΚΑΪ, για πρώτη φορά διαχώρισε ελαφρώς τους υποψηφίους του ΣΥΝ από εκείνους του ΠΑΣΟΚ και της ΝΔ. Ο επανεκλεγείς δήμαρχος Νίκαιας Στ. Μπενετάτος ευχαρίστησε πρώτους πρώτους τους «φίλους από άλλους συνδυασμούς» που στήριξαν το ψηφοδέλτιό του στον δεύτερο γύρο. Και ο Ριζοσπάστης δημοσίευσε σε θετικό κλίμα την καταγγελία Τσίπρα για την αλλοίωση της συνέντευξής του στον *Επενδυτή*. Την ίδια στιγμή, ο υποψήφιος του ΣΥΝ στην Καρδίτσα στήριξε ανοιχτά τον υποψήφιο του ΠΑΣΟΚ έναντι αυτού του ΚΚΕ στον δεύτερο γύρο, ο μισός ΣΥΝ κάλεσε σε λευκή ψήφο στη Νίκαια (πριμοδοτώντας έτσι την κοινή υποψήφια ΠΑΣΟΚ – Εκκλησίας) και η *Αυγή* πανηγύριζε την Τρίτη ότι «το ΚΚΕ ξώμεινε με τη Νίκαια». Παράπονα για τη συμπεριφορά του ΣΥΝ εξέφρασαν, άλλωστε, ήδη και οι εταίροι του ΣΥΡΙΖΑ, που φοβούνται απομόνωση.

Ας αφήσουμε, όμως, λίγο τον χρόνο να κυλήσει, γιατί σε αυτό το μέτωπο περιμένουμε εξελίξεις και θα τις παρακολουθήσουμε από κοντά.

Τα πραγματικά μηνύματα των εκλογών για την τοπική αυτοδιοίκηση

του Μ. Νικολάου

Η κάλπη οδηγεί σε επανεξέταση της πολιτικής και των δυο μεγάλων κομμάτων, επειδή το εκλογικό σώμα δεν έδωσε αφενός στον κ. Καραμανλή μια εν λευκώ εντολή, ώστε να συνεχίσει απρόσκοπτα την πολιτική του, αποδοκίμασε αφετέρου την απόπειρα του κ. Παπανδρέου να υφαρπάξει εκ νέου την εξουσία με τη χρήση παλιών και φθαρμένων υλικών.

Το εκλογικό σώμα δεν συμπεριφέρθηκε στις δημοτικές και νομαρχιακές εκλογές σύμφωνα με τις επιθυμίες των δύο μεγάλων κομμάτων.

«Είδες βέβαια μαντρόσκυλο να γαβγίζει επαίτην; Και να φεύγει αυτός και να τον κυνηγά ο σκύλος; Άι, τότε είδες την καθαυτό εικόνα της εξουσίας». Η παρατήρηση αυτή του Σαίξπηρ, στον Βασιλιά Ληρ, αντανακλά πλήρως την εικόνα που εμφάνισαν οι δύο πολιτικοί αρχηγοί, οι κ. Κ. Καραμανλής και Γ. Παπανδρέου, όταν επιχείρησαν, ο καθένας από την πλευρά του, να ερμηνεύσουν το πολιτικό μήνυμα των δημοτικών και νομαρχιακών εκλογών. Συμπεριφέρθηκαν στους ψηφοφόρους, που προσήλθαν δειλά στις κάλπες, ως αν να ήσαν επαίτες, οι οποίοι τους άπλωσαν το χέ-

ρι, κι αυτοί ούτε καν καταδέχθηκαν να τους ρίξουν ένα βλέμμα, αλλά τους προσπέρασαν αδιάφορα, αν και πολύ θα ήθελαν να τους πάρουν στο κυνήγι, λόγω της πολιτικής κρίσης που επέδειξαν.

Ο κ. Καραμανλής –με τον αέρα της αλαζονείας της εξουσίας, την οποία υποκρίνεται, για τις ανάγκες της επικοινωνίας, ότι «θωπεύει αλλά δεν ενστερνίζεται»– θεώρησε ότι η κάλπη υπήρξε βουβή και, ως εκ τούτου, το πολιτικό μήνυμα ήταν το «μη μήνυμα». Δεν άλλαξε, δηλαδή, τίποτα· η λαϊκή εντολή για το κυβερνών κόμμα είναι απολύτως

διασφαλισμένη, πράγμα που σημαίνει ότι μπορεί απρόσκοπτα να συνεχίσει την ίδια πολιτική που το έφερε στην εξουσία –έστω και μεταλλαγμένη. Ο κ. Παπανδρέου, από την πλευρά του, έκρινε ότι το πολιτικό μήνυμα της κάλπης υπήρξε ηχηρό. Ανέτρεψε τα έως τώρα πολιτικά δεδομένα και, ως εκ τούτου, υπήρξε το εφελτήριο του ΠΑΣΟΚ, ώστε να επιχειρήσει ένα νέο άλμα προς τον κυβερνητικό θώκο.

Πίσω, όμως, από τις υποκριτικές διακηρύξεις, οι οποίες προσομοιάζουν με την «συμπάθεια» που επιδεικνύει κανείς προς την επαιτεία, ούτε ο κ. Καραμανλής ούτε ο κ. Παπανδρέου ενεφανίσθησαν στην πράξη ικανοποιημένοι από το πολιτικό μήνυμα της κάλπης, αν και, για λόγους επικοινωνιακούς και διατήρησης των εντυπώσεων, φρόντισαν επιμελώς να αποκρύψουν τη δυσaréσκειά τους. Ο κ. Καραμανλής επειδή δεν πήρε τελικά την πολυπόθητη εντολή, ώστε να συνεχίσει απρόσκοπτα την πολιτική του και να χειριστεί εν λευκώ την τύχη των Ελλήνων, και ο κ. Παπανδρέου διότι διείδε ότι η κάλπη τού έθεσε τέτοιους όρους και προϋποθέσεις, που πρέπει να καλύψει πριν αποτολμήσει εκ νέου το άλμα προς την εξουσία, όροι και προϋποθέσεις που κάλλιστα μπορούν να ακυρώσουν αυτό καθεαυτό το άλμα.

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΜΗΝΥΜΑ

Το πρώτο μήνυμα της κάλπης, που αγνόησαν, ή πιο σωστά αποσιώπησαν εσκεμμένα, τόσο ο κ. Καραμανλής όσο και ο κ. Παπανδρέου, είναι ότι οι ψηφοφόροι δεν είναι επαίτες, όπως ακριβώς τους μεταχειρίζεται η εξουσία των δύο μεγάλων κομμάτων, αλλά ενεργοί και υπεύθυνοι πολίτες. Το πείραμα των κ. Γ. Μπουτάρη και Α. Τσίπρα, αν και κατεγράφη πιστά και γλαφυρά από τα ΜΜΕ, δεν αποτελεί μεμονωμένο γεγονός επι-

βράβευσης της αυτόνομης, αυτενεργούς –και κυρίως της «εκτός των κομματικών τειχών»– διεκδίκησης της τοπικής εξουσίας. Είναι εκδήλωση της σαφούς πλέον τάσης του εκλογικού σώματος προς ανανέωση του πολιτικού σκηνικού, που επιβεβαιώθηκε από την πράξη. Ιδού ορισμένα παραδείγματα:

- Το 50% των δημάρχων που εξελέγησαν είναι νέοι, δηλαδή αναδείχθηκαν για πρώτη φορά στο αξίωμα του δημάρχου.

- Τα νέα πρόσωπα ή τα πρόσωπα που στηρίχθηκαν από τα μικρά κόμματα υπήρξαν οι απόλυτοι ρυθμιστές του δεύτερου γύρου των εκλογών.

- Οι κατ' επιταγή των κομματικών ηγεσιών ετερόκλητες συμμαχίες που θριάμβευσαν στις εκλογές του 2002, όπως στη Θεσσαλία, εκεί όπου τόλμησαν κάποιοι να τις επαναφέρουν, χρεώκωπησαν.

Βεβαίως, ουδείς κάνει λόγο για επανέσταση των πολιτών, απαξίωση του πολιτικού συστήματος ή ανατροπή του, αλλά για ένα πολιτικό μήνυμα με σαφείς αποδέκτες.

ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΗΝΥΜΑ

Το δεύτερο πολιτικό μήνυμα της κάλπης, που δεν έλαβαν υπόψη τους οι κ. Κ. Καραμανλής και Παπανδρέου, όπως καταδεικνύουν τουλάχιστον οι επίσημες δηλώσεις τους, οι οποίες δεν έχουν εξάλλου καμία σχέση με την αποτίμηση των αποτελεσμάτων των εκλογών αλλά με την εξυπηρέτηση καθαρά επικοινωνιακών στόχων, έχει άμεση σχέση με την άσκηση της εξουσίας. Οι ψηφοφόροι αποδοκίμασαν την απόπειρα του κ. Παπανδρέου να υφαρπάξει εκ νέου την εξουσία με τη χρήση παλιών και φθαρμένων υλικών και, ταυτόχρονα, έστειλαν ένα σαφές μήνυμα προς τον κ. Καραμανλή να υλοποιήσει, έστω και στο μίνιμουμ, τις πραγματικές δεσμεύσεις που του διασφάλισαν τη νίκη στις εθνικές εκλογές του 2004.

Η ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΣΗ

Η συμπεριφορά των ψηφοφόρων στα μεγάλα αστικά κέντρα, όπου κατοικούν και οι πιο ενημερωμένοι πολίτες, επιβεβαιώνει απολύτως το παραπάνω συμπέρασμα. Το ΠΑΣΟΚ, κατ' αρχάς, που διατηρούσε παραδοσιακά απόλυτη υπεροχή στα αστικά κέντρα, υπέστη δεινή

εκλογική ήττα ακριβώς σ' αυτά τα κέντρα. Η ΝΔ ελέγχει τους 28 από τους 42 δήμους με κατοίκους άνω των 50.000 κατοίκων, ενώ το ΠΑΣΟΚ μόλις 14. Η εξέλιξη αυτή, σε συνδυασμό και με την εμφάνιση του κόμματος της αξιωματικής αντιπολίτευσης στην αναμέτρηση για τις νομαρχίες, δείχνει ότι το ΠΑΣΟΚ δεν έχει καταλάβει ακόμη και σήμερα τι πραγματικά του συνέβη τον Μάρτιο του 2004, δεν εξέτασε ποτέ τις πραγματικές αιτίες της ήττας του, η οποία τείνει να προσλάβει χαρακτηριστικά στρατηγικής ήττας της παράταξης, και απέτυχε να χαράξει μία νέα πολιτική πρόταση.

Αν είχε πράξει κάτι τέτοιο δεν θα καλούσε τους ψηφοφόρους να εκλέξουν στις δημοτικές εκλογές τα ίδια πρόσωπα τα οποία αποδοκίμασαν τον Μάρτιο 2004 ως φορείς μίας φαύλης, διεφθαρμένης και αδιέξοδης πολιτικής.

Το δεύτερο ουσιαστικό μήνυμα των εκλογών για την τοπική αυτοδιοίκηση είναι ότι, αν και το ΠΑΣΟΚ υπέστη δεινή ήττα στα αστικά κέντρα, οι ψηφοφόροι αποδοκίμασαν, ωστόσο, έντονα και την πολιτική της ΝΔ, της οποίας οι επιλογές, κυρίως σε πρόσωπα, ακολούθησαν την... πεπατημένη των κομματικών ιεραρχήσεων. Οι 25 από τους 42 δημάρχους σε δήμους άνω των 50.000 κατοίκων και οι 103 από τους 184 δημάρχους σε δήμους από 10.000 έως 50.000 εξέλεξαν για πρώτη φορά, γεγονός που σημαίνει ότι αποδοκιμάστηκε συνολικά η άσκηση της εξουσίας.

ΤΟ ΤΡΙΤΟ ΜΗΝΥΜΑ

Το τρίτο πολιτικό μήνυμα της κάλπης, που αποφεύγουν να ομολογήσουν οι κ. Καραμανλής και Παπανδρέου, αποτελεί σαφή προειδοποίηση προς τα δύο μεγάλα κόμματα. Υπάρχει μία αλήθεια: την κυβερνητική εξουσία την δίνει τόσο στη ΝΔ όσο και στο ΠΑΣΟΚ ένα εξαιρετικά εύπλαστο κοινωνικά και ασταθές πολιτικό στρώμα, για το οποίο ο Ανδρέας Παπανδρέου, πιστός στην εποχή του, είχε επινοήσει την ονομασία «μη προνομιούχοι» και για το οποίο ο κ. Κ. Καραμανλής ο νεότερος χρησιμοποίησε τον όρο «μεσαίος χώρος».

Η επιτυχία του κ. Κ. Καραμανλή συνίσταται στο ότι κατόρθωσε να εκφράσει πολιτικά αυτόν τον χώρο, γεγονός που του επέτρεψε να διαμορφώσει ένα πλει-

οψηφικό ρεύμα, αξιοποιώντας, εκτός των άλλων, προς όφελός του και τη δυσaréσκεια και, κυρίως, την αποστροφή που δημιούργησε σε ένα ευρύ κοινό η πολιτική του κ. Σημίτη, ο οποίος, αν και επέμενε στη συνταγή της κλασικής σοσιαλδημοκρατίας, «πρόδωσε», κατά κάποιον τρόπο, την παραδοσιακή πολιτική του ΠΑΣΟΚ, μέσα από το αμφιβόλου αποτελεσματικότητας εγχείρημα του εκσυγχρονισμού.

Σχηματικά, ο κ. Κ. Καραμανλής, ο οποίος εμφανίζεται, εκτός των άλλων, και ένθερμος οπαδός της τακτικής του Ανδρέα Παπανδρέου στην πολιτική σκακίερα, κατόρθωσε να γοητεύσει ένα ευρύ κοινό, υποσχόμενος επανίδρυση του κράτους, σηκώνοντας τη ρομφαία της πάταξης της διαφθοράς και της διαπλοκής και ανεμίζοντας δώρα προς τα οικονομικά ασθενέστερα στρώματα.

Καλλιέργησε, ταυτόχρονα, ένα ήπιο πολιτικό προφίλ και φρόντισε να επεκτείνει τα ανοίγματα προς την Αριστερά, ώστε ν' αφαιρέσει από το ΠΑΣΟΚ τη μπάλα από έναν ιδιαίτερα προνομιακό χώρο, τον οποίο μονοπωλούσε από την εποχή του Ανδρέα Παπανδρέου, αλλά έκανε το λάθος να απαξιώσει ο κ. Κ. Σημίτης. Η επιλογή του κ. Κάρολου Παπούλια για την Προεδρία της Δημοκρατίας σηματοδοτεί μία από τις απόπειρες του κ. Καραμανλή να διατηρήσει αυτή την εικόνα και στο μέλλον.

Η κάλπη των δημοτικών και νομαρχιακών εκλογών κατέδειξε ότι το κυβερνών κόμμα διατηρεί ακόμη και σήμερα πολιτικά ερείσματα σ' αυτόν το χώρο –αν και τον κοιτάζει πλέον από κάποια διακριτική απόσταση– παρότι στην πράξη εγκατέλειψε τα συνθήματα-υποσχέσεις που τον έριξαν στην αγκαλιά του.

Σ' αυτό συνέτεινε και η απουσία εναλλακτικής στρατηγικής από το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης, το οποίο, δύομισι χρόνια μετά την ανάληψη της εξουσίας από τη ΝΔ, ομφαλοσκοπεί χωρίς να είναι σε θέση να προτείνει κάτι καινούργιο. Το ΠΑΣΟΚ δεν εκθέτει απλώς τα ίδια πρόσωπα που το οδήγησαν στην ήττα τον Μάρτη του 2004, αλλά επιμένει και στην άσκηση της ίδιας πολιτικής που είχε στο παρελθόν, τη στιγμή που η κάλπη «υπαγορεύει» και στα δύο μεγάλα κόμματα να επανεξετάσουν συνολικά την πολιτική τους.

Δωράκια της κυβέρνησης στον Χριστόδουλο ενόψει εκλογών

του Α. Ψάλτη

Ενα τυχαίο γεγονός και μία «αθώα» νομοθετική ρύθμιση, που πέρασε στα «ψιλά», αποκάλυψαν τις προθέσεις της κυβέρνησης να επιτρέψει την ανεξέλεγκτη και αδιαφανή εκποίηση της δημόσιας εκκλησιαστικής περιουσίας.

Πριν από περίπου δύο μήνες, ο αρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος επισκέφτηκε τον Βόλο με αφορμή την σχεδιαζόμενη τουριστική επένδυση γηπέδων γκολφ, ξενοδοχείων και άλλων υποδομών σε εκτάσεις ιδιοκτησίας της Εκκλησίας. Εκεί τον περίμεναν, όμως, ακτιβιστές διαμαρτυρόμενοι για τις περιβαλλοντικές και άλλες επιπτώσεις που θα έφερνε η εκμετάλλευση της έκτασης και μια αποκάλυψη σύμφωνα με την οποία «ο τοπικός μητροπολίτης είχε ήδη υπογράψει προσύμφωνο με επενδυτικό όμιλο για την παραχώρηση της έκτασης» –προφανώς σε γνώση του κ. Χριστόδουλου, ο οποίος, όπως έχει δηλώσει παλαιότερα, είναι «ο νοικοκύρης που τα ξέρει όλα». Δηλαδή η επένδυση δεν ήταν στα χαρτιά («σχεδιαζόμενη»), αλλά είχε ήδη αποφασισθεί, μιας και είχε ήδη παραχωρηθεί η έκταση –και μάλιστα σε επενδυτή ανύπαρκτο– αφού η συμφωνία ήταν με κάποιο επενδυτικό fund που εμφανίστηκε πρόσφατα στην Ελλάδα. Από τα συμφραζόμενα προκύπτει, επίσης, ότι οι εν λόγω πρώτα κλείνουν εκτάσεις για αξιοποίηση και έπειτα αναζητούν στο εξωτερικό πιθανούς επενδυτές. Και εδώ ανακύπτουν τα πρώτα ερωτήματα:

- Με ποιες διαδικασίες επελέγη ο επενδυτής, αφού δεν υπήρξε διαγωνισμός;
- Πώς και με ποιες διαδικασίες αξιολογήθηκε ο επενδυτής;
- Πώς καθορίστηκαν τα ανταλλάγματα και πώς αξιολογήθηκαν;

• Ποιος αξιολογεί την υπεραξία που καρπούνται διάφοροι «επενδυτές» –οι οποίοι μάλιστα πρόσφατα έφτιαξαν σύλλογο «υποψήφιων επενδυτών» με επικεφαλής έλληνα δικηγόρο– όταν τους παραχωρείται ένα εκκλησιαστικό αγρόκτημα και με ρυθμίσεις του κράτους μετατρέπεται σε ακριβό οικόπεδο;

Δεν είναι μόνον αυτά βέβαια, αφού εδώ έχει βάλει το χεράκι του και το ελληνικό κράτος. Στον νόμο για τον «Ιαματικό Τουρισμό» η κυβέρνηση, διά της υπουργού Τουριστικής Ανάπτυξης και με τις υπογραφές όλων των υπουργών, ψήφισε την Τρίτη 26 Σεπτεμβρίου 2006 διάταξη περί δυνατότητας παραχώρησης εκκλησιαστικής και μοναστηριακής περιουσίας για 99 χρόνια. Όχι λοιπόν 30 χρόνια, όπως ίσχυε μέχρι τώρα για την παραχώρηση δημόσιας περιουσίας με βάση το υπάρχον κανονιστικό πλαίσιο (Αστικό Δίκαιο, Νόμος ΣΔΙΤ, Κοινοτικό Δίκαιο), ούτε 50 χρόνια, που είναι η πρακτική για τις ιδιωτικές συμβάσεις, αλλά 99. Ούτε καν 100 θα μου πείτε! Συγκεκριμένα, επιτρέπεται η μακροχρόνια εκμίσθωση ακινήτων κατά παρέκκλιση των διατάξεων του άρθρου 610 του Α.Κ. με δικαίωμα καταγγελίας μετά 30 χρόνια.

Όμως η διάταξη αυτή αφορούσε την Κτηματική Εταιρεία του Δημοσίου και τα Ελληνικά Τουριστικά Ακίνητα, εταιρείες, ωστόσο, οι οποίες αφενός ελέγχονται από το κράτος-μέτοχο και την Διυπουργική Επιτροπή Αποκρατικοποιήσεων και αφετέρου υποχρεούνται να ακολουθούν την κοινοτική νομοθεσία. Η Εκκλησία, όμως, δεν ελέγχεται διαχειριστικά από το κράτος, διότι αποτελεί ιδιόμορφο νομικό πρόσωπο, και κατά συνέπεια ανοίγει ο δρόμος για την αδιαφανή χρήση του δικαιώματος που θα δώσει ο νόμος. Δικαίωμα

που επιτρέπει στην ουσία την πώληση εκτάσεων μεγάλης αξίας και σημασίας, χωρίς κριτήρια διασφάλισης του ευρύτερου δημόσιου συμφέροντος. Σημειώνεται ότι το ΠΑΣΟΚ, κατά την συζήτηση του θέματος στην επιτροπή της Βουλής, ζήτησε διά του αρμόδιου βουλευτή Π. Σγουρίδη την θεσμοθέτηση ελέγχου από την Διυπουργική Επιτροπή Συμπράξεων Δημοσίου και Ιδιωτικού τομέα, και η κυβέρνηση αρνήθηκε.

Το συμπέρασμα σε αυτή την ιστορία είναι ότι η αξιοποίηση της εκκλησιαστικής και της δημόσιας περιουσίας, μέσω ιδιωτικών επενδύσεων, συμβάλλει στην ανάπτυξη και δημιουργεί θέσεις εργασίας. Όμως απαιτείται η τήρηση των κανόνων της διαφάνειας, της δημοσιότητας, της ίσης μεταχείρισης, και η διαφύλαξη του δημόσιου συμφέροντος, που μόνο οι δημόσιες διαδικασίες μπορούν να εξασφαλίσουν.

Το κράτος διαθέτει όργανα και νόμους που διασφαλίζουν αυτές τις διαδικασίες. Η παραίτηση της κυβέρνησης της ΝΔ από το δικαίωμα ελέγχου των διαδικασιών αξιοποίησης της δημόσιας περιουσίας που διαθέτει η Εκκλησία ανοίγει τον δρόμο στην αδιαφάνεια και τη διαφθορά, δείγμα των οποίων εμφανίστηκε με το «τυχαίο γεγονός» του Βόλου. Η Εκκλησία, εφόσον αποφασίζει να εκμεταλλευθεί κερδοσκοπικά την περιουσία της, οφείλει να υπαχθεί στην βάσανο της διαφάνειας και του κοινωνικού ελέγχου, όπως όλοι οι δημόσιοι θεσμοί άλλωστε, πολύ περισσότερο, μάλιστα, αφού η διοίκησή της δεν εκλέγεται και είναι ισόβια. Έστω και αν, σε αντίθεση με την κυβέρνηση που απολογείται και ελέγχεται από την Βουλή και τον λαό, η Εκκλησία και ο κ. Χριστόδουλος απολογούνται μόνο στον Θεό...

Αριστερά μηνύματα από την Ινδία

της Μαρίνας Βήχου

Πρόσφατα πραγματοποιήθηκε μια σημαντική επίσημη επίσκεψη στην Αθήνα, η οποία, όμως, αγνοήθηκε πλήρως από τα ελληνικά μέσα ενημέρωσης. Ήταν η επίσκεψη μιας αντιπροσωπείας του ινδικού κοινοβουλίου, με επικεφαλής τον πρόεδρο της Κάτω Βουλής Σόμεντ Τσάτερι.

Μέχρι τώρα, οι περισσότεροι άνθρωποι γνώριζαν την Ινδία είτε από την ιστορία είτε από το ρόλο του Μαχάτμα Γκάντι και του Παντίτ Νεχρού στην απελευθέρωση της χώρας, όπως και από τον ρόλο της Ινδίας στο κίνημα των αδεσμεύτων, από στοιχεία του πολιτισμού της, που μας έρχονται με διάφορα μέσα, είτε, στις μέρες μας, από τα πολυάριθμα καταστήματα με τις μεταξωτές πασμίνες και τα ξυλόγλυπτα έπιπλα ή και από την ινδική κουζίνα και τη μουσική του Ραβί Σανκάρ.

Λίγοι είναι εκείνοι που ασχολούνται με την πολιτική κατάσταση στη μεγάλη αυτή χώρα (με πληθυσμό πάνω από ένα δισεκατομμύριο ψυχές, με τεράστια οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά προβλήματα και κυρίως με φοβερές ανισότητες), η οποία, ωστόσο, μαζί με την Κίνα αποτελούν τις νέες ανερχόμενες δυνάμεις σε διεθνές επίπεδο, ιδιαίτερα στον τομέα του εμπορίου και των νέων τεχνολογιών.

Με την έννοια αυτή, η επίσκεψη της κοινοβουλευτικής αντιπροσωπείας είχε ιδιαίτερη σημασία για τη χώρα μας, στο βαθμό που επηρεάζει τις διμερείς μας σχέσεις. Πέρα από αυτό, όμως, η επίσκεψη της ινδικής κοινοβουλευτικής αντιπροσωπείας είχε και ένα άλλο, ξεχωριστό ενδιαφέρον, αν κρίνουμε από το γεγονός ότι ο επικεφαλής της αντιπροσωπείας ζήτησε και συναντήθηκε μεταξύ άλλων και με την ηγεσία της Αριστεράς στην Ελλάδα.

Την αντιπροσωπεία αποτελούσαν

Ο Σόμεντ Τσάτερι κατά την συνάντησή του με τον πρόεδρο του ΣΥΝ Αλέκο Αλαβάνο.

βουλευτές κυρίως των δυο μεγάλων κομμάτων της Βουλής, του Κογκρέσου, που ασκεί την εξουσία και του οποίου ηγείται η Σόνια Γκάντι, και του BJP, της εθνικιστικής αντιπολίτευσης. Ο επικεφαλής της αντιπροσωπείας, όμως, Σόμεντ Τσάτερι, προέρχεται από το Μαρξιστικό Κόμμα της Ινδίας και έχει εκλεγεί με τη θετική υποστήριξη και των 37 κομμάτων που αντιπροσωπεύονται στην Κάτω Βουλή.

Ο ίδιος ο Τσάτερι εκλέγεται βουλευτής συνεχώς εδώ και 36 χρόνια, και, όπως είπε στο Αντί, το Μαρξιστικό Κόμμα διαθέτει 45 βουλευτές στην Κάτω Βουλή –επί συνόλου 545– ενώ 10 βουλευτές διαθέτει και το άλλοτε φιλοσοβιετικό Κομμουνιστικό Κόμμα Ινδίας.

Το Μαρξιστικό Κόμμα στηρίζει την κυβέρνηση του Κογκρέσου, αν και προτιμά να μην έχει υπουργούς σ' αυτήν. Όπως λέει ο Τσάτερι, πρόκειται για μια κυβέρνηση συνασπισμού, η οποία αποτελεί «μια εξέλιξη καλή και κακή», καθώς, όπως διευκρινίζει, «όταν το κόμμα του Κογκρέσου ήταν επί σειρά ετών μόνο του στην εξουσία, τα προβλήματα της χώρας παρέμεναν».

Μια από τις πρωτοβουλίες του Μαρξιστικού Κόμματος είναι ότι σύντομα πρόκειται να κατατεθεί στη Βουλή ένα σχέδιο νόμου, με το οποίο το ένα τρίτο των βουλευτών θα είναι γυναίκες. Αυτό, όπως λέει ο ίδιος, έχει ήδη εφαρμοσθεί στην Τοπική Αυτοδιοίκηση «με πολύ θετικά αποτελέσματα, καθώς συμβάλλει στη μείωση της διαφθοράς».

Εξάλλου, με πρωτοβουλία του Τσάτε-

ρι έχει ξεκινήσει από τον περασμένο Ιούλιο να λειτουργεί σε 24ωρη βάση το κανάλι της Βουλής, το οποίο δεν αναμεταδίδει μόνο τις συνεδριάσεις της Βουλής, αλλά φιλοξενεί και συζητήσεις μεταξύ βουλευτών, πολιτικών και δημοσιογράφων, έχει πολιτιστικά προγράμματα και μια ανοιχτή γραμμή επικοινωνίας με τον λαό. «Ο λαός μάς εκλέγει και έχει κάθε δικαίωμα να ενημερώνεται για το τι κάνουμε», δηλώνει χαρακτηριστικά.

Αναφορικά με την εσωτερική κατάσταση στην Ινδία, ο Τσάτερι εκτιμά ότι πρέπει να δοθεί έμφαση στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου του αγροτικού πληθυσμού και επίσης στην καταπολέμηση της φτώχειας και της ανεργίας.

Όσο για τα διεθνή θέματα, δηλώνει φανερά απογοητευμένος από τον ΟΗΕ, ο οποίος «εξελίσσεται σε ένα όλο και λιγότερο αποτελεσματικό σώμα, που νοιάζεται περισσότερο για τα δικά του στενά συμφέροντα», ενώ αντίθετα είναι αισιόδοξος ότι νέες προοπτικές ανοίγονται για το κίνημα των αδεσμεύτων, με τις τελευταίες εξελίξεις κυρίως στη Λατινική Αμερική.

«Ο κόσμος έχει απεγνωσμένα ανάγκη από ένα παγκόσμιο όραμα», υπογραμμίζει και, αναφερόμενος και στην Ελλάδα, εκφράζει την πεποίθηση ότι οι επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης θα είναι τέτοιες που «αργά ή γρήγορα θα αναγκάσουν τις δυνάμεις της Αριστεράς και στη δική σας χώρα να συνεργασθούν, όπως κάνουμε κι εμείς τώρα στην Ινδία».

ΙΡΑΚ Η ΠΑΓΙΔΑ ΚΛΕΙΝΕΙ...

Η αντίδραση που έχει ξεσηκωθεί στις ΗΠΑ, εξαιτίας της πολιτικής της κυβέρνησης Μπους σε θέματα εσωτερικής αλλά και εξωτερικής πολιτικής, με αιχμή την εισβολή και την κατοχή του Ιράκ, διογκώνεται συνεχώς, καθώς μέσα σ' αυτόν τον μήνα πρόκειται να διεξαχθούν οι συμπληρωματικές εκλογές για το Κογκρέσο. Εκλογές που, σύμφωνα με όλες τις εκτιμήσεις, ο Τζορτζ Μπους και το Ρεπουμπλικανικό Κόμμα αναμένεται να χάσουν... πανηγυρικά, αλλάζοντας τον χάρτη των δυο νομοθετικών σωμάτων υπέρ των Δημοκρατικών.

Τη θέση του Μπους, μάλιστα, δεν βελτιώνει η φιλολογία που αναπτύσσεται τον τελευταίο καιρό για μια πιθανή αποχώρηση των Αμερικανών από το Ιράκ, καθώς, από τις επίσημες δηλώσεις διαφόρων αξιωματούχων, γίνεται όλο και πιο φανερό ότι η αμερικανική κυβέρνηση βρίσκεται σε κατάσταση σύγχυσης και πανικού, ανακαλύπτοντας ότι το άφρον εγχείρημά της εξελίσσεται σ' αυτό που ήδη αναμενόταν από την αρχή, σε μια «θανάσιμη παγίδα».

Τραγικό είναι, εξάλλου, το γεγονός ότι την «ανακάλυψη» αυτή κάνουν και οι ίδιοι οι ιρακινοί αξιωματούχοι, οι οποίοι αγνοούν επιδεικτικά τις «εντολές» των Αμερικανών, απορρί-

πτοντας τα σχέδιά τους για έξοδο της χώρας από τον φαύλο κύκλο της βίας και του αίματος, που συνεχίζεται εδώ και πάνω από τρία χρόνια, με χιλιάδες ανθρώπινα θύματα από όλες τις πλευρές.

ΣΕΡΒΙΑ ΓΟΡΔΙΟΣ ΔΕΣΜΟΣ ΤΟ ΚΟΣΟΒΟ

Οι Σέρβοι «πέρασαν» το νέο Σύνταγμα της χώρας τους, στο οποίο, εκτός των άλλων, αναφέρεται ρητά ότι το Κοσσυφοπέδιο αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της σερβικής επικράτειας. Την υπερψήφιση του νέου Συντάγματος, μάλιστα, έσπευσαν να χαιρετίσουν πολλές χώρες, μεταξύ των οποίων οι ΗΠΑ και φυσικά η Ρωσία – μόνο η Αλβανία το χαρακτήρισε απαράδεκτο. Παρόλα αυτά, το ζήτημα του Κοσσυφοπεδίου εξακολουθεί να μένει σε εκκρεμότητα, καθώς οι διαπραγματεύσεις ουσιαστικά έχουν διακοπεί και όλοι αναμένουν τη λήψη κάποιας απόφασης από τη διεθνή κοινότητα.

Εδώ, όμως, εξακολουθεί να υφίσταται και η διαφορά απόψεων των διαφόρων πλευρών του διεθνούς παράγοντα και μόνο η Ουάσιγκτον, και δευτερευόντως το Λονδίνο, επιμένουν στην επίλυση του θέματος μέχρι το τέλος αυτού του χρόνου, γεγονός που δεν αποκλείει κάποια ξαφνική μονομερή ενέργεια εκ μέρους τους, με στόχο να προκαταλάβουν τις όποιες αντιδράσεις.

Ήδη η Ευρωπαϊκή Ένωση, διά του αρμόδιου για την κοινή εξωτερική πολιτική και ασφάλεια Χαβιέ Σολάνα, ο οποίος παρακολουθεί από κοντά όλες τις εξελίξεις στα Βαλκάνια, ζήτησε από τον ειδικό διαμεσολαβητή Μάρτι

Αχτισάρι να καθυστερήσει την κατάθεση της τελικής έκθεσής του για το Κοσσυφοπέδιο, εξαιτίας της διεξαγωγής νέων βουλευτικών εκλογών στη Σερβία, για τις οποίες υπάρχει ο φόβος να ενισχυθούν οι υπερεθνικιστές του Βόισλαβ Σέσελι, που ήδη προηγούνται στις σφυγμομετρήσεις.

Το θέμα είναι, όμως, ότι οι εκλογές είναι ακόμα στον... αέρα, αφού οι Σέρβοι δεν έχουν ορίσει καμία ημερομηνία για τη διεξαγωγή τους. Γεγονός που επιτρέπει στους Αμερικανούς να ασκούν πιέσεις για την επίλυση της εκκρεμότητας του Κοσσυφοπεδίου όσο το δυνατό συντομότερα.

ΤΟΥΡΚΙΑ ΤΑ ΠΕΙΣΜΑΤΑ ΚΟΥΡΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Η παρτίδα σκακιού για... πολλούς παίκτες, που διεξάγεται εδώ και πάνω από τρία χρόνια γύρω από την ευρωπαϊκή ένταξη της Τουρκίας, κορυφώνεται, φτάνοντας στην αποφασιστικότερη φάση της. Μια φάση, για την οποία πολλοί σπεύδουν να προβλέψουν ότι αναπόφευκτα θα οδηγήσει στο «πάγωμα» ή ακόμα και την πλήρη διακοπή της σχετικής διαδικασίας.

Αιτία για την απαισιόδοξη αυτή πρόβλεψη είναι η τελευταία «έκθεση προόδου» που συνέταξε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και θα δημοσιευθεί επίσημα στις 8 Νοεμβρίου, πριν δοθεί στη συνέχεια προς τελική διαμόρφωση και έγκριση στη Διάσκεψη Κορυφής της Ένωσης που θα πραγματοποιηθεί αργότερα.

Στην έκθεση διαπιστώνεται απλώς αυτό που ήταν ήδη γνωστό, ότι δηλαδή η Τουρκία αρνείται πεισματικά να προχωρήσει τόσο στις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις, που απαιτούνται σε βασικούς τομείς, όπως τα ανθρώπινα δικαιώματα, ο ποινικός κώδικας, οι θρησκευτικές ελευθερίες και η ελευθερία

της έκφρασης, καθώς και ο περιορισμός του ρόλου του στρατού, όσο και στο θεμελιώδες ζήτημα της εφαρμογής του πρωτοκόλλου τελωνειακής ένωσης, με το άνοιγμα λιμανιών και αεροδρομίων για τα κυπριακά πλοία και αεροπλάνα.

Στην πραγματικότητα, ωστόσο, όλα τα παραπάνω –και πολύ περισσότερο στα αποκαλούμενα «ελληνικού ενδιαφέροντος»– δεν πρόκειται, όπως φαίνεται, να εμποδίσουν το Συμβούλιο Αρχηγών της Ένωσης να βρει έναν τρόπο παράκαμψης των αρνητικών στοιχείων που συγκεντρώνονται και να προχωρήσει στη συνέχιση της ενταξιακής διαδικασίας. Βεβαίως, ορισμένοι ευρωπαίοι ηγέτες δείχνουν έναν έντονο σκεπτικισμό για την ευρωπαϊκή πορεία της Τουρκίας, αυτό όμως οφείλεται κυρίως σε αντιδράσεις που αντιμετωπίζουν στο εσωτερικό των χωρών τους, αλλά και σε μια διαφαινόμενη προσπάθεια χειραφέτησής τους από τον σφικτό εναγκαλισμό που ασκούν οι ΗΠΑ και η Βρετανία στα ευρωπαϊκά πράγματα.

Άλλωστε, στην υποστήριξη που της παρέχουν Ουάσιγκτον και Λονδίνο, οφείλεται κατά ένα μεγάλο μέρος η ενοχλητική για τους Ευρωπαίους πεισματική άρνηση της Άγκυρας να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της έναντι της Ένωσης. Το υπόλοιπο οφείλεται στην εσωτερική κατάσταση της Τουρκίας, στην οποία ο υπάρχων συσχετισμός δυνάμεων υποχρεώνει τον πρωθυπουργό Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν να εμφανίζεται σκληρότερος από τους πολιτικούς του αντιπάλους, συμμετέχοντας δυναμικά στο κλίμα πόλωσης που καλλιεργείται στη χώρα, ενόψει και των εκλογών –προεδρικών και βουλευτικών– που πρόκειται να διεξαχθούν την ερχόμενη χρονιά.

ΒΡΑΖΙΛΙΑ ΟΙ ΦΤΩΧΟΙ ΕΠΙΜΕΝΟΥΝ ΜΕ ΛΟΥΛΑ

Παρά τις δυσκολίες που αντιμετώπισε στον πρώτο γύρο των προεδρικών εκλογών στη Βραζιλία, ο πρόεδρος Λούλα ντα Σίλβα πέτυχε την επανεκλογή του και μάλιστα με ποσοστό που άγγιξε το 61%, έναντι του σοσιαλδημοκράτη αντιπάλου του Ζεράλντο Ακμίν που συγκέντρωσε 39,17%.

Έχοντας να αντιμετωπίσει ένα βαρύ κλίμα εξαιτίας μιας σειράς σκανδάλων, στα οποία είχαν αναμιχθεί και πολλά στελέχη του Εργατικού Κόμματος, του οποίου ηγείται, ο Λούλα υποσχέθηκε τώρα στους ψηφοφόρους του ότι θα εφαρμόσει ένα νέο πρόγραμμα για την καταπολέμηση της φτώχειας, δίνοντας περισσότερο βάρος στη βελτίωση του κλίματος στην κοινή αγορά που έχουν δημιουργήσει ορισμένες χώρες της Λατινικής Αμερικής.

Ωστόσο, θεωρείται βέβαιο ότι οποιοδήποτε πρόγραμμα θελήσει να προωθήσει θα αντιμετωπίσει δυσκολίες, καθώς, στο μεταξύ, έχει χάσει αρκετή από τη δύναμη που διέθετε στο Κογκρέσο όταν πρωτοεξελέγη το 2003.

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ ΓΛΙΤΩΣΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΚΡΟΔΕΞΙΑ

Το πολιτικό σκηνικό στη Βουλγαρία ξεκαθάρισε μετά και τον δεύτερο γύρο των προεδρικών εκλογών, στις οποίες ο Γκεόργκι Πρβάνοφ αναδείχτηκε νικητής, εξασφαλίζοντας το 75,93% των ψήφων. Ο αντίπαλός του, ο ακροδεξιός υπερεθνικιστής Βόλεν Σιντέροφ περιορίστηκε σε ένα 24,07%, το οποίο, ωστόσο, δείχνει την αλλαγή των διαθέσεων του εκλογικού σώματος. Αλλαγή που υπογραμμίζεται και από τη μεγάλη αποχή που ξεπέρασε το 50%, γεγονός που δείχνει την αδιαφορία των βούλγαρων ψηφοφόρων.

Παρόλα αυτά, ο Πρβάνοφ έσπευσε να χαρακτηρίσει ως «ιστορικό» το εκλογικό αποτέλεσμα και να δηλώσει ότι θα συνεχίσει τη συνεργασία του με την κυβέρνηση, τα κόμματα και τους θεσμούς «για το καλό της χώρας», ενώ, αναφορικά με την εξωτερική πολιτική της χώρας του –καθώς τον ερχόμενο χρόνο η Βουλγαρία θα είναι πλέον πλήρες μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης– δήλωσε ότι κύριος άξονάς της θα είναι «η αλληλεγγύη με τους ευρωπαίους εταίρους».

Έμπλεξαν τα... μοντέλα τους

της Ειρήνης Δημητρίου

Τον περασμένο Νοέμβριο, και ενώ η Γαλλία φλεγόταν, η Ευρώπη παρακολουθούσε με δέος την βίαιη εξέγερση μιας γενιάς περιθωριοποιημένων γάλλων πολιτών. Το πρόβλημα του αποκλεισμού, της γκετοποίησης και της αδυναμίας κοινωνικής ένταξης των μεταναστών δεύτερης γενιάς ανέδειξε με σαφήνεια, ακόμα και για όσους αρνούνταν να δουν, την ύπαρξη μιας κοινωνικής δυναμικής που ζει, αναπνέει και λανθάνει στο περιθώριο των μεγάλων αστικών κέντρων.

Ένα χρόνο μετά, και καθώς η Γαλλία προετοιμάζεται για προεδρικές εκλογές τον προσεχή Απρίλιο, το ζήτημα της βίας και της εγκληματικότητας στα γκέτο του Παρισιού αναμένεται να αποτελέσει έντονο πεδίο αντιπαράθεσης ανάμεσα στους υποψηφίους για το προεδρικό αξίωμα. Την ίδια στιγμή, οι τελευταίες δημοσκοπήσεις φέρνουν αντιμέτωπους ως επικρατέστερους διεκδικητές της προεδρίας την υποψηφία των Σοσιαλιστών Σεγκολέν Ρουαγιάλ και τον δημοφιλή, όσο και αμφιλεγόμενο, υπουργό Εσωτερικών Νικολά Σαρκοζί, σχεδόν βέβαιο υποψήφιο της κεντροδεξιάς παράταξης. Στα προάστια του Παρισιού, ωστόσο, εξακολουθούν να σημειώνονται βίαια επεισόδια ανάμεσα στην αστυνομία και σε ομάδες νεαρών. Δικαιολογημένα η Γαλλία φοβάται νέες γενικευμένες ταραχές.

Τα επεισόδια, αιτία των οποίων, όπως εκτιμάται, αποτελεί το γεγονός ότι παραμένουν αμετάβλητες οι συνθήκες που επέτρεψαν την εξέγερση των «Αθλίων του Παρισιού», όπως ονομάστηκαν από τον Τύπο, καταδεικνύουν επίσης και την αναποτελεσματικότητα των μεθόδων της γαλλικής κυβέρνη-

σης στο ζήτημα της εκτόνωσης της βίας στα προάστια της γαλλικής πρωτεύουσας. Χαρακτηριστικά, όπως αναφέρει το πρακτορείο Reuters, από την αρχή του έτους έχουν σημειωθεί 2.882 συγκρούσεις νεαρών με την αστυνομία και έχουν πυρποληθεί περί τα 21.000 αυτοκίνητα.

Ο ίδιος ο υπουργός Εσωτερικών, ωστόσο, φαίνεται να επιμένει στην ενίσχυση των αστυνομικών περιπολιών και της επιβολής μεγαλύτερων κυρώσεων στους παραβάτες, υπεραμυνόμενος της ανάγκης να αντιμετωπιστεί το φαινόμενο με παραδοσιακά κατασταλτικά μέσα. Χαρακτηριστικές της στάσης του είναι και οι δηλώσεις του περί ελαστικής αντιμετώπισης από ορισμένους δικαστές της νεανικής παραβατικότητας στο προάστιο Σεν Ντενί, από όπου και ξεκίνησαν οι ταραχές τον περασμένο Νοέμβριο. Το γεγονός επέσυρε με τη σειρά του την οργή του προέδρου του Ανώτατου Δικαστηρίου της Γαλλίας Γκι Κανιβέ, καθώς και άλλων ανωτέρων δικαστικών. Ήδη, και με αφετηρία τη συμπλήρωση ενός έτους από το ξέσπασμα του περασμένου Νοεμβρίου, εμφανίζεται πλέον αποφασισμένος να κινητοποιήσει περισσότερες δυνάμεις για τον περιορισμό του προβλήματος.

ΣΕΓΚΟΛΕΝ VS ΣΑΡΚΟΖΙ

Ενόψει των προεδρικών εκλογών πάντως, και με δεδομένη την δημοτικότητα της Σεγκολέν Ρουαγιάλ, θα έχει εξαιρετικό ενδιαφέρον η στάση που θα τηρήσει ο Νικολά Σαρκοζί στο θέμα της αντιμετώπισης των κρίσεων που προκύπτουν από την αδυναμία μιας κυβερνητικής πολιτικής, που μέχρι στιγμής δεν είναι σε θέση να αξιοποιή-

σει την παρουσία ενός παράγοντα πολυεθνικού και πολυσυλλεκτικού, όπως αυτός της μετανάστευσης. Στον αντίποδα ακριβώς μιας τέτοιας αντίληψης κινήθηκε ως υπουργός Εσωτερικών, καταθέτοντας τον περασμένο Μάιο στη γαλλική Βουλή νομοσχέδιο βάσει του οποίου αναθεωρείται η μεταναστευτική πολιτική της Γαλλίας. Κατ' αυτόν τον τρόπο καθιερώνεται ουσιαστικά μια αυστηρά εκλεκτική όσο και τεχνοκρατική επιλογή σε σχέση με την μεταναστευτική ροή στη χώρα, παρά την έντονη αντίδραση της Αριστεράς και των ανθρωπιστικών οργανώσεων, που κατήγγειλαν το νομοσχέδιο ως ρατσιστικό.

ΝΕΟΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ

Συγκεκριμένα, το νομοσχέδιο, που εγκρίθηκε από την γαλλική Εθνοσυνέλευση και εν συνεχεία και από την Γερουσία, ορίζει μεταξύ άλλων σε νέο επίπεδο την εγκατάσταση νέων μεταναστών στη χώρα. Προϋποθέτει δε οι νεοεισερχόμενοι να γνωρίζουν εκ των προτέρων τη γαλλική γλώσσα και κουλτούρα και θέτει κυρίως εκτός «υποψηφιότητας» όσους δεν διαθέτουν υψηλά προσόντα και επαγγελματική κατάρτιση. Εύκολα, το ζήτημα της εισροής των μεταναστών αντιμετωπίζεται, με τη σειρά του, περίπου όπως και το πρόβλημα της εγκληματικότητας στα γαλλικά προάστια: σημασία δεν έχει το πρόβλημα και οι αιτίες που το προκαλούν, αλλά ο περιορισμός του σε μια τετράγωνη λογική όπου όποιος δεν χωρά περισσεύει.

Από την πλευρά της, η επικρατέστερη για το χρίσμα της υποψηφιότητας των Σοσιαλιστών Σεγκολέν Ρουαγιάλ φαίνεται να υιοθετεί για την ώρα μια

στάση ήπιας προσαρμογής του φαινομένου, διαμέσου της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας για την πρόληψη της βίας και την εκτόνωση της εγκληματικότητας, με την παράλληλη ενθάρρυνση της κοινωνικής εργασίας σε αντίθεση με την ποινική δίωξη. Μεγάλη αίσθηση έχει μάλιστα προκαλέσει η πρότασή της για τη σύσταση επιτροπών πολιτών, που η ίδια ονομάζει «λαϊκά δικαστήρια», επιφορτισμένα με την ευθύνη της παρακολούθησης και ελέγχου των κυβερνητικών επιλογών. Βασικά σημεία της θέσης της αποτελούν και οι δηλώσεις της περί κατάργησης του 35ώρου, πάγια θέση της πολιτικής των Σοσιαλιστών και κεκτημένο του πρωθυπουργού Λιονέλ Ζοσπέν, και περί κατάργησης της υποχρεωτικής εγγραφής των μαθητών στο σχολείο της γειτονιάς τους, γεγονός που συνεπικουρεί τη δημιουργία γκέτο σε υποβαθμισμένες περιοχές.

Αν και ορισμένες εξ αυτών έχουν ήδη προκαλέσει την αντίδραση κύκλων της σοσιαλιστικής παράταξης, η απήχηση των απόψεων της Σεγκολέν Ρουαγιάλ μπορεί ίσως να προϋδεάσει μια πρώτη εκτίμηση σε ό,τι αφορά τουλάχιστον τον απόηχο των χειρισμών Σαρκοζί. Τόσο το ξέσπασμα των εξεγέρσεων στα προάστια και οι αντιδράσεις που προκάλεσε η ευρύτερη μεταναστευτική πολιτική που προωθεί όσο και οι διαμαρτυρίες που επέσυρε το σχέδιο νόμου για το Συμβόλαιο Πρώτης Πρόσληψης, συγκλίνουν προς ένα πρώτο κοινό συμπέρασμα.

ΜΟΝΤΕΛΟ ΠΟΛΛΩΝ ΤΑΧΥΤΗΤΩΝ

Οι αλλαγές που προωθούνται στη Γαλλία και προωθούν με τη σειρά τους τη δημιουργία ενός μοντέλου πολλών ταχυτήτων, που ουσιαστικά καταδικάζει σε εντεινόμενη ανέχεια και αποκλεισμό τους μη λευκούς και μη προνομιούχους όσο και κάθε ανειδίκευτο άνεργο, βραχυπρόθεσμη μόνο σταθερότητα μπορούν να προσφέρουν σε μια κοινωνία που τους τελευταίους δώδεκα μήνες τaráσσεται από αλλεπάλληλους τριγμούς.

Η κριτική που έχει αποσπάσει το γαλλικό μοντέλο κοινωνικής ενσωμάτωσης διαμέσου του περιορισμού της διαφορετικότητας, προκειμένου να ευ-

Οι αντιδράσεις επεκτάθηκαν πλέον και προς τον Νότο, με κυριώτερη εστία τη Μασσαλία, όπου κάηκαν αστικά λεωφορεία από τους διαδηλωτές.

νοηθεί μια ενιαία γαλλική κουλτούρα, σε αντίθεση με την διάδοση της πολυσπερμίας και του πλουραλισμού, όπως χαρακτηριστικά καταδεικνύει ο δημόσιος διάλογος που ανέκυψε με την απαγόρευση της μουσουλμανικής μαντίλας στα δημόσια γαλλικά σχολεία, έχει υπάρξει ποικίλη και συνεχής. Ταυτόχρονα διατηρούσε πάντα και τους υποστηρικτές του.

ΕΛΛΕΙΨΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΔΙΚΛΕΙΔΩΝ

Οι εξελίξεις του τελευταίου έτους, ωστόσο, ανέδειξαν με σαφήνεια τόσο τα προβλήματα και τις κακοτοπιές που υποβόσκουν όσο και την ανυπαρξία ασφαλιστικών δικλίδων για την αντιμετώπιση των κρίσεων. Η ενίσχυση της αστυνόμευσης και της καταστολής ως τα σημεία κλειδιά της θέσης Σαρκοζί αφενός και η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, που αντιτρέπει αφετέρου η Σεγκολέν και που θα προορίζονται ακριβώς να καλύψουν το τεράστιο κενό κοινωνικής μέριμνας, που προετοίμασε ιδανικά τις συνθήκες για το επερχόμενο ξέσπασμα, ορίζουν περίπου τις επιλογές για την διευθέτηση του προβλήματος.

Αν, όπως σημείωσε ο ηγέτης των Σοσιαλιστών Φρανσουά Ολάντ στο κλείσιμο του συνεδρίου της παράταξης, οι εκλογές του 2007 θα είναι ιστορικές, τότε αυτό θα οφείλεται εν μέρει και στο γεγονός πως όποια παράταξη αναδειχθεί νικήτρια θα κληθεί να αντιμετωπίσει ένα ζήτημα που από πολλές απόψεις συνιστά και ζήτημα πολλών ευρωπαϊκών χωρών. Σ' ένα όλο και περισσότερο ανταγωνιστικό περιβάλλον, η ελεγχόμενη εισαγωγή εργατικού δυναμικού, με υψηλή κατάρτιση και εξειδικευμένες γνώσεις, με τίμημα την περαιτέρω περιθωριοποίηση μιας ήδη παραγνωρισμένης και αποκλεισμένης κοινότητας, όπως αυτή των μεταναστών δεύτερης γενιάς, δεν μπορεί παρά να συνιστά μια προσωρινή και εύθραυστη λύση.

Σαφέστατα, η εκ των έσω αναζήτηση των δυνατοτήτων που κρύβονται στα παρυσινά γκέτο επιφέρει έντονο πολιτικό και οικονομικό κόστος σε μια εποχή εκπτώσεων των κοινωνικών παροχών. Σε αντίθεση, όμως, περίπτωση η Γαλλία που αρνείται να δει το μελαμψό της πρόσωπο αναμφίβολα θα βιώσει εκ νέου την απόγνωση του.

Κέρδος για τις ΗΠΑ η πυρηνική πλάνη της Β. Κορέας

του Σήφη Φιτσανάκη *

Σύμφωνα με το πρακτορείο ειδήσεων της Βόρειας Κορέας, η χώρα πραγματοποίησε την πρώτη πυρηνική δοκιμή στην ιστορία της στις 9 Οκτωβρίου του έτους Ζούτσε 95. Ζούτσε είναι η επίσημη ιδεολογία του ιδρυτή του έθνους Κιμ Ιλ Σουνγκ! 95 είναι τα χρόνια που έχουν περάσει από τη γέννησή του. Αναμφίβολα, η επέτειος της δοκιμής θα γιορταστεί στους δρόμους της Πιονγκιάνγκ σ' ένα χρόνο. Θα γιορταστεί όμως το ίδιο χαρμόσυνα, αν και λιγότερο λαμπρά, στους διαδρόμους του Λευκού Οίκου.

Τις ημέρες μετά τη δοκιμή εμφανίστηκαν στον ελληνικό Τύπο οι συνήθεις περιστασιακές αναλύσεις. Οι ελάχιστες εφημερίδες που δεν εξαρτώνται από μεταφράσεις ξένων άρθρων για την κάλυψη της διεθνούς επικαιρότητας έφτασαν στο σημείο να γράψουν ότι η έκρηξη ανέδειξε την «αλλαγή καθεστώτος» στην Άπω Ανατολή (*Καθημερινή* 10/10/2006), καθώς και την «αδυναμία των ΗΠΑ να απαντήσουν στρατιωτικά στην κίνηση της Πιονγκιάνγκ» (*Ελευθεροτυπία* 10/10/06).

ΕΚΠΥΡΣΟΚΡΟΤΗΣΗ

Στην πραγματικότητα τίποτε από αυτά δεν ισχύει. Η Βόρεια Κορέα δεν είναι πυρηνική δύναμη. Απλά εκπυρσοκρότησε

Βορειοκορεάτες στρατιώτες σε γυμνάσια κατά ενός... φανταστικού εχθρού.

μία αναμφίβολης ισχύος πυρηνική συσκευή. Για να μετατρέψει την πυρηνική αυτή συσκευή σε πυρηνικό όπλο θα χρειαστεί χρήμα, χρόνο και, κυρίως, υψηλή πυραυλική τεχνογνωσία. Ακόμα κι αν θεωρηθεί ότι μπορεί άμεσα να καταφέρει κάτι τέτοιο, η εξέλιξη αυτή ούτε ανατρέπει ούτε μεταβάλλει το status quo της ευρύτερης Άπω Ανατολής. Αντίθετα το παγιώνει προς όφελος των ΗΠΑ σε τέτοιο βαθμό που είναι πράγματι δύσκολο για τον Τζορτζ Μπους να συγκρατήσει τον ενθουσιασμό του στις δημόσιες εμφανίσεις του. Ας πάrouμε όμως τα πράγματα με τη σειρά.

ΓΕΩΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Καταρχάς, η πιθανότητα πυρηνικοποίησης της Βόρειας Κορέας δεν πρέπει να εξεταστεί αποσπασματικά, αλλά σε συνάρτηση με το γεωστρατηγικό πλαίσιο της νοτιοανατολικής Ασίας και του Ειρηνικού Ωκεανού. Είναι η μοναδική περιοχή της υφελίου όπου οι πυρηνικές κεφαλές μετρώνται σε δεκάδες χιλιάδες. Υπολογίζεται πως η μικρότερη πυρηνική δύναμη της περιοχής, η Κίνα, διαθέτει έως και δύομισι χιλιάδες απ' αυτές. Η Ρωσία συντηρεί περισσότερες από δεκαέξι χιλιάδες, από τις οποίες οι μισές σχεδόν είναι ενεργές.

Πιο πέρα, η Αμερική, η ισχυ-

ρότερη στρατηγική αντίπαλος της Βόρειας Κορέας, έχει στην κατοχή της τουλάχιστον δέκα χιλιάδες πυρηνικές κεφαλές, πολλές από τις οποίες βρίσκονται συνεχώς εν κινήσει, σε αεροπλάνα, πλοία ή υποβρύχια. Ενώ λοιπόν η πυρηνικοποίηση μιας χώρας στα Βαλκάνια ή στη Λατινική Αμερική, για παράδειγμα, θα επέφερε δραματικές ανακατατάξεις, είναι προφανές πως η στρατηγική πυγμή της Βόρειας Κορέας ελάχιστα επηρεάζεται από την πυρηνική της ενίσχυση. Αντίθετα μειώνεται, διότι η χώρα αυτόματως γίνεται στόχος των γιγαντιαίων πυρηνικών οπλοστασίων των γειτονικών της χω-

*Ο Σήφης Φιτσανάκης (sifis@pretex.net) είναι διδάκτωρ πολιτικών επιστημών.

ρών, οι οποίες σε διαφορετική περίπτωση θα δίσταζαν να τα χρησιμοποιήσουν έναντι ενός συμβατικού στρατιωτικού αντιπάλου.

Παράλληλα, η πυρηνική στροφή της Βόρειας Κορέας θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ήττα της αμερικανικής διπλωματίας μόνο εάν υποθεθεί πως οι ΗΠΑ σκόπευαν να αποτρέψουν μια τέτοια εξέλιξη. Στην πραγματικότητα το αντίθετο διαφαίνεται από τους πολιτικούς ελιγμούς της κυβέρνησης Μπους. Εδώ και 50 χρόνια, η Βόρεια Κορέα ποτέ δεν έκρυψε την πρόθεσή της να αποκτήσει πυρηνικά όπλα. Το 1993 η χώρα επισημοποίησε τις πυρηνικές της φιλοδοξίες με την απόσυρσή της από τη Συνθήκη Εξάπλωσης των Πυρηνικών Όπλων.

«ΑΞΟΝΑΣ ΤΟΥ ΚΑΚΟΥ»

Σε αντίθεση με την κυβέρνηση Κλίντον, που εντατικοποίησε τις επαφές της με την Πιονγκγιάνγκ, με σκοπό την επανένταξη της τελευταίας στη Συνθήκη, η κυβέρνηση Μπους αποσύρθηκε από τις διαπραγματεύσεις, χαρακτηρίζοντας τη Βόρεια Κορέα μέλος του «άξονα του κακού». Τον Οκτώβρη του 2002 η Βόρεια Κορέα εξήγγειλε την εφαρμογή προγράμματος εμπλουτισμού ουρανίου. Εκείνη την εποχή όλες ανεξαιρέτως οι γειτονικές χώρες εκλιπαρούσαν την Ουάσιγκτον να επανεξετάσει την αποχή της από τις διαπραγματεύσεις, δίχως όμως αποτέλεσμα. Τον Φεβρουάριο του 2005 η βορειοκορεατική ηγεσία ανακοίνωσε ότι είχε κατασκευάσει την πρώτη της πυρηνική συσκευή. Από εκείνη την ημέρα έως σήμερα οι ΗΠΑ δεν προέβησαν σε καμία διπλωματική ενέργεια για να αποτρέψουν τη διαφαινόμενη πυρηνικοποίηση της Βόρειας Κορέας.

Αντίθετα, επαναλάμβαναν σε

κάθε ευκαιρία την επιθυμία τους να επιβάλουν «αλλαγή καθεστώτος» στην «κολασμένη» χώρα. Τον Μάρτιο του 2001, δύο μόλις μήνες μετά την ανάληψη της εξουσίας από την κυβέρνηση Μπους, μια έκθεση του Ινστιτούτου Πληροφοριών του αμερικανικού Πενταγώνου επισήμανε ότι ήταν «μαθηματικά βέβαιο» πως η επιθετική τακτική της νέας αμερικανικής κυβέρνησης θα ωθούσε εχθρικά διακείμενες προς τις ΗΠΑ χώρες να «εξερευνήσουν ενεργά τις δυνατότητες παρασκευής όπλων μαζικής καταστροφής». Ποιος είπε ότι οι Αμερικανοί στρατιωτικοί δε λένε ποτέ την αλήθεια;

Η ΕΠΙΘΥΜΙΑ ΤΩΝ ΗΠΑ

Γιατί όμως να επιθυμούν οι ΗΠΑ την πυρηνικοποίηση της Βόρειας Κορέας; Η απάντηση δε βρίσκεται ούτε στις ατεκμηρίωτες ειδησεογραφικές «αναλύσεις» της επικαιρότητας ούτε στις συχνά ασυνάρτητες γνωματεύσεις πολλών αρθρογράφων. Βρίσκεται, αντίθετα, στα επίσημα έγγραφα του αμερικανικού imperialism, όπως για παράδειγμα σε μια έκθεση του 2001 του Ινστιτούτου RAND (Institute for Research and Development). Το RAND αποτελεί την ερευνητική εμπροσθοφυλακή του αμερικανικού Πενταγώνου, ένα από τα μεγαλύτερα ερευνητικά ιδρύματα στον κόσμο, που έχει στόχο τη συστηματοποίηση της αμερικανικής στρατηγικής σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Η έκθεση, που τιτλοφορείται «Οι ΗΠΑ και η Ασία: Προς μια νέα αμερικανική στρατηγική και στρατιωτική στάση», αναφέρει χαρακτηριστικά μεταξύ άλλων:

«[για] να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις [του νέου αιώνα], οι ΗΠΑ θα πρέπει να ξεκινήσουν να διατυπώνουν μια στρατηγική που [...] θα έχει

Η εντυπωσιακή εμφάνιση του πυρηνικού εργοστασίου της Β. Κορέας δεν αντικατοπτρίζει και την ισχύ του.

έναν μακροχρόνιο στόχο στην Ασία: την ανάγκη να αποτραπεί η άνοδος ενός περιφερειακού ηγεμόνα. Αυτό είναι σημαντικό για να [...] μην εμποδίστούν οι ΗΠΑ από την οικονομική, πολιτική και στρατιωτική πρόσβαση σε μια καίρια περιοχή της υφής [...]». Οι ΗΠΑ πρέπει επίσης να [προβούν] σε διαμορφωτικές ενέργειες [«shaping activities»] που θα επιζητούν να πείσουν τα κράτη της περιοχής ότι η ασφάλειά τους θα επιτευχθεί πιο εύκολα εάν οι ΗΠΑ διατηρήσουν έναν ενεργό στρατιωτικό ρόλο στην περιοχή [...]. Ιδιαίτερα] υπάρχουν σημαντικοί πολιτικοί λόγοι για να προσπαθήσουν να διατηρήσουν οι ΗΠΑ τουλάχιστο κάποια [στρατιωτική] παρουσία στην Κορέα, ακόμα κι αν απομακρυνθεί η πιθανότητα πολέμου στην [κορεατική] χερσόνησο» [σ. 43, 44, 46].

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ

Ο γεωπολιτικός στόχος αυτής της τακτικής, την οποία η

κυβέρνηση Μπους δείχνει να ακολουθεί κατά γράμμα, εμπεριέχεται κυρίως στη σημασία μιας λέξης: Κίνα. Παρότι η ανερχόμενη αυτή δύναμη του ενάμισι δισεκατομμυρίου κατοίκων βρίσκεται ακόμη σε πρώιμο στάδιο ανάπτυξης, κανείς στην Ουάσιγκτον δεν παραβλέπει τις μελλοντικές της δυνατότητες. Είναι η μοναδική χώρα στη σύγχρονη ιστορία της οποίας το ακαθάριστο εθνικό προϊόν έχει τετραπλασιαστεί μέσα σε λιγότερα από τριάντα χρόνια. Η κινεζική οικονομία είναι σήμερα η έκτη μεγαλύτερη, η τρίτη πιο δυναμική σε εξαγωγές και η γρηγορότερα αυξανόμενη σε σχέση με το μέγεθός της στον κόσμο.

Η ζήτησή της σε πρώτες ύλες είναι τόσο επιτακτική που ευθύνεται, σχεδόν μονομερώς, για την παγκόσμια αύξηση στις τιμές του χαλκού, του ατσάλιού, του αλουμινίου, του πετρελαίου και σχεδόν όλων των υπόλοιπων βασικών πρώτων υλών κατά την τελευταία δεκα-

Όσο περισσότεροι πύραυλοι εκτοξεύονται τόσο περισσότερο χαίρονται στις ΗΠΑ.

ετία. Ταυτόχρονα, η μετακίνηση, στο έδαφός της, εταιριών απ' όλο τον κόσμο συνεχίζεται ακάθεκτη. Πρόσφατα, μια υψηλόβαθμη υπάλληλος του αμερικανικού υπουργείου Εσωτερικών δήλωσε πανικόβλητη ότι ακόμα κι αν όλες οι θέσεις εργασίας στις ΗΠΑ μεταφέρονταν στην Κίνα, το ασιατικό μεγαθήριο θα συνέχιζε να έχει θέσεις διαθέσιμες.

Αναπόφευκτα, το κινεζικό οικονομικό θαύμα έχει και τη στρατιωτική του παράμετρο. Τα τελευταία χρόνια η ετήσια αύξηση του αμυντικού προϋπολογισμού της Κίνας κυμαίνεται μεταξύ 12 και 17 τοις εκατό. Ταυτόχρονα εκτιμάται πως το πραγματικό επίπεδο των αμυντικών δαπανών της Κίνας είναι έως και τριπλάσιο σε σχέση με τα επίσημα στατιστικά και πως ξεπερνά τα 90 δισεκατομμύρια δολάρια το χρόνο. Εάν τα στοιχεία αυτά είναι ακριβή, τότε η Κίνα θα πρέπει να υπολογίζεται ως ο δεύτερος μεγαλύτερος στρατιωτικός επενδυτής στον κόσμο μετά τις ΗΠΑ, έχοντας ξεπεράσει πλέον και τη Ρωσία.

Αυτοί οι αριθμοί, σε συνδυασμό με το έμπυχο υλικό του κι-

νεζικού στρατού (ο μεγαλύτερος του κόσμου, με 2,5 εκατομμύρια ενεργά στελέχη), έχουν κάνει τους Αμερικανούς να ανησυχούν. Πέρσι ο αμερικανός υπουργός Άμυνας Ντόναλντ Ράμσφελντ δήλωσε πως έβρισκε «ιδιαίτερα ενδιαφέρον» το γεγονός πως η Κίνα βρίσκει σκόπιμο να «μη δημοσιεύει τις αυξανόμενες αμυντικές της δαπάνες. Είναι σχεδόν τόσο ενδιαφέρον όσο οι ίδιοι οι ρυθμοί αυτής της ανάπτυξης», είπε.

Φυσικά, ακόμα και στο επίπεδο των 90 δισεκατομμυρίων δολαρίων, ο αμυντικός προϋπολογισμός της Κίνας φαντάζει ανεπαρκής μπροστά στα 400 δισεκατομμύρια του αντίστοιχου αμερικανικού. Όμως οι Αμερικανοί δεν είναι διατεθειμένοι να επιτρέψουν σε κανέναν έστω και να σκεφτεί πως μπορεί να απειλήσει την ηγεμονία τους:

KINEZIKO MONTELO

Καταλαβαίνουν τη σημασία της κινεζικής οικονομικής αναρρίχησης και αναγνωρίζουν πως, εάν κάποια χώρα είναι ικανή να αμφισβητήσει την αμερικανική παντοκρατορία στο μέλ-

λον, αυτή δεν μπορεί να είναι άλλη από την Κίνα. Έτσι έχουν βαλθεί να την περικυκλώσουν στρατιωτικά. Σ' αυτό το πλαίσιο έχουν συναφθεί την τελευταία πενταετία οι συμφωνίες για την ίδρυση αμερικανικών στρατιωτικών βάσεων σε τρεις πρώην Σοβιετικές Δημοκρατίες, την Κιργισία, το Ουζμπεκιστάν και το Τατζικιστάν, που όλες τους συνορεύουν ή βρίσκονται κοντά στην Κίνα. Ταυτόχρονα, οι ανατολικές περιοχές του Αφγανιστάν φιλοξενούν σήμερα χιλιάδες αμερικανούς στρατιώτες, καθώς και αρκετούς αναλυτές του αμερικανικού Πενταγώνου, ειδικούς στις κινεζικές διαλέκτους, που είναι εγκατεστημένοι κυρίως στο Μπαγκράμ και στην Κανταχάρ. Τον Μάρτιο του 2005, το Πεντάγωνο πρότεινε για πρώτη φορά τη μονιμοποίηση αυτών των βάσεων.

Στο μεταξύ, αμερικανικές δυνάμεις έχουν επανειλημμένα εισχωρήσει στο έδαφος του Πακιστάν, το οποίο επίσης συνορεύει με την Κίνα, και πολλοί παρατηρητές αναμένουν πως σύντομα οι ΗΠΑ θα πιέσουν τον ελεγχόμενο πρόεδρο της χώ-

ρας Περβέζ Μουσάραφ για την ίδρυση πολλαπλών στρατιωτικών βάσεων. Στην ίδια ακριβώς προοπτική αποβλέπουν οι σχέσεις των Αμερικανών με τη Μογγολία, μια χώρα την ανεξαρτησία της οποίας η Κίνα αμφισβητεί ακόμη και σήμερα. Το 2003 η Μογγολία συμμετείχε στην εισβολή στο Ιράκ με 200 στρατιώτες. Ήταν κάθε άλλο παρά τυχαίο το γεγονός πως, τον Νοέμβριο του 2001, ο Τζορτζ Μπους υπήρξε ο πρώτος αμερικανός πρόεδρος που επισκέφτηκε το απομακρυσμένο αυτό ασιατικό έθνος.

Ο ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΣ ΚΛΟΙΟΣ

Στην απέναντι πλευρά, εκείνη του Ειρηνικού Ωκεανού, ο αμερικανικός κλοιός γύρω από την Κίνα όλο και στενεύει. Οι Αμερικανοί διατηρούν στράτευμα σχεδόν 50.000 ανδρών στην Ιαπωνία. Ταυτόχρονα, το αμερικανικό προτεκτοράτο της Ταϊβάν παραμένει ένα «αβύθιστο αεροπλανοφόρο» που εμποδίζει την Κίνα να ελέγξει αποκλειστικά τα στενά της θάλασσας της Νότιας Κίνας, έναν από τους πιο σημαντικούς διαδρόμους της παγκόσμιας ναυτιλίας.

Λίγο πιο πέρα, στις Φιλιππίνες, το 1991 δεν υπήρχε ούτε ένας αμερικανός στρατιώτης για πρώτη φορά μετά από 100 χρόνια συνεχούς αμερικανικής στρατιωτικής παρουσίας. Αυτό, όμως, άλλαξε άρδην με την έναρξη του «πολέμου ενάντια στην τρομοκρατία». Το 2002, 650 αμερικανοί πεζοναύτες αποβιβάστηκαν στο Μιντανάο για να λάβουν μέρος στις επιχειρήσεις του στρατού της χώρας εναντίον των ανταρτών της μουσουλμανικής οργάνωσης Αμπού Σαγιαφ. Σήμερα, η στρατιωτική παρουσία των ΗΠΑ στις Φιλιππίνες είναι αδιάκοπη και περιλαμβάνει τη χρήση αεροδρομίων και λιμανιών. Δεν θα πρέπει επίσης να αγνοη-

θεί η σπουδαιότητα των αναβαθμισμένων στρατιωτικών σχέσεων της υπερδύναμης με την Αυστραλία, την Ταϊλάνδη, όπως και με την Ινδία, έναν από τους παραδοσιακούς συνοριακούς εχθρούς της Κίνας από την εποχή της ινδοκινεζικής σύρραξης του 1962.

Η ΝΟΤΙΑ ΚΟΡΕΑ

Στη Νότια Κορέα όμως, το κλίμα ήταν πολύ διαφορετικό για το Πεντάγωνο τα τελευταία χρόνια. Οι αλληπάλληλες δεκαετίες εμφύλιου διαχωρισμού και αμερικανικής ηγεμονίας είχαν αρχίσει να κουράζουν τους Νοτιοκορεάτες. Ταυτόχρονα, η λεγόμενη νοτιοκορεατική «πολιτική της ηλιοφάνειας» που εφαρμοζόταν από το 1998 είχε αρχίσει να αποδίδει καρπούς. Το 2000, στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Σίδνεϊ, οι δύο Κορέες παρέλασαν ενιαία για πρώτη φορά μετά από πενήντα χρόνια. Ξεκίνησαν σημαντικές πολιτιστικές ανταλλαγές, καθώς κι εμπορικές συνδιαλλαγές μεταξύ των δύο κρατών. Ταυτόχρονα, ο αντιαμερικανισμός στον Νότο αύξανε με γεωμετρική πρόοδο.

Το 2002, το άλμπουμ με τίτλο *Fucking USA* του δημοφιλή νοτιοκορεάτη τραγουδιστή Γιούν Μιν-σουκ έφτασε στο νούμερο ένα των κορεατικών τσαρτ. Το ομώνυμο βιντεοκλίπ τελείωνε με τις λέξεις «Yankee go home» να αναβοσβήνουν, με φόντο το άγαλμα της Ελευθερίας να ανατινάζεται και να καταρρέει. Την ίδια χρονιά, όταν ένα αμερικανικό στρατιωτικό όχημα σκότωσε δυο κορεάτισσες μαθήτριες του δημοτικού, εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι διαδήλωσαν ενάντια στη στρατιωτική παρουσία των ΗΠΑ στη χώρα. Το 2003, ο τωρινός πρόεδρος της χώρας Ρο Μου-γιουν εκλέχθηκε παραδεχόμενος πως είναι αντιαμερι-

κανός. «Τόσο παράξενο είναι;», δήλωσε κατά την προεκλογική του εκστρατεία, όταν ρωτήθηκε σχετικά. Τον Σεπτέμβριο του 2005, αλληπάλληλες δημοσκοπήσεις έδειξαν ότι για πρώτη φορά η πλειοψηφία των Νοτιοκορεατών υποστήριζε τη σταδιακή αποχώρηση των αμερικανικών στρατευμάτων από την κορεατική χερσόνησο. Μόλις ένα μήνα πριν την πυρηνική δοκιμή στον Βορρά, ο Σανγκ Γιου-λι, κορεάτης καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Χάρβαρντ, αποκάλεσε την υψηλόβαθμη συνάντηση του Ρο Μου-γιουν με τον Μπους ως «το κύκνειο άσμα της αμερικανοκορεατικής συμμαχίας».

Μέχρι πρόσφατα, λοιπόν, οι ΗΠΑ έβλεπαν το χαλί να τραβιέται κάτω απ' τα πόδια τους, καθώς έχαναν σταδιακά τον έλεγχο του σημαντικότερου συμπλέγματος βάσεων σε ολόκληρη την Ασία. Η Βόρεια Κορέα είχε δηλώσει πως η κορεατική ένωση θα ολοκληρωνόταν μόνο με την οριστική αναχώρηση και του τελευταίου αμερικανού πεζοναύτη από τη χερσόνησο. Έτσι, οι Νοτιοκορεάτες είχαν καταφέρει να συρρικνώσουν την αμερικανική στρατιωτική δύναμη από 45.000 στρατιώτες σε λιγότερους από 30.000, με στόχο την ακόμα μεγαλύτερη μείωση ως το 2008. Παράλληλα, υπήρχε προφορική συμφωνία ώστε η διοίκηση των στρατευμάτων να μεταφερθεί σε αμιγώς νοτιοκορεατικά χέρια το 2009.

«ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΗΛΙΟΦΑΝΕΙΑΣ»

Τα πάντα ανατράπηκαν με την πυρηνική δοκιμή. Την επιβεβαίωση του συμβάντος ακολούθησαν οι παραιτήσεις δεκάδων κυβερνητικών και στρατιωτικών στελεχών της κυβέρνησης του Ρο Μου-γιουν. Ο ίδιος αναγκάστηκε να παραδεχθεί δημόσια πως η «πολιτική

της ηλιοφάνειας», της οποίας ήταν αποφασιστικός υποστηρικτής, είχε αποτύχει: «Η κατάσταση έχει αλλάξει. Η μέθοδος της υπομονής και της αποδοχής των ενεργειών της Βόρειας Κορέας δεν είναι πια αποδεκτή», δήλωσε σε τηλεοπτικό του διάγγελμα. Δύο δημοσκοπήσεις έδειξαν πως πάνω από το 70 τοις εκατό των πολιτών επιθυμούν άμεση επανεξέταση της «πολιτικής της ηλιοφάνειας», ενώ μόνο το 10 τοις εκατό διαφωνούν με τον πρόεδρο.

Ο υπουργός Αμύνης, λίγο πριν παραιτηθεί κι αυτός, δήλωσε πως το σχέδιο αποχώρησης των αμερικανικών στρατευμάτων «δεν είναι πλέον ρεαλιστικό. Πρέπει να παραμείνουμε υπό την ομπρέλα προστασίας των ΗΠΑ», είπε.

Παραδόξως οι Νοτιοκορεάτες έχουν καταλάβει το παιχνίδι των Αμερικανών. Σε πρόσφατη δημοσκόπηση, οι περισσότεροι ερωτηθέντες υπέδειξαν τις ΗΠΑ ως τον κύριο υπεύθυνο για την πυρηνικοποίηση της Βόρειας Κορέας. Το ίδιο ισχύει και για τους Κινέζους, οι οποίοι χρησιμοποιούν τον όρο «αμερικανικός εναγκαλισμός» όλο και συχνότερα στο διπλωματικό τους λεξιλόγιο. Όμως κανείς τους δε διαθέτει προς το παρόν την πολιτική ευελιξία να αντιμετωπίσει τις αμερικανικές μηχανορραφίες. Η πυρηνική στροφή της Βόρειας Κορέας δείχνει πως, για την ώρα, οι «διαμορφωτικές ενέργειες» των ΗΠΑ κυριαρχούν στην περιοχή εκείνη που κατά πάσα πιθανότητα θα κρίνει τις γεωστρατηγικές ισορροπίες στον αιώνα μας.

ΑΝΟΙΚΤΟ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΟΜΑΔΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης Ίνστιτούτων Ομαδικής Ανάλυσης (E.G.A.T.I.N.), της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Ψυχαναλυτικής Ψυχοθεραπείας (EFPP) και της Εθνικής Έταιρσης Ψυχοθεραπείας Ελλάδος (ΕΕΨΕ) (Μέλος της ΕΛΡ)

ΕΤΗΣΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ
Ομαδική Ψυχοθεραπεία - Ψυχόγραμμα
Ψυχολογική Αξιολόγηση
Κοινωνική Ψυχιατρική - Κοινωνικοθεραπεία
Δυναμική της Οικογένειας

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ
ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
ΨΥΧΟΔΡΑΜΑ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΘΕΡΑΠΕΙΑ
ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ, ΙΩΑΝΝΙΝΑ, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Πληροφορίες - Έγγραφες

Αθήνα: Γραμματεία του Α.Ψ.Κ. 9.00 π.μ. - 9.00 μ.μ.
Ιωάννινα: Γεωργία Μοιροπούλου 26510 75487, Τζένη Τόλη 26510 21782, Μάνθος Μυριούνης 26510 27886
Θεσσαλονίκη: Φραντζέσκα Μπασιάλα 2310 455 331, Τρίτη - Τετάρτη 6.00 - 8.00 μ.μ.
Άσπασία Παπαδοπούλου 2310 435 919, Δευτέρα & Τετάρτη 6.00-8.00 μ.μ.
Νατάσα Τριγώνη 2310 254 133, Εύτυχία Νίκου 2310 854 885, 6936 654 517
Κατερίνη: Λάμπης Σιδηρόπουλος 23510 38 465, Τρίτη 10.00 - 1.00 π.μ. & Τετάρτη 5.00-8.00 μ.μ.
Λάρισα: Στέλα Ί. Λαμπρούλη 2410 253108, Νικολέττα Γραμματοπούλου 2410 286 878
Βόλος: Μαρία Αποστολίδου 24210 50349

Σ ΧΑΡΑΛΑΜΠΗ 1 & ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ, 114 72 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ. 210-6447.533 / 210.6435.989
FAX 210/6445.140 e-mail: igaa-opc@otenet.gr - www.opc.gr

ΕΠΙΣΗΜΑΪΝΟΥΜΕ

Ο πολιτισμός των σκουπιδιών

Δυο λογίων είναι τα σκουπίδια που «ζωγραφίζουν» τον εφιάλτη της εθνοκοινωνικής μας πολιτιστικής πραγματικότητας. Αυτό που εύστοχα αποκαλείται «ο πολιτισμός της καθημερινότητας». Βαρύγδουπη ακούγεται η αναφορά στον σκουπιδοπολιτισμό· γελοία είναι αλλά οι συνέπειες κάθε άλλο παρά γελοίες. Πολύ πιο μέσα από το φαίνεσθαι.

Πρώτα πρώτα είναι τα σκουπίδια που παράγει η καταναλωτική μας νεοπλουτιστική ασυδοσία. Ξεχειλίζουν τους ρυπαρούς και χάσκοντες ορθάνοιχτους (αβραμοπούλειους και μπακογιάννειους) κάδους, προφανώς για να 'χουν οι γάτες, τα ποντίκια και οι κατσαρίδες πιο εύκολη πρόσβαση, ενώ οι πρώτοι όροφοι των πολυκατοικιών θα «απολαμβάνουν», τις καλοκαιρινές βραδιές, την οσφρητική παραίσθηση νυχτολούλουδων. Γι' αυτό σκέφτηκα πόσο τυχερός πρέπει να αισθάνεται, παραδείγματος χάριν, ο καινούριος δήμαρχος του Πειραιά Παναγιώτης Φασούλας που έχει δημοτική του σύμβουλο τη διεθνώς γνωστή κυρία Βίκυ Λεάνδρος. Θυμάμαι ότι σε προεκλογική της τηλεοπτική συνέντευξη είχε με έμφαση δηλώσει πως χάρη στις ισχυρές γνωριμίες που διαθέτει στη Γερμανία θα μπορέσει να βοηθήσει πολιτιστικά τον γειτονικό μας Δήμο. Να δεις, είπα, που θα φέρει κανά δυο χιλιάδες κάδους για τα προς ανακύκλωση απορρίματα. Να ξεχωρίσει η ήρα (αποφάγια) από το στάρι (κουτάκια της κόκα κόλα). Τι άλλο να φέρει; Την Κατερίνα Βαλέντε, τη Ροζίτα Σεράνο (τον Τζίμη Μακούλη τον έχουμε ήδη εδώ) ή τις ορχήστρες του Τζέιμς Λαστ και του Χέλμου Ζαχαρίας ή ίσως και του Ρικάρντο Σάντος με τους «Αλιείς μαργαριταριών»... Η αλήθεια είναι ότι και ο Νικήτας Κακλαμάνης, γνωστός φαν, έτσι γενικά, του πολιτισμού, είχε κι αυτός πει –και ποιος δεν είπε– προεκλογικά: «Έχω κάτι κατά νου για την καθημερινότητα». Και επειδή ο λαός λέει ότι η καθαριότητα είναι μισή αρχοντιά, η δε αρχοντιά η κύρια εισοδος του πολιτισμού, καλά την έχουμε, είπα. Έλα, όμως, που ήρθε εκείνο το τεράστιο προεκλογικό του κέντρο στο κέντρο της πλατείας Συντάγματος, σαν σκηνικό ρωμαϊκής υπερπαραγωγής της Τσινετσιτά, και έδεσε ιδανικά με το απέναντί του –στο πεζοδρόμιο του ΥΠΕΘΟ– κραυγαλέο και σε μέγεθος τροχόσπιτου «εργοστάσιο» παραγωγής διαφήμισης για την ανακύκλωση – δίχως ανακύκλωση.

Το «τρίγωνο της πολιτιστικής ρυπαρότητας» ολοκληρώνεται με την απέναντι γνωστή γωνία των ταχυφαγείων, 200-300 μέτρα από το κοινοβούλιο, και το μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτη. Επί του παρόντος μας μέινανε οι πράσινες πλαστικές τσάντες που μας μοίρασε ο συμπαθής δημαρχεύσας κύριος Μπεχράκης. Συχνά τις βλέπω να τις χρησιμοποιούν οι (κατά κανόνα) αλβανίδες νοικοκυρές λίγο πριν να σχολάσουν οι λαϊκές αγορές. «Τίποτα δεν πάει χαμένο», γράφουν οι τσάντες... Χαμένος κόπος, λέει ιδιωματικά ο λαός.

Τελικά, ποιος έχει αντίρρηση ότι οι περισσότεροι βρώμικοι και απ' το περιεχόμενό τους κάδοι (να 'μαστε επιφυλακτικοί για την τύχη που θα 'χουν οι άλλοι –όταν κάποτε θα 'ρθουν– κάδοι της ανακύκλωσης), μαζί με τα ηλιθιογραφήματα των τοίχων (όχι βέβαια τα αληθινά γκράφιτι) –και όχι μόνο–, τα μαύρα στίγματα, τα πάτσγουορκ από τις πατημένες τσίχλες στα πεζοδρόμια και τις αμέτρητες, πάσης φύσεως, τη μία πάνω στην άλλη, τοιχοκολλήσεις, δεν αποτελούν την πιο θλιβερή και καταθλιπτική «εικαστική παρέμβαση» στα όποια κατάλοιπα αισθητικής αξιοπρέπειας αυτής της δύσμοιρης πόλης; Εικόνα σου είμαι και σου μοιάζω. Πονάει.

Η ελληνική τηλεόραση –προεξάρχουσας της ιδιωτικής– είναι η δεύτερη μεγάλη κατηγορία σκουπιδιών. Θα υπάρχουν πολλοί φαντάζομαι που κρίνουν αυτά (της τηλεόρασης) τα σκουπίδια ως πιο επικίνδυνα από τα προαναφερθέντα. Γι' αυτό επιφυλάσσομαι να τα «επισημάνουμε» την επόμενη φορά. Ειδικά αυτά τα «σκουπίδια» πρέπει να λέγονται και να ξαναλέγονται.

Δημήτρης Χαρίτος

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

• Την ημερίδα για τον **Ανδρέα Κάλβο**, σήμερα, 3 Νοεμβρίου 2006, στο Σπίτι της Κύπρου (Ηρακλείτου 10, Αθήνα) στις 18:00. Εισηγητές: Νάσος Βαγενάς, Ευριπίδης Γαραντούδης, Αθηνά Γεωργαντά, Γιάννης Δάλλας, Λεύκιος Ζαφειρίου. Στο τέλος της εκδήλωσης ο Βασίλης Ρούβαλης θα παρουσιάσει το βιβλίο του Λεύκιου Ζαφειρίου, *Ο βίος και το έργο του Ανδρέα Κάλβου* (εκδ. Μεταίχμιο).

• Την έκθεση του **Αλέξη Κυριτσόπουλου** με τίτλο «**Ζωγραφική για τον Αριστοφάνη**» που οργανώνει το ΜΙΕΤ στο Μέγαρο Εϋνάρδου (Αγ. Κωνσταντίνου 20 & Μενάνδρου). Ο γνωστός ζωγράφος και εικονογράφος

έχει συγκεντρώσει όλη τη δουλειά του –διακόσιες περίπου ζωγραφιές, μικρών και μεγάλων διαστάσεων– που είχε ως θέμα ή αφορμή δύο κορυφαία έργα του Αρι-

στοφάνη Αχαρνής και Λυσιστράτη. Το πάθος και η ποικιλία της αριστοφανικής κωμωδίας αποτυπώνονται εδώ με τη χρωματική γενναιοδωρία και την ευφρόσυνη ελευθερία του Κυριτσόπουλου. Η έκθεση θα διαρκέσει **έως τις 5 Ιανουαρίου 2007**.

• Την πρώτη ατομική έκθεση της Σταυρούλας Παπαδάκη με τίτλο *Diamonds Are a Girl's Best Friend*. Η καλλιτέχνης θα παρουσιάσει ένα σύνολο από ζωγραφικά έργα, ένα βίντεο καθώς και μια σειρά από σχέδια. Η έκθεση εγκαινιάζεται στις 14 Νοεμβρίου 2006 και θα διαρκέσει ως τις 9 Δεκεμβρίου στον Τεχνοχώρο «Το Μήλο».

• Ένα ωραίο κυριακάτικο πρωινό, την Κυριακή 22 Οκτωβρίου, στο Μουσείο Μπενάκη στην Πειραιώς, η Αλίκη Καγιαλόγλου διαβασε αποσπάσματα από πέντε διηγήματα του Παπαδιαμάντη και τραγούδησε στίχους του, μελοποιημένους από τον Άλκη Μπαλτά. Στο πιάνο την συνόδευσε ο Φρίξος Μόρτζος.

ΑΙΜΟΣ

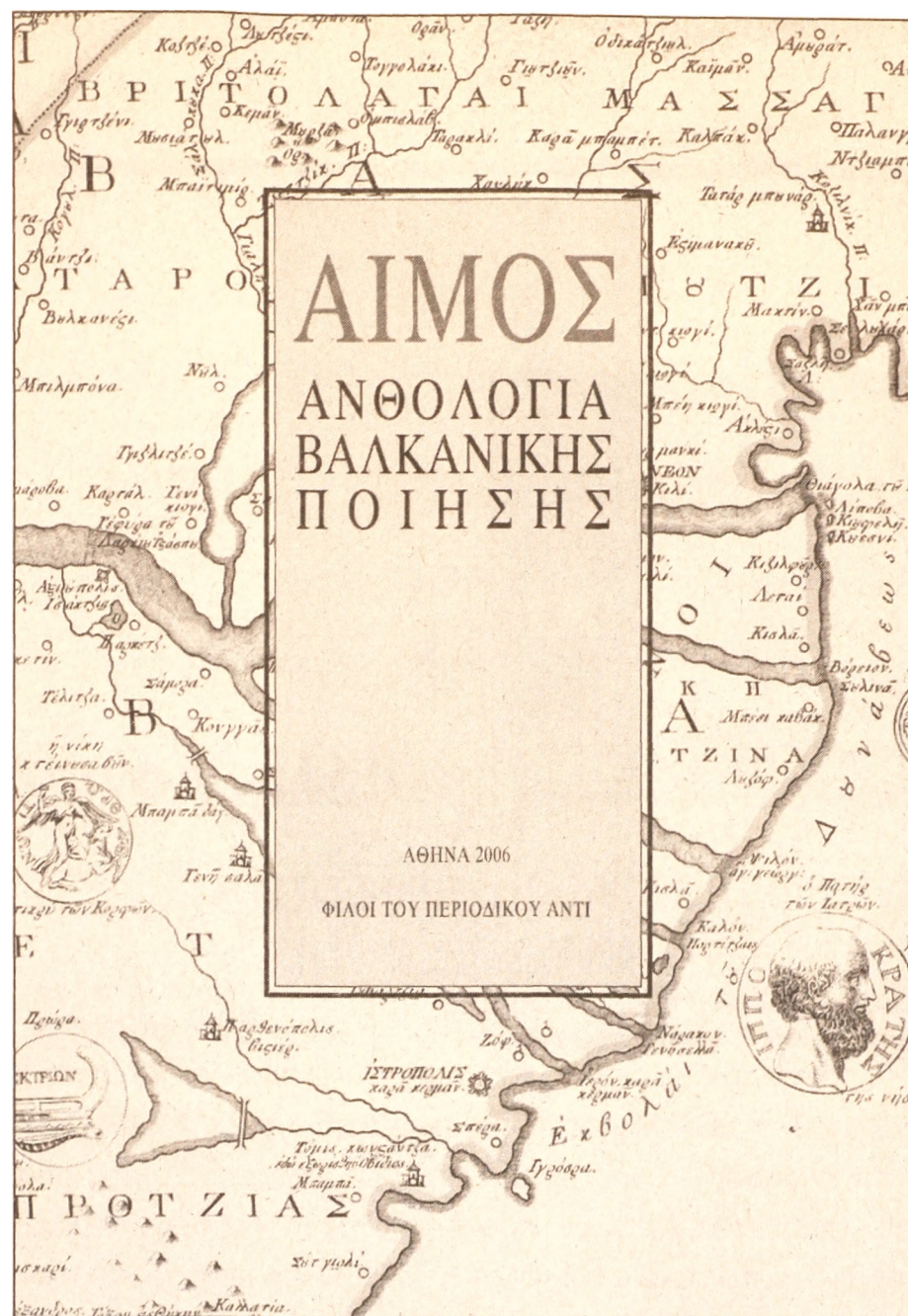
Ένα γράμμα προς τους αναγνώστες

Από αγάπη μεταφράζει κάποιος ποίηση. Δεν είναι για εμπόριο. Με την ποίηση δεν θα αποκτήσεις χρήματα. Δεν γίνεται η ποίηση μπεστ σέλερ. Η αγάπη για την ποίηση και τον συνάνθρωπο είναι που σε ωθεί να μεταφράσεις ποίηση.

Μιγέλ Καστίγιο Ντιντιέ

Στις προθήκες των βιβλιοπωλείων μπορείτε τις ημέρες αυτές να αναζητήσετε τον τόμο *ΑΙΜΟΣ, Ανθολογία Βαλκανικής Ποίησης*. Είναι ένα βιβλίο που εξεδόθη με άκρα επιμέλεια, ύστερα από μια προσπάθεια 13 χρόνων, και για το οποίο δούλεψαν εντατικά πάνω από 100 μεταφραστές, ποιητές, ακαδημαϊκοί από όλες τις βαλκανικές χώρες. Εκδότης του βιβλίου είναι *Οι Φίλοι του Περιοδικού Αντί*, μια πολιτιστική εταιρεία που πριν από 20 χρόνια είχε επιμεληθεί και εκδόσει τον τόμο *Κάτι το Ωραίο*, που έμεινε στην ελληνική βιβλιογραφία καταγράφοντας και καταγγέλοντας την κακογουστιά και την υπερκατανάλωση.

Ο *ΑΙΜΟΣ* είναι κάτι παραπάνω από την απλή παράθεση ποιημάτων από τις βαλκανικές χώρες. Ως διαδικασία πραγμάτωσης, απαίτησε τις εργώδεις προσπάθειες πολλών βαλκανικών διανοουμένων. Ως αποτέλεσμα, καταγράφει την ποιητική δημιουργία λαών που, αν και γείτονες, αγνοούν ο ένας τον άλλο. Δεν είναι, όμως, μόνον η ποίηση παρούσα στον τόμο. Είναι πληροφορίες και στοιχεία του πολιτισμού όλων των βαλκανικών λαών. Ανάμεσα στους βαλκανικούς λαούς πρόσφατα, αλλά και παλιότερα, τον 19ο και τον 20ό αιώνα έγιναν αιματηρές, άγριες συγκρούσεις που έχουν καταγραφεί στο λαϊκό ασυνείδητο. Οι βαλκανικοί λαοί συνδέονται με «δεσμούς αίματος», με διττή την έννοια του όρου. Οι λαοί της Βαλκανικής χερσονήσου αναγνωρίζονται με τραγούδια και ρυθμούς που ομολογούν ίδια πάθη και καημούς. Ένας βαλκάνιος συνεργάτης, σε ώρα αδιεξόδου κατά την φάση προετοιμασίας του τόμου, γύρισε, κοίταξε όλους τους παρισταμένους και είπε: *Αφού δεν βρίσκουμε λύση ας πιούμε ρακή και κρασί και ας τραγουδήσουμε*. Ακούστηκε παράδοξο αλλά στο τέλος βρέθηκε διέξοδος. Όσο και αν οι λοιποί Ευρωπαίοι, αυτοί που μετέλλαξαν τον όρο «Βαλκάνια» με τον «εξευγενισμένο» όρο «Νοτιοανατολική Ευρώπη», ίσως δεν θέλουν

να δουν πραγματικότητες που βίωσαν οι ίδιοι στις χώρες τους σε παλιότερες εποχές. Σήμερα οι Ευρωπαίοι συμβιώνουν λίγο-πολύ ειρηνικά και προχωρούν μαζί. Στα Βαλκάνια υπάρχουν οι όροι να επαναληφθεί το ευρωπαϊκό όραμα. Αλλά πρέπει να διατηρηθεί και να καταγραφεί το κοινό μας παρελθόν. Έχει πολλούς γοητευτικούς μύθους και ιστορίες που εγκλωβίστηκαν εν πολλοίς στην ποιητική δημιουργία. Στα Βαλκάνια πολλοί ποιητές σκοτώθηκαν σε μάχες, εκτελέστηκαν, φυλακίστηκαν, εξορίστηκαν, πέθαναν καταφρονημένοι. Αλλά το έργο τους διασώθηκε και μαρτυρά ένα υψηλό φρόνημα ανθρωπιάς και αλληλεγγύης. Αξίζει. Πρέπει να το μάθουμε όλοι.

Ακούγεται ενδεχομένως περίεργη η δημοσίευση αυτού του μικρού κειμένου στο *Αντί*. Πολλοί ίσως πουν ότι «ευλογούμε τα γένια μας». Ας το πουν. Εσείς αξίζει να πάρετε στα χέρια σας αυτό το βιβλίο. Θα είναι το καλύτερο δώρο για σας αλλά και τους φίλους σας.

Μικρό πρόσφορο για τον Λεωνίδα Κούμπιο

Ο Λεωνίδας είναι στη σκέψη μου, όπως τον θυμάμαι εδώ και μισόν αιώνα σχεδόν, όταν είμαστε συμφοιτητές και όπως τον είδα λίγες μέρες πριν γίνει ανάμνηση. Όλο αυτό τον χρόνο, όταν συναντιόμαστε, μου έκανε εντύπωση η αδυναμία του, πάντα βέβαια ήταν λεπτός (και στους τρόπους και με ιδιαίτερο χιούμορ, που χωρίς αυτό η ζωή δεν προχωράει)· «μην με πλησιάζεις», μας έλεγε, «έχω ίωση», άρα δεν πρέπει να ήξερε τι είχε. Πάντα ευθύς στο χαρακτήρα, με σπάνιο ήθος, χωρίς να κυνηγάει την οικονομική = κοινωνική άνοδο και να είναι «επώνυμος»! Πού τα βρίσκουν οι του λαϊφστάιλ, λες και δεν έχουμε όλοι επώνυμο! Έξω από

τον επαγγελματικό ανταγωνισμό, που είναι μια ιπποδρομία με παραπλανητικά έπαθλα, έκανε την αρχιτεκτονική του που αγαπούσε (όσο τον άφηναν οι πελάτες και η ράφτρα του Γ.Ο.Κ., που σε μετράει με το σταγονόμετρο, μάλλον το εκατοστόμετρο, χωρίς να ενδιαφέρεται για το ύψος του κτιρίου).

Λεωνίδα μας λείπεις· μπηκές και συ μαζί με άλλες φωνές καβαφικές που «στα όνειρά μας ομιλούνε» ή «μες στη σκέψη τες ακούει το μυαλό».

Αντώνης Κέπετζης

18.10.2006

αρχι ΤΕΚΤΟ VIKΗ

«Πόλη, Αρχιτεκτονική και Κοινωνία»

ΜΠΙΕΝΑΛΕ ΒΕΝΕΤΙΑΣ – Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΙΚΟΝΑ

Στο προηγούμενο σημείωμα αναφέρθηκα αποκλειστικά στην ελληνική και την κυπριακή συμμετοχή στη 10η Μπιενάλε Βενετίας. Όμως αυτές οι δύο συμμετοχές ήταν ένα ελάχιστο μέρος από το σύνολο των εκθέσεων που αναπτύσσονταν στα Νεώρια (Arsenale), τους κήπους (Giardini) ή και διάχυτα μέσα στην πόλη. Δεν ισχυρίζομαι πως τα είδα «όλα» – μερικά ήταν μοιρασμένα σε δυσπρόσιτες περιοχές και άλλα, κυρίως μερικές συνοδευτικές εκδηλώσεις, τα προσπέρασα ανυποψίαστος. Αλλά είδαν πολλά τα μάτια μου, τόσα πολλά που δύσκολα μπορώ να τα βάλω σε τάξη στο μυαλό μου. Ας το δοκιμάσω όμως.

Εκινώντας ας θυμίσω πως το φετινό θέμα ήταν «Πόλη, Αρχιτεκτονική και Κοινωνία» (διευθυντής: Richard Burdett). Η κεντρική έκθεση έτρεχε στην Corderia του Arsenale, παρουσιάζοντας ισότιμα 17 σύγχρονες πόλεις από όλο τον κόσμο. Μεγαλοπρεπής και σε μια κλίμακα που ταίριαζε στους επιβλητικούς ενιαίους χώρους των παλιών νεωρίων, η καλοστημένη αυτή έκθεση εντυπωσίαζε με τους ευρηματικούς τρόπους που χρησιμοποιήθηκαν για να «περάσουν» στο κοινό τα κεντρικά ζητήματα των σημερινών πόλεων, με την ανεξέλεγκτη πια (στη μεγάλη πλειοψηφία τους) ταχύτητα επέκτασης.

Εδώ έπρεπε να παρεμβληθούν στατιστικές (με απόλυτα μεγέθη ή ποσοστά), εικόνες ενδεικτικές της όποιας «ποιότητας ζωής» σήμερα, παραστάσεις των τρόπων αντιμετώπισης των προβλημάτων και ενδείξεις ενός αβέβαιου μέλλοντος. Για αυτούς τους λόγους είχαν επιστρατευθεί πολλών ειδών τεχνικές –κι εδώ προσφερόταν ένα καλό μάθημα σε όσους δουλεύουν πάνω σε ανάλογα θέματα. Εκτός

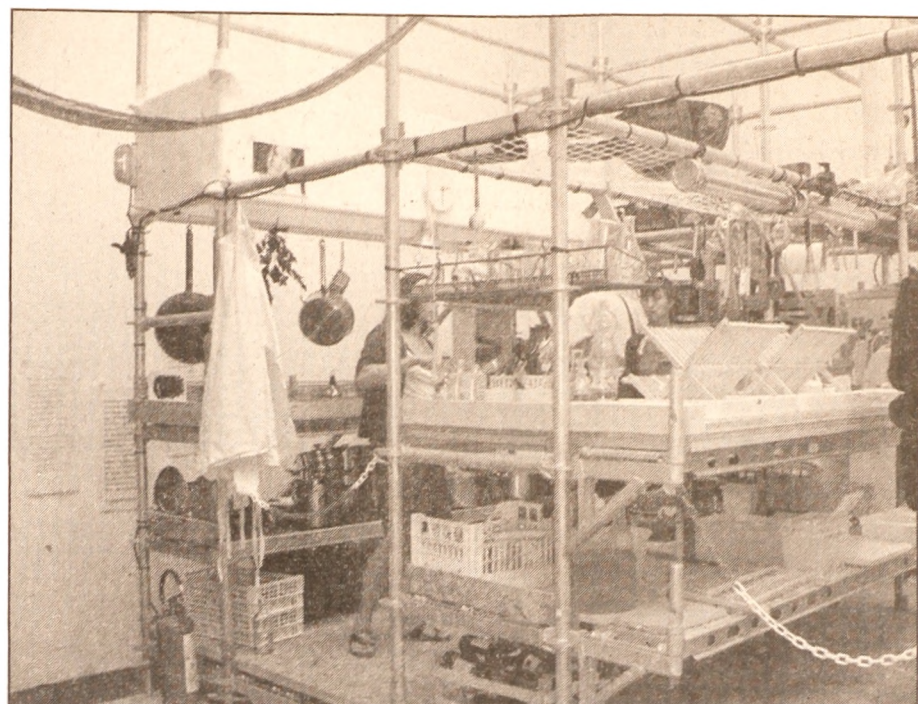
από τις απαραίτητες στατικές εικόνες των πόλεων (αεροφωτογραφίες, μεγεθυμένες φωτογραφίες), υπήρχαν και κινούμενες, που συμβόλιζαν την αλλαγή και τους (συχνά) ιλιγγιώδεις ρυθμούς επέκτασής τους. Μερικά τέτοια «σαρώματα» ήταν ιδιαίτερα εντυπωσιακά, όπως τα βίντεο που έπαιζαν πάνω σε κατασκευές στο έδαφος που μπορούσες να διασχίσεις ή τα μεγάλα αναρτημένα πάνινα «κλουβιά» που σου μετέδιδαν τους ήχους της πόλης, τη μουσική της. Εντυπωσιακή ήταν και η παράσταση της ζωντάνιας των δημόσιων χώρων της κάθε πόλης, με προβολή ενός βίντεο τραβηγμένου επί 24 ώρες σε κεντρικά σημεία της, που παιζόταν με ταχύτερο ρυθμό, έτσι ώστε να δει κανείς τους ρυθμούς πυκνώσης και αραιώσης στην κίνηση πεζών και αυτοκινήτων.

Παρόλο που τέτοια εργαλεία είναι πάντα γοητευτικά, πιστεύω πως το καλύτερο, το πιο συνταρακτικό μέσο ήταν οι τρομακτικές δορυφορικές λήψεις της πόλης του Μεξικού, του Καΐρου, της Βομβάης, που σήμερα πια είναι στη διάθεση οποιουδήποτε. Με-

γεθυμένες ώστε να καλύπτουν ολόκληρο τοίχο, οι εικόνες αυτές διηγούνται μια τρομακτική ιστορία, όπου ίσως περισσεύουν τα σχόλια για τις απίστευτες συνθήκες διαβίωσης, που τόσο συχνά συνοδεύουν τέτοιες τερατώδεις συγκεντρώσεις πληθυσμού (όχι, η Αθήνα έλειπε από τον κατάλογο. Προτιμήθηκαν πόλεις με χειρότερα χάλια).

Όλα ωραία και διδακτικά, λοιπόν, αλλά πιστεύω άνισα. Καταλαβαίνω ορισμένα ζητήματα πολιτικής, όπως η αναφορά στο δίδυμο Μιλάνο-Τορίνο, και κυρίως η σούπερ πρόταση παραλιακής ανάπτυξης της Γένοβας (που έλειπε από τον κατάλογο), αλλά το να μιλάς για Βερολίνο ή Λονδίνο δίπλα στο Κάρακας, την Μπογκοτά ή το Κάιρο είναι κάπως περίεργο. Και στο τέλος, τι πιο φυσικό, φεύγεις με την εντύπωση πως η μόνη πόλη που αξίζει τον κόπο να ασχολούμαστε και να αντιγράφουμε με κλειστά μάτια είναι η Βαρκελώνη –το μόνο διαθέσιμο παράδειγμα επιτυχίας (βέβαια, το τι έχουμε πετύχει στην Ελλάδα με τέτοιες ασίστ, καλύτερα να μην το σχολιάσουμε).

Όταν λέω «άνισα», όμως, εννοώ κάτι παραπάνω: την υποψία ότι συγκρίνοντας τέτοιες πόλεις με γνώμονα το μέγεθός τους, κάπου μας ξεφεύγει πόσο άχρηστοι μπορεί να αποδειχτούν πολλοί από τους περίφημους «δείκτες» και τις «προδιαγραφές» καθολικής ισχύος. Άλλωστε, αν και αμφιβάλλω αν ο κ. Burdett είχε τέτοια πρόθεση, η σκέψη αυτή ξεφυτρίζει συχνά μέσα από τα εκθέματα. Άραγε οι ασύλληπτοι ουρανοξύστες του Χονγκ Κονγκ, οι τρομακτικές φαβέλες της Λατινικής Αμερικής, η χρήση του νεκροταφείου του Καΐρου από τους ζωντανούς και τα σκουπίδια στους δρόμους είναι τόσο μεγάλα προβλήματα όσο φαίνονται σε μας, τους καλομαθημένους, που θεωρούμε τις «δυτικές» προδιαγραφές ως παγκόσμιες σταθερές; Ακόμα και η βία, το πιο εκρηκτικό πρόβλημα σήμερα, είναι αμφίβολο αν μπορεί να μπει σε ρετσέτες. Ή, για να το πούμε αλλιώς, όλα εξαρτώνται από το ποιος είσαι και από πού κοιτάς προς τα πού.

Ακόμα περισσότερα ερωτηματικά προξενούσε η τόσο προβαλλόμενη έκθεση «Πόλη της πέτρας», όπου παρέλαυνε σε όλο της το μεγαλείο η νοσταλγία για την φασιστική Ιταλία, σε συνδυασμό με μια παράδοση παραγωγή πληθώρας προτάσεων ειδικά για τον «υπανάπτυκτο» ιταλικό νότο. Η υφέρπουσα γοητεία του φασισμού φυσικά δεν είναι αποκλειστικά ιταλικό φαινόμενο, αλλά όχι κι έτσι. Η μόνη λογική εξήγηση του παράξενου αυτού συνδυασμού είναι πως αυτού του εί-

δους οι διακρίσεις, για έναν δήθεν «άλλο» μοντερνισμό, εξυπηρετούν άριστα μεγάλα οικονομικά συμφέροντα, στραμμένα προς αυτή την «υπανάπτυξη». Άλλωστε, μια πόρτα πιο κάτω, και με όλη τη σχετική μεγαλοπρέπεια, παρουσιάζονταν χωριστές μεγάλης κλίμακας προτάσεις των Foster και Rogers από μεγάλο κατασκευαστικό όμιλο (τα ελληνικά παραδείγματα μοιάζουν με χόμπι). Αυτού του είδους τα παντρέματα έτρεχαν υπόγεια πίσω από πολλά άλλα εκθέματα, στο συγκρότημα των νεωρίων και σε αρκετά εθνικά περίπτερα. Για παράδειγμα, η συμμετοχή της Σιγκαπούρης σε περνούσε από το ποιητικό κελήδισμα αόρατων πουλιών στις σκληροπυρηνικές προτάσεις τεράστιων κτιριακών συγκροτημάτων.

Είναι λογικό να εμφανίζεται ένα τέτοιο φαινόμενο: μια έκθεση, οσοδήποτε κύρους, δεν μπορεί να μείνει ασυγκίνητη στην παρουσία ενός εντυπωσιακά ευκίνητου διεθνούς κεφαλαίου. Και αν η Σαγκάη σε αηδιάζει με την ξέφρενη, νεοπλουτίστικη «ανάπτυξη» της, τι να πει κανείς για το περίπτερο της Δανίας, που «ξεπουλιέται» για κάποιο κόκαλο από αυτό το τρελό τσιμπούσι; Ευτυχώς, υπάρχουν και εξαιρέσεις –ή να το πούμε διαφορετικά– εκείνοι που επιλέγουν, έστω υποκριτικά, να παραβλέψουν τέτοιες εξαρτήσεις. Το τόσο ζωντανό και χαριτωμένο γαλλικό περίπτερο σε ανακουφίζει με την ανεμελιά του, είναι σα να βρίσκονται στα σύννεφα αυτοί οι καλοί άνθρωποι. Το ίδιο και το ισπανικό περι-

πτερο, πολύ έξυπνα διαλέγει να δείξει το γυναικείο δυναμικό της χώρας, βασισμένο στην παρατήρηση πως η λέξη «πόλη» είναι γένους θηλυκού! Ή πάλι, το γιαπωνέζικο περίπτερο (με τη γνωστή επιμονή να περπατήσεις σε ψάθες τατάμι βγάζοντας τα παπούτσια σου) που εξέθετε «σουρεαλιστικές» (;) εικόνες του συλλογικού ασυνείδητου (ενώ είχες ήδη γευθεί το αχανές Τόκιο στην Corderia). Πώς πάλι να παραλείψω ένα «εναλλακτικό» περίπτερο της Κίνας (πρόταση του Tong Li), πλημμυρισμένο από νοσταλγία για την μακραίωνη ιστορία των οικισμών της χώρας, όπου κάθε μεγάλη περίοδος συμβολίζεται από ένα γοητευτικό ιδεόγραμμα. Εκεί είδα μια εικόνα που δεν πρόκειται να ξεχάσω ποτέ: μια ρηχή τετράγωνη λιμνούλα με χρυσόψαρα, που κολυμπούν ελεύθερα πάνω από την αεροφωτογραφία μιας σημερινής πόλης, στον πάτο της. Και να σκέφτεσαι την ίδια στιγμή πως η μοίρα όλης αυτής της σοφίας είναι να αλεστεί ανελέητα στο μύλο μιας νέας Κίνας-υπερδύναμης. (Πόσο υποκριτική ήταν, έτσι, η εγκατάσταση, πάλι από την Κίνα, στο τέρμα της διαδρομής μέσα στο Arsenale, με ένα δάσος «παραδοσιακών» κεραμιδιών, που συμβόλιζαν τις στέγες παλιών σπιτιών, αυτές που τώρα ξηλώνονται με αστραπιαία ταχύτητα παντού στην Κίνα.)

Εντύπωση κάνει (ή θα έπρεπε κανείς να το περιμένει άραγε;) ότι τόσοι αναφέρονται στην ομορφιά (ή την αφόρητη ανία;) της καθημερινότητας, όπως η

Μ. Βρετανία και το Βέλγιο, λες κι αυτό θα μας σώσει από κάθε κακό. Τουλάχιστον οι Αμερικανοί είχαν ένα σπαρταριστό θέμα στα χέρια τους: την ανοικοδόμηση των περιοχών μετά την καταστροφική Κατρίνα. Εντάξει, η προσέγγισή τους ήταν ορθολογικά «διεκπεραιωτική», αλλά αρχιτέκτονες είναι, δεν μπορεί να περιμένει κανείς από αυτούς να λύσουν τα κοινωνικά προβλήματα του τόπου τους.

Ενδιαφέρον είναι να προσέξει κανείς ποιοι είναι αυτή τη φορά προσκεκλημένοι της έκθεσης, ως διασημότητες αλλά και ως εκπαιδευτικά ιδρύματα ανά τον κόσμο (στο περίπτερο της Ιταλίας). Πάλι απουσιάζουμε από εδώ. Δεν είμαι σοβινιστής, αλλά αν κάποτε περιμένει η Ελλάδα την αναγνώριση, ίσως θα έπρεπε να ξεκινήσει προωθώντας δουλειά που γίνεται (τόσο άφθονη αλλά χωρίς συντονισμένη κατεύθυνση) στα πανεπιστήμια της χώρας: το δυναμικό υπάρχει. Δεν αρκεί να κλαιγόμαστε πως δεν μας παίζουν οι «μεγάλοι», χρειάζεται δουλειά και η κατάλληλη πολιτική επαφών (κάτι που είχε αξιοποιήσει παλιότερα ο Δ. Φατούρος).

Με όλα αυτά, η Μπιενάλε ήταν για άλλη μια φορά ένας καλός καθρέφτης του τι συμβαίνει σήμερα στον κόσμο γύρω από την αρχιτεκτονική. Και αν μερικοί γκρίνιαξαν πως δεν είδαν «αρκετή» αρχιτεκτονική ή ότι δεν υπήρχαν «προτάσεις» για τις πόλεις, έχουν τεράστιο άδικο. Εδώ ήταν όλα, τα αγγελικά και τα δαιμονικά πρόσωπα της σύγχρονης αρχιτεκτονικής, δίπλα δίπλα, το ένα άρρηκτα χωνεμένο μέσα στο άλλο. Όλα αμπαλισμένα σε τέλειο περιτύλιγμα, όλα εξίσου ενδιαφέροντα για τον επισκέπτη, είτε καλά και αθώα είτε πονηρά. Ο κύριος Burdett έκανε πολύ καλά τη δουλειά του κρατώντας τις τόσο δύσκολες ισορροπίες, του αξίζουν συγχαρητήρια. Μας πέρασε μερικές εφιαλτικές εικόνες που θα μας κυνηγούν εσαεί, μας χρύσωσε το χάπι με όμορφα παραμύθια, έδωσε την ευκαιρία σε εθνικές ομάδες να εκφράσουν την όποια ιδιαιτερότητά τους και στους σταρ να λάμψουν –ε, τι άλλο θέλει κανείς από μια διεθνή έκθεση;

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ

Οι δύο πρώτες Εντολές

«ΟΙ ΔΕΚΑ ΕΝΤΟΛΕΣ» - ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ ΣΚΗΝΗ, ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

Μοιάζει ερεθιστικό και πολλά υποσχόμενο το νέο πρόγραμμα της Πειραματικής Σκηνής του Εθνικού. Δέκα διαφορετικοί έλληνες σκηνοθέτες θα δοκιμάσουν, διαδοχικά ο καθένας και επάλληλα ο ένας μετά τον άλλο, τις δυνάμεις τους σε ένα κείμενο από τη φύση του πυκνό, αφοριστικό, μυστικιστικό όσο και ερεθιστικό αντι-θεατρικό: τις Δέκα Εντολές της Βιβλικής Παράδοσης.

Στη θεατρική κολεκτίβα της Πειραματικής, σκηνοθέτες και ηθοποιοί από διαφορετικές κατευθύνσεις και με αντίρροπες νοοτροπίες θα κληθούν να αντιμετωπίσουν τον δεύτερο μέγα πυλώνα της δυτικής σκέψης. Θα μελετήσουν και θα αποδώσουν την πάκτωση του κοινωνικού και ηθικού νόμου της στα θεμέλια ενός μεταφυσικού συντάγματος. Και θα κυκλώσουν έναν χώρο συμπεριφοράς που θα ήθελε να οδηγήσει τον άνθρωπο στην αρμονικότερη

σύμπραξη με τον άλλον και στην υπαρξιακή ειρήνη με τον εαυτό του. Γιατί η σημασία αυτών των Δέκα Εντολών είναι ευρύτερη από την οποιαδήποτε θεολογική αναφορά: στηρίζει και προκαταλαμβάνει την κατασκευή ενός συλλογικού Υπερεγώ που στη δυτική σκέψη απέκτησε εξακτινιζόμενα σημαινόμενα. Σαν μια καταβύθιση στο ασυνείδητο, η σκηνική απεικόνιση των Εντολών μπορεί να ανασύρει στην επιφάνεια κρυφές και γενικότερες φοβίες και απώσεις του πολιτισμού μας,

συλλογικούς εφιάλτες και σκοτεινές σκέψεις του. Μέσα στο απόλυτο της έκφρασης, τα παραγγέλματα του Θεού στήνουν οδοφράγματα και θέτουν αδιέξοδα: και ζητούν από έναν καλλιτέχνη να κοιτάξει πίσω από υψωμένους τοίχους και να βαδίζει σε δρόμους απαγορευμένους.

Οι δύο πρώτες εντολές που παραστάθηκαν ήταν το «Ουκ επιθυμήσεις την γυναίκα του πλησίον σου...», που αποδόθηκε σε σκηνοθεσία του Βασίλη Νικολαΐδη, και το «Τίμα τον πατέρα σου και την μητέρα σου...», σε σκηνοθεσία του Στρατή Πανούριου. Το πόσο ευρύ είναι το πεδίο της έμπνευσης, εδώ, φάνηκε στην παράσταση της Πειραματικής, η οποία χωρίστηκε σε δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος, ο Βασίλης Νικολαΐδης προχώρησε σε μια ελεύθερη, εικονογραφική ωστόσο, απόδοση της εντολής. Ο σκηνοθέτης προσπάθησε να κατανοήσει το μυστήριο του πάθους που οδηγεί έναν σοφό, καλλιεργημένο και ευσεβή βασιλιά στην αμαρτία και στο έγκλημα. Εδώ η σημασία της εντολής δίνεται εκ του αντιθέτου, μέσα από μια παραβολή που αφηγείται την παραβίασή της. Στο πάθος του για την όμορφη Βηθσαβέε (Ναταλία Στυλιανού), ο βασιλιάς Δαβίδ (Παναγιώτης Λάρκου) θα προκαλέσει το θάνατο του συζύγου της, του Ουρία, βάζοντάς τον να πολεμήσει στην πρώτη γραμμή του μετώπου. Στόχος της ιστορίας είναι η δήλωση της πανταχού παρουσίας του Θεού και η παραδειγματική έλευση της τιμωρίας ως αντίδοτου της αμαρτίας: ο γόνος της αμαρτίας θα πληρώσει το έγκλημα του σπορέα. Ο Δαβίδ, μετανοημένος, θα περάσει στον χώρο της κάθαρσης και θα εξιλεωθεί για το αμάρτημά του ως εκπαιδωμένος ήρωας αρχαίας τραγωδίας που δέχεται τη χάρη της σωτηρίας. Η παράσταση τελειώνει στο ημίφως μιας μεταβατικής πορείας προς το φως, ως οφείλει απέναντι σε μια ιστορία όπου η θεϊκή παρέμβαση αφήνει πίσω της την αίσθηση του φόβου και της ταπείνωσης. Ακόμα πιο ενδιαφέρον εμφανίζεται να είναι το πρόσωπο του Ουρία (Λευτέρης Ζαμπετάκης). Ο σύζυγος ανέρχεται εδώ στο επίπεδο ενός ήρωα που γνωρίζει το πεπρωμένο του και τις επιδιώξεις του

βασιλιά, αλλά αρνείται να σταθεί κατώτερος της ευγενικής του φύσης.

Οι ερμηνείες των τριών ηθοποιών ήταν γεμάτες θερμότητα και ένταση. Ωστόσο δεν μπόρεσαν να αποφύγουν μια νευρωτική φόρτιση του ρόλου τους, λόγω του ενθουσιασμού τους ίσως ή και του άγχους τους να δώσουν τα μέγιστα σε περιορισμένο χρόνο. Κάποιες στιγμές η παράσταση της Πειραματικής έμοιαζε να φωνάζει ό,τι θα έπρεπε να περνά σαν ψίθυρος.

Το δεύτερο μέρος της παράστασης ήταν αφιερωμένο στην 5η Εντολή: «Τίμα τον πατέρα σου και την μητέρα σου...». Το ενδιαφέρον σημείο σίγουρα ήταν το εντελώς διαφορετικό κλίμα που προδιαγράφει αυτή η Εντολή, μεταφέροντας τον θεατή από το ερωτικό πάθος στον κώδικα αρμόζουσας συμπεριφοράς μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον. Η διδασκαλία όμως του Στρατή Πανούριου πέρασε το σκόπελο με μια απόδοση που έθετε εξαρχής διαφορετικά κριτήρια ανάγνωσης του υλικού της. Στόχος εδώ δεν ήταν η εικονογράφηση, η έστω ελεύθερη αφήγηση μιας παραβολής, αλλά το εσωτερικό νόημα της Εντολής: η σημασία της τιμής προς τους προγόνους που γίνεται κατανοητή μέσα από τη μνήμη τους και την εθελούσια δέσμευση της αναφοράς μας σε αυτούς. Η σκηνοθεσία του Πανούριου ήταν σαφώς περισσότερη σημαίνουσα, έχανε όμως την συγκέντρωσή της από μια εστέτ αισθητική και από δαιδαλώδεις, όχι πάντα αναγκαίους, προσδιορισμούς. Έτσι, κάποια στιγμή η βάρκα είχε απομακρυνθεί πολύ από την ακτή και η πρώτη αφορμή του ταξιδιού φαινόταν θολά στο βάθος. Ωστόσο η παράσταση κατάφερε να δημιουργήσει ένα αιγιματικό περιβάλλον, έναν κόσμο ρευστό και ταυτόχρονα οικείο, που με περισσότερη δουλειά θα μπορούσε να εξελιχθεί σε κάτι πολύ περισσότερο εύγλωττο και ενδιαφέρον. Οι ερμηνείες των νέων ηθοποιών (Ηλίας Κουνέλας, Μαρία Παρασύρη, Σοφιάννα Θεοφάνους, Λένα Παπαληγούρα, Σωτήρης Τσακομίδης) τροφοδοτούσαν την παράσταση με τη δύναμη του ενθουσιασμού και της πίστης τους.

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Πρόσω ολοταχώς!

Εδώ και καιρό οι «κανόνες του (κινηματογραφικού) παιχνιδιού» λένε ότι οι κινηματογραφικοί περίοδοι ουσιαστικά αρχίζουν μόλις τελειώνουν οι «Νύχτες Πρεμιέρας» του περιοδικού *Σινεμά* και το «Πανόραμα Ευρωπαϊκού Κινηματογράφου» της *Ελευθεροτυπίας*. Ό,τι προηγήθηκε, απλά προηγήθηκε. Παρότι δικαιολογημένα, το τρέχον ενδιαφέρον του κοινού στρέφεται στην ταινία του Μεξικανού Αλφόνσο Κουαρόν «Τα παιδιά των ανθρώπων» και στο «Γύρνα πίσω» του Πέδρο Αλμοδοβάρ, στις αθηναϊκές οθόνες παραμένουν ακόμα η «Μαύρη Ντάλια» του Μπράιαν ντε Πάλμα και η πολύ σπουδαία ερμηνεία της Μέριλ Στρηπ στην, ίσως, καλύτερη κομεντί της χρονιάς «Και ο διάβολος φοράει Prada». Σίγουρα δεν πρόκειται για τον καλύτερο Ντε Πάλμα, οπωσδήποτε, όμως, αυτή η σε στυλ...sudoku προσπάθεια επαναφοράς ενός είδους, όπως είναι το φιλμ νουάρ, το οποίο δόξασε την 7η τέχνη, φέρει τη σκηνοθετική υπογραφή και το ύφος ενός καταξιωμένου, χολιγουντιανού δημιουργού. Άλλωστε, ούτε ο Ελρόι, στο ομώνυμο βιβλίο του οποίου βασίστηκε το σενάριο, διαθέτει τις ανάλογες, για ένα νουάρ μυθιστόρημα, αρετές με αυτές του Ράιμοντ Τσάντλερ, ούτε του Ντάνιελ Χάμετ. Η ταινία διαθέτει κάποιες εξαιρετικές σεκάνς και μια μέτρια Σκάρλετ Γιόχανσον. Ο Γούντυ Άλλεν της ταιριάζει πιο πολύ.

Για τον «Διάβολο (που) φοράει Prada» να πούμε ότι βασίστηκε στο ομώνυμο μπεστ σέλλερ της Λόρεν Γουάιζμπεργκ,

Ο Θίο (Κλάιβ Όουεν) οδηγεί προς την ανθρωπινή σωτηρία τη μοναδική στη γη μητέρα-λεχώνα και το κρυμμένο στον κόρφο της βρέφος («Τα παιδιά των ανθρώπων» του Αλφόνσο Κουαρόν).

Πενέλοπε Κρούζ –κάτι ανάμεσα σε Άννα Μανιάνι και Σοφία Λώρεν στις καλύτερες εποχές τους. Δίπλα της η... καλύτερα να σας το πεί η ταινία «Volver» ή «Γύρνα πίσω» του Πέδρο Αλμαδοβάρ.

η οποία για έναν ολόκληρο χρόνο άντεξε τη θέση της γραμματέως της σιδηράς διευθύντριας του Νο 1 περιοδικού μόδας *Vogue*. Το βιβλίο και η ταινία, αλ-

λάζοντας ονόματα και τίτλους, αφήνει να φανεί ότι περιγράφει εκείνη την εμπειρία. Όλα είναι γυαλιστερά, γκλαμουράτα· χτυπήματα κάτω από τη ζώ-

νη, φιλοδοξίες, χρήμα και στην κορυφή να αστράφτει το ανυπέρβλητο όριο της ερμηνείας από τη Μέριλ Στρηπ. Για μια φορά ακόμα η μεγάλη αυτή ηθοποιός δοξάζει το θείο δώρο που είναι το ανθρώπινο πρόσωπο, αφού μόνο με αυτό αφήνει άφωνο τον θεατή. Με το ακάλυπτο πρόσωπο! Όχι σαν τη μουσουλμάνα δασκάλα Αϊσά Αζμί στην Αγγλία, που επιμένει να παρουσιάζεται στα παιδιά της τάξης της με εξολοκλήρου καλυμμένο το πρόσωπό της.

«Τα παιδιά των ανθρώπων» του Αλφόνσου Κουαρόν είναι η πρώτη σημαντική ταινία της χρονιάς. Ένα μυθιστόρημα επιστημονικής φαντασίας της Π.Ντ. Τζέιμς μεταμορφώνεται σε εφιαλτική πολιτική αλληγορία. Εμπνευσμένη αφορμή αυτής της σκηνοθετικής μεταγραφής αποτελούν τα τεκμήρια του πολυδιάστατου αδιέξοδου στο οποίο –όπως όλα αθροιζόμενα δείχνουν– οδηγείται η έμβια πραγματικότητα στον πλανήτη. Επιστημονική μεν φαντασία, αποκωδικοποιούμενη όμως, φωτίζει το σύγχρονο παγκόσμιο σκηνικό, που κάθε άλλο παρά φανταστικό είναι. Αγγλία, το 2027. Εδώ και πολλά χρόνια οι γυναίκες δεν μπορούν να συλλάβουν παιδιά. Ο νεότερος άνθρωπος στον πλανήτη είναι 18 χρονών, ο οποίος και δολοφονείται. Τα αίτια της μη γονιμοποίησης ανάγονται στις φωτοχημικές αλλοιώσεις τόσο στη διατροφή όσο και στις κλιματικές αλλαγές. Τεράστια μεταναστευτικά ρεύματα εξεγείρονται, διαμαρτυρόμενα για τις μαζικές συλλήψεις και τον εγκλεισμό σε απάνθρωπες συνθήκες. Αιματηρές συγκρούσεις πραγματοποιούνται συνεχώς με τους πολίτες και τις βαριά οπλισμένες ένοπλες δυνάμεις. Το μεγαλείο τους και το θαύμα της ζωής εμφανίζεται στο πρόσωπο μιας νεαρής μαύρης η οποία, μόνη αυτή σ' όλη τη γη, μένει έγκυος. Η Τζούλιαν, αρχηγός της αντιστασιακής οργάνωσης υπεράσπισης των μεταναστών «ψάρια» πείθει τον πρώην εραστή της Θίο, παλιό ακτιβιστή που έχει πια παραιτηθεί, να βοηθήσει να φυγαδεύσουν προς τη θάλασσα τη νεαρή έγκυο γυναίκα και τον πολύτιμο καρπό που κυοφορεί. Η Τζούλιαν δολοφονείται από φράγια της οργάνωσής της. Όμως ο Θίο, με ισχυρό ένστικτο αυτοθυσίας,

αναδέχεται την επικίνδυνη αποστολή με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Διασχίζουν το φλεγόμενο Λονδίνο, κόλαση παραλογισμού, αίματος και καταστροφής –εικόνες που αβίαστα παραπέμπουν στη Βαγδάτη, την Καμπούλ, τη Λωρίδα της Γάζας, την Τσετσενία ή και τη Βηρυτό. Θα βοηθήσει ο ίδιος ο Θίο τον τοκετό της νεαρής μάνας και σαν άλλος «Ιωσήφ» θα προστατεύσει τη «Μαρία» και το βρέφος «Ιησού» οδηγώντας τους στη θάλασσα, σύμβολο της αέναης ελευθερίας. Το καράβι που θα τους παραλάβει λέγεται «ΑΥΡΙΟ», ενώ στη στεριά πλήθη διαδηλωτών, έγχρωμων και μη, κρατούνε πράσινα πανό με συνθήματα σε απομίμηση αραβικής γραφής. Είναι αποστομωτική αυτή η ταύτιση φαντασίας και τρέχουσας πραγματικότητας, ενώ η ηθική εμβάθυνση, σα φλόγα κεριού, ελπίδας και αντοχής χαρίζει μιαν υπερβατική συγκίνηση, όπως π.χ. στη σκηνή της ανελέητης σύγκρουσης, όπου οι εμπόλεμοι σταματούν ακαριαία τη μάχη ευθύς μόλις ακούγονται τα κλάματα του νεογέννητου, στην αγκαλιά της μάνας του, η οποία προσπαθεί να βγει από το μισοκατεστραμμένο κτίριο. Σπουδαίοι συντελεστές αυτού του εντυπωσιακού αποτελέσματος η φωτογραφία του Εμμανουέλ Λουμπέζκι και η αναντικατάστατη ερμηνεία του Κλάιβ Όουεν. Τα εντυπωσιακά στη φρίκη τους κάδρα θα ήταν «άδεια» χωρίς την παρουσία του. Σύντομες αλλά πειστικές οι εμφανίσεις της Τζούλιαν Μουρ και του αγνώριστου Μάικλ Κάιν. Ο θεατής που θα παγιδευτεί στη δράση και τη βία, θα έχει χάσει μια λαμπρή ευκαιρία να στοχαστεί πάνω στη δύσκολη του καιρού μας ανθρώπινη μοίρα.

* * *

Άνισος, μονομανής, αντιφατικός, υπόδικος απέναντι στην κινηματογραφική δημιουργική τέχνη. Τέτοιος παραμένει ο Πέδρο Αλμοδοβάρ. Ανήγαγε το οπτικό και το αφηγηματικό κιτς σε αισθητική άποψη προκειμένου να το υποσκάψει. Τουλάχιστον αυτά μέχρι την ταινία του «Όλα για τη μητέρα μου», όπου το μελοδραματικό κιτς έφτασε στα όρια της αυτογελοιοποίησης. Τότε που ο «φυλλιασμένος» θεατής σαρκάζει τον άλλο θεατή που τον θαυμάζει. Η «Κακή εκπαίδευση», η προηγούμενη ταινία

Στο «Ο Διάβολος φοράει Prada», η Μέρυλ Στρήν υποδύεται την σιδηρά διευθύντρια του πιο πετυχημένου περιοδικού μόδας στον κόσμο.

Η αδιαφιλονίκητα σημαντικότερη ηθοποιός του καιρού μας στον ρόλο της δεσποτικής διευθύντριας του πιο σημαντικού περιοδικού μόδας του κόσμου (Μέρυλ Στρήν, «Ο διάβολος φοράει Prada»).

του, αποτελεί τη μοναδική (οδυνηρή) εξαίρεση. Τώρα με το «Volter», απaréμφατο που θα πει «Επιστρέφω» (και όχι το άσχετο «Γύρνα πίσω») επιστρέφει όχι μόνο στις παιδικές και τις μητριαρχικές του μνήμες αλλά και στο γνωστό σεναριακό παζλ μιας αφήγησης που κρατάει σε εγρήγορση τον φιλοαλμοδοβαρικό θεατή. Το γαιϊτανάκι, αποκλειστικά από γυναίκες μανάδες και αδελφές του ίδιου τους του παιδιού, καρπού του ίδιου τους του πατέρα, δολοφόνες σύζυγοι και μανάδες, φαντάσματα εν ζωή, μικρές ανατροπές –κρίμα που ο δικός μας Καπουτζίδης του «Παρά πέντε» δεν μπορεί να μιμηθεί αυτόν τον «Νταϊήβιντ Κόπερφιλντ» του κινηματογράφου.

Όμως, ο Αλμοδοβάρ, παρότι όλα τα αφηγήματά του είναι «πάσης ησυχίας» από πλευράς κοινωνικής χρησιμότητας, είναι ένας ιδιοφυής αφηγητής, ένας μετρ της σκηνοθετικής καθαρότητας, με αδιαφιλονίκητη την ισπανική ταυτότητα και αυθεντικότητα του έργου του. Ένας λαμπρός ψυχαγωγός και καταγραφέας του καιρού του, δίχως αναστολές, δίχως ιερό και όσιο. Γι' αυτό και ο θεατής παρακαλάει πάντοτε να μην τελειώσει αυτό το «κακόγουστο» παραμύθισμα. Ίσως να είναι

ο μόνος στον ευρωπαϊκό κινηματογράφο που μπορεί να μετατρέψει το απίστευτα κακό γούστο σε αποδεκτή άποψη. Ασφαλώς ένας αυριανός «κλασικός» του κινηματογράφου, τίτλο που θα του τον απονεμίει το πλήθος των θεατών, το οποίο αδημονεί για καινούργια του ταινία. Ασύγκριτη είναι στο «Γύρνα πίσω» η εμβληματική ερμηνεία της Πενελόπε Κρουζ. Θα την ζήλευε πραγματικά και η Σοφία Λώρεν.

* * *

Σαν υστερόγραφο. Μέσα στο πλήθος των μεγάλων παραγωγών, των μεγάλων σκηνοθετικών υπογραφών και των διάσημων ερμηνευτών, κυκλοφορεί και μια ταινία χειροποίητη, έξυπνα πρωτόλεια και φυσικά απόλυτα ανεξάρτητη παραγωγή. Θα την λέγαμε «συλλεκτική». Σινεμά direct, με μνήμες των (ανεπανάληπτων) τρόπων του Κασσαβέτη. Οι πάντες είναι ερασιτέχνες και ερωτευμένοι με τον αυτοσχεδισμό. Ταινία για τους καινούργιους –αμόλυντους ακόμα σινεφίλ– που αναζητούν αυτό το άμεσο, λιτό παιχνίδι της μετ-εφηβείας. Δείτε, λοιπόν, την ταινία του Άντριου Μποζάλσκι «Funny ha ha». Είναι μια ολόφρεσκη εμπειρία γι' αυτούς που την επιζητούν.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

Αυτοκόλλητα στις κολόνες του σταδίου της Τουλούζης ή απορίες ενός αναγνώστη

του Νίκου Γουλανδρή

Μισέλ Βινόκ, *Ο σταθμός του Βορρά, Η Ζαν και οι δικοί της*, αφήγημα, μετάφραση Άννα Δαμιανίδη, επίμετρο Ριχάρδος Σωμερίτης, εκδόσεις Πόλις, [Αθήνα, 2006] ISBN: 960-435-107-9

• Το έργο εκδίδεται με την ενίσχυση του Γαλλικού Υπουργείου Πολιτισμού – Εθνικό Κέντρο Βιβλίου (Ministère français chargé de la culture – Centre national du livre).

Δανείστηκα το βιβλίο αυτό επειδή άκουσα και διάβασα αρκετά παινήματα τόσο για το περιεχόμενό του όσο και για την ελληνική μετάφραση. Με τράβηξε και αυτό που γράφει το οπισθόφυλλο: «Ο μεγάλος Γάλλος ιστορικός Μισέλ Βινόκ αφηγείται με θαυμαστό λογοτεχνικό ύφος, τα πρώτα χρόνια της ζωής του και καταγράφει τις μνήμες της οικογένειάς του». Μετά, διάβασα στο πρώτο «αφτί» του τόμου: «Ο Μισέλ Βινόκ γεννήθηκε το 1937. Agrégé Ιστορίας και ...». Σταμάτησα λίγο σε αυτό το agrégé· αν μπορούσα να διαβάσω και να καταλάβω αυτή τη λέξη agrégé –υποθέτω πως προφέρεται αγκρεζέ– ίσως δεν θα είχα ανάγκη να διαβάσω αυτό το βιβλίο σε μετάφραση, αλλά πάλι σκέφτηκα να μη σταθώ σε αυτή τη λεπτομέρεια. Άνοιξα το λεξικό μου και διάβασα πως αγκρεζέ δηλώνει –στη Γαλλία– τον άνθρωπο που πέρασε με επιτυχία τον διαγωνισμό για την αγκρεγκασιόν (agrégation) και αναγνωρίζεται έτσι άξιος να κατέχει θέση καθηγητή στη δευτεροβάθμια και σε ορισμένες σχολές της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Διάβασα επίσης πως ο διαγωνισμός αυτός είναι αληθινά σοβαρός και πως οι αγκρεζέ είναι επιστήμονες που αληθινά κατέχουν το θέμα τους.

Συνέχισα την ανάγνωσή μου. Δεν θα προσπαθήσω να βάλω σε κατηγορίες τις αναγνωστικές απορίες μου. Θα σημειώσω μόνο, έτσι όπως έρχονται, μερικά χωρία στα οποία η ιστορική ματιά του συγγραφέα –έστω και αν γράφει αφήγημα και όχι ιστορική εργασία– φαίνεται να καινοτομεί.

• Στη σελίδα 131, αράδα 22, ο συγγραφέας αναφέρει πως στην παρέλαση (14 Ιουλίου 1939), για την εθνική εορτή, θα βαδίσουν «όχι μόνο γαλλικά στρατιωτικά τμήματα αλλά και βρετανικά, καθώς και –για πρώτη φορά– αγήματα από τις υπερπόντιες κτήσεις, Ινδονήσιοι και Αφρικανοί». Μαθαίνω, λοιπόν, πως η Γαλλία είχε το 1939 «υπερπόντιες κτήσεις» στην Ινδονησία, πέρα από αυτές που είχε στην (τότε λεγόμενη) Ινδοκίνα –η πληροφορία αυτή είναι ήδη μία καινοτομία.

Ας σημειώσω, ενδεικτικά, μόνο για αυτή την παράγραφο, όλες τις απορίες που μου προκαλεί η ανάγνωσή της: Ο Μαρσέλ, ο Πιερ και ο Ραϋμόν πήραν το μετρό απ' το Αρκέιγ. Στη στάση Σατλέ αποκλείστηκαν + [au moment d' accéder=φτάνοντας]+ στην αποβάθρα της γραμμής Βενσέν-Νεϊγύ: είχαν κλείσει την έξοδο [=le portillon=την πόρτα] επίτηδες, για να κατευθύνουν το ανθρώπινο ποτάμι όπου επιθυμούσαν. Ο κόσμος + [sans cesse grossie=ολοένα περισσότερος]+ πίσω τους σπρώχνεται [=les rousse=τους σπρώχνει], τους πιέζει. Τα λεπτά περνούν. Οι άνθρωποι αδημονούν. Κάνει ζέστη, τα αστεία σταματούν, ο ιδρώτας γυαλίζει στα μέτωπα. Κάποιες γυναίκες λιποθυμούν. Ο Μαρσέλ καταφέρνει να ξεγλουστρίσει, σκαρ-

φαλώνει [καβαλάει]⁴* στο κάγκελο [=le portillon=την πόρτα], περνάει από την άλλη μεριά, και τον ακολουθούν ο Ραϋμόν και ο Πιερ. Ανεβαίνουν κι οι τρεις στον καθαρό αέρα [=l'air libre=στην επιφάνεια] και κόβουν δρόμο [=se fraient un chemin=πάνε στριμωγμένοι] από τα λιθόστρωτα δρομάκια [=les rues pavées=τους σηματοδοτισμένους δρόμους] προς την πλατεία Κονκόρντ, προχωρώντας μέσα σε μια τόσο πυκνή ανθρώπινη μάζα, που δεν μπορούν να δουν [=nul n'est assuré de voir quelque chose du défilé=κανείς δεν μπορεί να είναι σίγουρος πως θα δει κάτι από την παρέλαση] τίποτα. Κανείς όμως δεν θέλει να χάσει την παρέλαση [το θέαμα]⁶*: πρόκειται να περάσουν όχι μόνο γαλλικά στρατιωτικά τμήματα αλλά και βρετανικά, καθώς και –για πρώτη φορά– αγήματα από τις υπερπόντιες κτήσεις, Ινδονήσιοι [=Indochinois=από την Ινδοκίνα] και Αφρικανοί· τέλος, οι μηχανοκίνητες μονάδες [=forces=δυνάμεις], τα αεροπλάνα, τα αυτόματα οπλοπολυβόλα [=les automitrailleuses]⁷*, τα άρματα μάχης...

• Στη σελίδα 161 (βρισκόμαστε στο κεφάλαιο «Κατοχή») μένει αδιευκρίνιστη η άποψη που επικρατούσε μέσα στον πληθυσμό στην «κατεχόμενη ζώνη» της Γαλλίας σχετικά με το ζήτημα συνεργασία με τον κατακτητή ή αντίσταση, ενώ αναφέρεται ο διχασμός απόψεων στην «μη κατεχόμενη ζώνη»: «Η Γαλλία είναι κομμένη στα δύο από τη διαχωριστική γραμμή: ζώνη κατεχόμενη, ζώνη μη κατεχόμενη [...]. Κι αυτή η τελευταία θα διχάζεται όλο και περισσότερο ανάμεσα σε δύο απόψεις:

Βισύ ή ελεύθερη Γαλλία; Πεταίν ή Ντε Γκωλ; Συνεργασία ή αντίσταση;»⁸. Ομολογώ πως δεν ξέρω τί να σκεφτώ: Στην κατεχόμενη ζώνη επικρατούσε ομοφωνία σχετικά με αυτές τις «απόψεις»; Στην κατεχόμενη ζώνη ήταν όλοι οι Γάλλοι δωσίλογοι ή ήταν όλοι αντιστασιακοί;

- Στη σελίδα 165, αράδα 17, διαπιστώνω πως η γαλλική αφηγηματική ιστοριογραφία αναφέρεται πια σε πολλά «Αφρικά Κορπς»: «Ός τις 2 Ιουλίου, ημερομηνία κατά την οποία τα Αφρικά Κορπς πρέπει επιτέλους να αναδιπλωθούν, μετά την αποτυχία τους στο Ελ-Αλαμείν»⁹.

- Σελίδα 167, αράδα 12: «Απλώς ο Μαρσέλ, στους δρόμους του Παρισιού, στο μετρό, δεν παραλείπει ποτέ να τους επιδεικνύει κάτι σαν σεβασμό, σαν συμπάθεια»¹⁰. «Επιδεικνύω σεβασμό» σημαίνει δείχνω σεβασμό; «Κάτι σαν σεβασμό» σημαίνει σεβασμό, «κάτι σαν συμπάθεια» σημαίνει συμπάθεια;

- Στη σελίδα 168, αράδα 4 από το τέλος, λύνεται για μένα το μυστήριο του τόπου και χρόνου εφεύρεσης των «αυτοκόλλητων». Η εφεύρεση έγινε στη Γαλλία, ίσως στα χρόνια της κατοχής, ίσως και νωρίτερα. Παραθέτω το σχετικό χωρίο: «[Οι περιορισμοί επέβαλαν τα δελτία σίτισης: χρειάζονται κουπόνια για τα καθημερινά ψώνια. Αληθινός εφιάλτης για τη μητέρα μου, αφού πρέπει στο τέλος του μήνα να κολλάει σε ειδικά φύλλα με τετραγωνάκια τα κουπόνια που της φέρνουν οι πελάτες [...]] Πάντα όμως της λείπει τουλάχιστον ένα [...] Τότε αρχίζει το κυνήγι του θησαυρού. Τη βλέπεις να ανοιγοκλείνει συρτάρια, να σκαρφαλώνει σε καρέκλες για να ψάξει στα ράφια, πανικόβλητη μέχρι να ακουστεί η κραυγή ανακούφισης, όταν βρίσκει επιτέλους το αυτοκόλλητο»¹¹. Έτσι, μέσα στα άλλα βάσανα της εποχής γλύτωναν τουλάχιστον το κόλλημα των κουπονιών με το βρεγμένο σφουγγαράκι ή ακόμα χειρότερα με σάλιο. Στην πραγματικότητα, για να κολλήσουν τα «αυτοκόλλητα», πιθανότατα χρησιμοποιούσαν ένα δοχείο κόλλα και ένα κατάλληλο

πινέλο.

- Διευκρινίζεται επίσης ο ρόλος της πετσέτας στην διακίνηση του αντιστασιακού Τύπου σε περίοδο κατοχής. Στη σελίδα 203, αράδα 21: «ο Πιερ, ήδη από το 1942, στα δεκάξι του, είναι μέλος μιας ομάδας που διανέμει στο Πυτώ την Άμυνα της Γαλλίας, παράνομο όργανο του ομώνυμου αντιστασιακού κινήματος. Μεταφέρει τακτικά ένα ρολό εφημερίδες μέσα στην πετσέτα του, ανάμεσα στο Πυτώ και το Αρκέιγ, ξεφεύγοντας από τον εξονυχιστικό έλεγχο της αστυνομίας στο σταθμό Αρκέιγ-Κασάν»¹². Δεν κατάλαβα, όμως, αν ο μεταφορέας κυκλοφορούσε με το ρολό εφημερίδες τυλιγμένο στην πετσέτα του παραμάσχαλα ή αν τον έβαζε στη σάκκα του.

Ως εδώ σημείωσα χωρία χαρακτηριστικά, κατά την γνώμη μου, για την ιστορική εμβρίθεια του αφηγητή, όπως την προσλαμβάνει ένας ελληνόφωνος αναγνώστης του. Θα επιχειρήσω τώρα να σημειώσω κάποια χωρία για να υπογραμμιστεί και το λογοτεχνικό ύφος της αφήγησης.

- Σελίδα 27, αράδα 1: «Με πόση βιασύνη φτιάξαμε τις βαλίτσες μας! Τόση πρεμούρα είχαμε να επιστρέψουμε στους Λάρητές μας και στις εστίες μας, που ήμασταν έτοιμοι από την αυγή. Τρεις μήνες είχαμε μείνει στην κατασκήνωση [...]». Είναι ένα παιδί 7 χρονών που μιλάει έτσι, ίσως δείχνοντας ήδη προδιάθεση για τα θέματα ρωμαϊκού πολιτισμού και το υψηλό στιλ, παντρεύοντας στην ίδια φράση την «πρεμούρα» και τους «Λάρητες». Μπορεί μάλιστα να λαχταράει και το «εβένινο κρεβάτι» που το περιμένει στη φτωχογειτονιά του. (Κρίμα είναι, ίσως, πως στην ελληνική μετάφραση χάνεται ο ρυθμός της γαλλικής φράσης — νταρ-νταρ, λαρ, πλιμάρ — αλλά η δυσκολία ίσως ήταν ανυπέρβλητη. Και χωρίς τους Λάρητες, η επιστροφή «στα σπιτάκια μας και στα κρεββατάκια μας» θα είχε γίνει χωρίς λογοτεχνικό ύφος).

- Σελίδα 35, αράδα 12: «Και τότε ο κύριος Πουίγκ, ο παίκτης του ράγκμπι,

διευθυντής του Σχολείου Ζυλ Φερύ, αστράφτει ένα χαστούκι στον νεαρό επιδειξιμανή με την τσίχλα, με τόση δύναμη που θα μπορούσε να γκρεμίσει κολόνα στο στάδιο της Τουλούζης»¹⁴. Για να δώσει στον αναγνώστη να καταλάβει την δύναμη του κυρίου Πουίγκ, θα μπορούσε ο αφηγητής να χρησιμοποιήσει μια αναλογία από το αρρενωπό άθλημα του ράγκμπι και να πει πως ένα μόνο χαστούκι του ήταν αρκετό για να ξαπλώσει στο χώμα τον κολοσσό ανάμεσα στους κολοσσούς της αντίπαλης ομάδας (πχ. της ομάδας του Σταντ Τουλουζέν), την κολόνα της, τον στυλοβάτη της, το «πιλιέ» της, όπως λέγεται, θαρρώ, στην ραγκμπική διάλεκτο αυτός ο παίκτης. Προτίμησε όμως να γράψει το βιβλικής ομορφιάς «αστράφτει ένα χαστούκι [...], με τόση δύναμη που θα μπορούσε να γκρεμίσει κολόνα στο στάδιο της Τουλούζης», ίσως και σαν περικειμενική αναφορά στο επεισόδιο του Σαμψών εναντίον των Φιλισταιών.

- Σελίδα 61, αράδα 8: «ο Γκαστόν [...] τοποθετείται [...] στις βοηθητικές υπηρεσίες, συγκεκριμένα σε μια σιδηροδρομική ίλη, όπου αναλαμβάνει χρέη θαλαμοφύλακα»¹⁵. Καμιά φορά μπορεί ακόμη και ένας αγκρεζέ ιστορίας να μην γνωρίζει την ορολογία του στρατού (και στο προκείμενο και των νοσοκομείων), με αποτέλεσμα να μπερδεύει τον «θαλαμηπόλο» με τον «ταχυδρόμο», τον υπεύθυνο για την διακίνηση του ταχυδρομείου σε μια στρατιωτική μονάδα ή ένα νοσοκομείο.

- Σελίδα 69, αράδα 10: «το Οφθαλμολογικό Νοσοκομείο της Λουβρ, το Δεκαπέντε-Είκοσι»¹⁶. Μια σημείωση [της μεταφράστριάς] αναφέρει πως πρόκειται για «Οφθαλμιατρείο το οποίο ίδρυσε ο βασιλιάς Λουδοβίκος Θ', ο επονομαζόμενος Άγιος». «Οφθαλμιατρείο» σήμερα ίσως, τον δέκατο τρίτο αιώνα πιθανότατα άσυλο τυφλών, δυναμικότητας τριακοσίων τροφίμων, όπως λέει το όνομα «δεκαπέντε [φορές] είκοσι» (τον καιρό εκείνο ένας τρόπος μέτρησης ήταν με βάση το είκοσι. Ίσως από εκεί να έρχεται και το συνηθέστατο σήμερα στη Γαλλία quatre-vingt [κατρβέν], δηλαδή

τέσσερις [φορές] είκοσι, για να δηλωθεί ο αριθμός 80, αντί του παλαιότερου (και σε τρέχουσα χρήση στην Ελβετία και στο Βέλγιο) huitante [ουιτάντ] ή octante [οκτάντ] για τον ίδιο αριθμό).

- Σελίδα 168, αράδα 4, δεν έχει μεταφραστεί η πρόταση «Le ravitaillement devient de plus en plus aléatoire»¹⁷ που θα έπρεπε να βρίσκεται μετά το «βοηθώντας τους γονείς μου» και πριν το «πρέπει να περιμένει ατέλειωτες ώρες».

- Σελίδα 170, αράδα 11, δεν έχει μεταφραστεί η πρόταση «Il fait partie de ceux qu'on oriente vers d'autres services publics»¹⁸ που θα έπρεπε να βρίσκεται μετά το «όχι όμως και τη θέση του» και πριν το «έτσι, παίζει πλέον ρόλο».

- Σελίδα 172, αράδα 9: «Ο Μαρσέλ, πάντα άνεργος, βοηθάει τον πατέρα του στον κήπο και τη μητέρα του στο μπακάλικο. Βγάζει και λίγα χρήματα κάνοντας το βοηθό σε ένα ζωγράφο: του σέρνει τη χειράμαξα, τρέχει να του αγοράσει χρωματιστό χαρτί ή τζάμια. Αλλά δουλεύει για πενταροδεκάρες»¹⁹. Ο αφηγητής μόλις έχει αναφέρει (ίδια σελίδα) την κινηματογραφική «ταινία του Ωτάν-Λαρά Δύο μαυραγορίτες στο Παρίσι», όπου το πρόσωπο που παίζει ο Γκαμπέν είναι ζωγράφος –αρτίστ πεντρ, το λένε οι Γάλλοι. Ίσως η ανάμνηση της ταινίας να παράσχεσε τον αφηγητή σε βαθμό να μπερδέψει το επάγγελμα του αρτίστ-πεντρ με το επάγγελμα του αρτιζάν-πεντρ, του μπογιατζή στον οποίο δούλεψε ο μεγάλος αδελφός του; Άλλωστε επειδή δεν ήταν ζωγράφος το αφεντικό έστειλε τον Μαρσέλ να του αγοράσει χαρτί ταπετσαρίας (παπιέ πεν) και όχι «χρωματιστό χαρτί». Μια και γίνεται λόγος για «χρωματιστό χαρτί», ας σημειωθεί πως το «έγχρωμο Λαρούς τσέπης» (σελίδα 243, αράδα 1) μπορεί να είναι και έγχρωμο αλλά είναι και εικονογραφημένο²⁰ και πιθανότατα είναι μικρό αλλά όχι αρκετά για να χωράει στην τσέπη.

- Σελίδα 198, αράδα 14: «Το απόγε-

μα [...] πήγαμε να αγοράσουμε ψωμί στην πόλη και σταθήκαμε σε μια τεράστια ουρά κάτω από ένα μολυβένιο ουρανό»²¹. Είναι ποιητικότερος ίσως ο μολυβένιος ουρανός για να αποδώσει την θλιβερή κατάσταση της αναμονής σε μια τεράστια ουρά για να πάρεις ψωμί αλλά στην πράξη ο ήλιος που χτυπάει κατακέφαλα τις ώρες μετά το μεσημέρι μπορεί να είναι λιγότερο υποφερτός.

- Σελίδα 204, αράδα 2: «Τυπώνουν εκεί προκηρύξεις και εφημερίδες όπως η *Témoignage chrétien*, την οποία είχε ιδρύσει ο Ρ.Π. Σαγέ»²². Το γεγονός πως αυτά συμβαίνουν σε «σχολείο θηλέων [...] με τις ευλογίες της διευθύντριας» (σελίδα 203), δεν είναι λόγος για να αγνοηθεί ο Ρ.Π., γαλλιστί R.P., ήγουν ο Ρεβεράν Περ, τουτέστιν ο «Σεβασμιότατος Πατήρ» Σαγέ, ούτε είναι μειωτικό το επίσης γεγονός πως δεν τυπώνουν εκεί, στο σχολείο, προκηρύξεις και εφημερίδες, αλλά μόνο τις ετοιμάζουν για διανομή.

- Σελίδα 239, αράδα 15: «Όταν βγήκε στη σύνταξη το 1966 [η μητέρα του αφηγητή], γεννήθηκε ο Τομά, ο μεγάλος μου γιος με τη Φρανσουάζ, κι αυτό της έδωσε [της μητέρας του αφηγητή] την ευκαιρία να ασχοληθεί με ένα μωρό έτσι όπως ποτέ δεν είχε την πολυτέλεια να το κάνει με τα δικά της παιδιά, λόγω έλλειψης χρόνου»²³. Διαπιστώνω πως είναι λάθος και προκατάληψή μου να νομίζω την διατύπωση «ο μεγάλος μου γιος με τη Φρανσουάζ» «ανατολίτικη»: φαίνεται πως η διατύπωση είναι και «φράγκικη», της σημερινής «πολιτισμένης» και «φωτισμένης» Δύσης της ισότητας των φύλων. Ίσως πάλι, να προτιμήθηκε η παραδοσιακή διατύπωση Δύσης και Ανατολής, σε βάρος της «πολίτικαλι κορέκτ», «ο μεγάλος μας γιος, της Φρανζουάζ και εμένα» του αφηγητή.

- Στη σελίδα 245, η σημείωση που αντιστοιχεί στη σελίδα 12 βοηθάει τον αναγνώστη να καταλάβει πως οι «δορυφόροι», τους οποίους κυνηγάει ο πατέρας του αφηγητή, είναι «έντομο που καταστρέφει την πατάτα, με ελληνικό όνομα και στα γαλλικά». Αλλά το

ζουζούνι αυτό, με το ελληνικό όνομα και στα γαλλικά, τί γένους είναι; Ο Γ.Π. Γεννάδιος, στο «Λεξικόν Φυτολογικόν» του (1914, 92/93), φαίνεται να το δίνει ως θηλυκό, γράφοντας περί της «δεκαγράμμου Δορυφόρου (*Doryphora decemlinea*), Κολεοπτέρου εντόμου κατατρώγοντος το φύλλωμα των Γεωμήλων». Αυτή η συζήτηση για το γένος των δορυφόρων δεν είναι σκέτος ησουςιτισμός –για να μην πω βυζαντινισμός– αλλά διερωτώμαι, κάπως αργόσχολα είναι η αλήθεια, αν με αυτή τη διατύπωση –«να κυνηγά τους δορυφόρους»– ο αφηγητής δεν αναφέρεται –απίθανο μου φαίνεται– και σε κάποια αντιστασιακή στάση, αφού «δορυφόρους», στο αρσενικό και με «ελληνικό όνομα» πάλι, φαίνεται πως αποκαλούσαν οι Γάλλοι (ή έστω κάποιοι Γάλλοι της «κατεχόμενης ζώνης») και τους στρατιώτες του γερμανικού στρατού κατοχής. Αλλά σίγουρα κάποιος θα μου πει: Δορυφόρους στις πατάτες θα ψάχνουμε τώρα;

- Στη σελίδα 251, η δεύτερη σημείωση πληροφορεί πως «Στην οδό Ουλμ βρίσκεται η Φιλοσοφική Σχολή» [παραπέμπει στο χωρίο «(σεμνή φιλοδοξία, αφού δεν προετοιμαζόμουν για την οδό Ουλμ, αλλά για την ταπεινή Ανώτερη Σχολή Τεχνικής Εκπαίδευσης)», σελίδα 240]. Ο ελληνόφωνος αναγνώστης και υποψήφιος για την «Φιλοσοφική Σχολή» που θα χρησιμοποιήσει αυτή την έκδοση σαν οδηγό των δρόμων και σχολών του Παρισιού δεν θα φτάσει σε αυτή τη σχολή αλλά στην Εκόλ νορμάλ σιπεριέρ (ή σουπεριέρ;) και αν τα καταφέρει να εισαχθεί, δεν θα πέσει πολύ άσχημα.

Τελευταία απορία μου είναι οι αναγνώστες αυτής της έκδοσης, οι αγοραστές αναγνώστες. Δεν μπορώ να ξέρω αν κάποια από τα χωρία που σημείωσα σαν απορίες μου μπορεί να φαίνονται άξια απορίας και σε κάποιους από τους αναγνώστες του βιβλίου. Ίσως όχι, αν κρίνω από τους αναγνώστες-κριτικούς, για την αναγνωστική αντίληψη των οποίων μπορώ να ξέρω κάτι, αφού διάβασα τις παρουσιάσεις που έγραψαν και δημοσίευσαν, υποθέτω αφού πρώτα διάβασαν το βιβλίο, για το οποίο αποφάσισαν να

διατυπώσουν κάποιες σκέψεις τους. Ίσως όχι, ξανά, αν κρίνω από τους αναγνώστες-συντελεστές της έκδοσης –πέρα από την μεταφράστρια– οι οποίοι δεν μπορεί παρά να διάβασαν το ελληνικό κείμενο για να δώσουν ο καθένας το δικό του τυπωθήτω. Όπως πολλές ανθρώπινες δραστηριότητες, ίσως όλες, και η μετάφραση είναι μια δραστηριότητα και μοναχική και συλλογική. Ο μεταφραστής κάνει και αυτός αυτό που μπορεί να κάνει. Οι άλλοι συντελεστές, όλοι οι άλλοι συντελεστές, πρέπει και αυτοί να δώσουν τη δική τους συμβολή (και ενδεχομένως να εισακουστούν). Ο μεταφραστής μπορεί να μεταφράζει (σελίδα 54) «ο κύριος Λε Πρεβώ, [...] καταφθάνει με το σκληρό του γιακά και το σκληρό του φράκο [...]» –όλοι οι άλλοι συντελεστές της έκδοσης, σε βαθμό ευθέως ανάλογο με τη θέση του καθενός, δεν μπορεί να έχουν μούτρα να τον κοιτάξουν, αν δεν τον ρωτήσανε, πριν το τυπωθήτω που έδωσαν ο καθένας, τί λογής πράμα μπορεί να είναι ένα «σκληρό φράκο» και ενδεχομένως πού φοριέται. Και αν φαντάστηκαν πως θα πρόκειται για κάποια βαθύτατα γαλλική παραξενιά, ένδυμα αστικό κομμένο πάνω στο πατρόν της αρματωσιάς κάποιου Βερκιγγετόριγα, απορώ πώς δεν τους φώτισε ο συντάκτης του επίμετρου. Ποιά αντίληψη σχημάτισαν για την έκδοση αυτή οι αναγνώστες-κριτικοί καθρεφτίζεται αρκετά καθαρά, θαρρώ, στη διατύπωση: «Το ωραίο βιβλίο του Μισέλ Βινόκ, που αναφέρεται στις παιδικές του μνήμες στη Γαλλία της δεκαετίας του 1940, κινδυνεύει να είναι κάπως δύσπειπτο για ένα μη ευρυμαθές ευρύ ελληνικό αναγνωστικό κοινό. Παρά το γλαφυρό αφηγηματικό του στυλ καθώς και την πολύ καλή μετάφραση και τις χρήσιμες (για να μην πούμε απαραίτητες) σημειώσεις της Ά. Δαμιανίδη, ο έλληνας αναγνώστης ίσως να δυσανασχετήσει με την πληθώρα των άγνωστων δεδομένων. [...] Κάνοντας όμως χρήση των καίριων σημειώσεων της μεταφράστριας, αλλά και επιστρατεύοντας ολίγην αφαίρεση, μπορούμε να απολαύσουμε το κείμενο». Στο πωλητήριο ενός μουσείου, ο αγοραστής ενός αντίγραφου, με πόσες κακοτεχνίες, μουτζούρες ή τρύ-

πες ή χαρακιές ανέχεται να ισοσταθμίσει την «ολίγη αφαίρεση» για να μπορέσει να το απολαύσει; Στο βιβλιοπωλείο, ο αγοραστής ενός εμφανούς κακέκτυπου θα ανεχτεί, με «ολίγην αφαίρεση», να το απολαύσει; Η απόλαυση ενός αφανούς κακέκτυπου είναι πρόνιο μόνο των συντελεστών του και των κριτικών ή το πρόνιο επιβάλλεται και στους αγοραστές αναγνώστες; Η απορία μου αυτή παραμένει.

ΝΓ

1 Για τους μη έχοντες ανάγκη την ελληνική μετάφραση παραθέτω το αντίστοιχο χωρίο από το πρωτότυπο, Michel Winock, *Jeanne et les siens*, récit, Seuil, 2003, 141: «il y aura non seulement les troupes françaises, mais aussi des Britanniques, et, pour la première fois, des unités d'outre-mer, des Indochinois, des Africains».

2 Το ελληνικό κείμενο όπως δημοσιεύτηκε: Ο Μαρσέλ, ο Πιερ και ο Ραϋμόν πήραν το μετρό απ' το Αρκέιγ. Στη στάση Σατλέ αποκλείστηκαν στην αποβάθρα της γραμμής Βενσέν-Νεϊγύ: είχαν κλείσει την έξοδο επίτηδες, για να κατευθύνουν το ανθρώπινο ποτάμι όπου επιθυμούσαν. Ο κόσμος πίσω τους σπρώχνεται, τους πιέζει. Τα λεπτά περνούν. Οι άνθρωποι αδημονούν. Κάνει ζέστη, τα αστεία σταματούν, ο ιδρώτας γυαλίζει στα μέτωπα. Κάποιες γυναίκες λιποθυμούν. Ο Μαρσέλ καταφέρει να ξεγλυστρίσει, σκαρφαλώνει στο κάγκελο, περνάει από την άλλη μεριά, και τον ακολουθούν ο Ραϋμόν και ο Πιερ. Ανεβαίνουν κι οι τρεις στον καθαρό αέρα και κόβουν δρόμο από τα λιθόστρωτα δρομάκια προς την πλατεία Κονκόρντ, προχωρώντας μέσα σε μια τόσο πυκνή ανθρώπινη μάζα, που δεν μπορούν να δουν τίποτα. Κανείς όμως δεν θέλει να χάσει την παρέλαση: πρόκειται να περάσουν όχι μόνο γαλλικά στρατιωτικά τμήματα αλλά και βρετανικά, καθώς και –για πρώτη φορά– αγήματα από τις υπερπόντιες κτήσεις, Ινδονήσιοι και Αφρικανοί· τέλος, οι μηχανοκίνητες μονάδες, τα αεροπλάνα, τα αυτόματα οπλοπολυβόλα, τα άρματα μάχης...

Αντιστοιχεί στη σελίδα 141/142 της γαλλικής έκδοσης: *Marcel, Pierre et Raymond ont pris le métro à Arcueil. À la*

station Châtelet, ils sont bloqués au moment d'accéder au quai de la ligne Vincennes-Neuilly: le portillon a été délibérément refermé pour canaliser le flux des voyageurs. La foule sans cesse grossie les pousse, les écrase. Les minutes passent. Les gens s'impatientent. Il fait chaud, les plaisanteries s'estompent, la sueur perle sur les fronts; des femmes s'évanouissent. Marcel parvient à se dégager, escalade le portillon, retombe de l'autre côté, bientôt rejoint par Pierre et par Raymond. Tous les trois remontent à l'air libre et se fraient un chemin par les rues pavoisées vers la place de la Concorde, au sein d'une masse si compacte que nul n'est assuré de voir quelque chose du défilé. Or personne ne veut manquer la parade: il y aura non seulement les troupes françaises, mais aussi des Britanniques, et, pour la première fois, des unités d'outre-mer, des Indochinois, des Africains, et puis les forces mécaniques, les avions, les automitrailleuses, les chars d'assaut...

3 Με + σημειώνονται χωρία του γαλλικού, τα οποία δεν μεταφράστηκαν στην ελληνική έκδοση. Διαγραμμένα είναι τα χωρία του ελληνικού που δεν υπάρχουν στο γαλλικό. Διαγραμμένα είναι και τα χωρία που έχουν παραμεταφραστεί και για τα οποία δίνεται σε ορθές αγκύλες το γαλλικό και μια απόδοσή του ελληνικά.

4 Οι πόρτες για τις οποίες γίνεται λόγος (στο γαλλικό) δεν φτάνουν ως το ταβάνι. Άνοιγαν ή έκλειναν για να ρυθμίζεται η προσέλευση των επιβατών.

5. Το γαλλικό ρήμα *ravoiser* (παβουαζέ) σημαίνει στολίζω, διακοσμώ γιορταστικά, σημαιοστολίζω. Χωρίς σχέση με το ουσιαστικό *rané* (παβέ), το λιθάρι, ή το ρήμα *raver* (παβέ) –επιστρώνω έναν δρόμο και κατ'επέκταση επιστρώνω με λίθους, λιθοστρώνω και παραπέρα λιθόστρωτος και λιθόστρωτο, καλύτερίμι.

6 Ο αφηγητής αναφερόμενος στην παρέλαση, χρησιμοποιεί μια πρώτη φορά τη λέξη *défilé* [ντεφιλέ] και αμέσως μετά την λέξη *parade* [παράντ]. Καθώς στα ελληνικά δεν βρίσκω συνώνυμο για την παρέλαση σκέφτομαι πως στη μετάφραση μπορεί μια φορά να

διατηρηθεί η λέξη για να δηλώσει την διέλευση-παρέλαση και στη δεύτερη περίπτωση να μετατοπιστεί λίγο η διατύπωση προς την παρέλαση-θέαμα.

7. Παράξενη μου φαίνεται αυτή η ελληνική διατύπωση «αυτόματα οπλοπολυβόλα» για το γαλλικό «automitrailleuses». Το επίτομο λεξικό Ελευθερουδάκη (1935) γράφει στο λήμμα «οπλοπολυβόλο»: «Πυροβόλον όπλον φορητόν, βάλλον αυτομάτως [...]». Δηλαδή ακόμα και αν δεν είναι πλεονασμός το «αυτόματο οπλοπολυβόλο», πρόκειται πάντως για «όπλον φορητόν», ενώ ο αφηγητής αναφέρεται σε «μηχανοκίνητες μονάδες». Ίσως βέβαια ανάμεσα στα μηχανοκίνητα να παρελαύνουν, ελλισόμενοι, κάποιοι πεζικάριοι με το «αυτόματο οπλοπολυβόλο» τους στον ώμο. Αφού δεν φαίνεται να πρόκειται για «φορητό» όπλο, ίσως να πρόκειται για σκέτο «πολυβόλο» αφόρητο βέβαια λόγω βάρους και για τον λόγο αυτό τοποθετημένο πάνω σε κάποιο όχημα «αυτοκίνητο»; Στον μηχανικό αυτό συνδυασμό θα πρέπει να δόθηκε κάποιο μονολεκτικό όνομα «αυτοκινητοπολυβόλο» ή κάποιο περιφραστικό («τάδε τύπου) όχημα (για την δείνα χρήση), το οποίο φέρει οπλισμό τέτοιο και αλλιώτικο, ίσως δε και ένα (τουλάχιστον) πολυβόλο κλπ κλπ».

8 Στο ίδιο, 173: «La France est coupée en deux par la ligne de démarcation: zone occupée, zone non occupée, [...]; elle sera de plus en plus partagée par la ligne d'opinion: Vichy ou France libre? Pétain ou de Gaulle? Collaboration ou Résistance?».

9 Στο ίδιο, 178: «Jusqu'au 2 juillet, date à laquelle l'Afrikakorps doit se replier après son échec du côté d'El-Alamein».

10 Στο ίδιο 180: «Simplement, Marcel, dans les rues de Paris, dans le métro, ne manque jamais de leur témoigner, au moins d'un regard, sa sympathie».

11 Στο ίδιο, 181: «quand elle trouve la petite vignette gommée».

12 Στο ίδιο, 220: «mais Pierre, [...] dès 1942, à seize ans, fait partie à Puteaux d'une équipe de distribution de Défense de la France, organe clandestin du mouvement de Résistance du même nom. Il transporte

régulièrement une liasse d'exemplaires du journal dans sa serviette, entre Puteaux et Arcueil, échappant au contrôle redouté de la police en gare d'Arcueil-Cachan».

13 Στο ίδιο, 29: «Avec quel empressement nous bouclons nos valises! Dans notre hâte de repartir dare-dare, vers nos lares et nos plumards, nous sommes prêts dès l'aube. La colo a duré presque trois mois [...]».

14 Στο ίδιο, 38: «C'est alors que Monsieur Puig le rugbyman, directeur de l'école Jules-Ferry, assène au jeune exhibitionniste et mâcheur de gomme une talôche à étendre un pilier du Stade toulousain».

15 Στο ίδιο, 66: «la commission de réforme [...] verse [Gaston] dans le service auxiliaire, plus précisément dans un escadron du train où il sera vaguemestre».

16 Στο ίδιο, 75: «l'hospice de Louvres, les Quinze-Vingts».

17 Στο ίδιο 180, παράδα 3 από το τέλος.

18 Στο ίδιο 183, παράδα 11.

19 Στο ίδιο 185: «Marcel, toujours chômeur, aide son père au jardin, sa mère à l'épicerie; il gagne aussi un peu d'argent en faisant l'aprête pour un artisan peintre: il lui tire sa voiture à bras, court lui acheter du papier peint ou des vitres. Mais ça n'est pas le pactole».

20 Στο ίδιο 264: «Un Petit Larousse illustré».

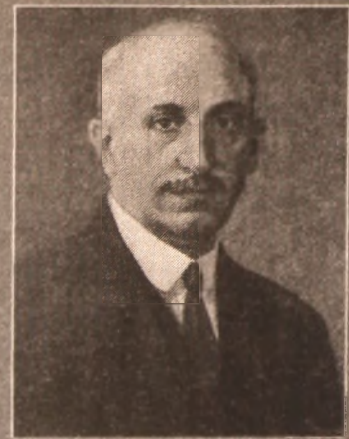
21 Στο ίδιο, 214: «L'après-midi, [...] étions allés acheter du pain au bourg, après une interminable queue sous un soleil de plomb».

22 Στο ίδιο, 220/221: «On y prépare les tracts et les journaux à distribuer, notamment *Témoignage chrétien*, lancé par le R.P. Chaillet».

23 Στο ίδιο, 260: «Quand elle prit sa retraite en 1966, naissait Thomas, notre fils aîné, à Françoise et moi, ce qui lui donna l'occasion de materner, plaisir et luxe qui ne lui avaient jamais été offerts avec ses propres enfants, faute de temps».

24 Εφημερίδα Τα Νέα, 16/09/2006, Σελ.: P05_Κωδικός άρθρου: A18641P051_ID: 536280.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Θεσμοί, Ιδεολογία
και Πολιτική
στο Μεσοπόλεμο

Κείμενα:
• Ν. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ
• Γ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ
• Τ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ
• ΕΥ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ
• Θ. ΒΕΡΕΜΗΣ
• Θ. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ
• Η. ΗΛΙΟΥ
• Δ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΑ
• Γ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗΣ
• Γ. ΚΟΥΚΙΑΔΗΣ
• Γ. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ
• Δ. ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΣ
• Ν. ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΣ
• Χ. ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ
• Π. ΠΕΤΡΙΔΗΣ
• ΑΛ. ΡΗΓΟΣ
• ΧΡ. ΡΟΖΑΚΗΣ
• Κ. ΣΒΟΛΟΠΟΥΛΟΣ
• ΑΛ. ΣΒΩΛΟΣ
• ΑΝ. ΤΑΧΟΣ

Ένας συλλογικός τόμος που αναδεικνύει τη μοναδική προσωπικότητα του Αλέξανδρου Παπαναστασίου. Ο πολιτικός που σφράγισε με την προοδευτική παρουσία και δράση του την εποχή της διαμόρφωσης του νέου ελληνικού κράτους.

Γράφουν: Ν. Αλιβιζάτος, Γ. Αναστασιάδης, Τούλα Αποστολοπούλου, Ευ. Βενιζέλος, Θ. Βερέμης, Θ. Διαμαντόπουλος, Η. Ηλιού, Δ. Κοντόγιωργα, Γ. Κοντογιώργης, Γ. Κουκιάδης, Γ. Μαυρογορδάτος, Δ. Νικόπουλος, Ν. Πανταζόπουλος, Χ. Παπαστάθης, Π. Πετρίδης, Αλ. Ρήγος, Χρ. Ροζάκης, Κ. Σβολόπουλος, Αλ. Σβώλος, Αν. Τάχος.

Εκδόσεις Πολύτυπο

Κεντρική διάθεση:
τηλ.: 210-72.32.819

Ένας φάρος Ορθοδοξίας στα Βαλκάνια

του Δημητρίου Ι. Ρούμπου

«Στο ομορφότερο τμήμα του νησιού της Χάλκης των Πριγκιποννήσων¹ και στο καταλληλότερο για μάθηση και σπουδή δεσπόζει η Ιερά Θεολογική Σχολή της Χάλκης. Μακριά από τον θόρυβο της πολυκοσμίας, στολισμένη με κάμποσα παλιά ήμερα πεύκα, αφημένη στις σπινθηροβόλες ακτίνες του ήλιου, μοσχοβολώντας από τις αρωματικές οσμές των πεύκων, η τοποθεσία ηρεμεί τον άνθρωπο και τον ωθεί σε πνευματική δημιουργία. Προς τον βορά εκτείνεται ένα μικρό δάσος από πεύκα, το οποίο αγκαλιάζει τη Σχολή και κατεβαίνει σχεδόν μέχρι τη θάλασσα. Απέναντι και μετά από μια υδάτινη έκταση, μια ώρα ταξίδι με το πλοίο, απλώνεται η Κωνσταντινούπολη, το μήλο της έριδας των λαών. Στο ηλιοβασίλεμα η Πόλη, κάτω από την επίδραση των ηλιαχτίδων, φαίνεται σα να είναι βυθισμένη στις φλόγες. Στη βορειοδυτική πλευρά διακρίνονται να κολυμπούν στη θάλασσα τα νησιά Αντιγόνη και Πρώτη, ενώ πίσω τους κρύβονται τα ερημονήσια Οξειά και Πλάτη. Στην ανατολική πλευρά της Σχολής υψώνονται περίπου εκατόν πενήντα ελαιόδεντρα και προς τον νότο βρίσκεται το χωριό, το οποίο εκείνο τον καιρό μετρούσε περίπου χίλια σπίτια...»² .Αυτή την περιγραφή μας δίνει ο Οδυσσέας Παπαδόπουλος, ένας από τους βούλγαρους μαθητές της Θεολογικής Σχολής και μετέπειτα μητροπολίτης Βάρνης και Πρεσλάβας Συμεών.

Σήμερα δυστυχώς η Σχολή δεν λειτουργεί, παρόλα τα διαβήματα και τις εκκλήσεις από προσωπικότητες πολιτικές, πνευματικές και θρησκευτικές

Ο λόφος της Ελπίδας, όπου δεσπόζει η Θεολογική Σχολή της Χάλκης.

προς την τουρκική κυβέρνηση. Το 1950 στο καταστατικό της Σχολής εισήχθησαν νέες αλλαγές, με αποτέλεσμα «να μετατραπεί σε Πανεπιστημιακή», κίνηση που εκ των υστέρων αποδείχθηκε όχι καλά προμελετημένη.

Το 1971 η τουρκική κυβέρνηση, στηριζόμενη σε νόμο περί μη νομιμότητας όλων των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων εκτός των κρατικών, αποφασίζει το κλείσιμο της Σχολής, με το σκεπτικό ότι «η λειτουργία της κρίθηκε αντισυνταγματική». Ήταν μια απόφαση που δεν έπεσε ως κεραυνός εν αιθρία. Οι εξ ανατολών γείτονές μας, που με καχυποψία έβλεπαν τις σχέσεις του Οικουμενικού Πατριαρχείου με τις άλλες Εκκλησίες, δεν είδαν ποτέ «με καλό μάτι» και την Ιερά Θεολογική Σχολή. Το λυκειακό της τμήμα συνεχίζει τη λειτουργία του μέχρι το 1985, οπότε, εξαιτίας έλλειψης μαθητών, σταματάει και η λειτουργία τυπικά πλέον της Σχολής.

ΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Μέχρι τις αρχές του 19ου αιώνα ο αριθμός των σχολείων που βρίσκονται στις περιοχές δικαιοδοσίας του Πατριαρχείου της Κωνσταντινούπολης δεν είναι αρκετός και οι εκπαιδευόμενοι δεν έχουν τη δυνατότητα μόρφωσης. Επίσης δεν υπάρχουν θεολογικά ιδρύματα που να φροντίζουν για υψηλό επίπεδο σπουδών του κλήρου.

Η δραστηριοποίηση της προπαγάνδας από την πλευρά των καθολικών και των προτεσταντών, η οποία υποστηρίζεται και από την τουρκική κυβέρνηση, έχει σοβαρές επιδράσεις, παρότι μικρές σε διάρκεια, ανάμεσα στον χριστιανικό πληθυσμό. Το Πατριαρχείο έχει ανάγκη από υψηλά καταρτισμένο ορθόδοξο κλήρο, ο οποίος να υποστηρίζει τις ιδέες της ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας και να μπορεί να αντισταθεί με επιτυχία στις επιδράσεις των διαφόρων μορφών υλισμού,

¹ Ο Δημήτρης Ι. Ρούμπος είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Βελίκο Τύρνοβο της Βουλγαρίας, δρ. Ιστορίας.

Η είσοδος της Ιεράς Θεολογικής Σχολής της Χάλκης.

καθώς και των αντιχριστιανικών φιλοσοφικών συστημάτων. Αφορμή, ωστόσο, για την ίδρυση της Θεολογικής Σχολής στη Χάλκη ήταν η εμφάνιση του «Καϊρείου Θεοσεβισμού» στην Ελλάδα³. Με αυτόν το σκοπό ιδρύεται την 1η Οκτωβρίου του 1844. Η εμφάνισή της είναι και φυσικό επακόλουθο της εξέλιξης στην ελληνική πνευματική κίνηση.

Ιδρυτής της Σχολής είναι ο Οικουμενικός Πατριάρχης Γερμανός Δ' (1842-1845 και 1852-53). Στην αρχή στεγάζεται στην ανακαινισμένη μονή της Αγ. Τριάδας, αλλά με το πέρασμα των χρόνων το κτίριο αποδεικνύεται ακατάλληλο για να φιλοξενήσει δεκάδες μαθητές προερχόμενους από όλα τα μέρη της Γης. Μετά τον σεισμό της 28ης Ιουνίου 1894 η μονή καταστρέφεται, με εξαίρεση τον ιερό ναό. Έτσι, το 1896 το κτίριο ξαναχτίστηκε από τα θεμέλια –με σχέδια μοντέρνας αρχιτεκτονικής, έργο του αρχιτέκτονα Περικλή Φωτιάδη– και προσαρμοσμένο στις σύγχρονες ανάγκες και απαιτήσεις. Το υπάρχον για περισσότερο από έναν αιώνα κτίριο διατηρείται έως σήμερα σε άριστη κατάσταση.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Η ιστορία της Σχολής χωρίζεται σε

τέσσερις περιόδους. Η πρώτη περίοδος αρχίζει από το 1844 μέχρι το 1919, με επταετή φοίτηση, τέσσερα χρόνια για το γυμνάσιο και τρία για τη Θεολογία. Η δεύτερη το 1919–1923, οπότε λειτουργεί μόνο η Θεολογία με πέντε τάξεις. Η τρίτη το 1923–1951, οπότε ισχύει η επταετής φοίτηση. Και η τέταρτη από το 1951–1971, με επτατάξια πάλι μορφή, αλλά τρία χρόνια για το γυμνάσιο (λύκειο) και τέσσερα για τη Θεολογία.

Η λειτουργία της Σχολής διέπεται από κανονισμούς που επικυρώνονται από τη Σύνοδο του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Κανονισμοί εξεδόθησαν τα έτη 1845, 1853, 1857, 1867, (1874, 1898), 1903 και 1951. Σ' αυτούς αναφέρονται με ακρίβεια τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των μαθητών και των καθηγητών, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα, η διάρκεια των σπουδών κ.ά.

Η Σχολή διευθύνεται από τον σχολάρχη, ο οποίος είναι τουλάχιστον αρχιμανδρίτης, συνήθως επίσκοπος ή μητροπολίτης. Ο σχολάρχης είναι παράλληλα και ηγούμενος της μονής της Αγίας Τριάδας. Πρώτος σχολάρχης της Σχολής υπήρξε ο μητροπολίτης Σταυρουπόλεως Κωνσταντίνος Τυπάλδος (1795-1867), ο οποίος διεύθυνε επιτυχημένα τη Θεολογική Σχολή για είκοσι περίπου χρόνια (1844-1864)⁴. Στα επόμενα χρόνια, σχολάρχες διατέλεσαν οι εξής: Άνθιμος Μιχαήλωφ (1865-1867), αρχιμ. Γερμανός Καλλιγιάς (1868-1897), Απόστολος Χριστοδούλου (1899-1906), Γερμανός Στρηνόπουλος (1907-1922), Ιωακείμ Πελεκάνος (1924-1931), Αιμιλιανός Παπαδημητρίου (1932-1942), Χρυσόστομος Κορωναίος (1942-1950), Ιάκωβος Στεφανίδης (1951-1955) και Μάξιμος Ρεπανέλλης (1955-1971).

Η θέση που καταλαμβάνει η Σχολή της Χάλκης και ο ρόλος της ως κέντρο θεολογικής παιδείας των εκπροσώπων του ελληνορθόδοξου κόσμου οφείλονται σε μεγάλο βαθμό στους καθηγητές της και στους μαθητές της. Γνωρίζοντας τις ανάγκες της Εκκλησίας, το Πατριαρχείο της Κωνσταντινούπολης επιλέγει με αυστηρά κριτήρια τους καθηγητές, έχοντας υπόψη του τη θεολογική κατάρτιση, το κύρος και τον ιεραρχικό τους βαθμό. Επίσης, με ιδιαίτερη

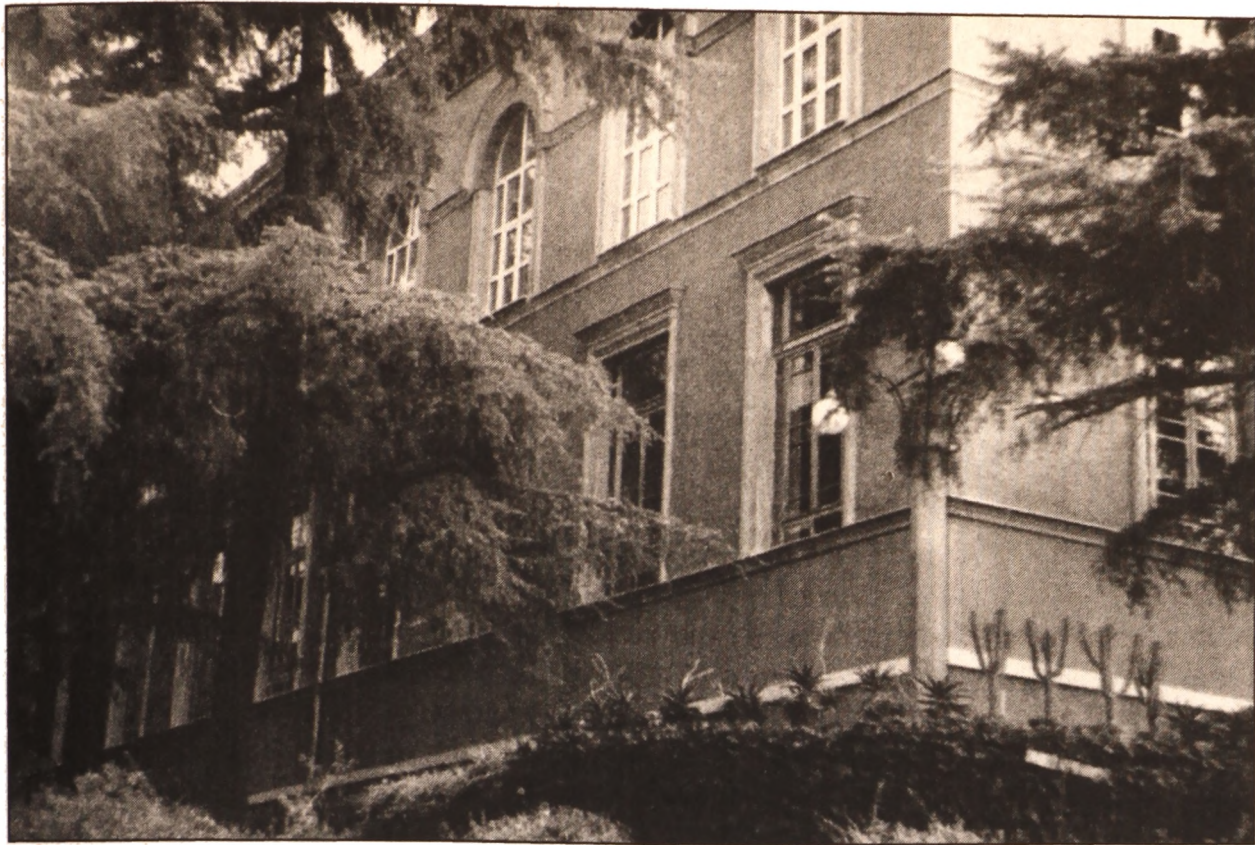

Ο πρώτος σχολάρχης της Σχολής, μητροπολίτης Σταυρουπόλεως Κωνσταντίνος Τυπάλδος (1795-1867).

προσοχή το Πατριαρχείο επιλέγει και τους μαθητές της Σχολής. Όσοι επιθυμούν να εισαχθούν πρέπει να είναι κληρικοί ή μοναχοί ή λαϊκοί άγαμοι και τέκνα της ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας. Οι μαθητές πρέπει να είναι υγιείς και αυτό να αποδεικνύεται από πιστοποιητικό υγείας, έγγραφο απαραίτητο για την είσοδό τους. Επίσης, πρέπει να παρουσιάσουν και εγγυητική επιστολή από τον εγγυητή τους, κάτω από την προστασία του οποίου παραμένουν μέχρι το τέλος της φοίτησής τους. Οι υποψήφιοι που δεν είχαν τελειώσει το γυμνάσιο έπρεπε να δώσουν εισαγωγικές εξετάσεις.

Από το περιεχόμενο του εκπαιδευτικού προγράμματος γίνεται φανερό ότι εδώ αποκτούν πολύπλευρη, γενική και θεολογική μόρφωση. Εκτός από αυτό, οι μαθητές ασκούνται γράφοντας διαφόρων ειδών εργασίες, με σκοπό όχι μόνο την καλύτερη εκμάθηση και γραφή της ελληνικής γλώσσας αλλά και την κατάλληλη προετοιμασία τους για την μελλοντική εκκλησιαστική και δημόσια ζωή.

Το πρόγραμμα μαθημάτων διευρύνεται συνεχώς συμπεριλαμβάνοντας όλο και περισσότερα μαθήματα, γεγονός το οποίο δείχνει την ανοδική πορεία της

Εξωτερική άποψη της Σχολής.

Σχολής και την αναπροσαρμογή της σύμφωνα με τις ανάγκες και τις απαιτήσεις της θεολογικής επιστήμης και της Εκκλησίας. Η εκπαίδευση στη Σχολή, η οποία έχει μορφή μοναστικής αδελφότητας και σκοπός της είναι να προετοιμάσει άξιους κληρικούς, προφανώς είναι κάπως πιο διαφορετική από τα άλλα σχολεία. Σπουδαία θέση στη ζωή των μαθητών κατέχει ο τακτικός τους εκκλησιασμός στον ναό της Σχολής, καθώς και η εξάσκησή τους στη ρητορική και στο κήρυγμα. Η λειτουργική ζωή, τελικά, είναι εκείνη που προσδιορίζει την ιδιαιτερότητα των αποφοίτων της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης ως θεολόγων.

ΜΙΑ ΑΓΝΩΣΤΗ ΠΤΥΧΗ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης φοίτησαν και μαθητές από τις ορθόδοξες Εκκλησίες των Βαλκανίων, Σερβίας και Αλβανίας. Από την ίδρυση της Σχολής μέχρι τα τέλη του 19ου αιώνα έντονη είναι και η βουλγαρική παρουσία. Ένα μεγάλο μέρος από τους βούλγαρους αρχιερείς, οι οποίοι πρωτοστάτησαν στην θρησκευτική και δημόσια ζωή της Βουλγαρίας, μορφώθηκε και διαμόρφωσε την προσωπικότητά του στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης. Το γεγονός αυτό από μόνο του απαιτεί μια εξήγηση για τα προβλήματα τα σχετικά με την εμφάνιση της Σχολής και τη συμμετοχή βούλγαρων

καθηγητών και μαθητών σ' αυτήν.

Μεταξύ των καθηγητών συναντάμε τα ονόματα των Ιωάννη Δημητριάδη (αγν.), Νεόφυτου Ριλλιώτη (περ. 1793-4.1.1881), Παρθενίου ιερομόναχου (περ. 1820-1875) και Άνθιμου Μιχαήλ ή Μιχαήλωφ (1816-1.12.1888), ενώ μεταξύ εκείνων που διαμορφώθηκαν και διαμόρφωσαν προσωπικότητα στη Χάλκη είναι οι Δοσίθεος Στοΐλωφ (1837-1907), αργότερα μητροπολίτης Σαμοκοβίου, Μάρκος Βαλαβάνωφ (1837-1921), αργότερα δις υπουργός Εξωτερικών, Γρηγόριος Χιλιανδαρινός (1828-1898), αργότερα μητροπολίτης Ρουσσουκίου κ.ά.

Κατά την τέταρτη δεκαετία του 19ου αιώνα οι χριστιανοί των σλαβικών επαρχιών διεκδικούν την απομάκρυνση των κληρικών του Πατριαρχείου και την τέλεση της θείας λειτουργίας στη σλαβονική γλώσσα. Τέτοιου είδους κατάρτιση μπορούν οι ιερείς να αποκτήσουν στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης, στην οποία από το 1846 διδάσκεται η σλαβονική γλώσσα⁵. Ένα χρόνο αργότερα, και μετά την είσοδό της στο πρόγραμμα μαθημάτων, αρχίζει και η χρήση της στη θεία λειτουργία μέσα στον ναό της Σχολής.

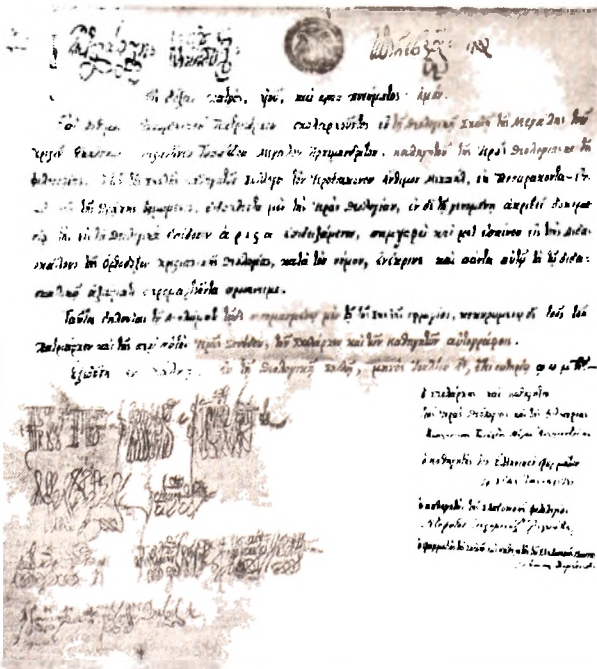
Από μόνο του το γεγονός ότι στο πρόγραμμα υπάρχει θέση και για τη σλαβονική γλώσσα είναι ένα αξιοσημείωτο στοιχείο για την εξέλιξή της.

Για να βοηθήσουν στην καλύτερη εκμάθησή της οι καθηγητές ετοιμάζουν διάφορα εγχειρίδια και μεταφράσεις που χρησιμοποιούνται, όχι μόνο μέσα στη Σχολή, αλλά βρίσκουν και θερμή υποδοχή στα σχολεία των σλαβικών επαρχιών.

Πολλοί έλληνες συγγραφείς θέλουν να κάνουν γνωστά τα έργα τους μεταξύ των Σλάβων και για αυτόν τον λόγο τα μεταφράζουν στη σλαβονική γλώσσα. Το γεγονός αυτό αποτελεί μια αρχή στην πνευματική γνωριμία των βαλκανικών λαών.

Ένας δεύτερος λόγος είναι ότι, ανεξάρτητα από τους σκοπούς τους οποίους επιδιώκει το Πατριαρχείο με την ένταξη της σλαβονικής γλώσσας στο πρόγραμμα μαθημάτων και τη χρήση της στη θεία λειτουργία, από μόνο του το γεγονός αυτό έχει θετικό ρόλο. Απόφοιτοι της Σχολής αυτής είναι μελλοντικοί κληρικοί και καθηγητές, οι οποίοι, χρησιμοποιώντας τη σλαβονική γλώσσα στις λειτουργίες τους και τα κηρύγματά τους, θα δώσουν τη δυνατότητα σ' ένα μεγάλο μέρος του βουλγαρικού λαού να καταλάβει και να εισχωρήσει στην ορθόδοξη χριστιανική πίστη.

Η ίδρυση της έδρας της σλαβονικής τον Μάιο του 1847 απαιτεί τον διορισμό άρτια καταρτισμένων καθηγητών ταυτόχρονα στην ελληνική και σλαβονική γλώσσα. Στην αρχή η θέση του καθηγητή καταλαμβάνεται προσωρινά από τον Ιωάννη Δημητριάδη, ενώ αρ-

Το δίπλωμα του Άνθιμου Μιχαήλ, μέτεπειτα πρώτου βούλγαρου Έξαρχου.

Η μεγάλη αίθουσα υποδοχής της Σχολής.

Τα θρανία των μαθητών.

γότερα από τον Νεόφυτο Ριλλιώτη, τον ιερομόναχο Παρθένιο και τον Άνθιμο Μιχαήλωφ.

Το έργο των δύο πρώτων καθηγητών Ιωάννη Δημητριάδη και Νεόφυτου Ριλλιώτη είναι εξαιρετικά δύσκολο, καθώς λείπει η παράδοση και περισσότερο λόγω της έλλειψης βιβλίων. Αυτοί από την αρχή δημιουργούν τις προϋποθέσεις για την αποδοχή αυτού του μαθήματος. Ο Ιωάννης Δημητριάδης συντάσσει τη «Γραμματική της σλαβονικής γλώσσας», γραμμένη στα ελληνικά για να χρησιμοποιείται από μεγάλο μέρος μαθητών. Ο Νεόφυτος Ριλλιώτης, στηριζόμενος στη δική του μακρόχρονη παιδαγωγική πείρα και την πλούσια συγγραφική του δραστηριότητα, δημιουργεί ένα αξιόλογο βοήθημα, τη *Χρηστομάθεια της σλαβονικής γλώσσας*, που συνοδεύεται από ένα σλαβονοελληνικό λεξικό, το οποίο περιέχει τις λέξεις που χρησιμοποιούνται στη *Χρηστομάθεια*. Και οι δύο καθηγητές υποστηρίζονται και εγκαρδιώνονται από τον σχολάρχη Κωνσταντίνο Τυπάλδο.

Η δράση των επόμενων καθηγητών ιερομόναχου Παρθενίου και Άνθιμου Μιχαήλωφ στρέφεται κυρίως προς την χρήση της σλαβονικής γλώσσας στη θεία λειτουργία και την απομάκρυνση των ιεραποστόλων της δυτικής προπαγάνδας από τις σλαβικές επαρχίες. Παρότι η παρουσία του ιερομόναχου Παρθενίου στη Χάλκη είναι μικρή σε διάρκεια, η σημασία της αντίθετα είναι αξιόλογη. Αυτός αποτελεί μια από τις πιο σεμνές και λιγότερο γνωστές

προσωπικότητες της βουλγαρικής αναγέννησης.

Ο πρώτος βούλγαρος έξαρχος Άνθιμος Α΄ είναι ένας από τους πρώτους μαθητές στη Θεολογική Σχολή (1844-1848), όπου αργότερα διορίζεται καθηγητής της σλαβονικής (1857-1863) και σχολάρχης αυτού του ιδρύματος (1865-1867). Ως μαθητής της Σχολής ο ίδιος φέρει την εμπιστοσύνη του Πατριαρχείου, αλλά και ως καθηγητής προσπαθεί να μεταδώσει στους μαθητές του τις αξίες και τα ιδανικά της ορθόδοξης χριστιανής πίστης.

Στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης οι βούλγαροι μαθητές, με την μόρφωση που αποκτούν εκεί, θέτουν και τις βάσεις για μια λαμπρή συνέχεια σε πανεπιστήμια της Ευρώπης. Η σωστή εκμάθηση των ελληνικών τούς δίνει τη δυνατότητα για άμεση γνωριμία με την αρχαία και νέα ελληνική λογοτεχνία και ποίηση, με τα αυθεντικά της έργα, καθώς και μ' εκείνα της ευρωπαϊκής λογοτεχνίας μεταφρασμένα στα ελληνικά. Απ' όλα αυτά αποκτούν εφόδια και ιδέες για να διαμορφώσουν απόψεις, σχετικά με τα κύρια προβλήματα του καιρού στον οποίο ζουν.

Με βάση τις γνώσεις που αποκτούν σ' αυτό το ίδρυμα συντελέστηκε η περαιτέρω πνευματική πρόοδος και ο επαγγελματικός προσανατολισμός μιας γενιάς Βούλγαρων. Κάποιοι απ' αυτούς ανήλθαν στα ύπατα εκκλησιαστικά αξιώματα, ενώ άλλοι πρωτοπόρησαν στα γράμματα, τις επιστήμες και τη δημόσια ζωή. Στους καταλόγους των αποφοίτων της Σχολής της Χάλκης συ-

ναντάμε τα ονόματα των Δαμασκηνού Ριλλιώτη (1817-1878), μητροπολίτη Βελισσού, Φιλάρету (περ. 1821-1875), αρχιμανδρίτη στη Βάρνα, Οδυσσέα Παπανικολάου (1841-1937), μητροπολίτη Βάρνας και Πρεσλάβας, Ευγένιου Μισαήκωφ (1831-;), Χρίστου Μιχαήλωφ (1840-;), Βασίλειου Μιχαήλωφ (1848-1927), μητροπολίτη Ρουσσουκίου κ.ά. Εκτός απ' αυτούς, στη βουλγαρική και στην ελληνική βιβλιογραφία αναφέρονται και άλλοι βούλγαροι μαθητές, οι οποίοι για τον έναν ή τον άλλο λόγο δεν κατάφεραν να ολοκληρώσουν τη φοίτησή τους στη Θεολογική Σχολή.

Μετά την ίδρυση της βουλγαρικής Εξαρχίας, και κυρίως μετά την απελευθέρωση της Βουλγαρίας, γίνεται όλο και πιο δύσκολο, έως αδύνατο, για τους Βούλγαρους να σπουδάσουν στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης. Από τη μια είναι η σχέση των δύο Εκκλησιών, ενώ από την άλλη η εχθρική στάση της τουρκικής κυβέρνησης. Για το λόγο αυτό η παρουσία βούλγαρων μαθητών στη Χάλκη σταματάει την τελευταία δεκαετία του 19ου αιώνα.

Πρωταρχική είναι η θέση που κατέχει η Θεολογική Σχολή στον ανατολικό ορθόδοξο κόσμο για περισσότερο από 150 χρόνια, μέχρι την άδικη και οδυνηρή απαγόρευση λειτουργίας της. Στα χρόνια αυτά έδωσε προσωπικότητες του πνεύματος και της δημόσιας ζωής, καθώς και επιστήμονες, μερικοί από τους οποίους είναι μεταξύ των πιο σημαντικών φυσιογνωμιών του καιρού τους. Από τους 930 αποφοίτους της, οι 343 έγιναν επίσκοποι, και ως επίσκοποι δώ-

Το τέμπλο του ιερού ναού της Αγίας Τριάδας.

δεκα έγιναν οικουμενικοί πατριάρχες, μεταξύ αυτών και ο οικουμενικός πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος, δύο πατριάρχες Αλεξανδρείας, δύο Αντιοχείας, τέσσερις αρχιεπίσκοποι Αθηνών και ένας αρχιεπίσκοπος Τιράνων.

Η επαναλειτουργία της Σχολής θα διαδώσει εκ νέου το αιώνιο πνεύμα της Οικουμενικής Ορθοδοξίας, θα προσθέσει ένα λιθαράκι στην πνευματική ανάπτυξη και την πολιτιστική ανόρθωση των βαλκανικών λαών και ταυτόχρονα θα δικαιώσει τον σκληρό και δίκαιο αγώνα που δίνει ο σημερινός οικουμενικός πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Τα εννέα αυτά μικρά νησιά που για τρεις χιλιετίες παρέμειναν αμιγώς ελληνικά είναι: Πρίγκηπος, Χάλκη, Αντιγόνη, Πρώτη, Τερέβινθος, Οξειά, Πλάτη, Νείανδρος, Πίτα. Βλ. Βυζάντιου Δ. Σκαρλάτου, *Η Κωνσταντινούπολη, η περιγραφή τοπογραφική, αρχαιολογική και ιστορική*, Τόμος Β', Αθήνησιν, 1862, σελ. 289.

2. Βλ. Arnaydov M., *Ilarion Makariopolski Mitropolit Tarnovski 1812-1875 Biografia, spomeni i statii za petdeset-godichnata ot smartta my*, Sofia, 1925, 3-4.

3. Βλ. Σταυρίδου Θ. Βασιλείου, *Η ιερά*

Θεολογική Σχολή της Χάλκης. Μια συνοπτική θεώρησης, έκδοσις του Οικουμενικού Πατριαρχείου, 1999, σελ. 29-30. Πρβλ. Δανηλίδη Δ. Απόστολου, *Από Γερμανόν τον Δ' εις Βαρθολομαίον τον Α'. Δύο σταθμοί εις την ιστορικήν πορείαν της Θεολογικής Σχολής Χάλκης (1844-1994)*, Κατερίνη, 1996, σελ. 12.

4. Βλ. Σταυρίδου Θ. Βασιλείου, *Η ιερά Θεολογική Σχολή της Χάλκης*, β' έκδοσις, εκδοτικός οίκος αδελφών Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη, 1988, σελ. 45.

5. Ο κανονισμός του 1845 στο κεφάλαιο Δ' «Περί μαθημάτων και ωρών διδασκαλίας» αναφέρει σε σημείωση ότι ενδέχεται στο μέλλον να προστεθούν και τα μαθήματα της εβραϊκής, γλώσσας, της αραβικής, της αρμενικής, της σλαβονικής και μίας εκ των νεοτέρων γλωσσών και της Εκκλησιαστικής Μουσικής. Δεν είναι, λοιπόν, τυχαίο που πρώτη η σλαβονική εισέρχεται στο πρόγραμμα της Σχολής το 1846.

6. Σημαντικές πληροφορίες αντλούμε από τους καταλόγους των αποφοίτων της Σχολής που περιέχονται στο βιβλίο του Σταυρίδου Θ. Βασιλείου, *Η ιερά Θεολογική Σχολή της Χάλκης*, ό.π., σελ. 250-289 και σελ. 465-508.

ΕΛΛΗ ΣΚΟΠΕΤΕΑ: Το «Πρότυπο Βασίλειο» και η Μεγάλη Ιδέα

Το κορυφαίο σύγγραμμα της Έλλης Σκοπετέα που εξετάζει το ιστορικό υπόβαθρο του εθνικισμού όπως διαμορφώθηκε στην Ελλάδα και τη Σερβία τον 19ο και τον 20ό αιώνα.

Ένα προφητικό βιβλίο που παραμένει σύγχρονο και αναλύει τις αιτίες των σημερινών εξελίξεων στην βαλκανική χερσόνησο.

Εκδόσεις Πολύτυπο

Κεντρική διάθεση:
Δημοχάρους 60, Αθήνα
τηλ.: 210-72.32.819

Ζωηρό ενδιαφέρον προκαλεί κάθε κείμενο του **Herman Melville** για όσους τουλάχιστον έχουν γοητευθεί από τον *Μόμπυ Ντικ*. Η νουβέλα του *Μπενίτο Σερένο* (μετάφραση: **Αθηνά Δημητριάδου**, εκδ. Άγρα, 2006) αναζωπυρώνει αυτό το ενδιαφέρον, καθώς πρόκειται για μία από τις πιο θαυμαστές ιστορίες του. Στην αφήγηση υποκρύπτεται ο κόσμος των αντιφάσεων, της πνευματικής εξάντλησης και των αδιεξόδων, ενώ στο πρώτο επίπεδο έχουμε μια εξέγερση σκλάβων σ' ένα εμπορικό πλοίο το 1799. Ο Μέλβιλ, ένας αναμβισβήτητα προδρομικός συγγραφέας, μέσα από την αμφισημία του έργου του, δημιουργεί τους όρους ταύτισης με το κορυφαίο συναίσθημα της αμφιβολίας που φωλιάζει μέσα στον άνθρωπο όλων των εποχών.

Η βυζαντινολόγος **Tamara Talbot Rice** με το βιβλίο της *Ο δημόσιος και ιδιωτικός βίος των Βυζαντινών* (μετάφραση: **Φ.Κ. Βώρου**, Εκδ. Παπαδήμα, 2006) προσφέρει ένα χρήσιμο ανάγνωσμα και μια περιεκτική εικόνα της καθημερινής ζωής, δημόσιας και ιδιωτικής, στο Βυζάντιο. Πρόκειται για ένα κλασικό εγχειρίδιο που απευθύνεται στον γενικό αναγνώστη και παραμένει σταθερά ένα βιβλίο αναφοράς.

Θεατρικά έργα της **Μαργκερίτ Γιουρσενάρ** συγκεντρώνονται σε δύο τόμους: *Θέατρο I* και *Θέατρο II* (μετάφραση: **Τερέζα Σ. Παναγιώτου** και **Ιωάννα Δ. Χατζηνικολή**, εκδ. Χατζηνικολή, 2006). Περιλαμβάνονται συνολικά έξι θεατρικά κείμενα. Στον πρώτο τόμο «Τα του Καίσαρος τω Καίσαρι», θεατρική διασκευή του μυθιστορημάτος της *Ο οβολός του ονείρου* «Η μικρή γοργόνα», μια

Προμηθέας καιόμενος

Ντανίλο Κις, Ένας τάφος για τον Μπόρις Νταβίντοβιτς

Μτφρ.: Μαρία Κεσίνη, εκδ. Κέδρος

Αυτό το βιβλίο είναι η διαθήκη του μεγάλου γιουγκοσλάβου συγγραφέα Ντανίλο Κις, που κατά τη Σούζαν Σόνταγκ εντάσσεται ακριβοδίκαια στο πάνθεον των μεγαλύτερων ευρωπαίων δημιουργών του δεύτερου μισού του 20ού αιώνα. Είναι το τελευταίο που έγραψε ο Ντανίλο Κις προτού πεθάνει, για να μας δείξει με ποιον τρόπο οφείλουμε να διαβάζουμε την ιστορία.

ΥΦΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Με τη μορφή χρονικών που εγκιβωτίζουν μαρτυρίες και πλήθος από πραγματολογικά στοιχεία, έτσι ώστε ν' απηχούν με γλαφυρότητα την εντύπωση της ιστορικής αλήθειας, τα διηγήματα του Ντανίλο Κις αποδίδουν μεγαλειωδώς όλο το ζόφο της σταλινικής περιόδου.

Μερικές φορές, η αφήγηση μοιάζει με ανακριτική έκθεση ή παίρνει το ύφος που θα είχε ένας αυτήκοος και αυτόπτης μάρτυρας, αν θα έπρεπε να περιγράψει όσα είδε ή άκουσε, αποστασιοποιημένα και, κατά το δυνατόν, απροκατάληπτα, σα να έδινε κατάθεση.

Όπου χρειάζεται, η αφήγηση διακόπτεται από τον μονόλογο των εμπλεκόμενων ή επιχειρείται ένα άκρως διεισδυτικό ψυχογράφημα των πρωταγωνιστών με ψυχολογικές παρατηρήσεις συγκλονιστικές. Οι μακροσκελείς παρεκβάσεις, που αφορούν ιστορικές πληροφορίες για το παρελθόν, μοιάζουν αυτόνομες, αλλά στην πραγματικότητα συνδέουν άρρηκτα το παρελθόν με το παρόν, υποσημαίνοντας μια αντίληψη περί κυκλικότητας του ιστορικού χρόνου, με τη διαφορά, όμως, ότι η ιστορία, κάθε φορά που επαναλαμβάνεται, είναι πάντοτε τραγωδία και ποτέ φάρσα. Οι μυλόπετρες της ιστορίας αλέθουν και συντρίβουν ανεξαιρέτως θύτες και

θύματα, εγκαθιδρύοντας έτσι ένα είδος παρanoiικής δικαιοσύνης και μια αμείλικτη νομοτέλεια που διέπει αδιατάρακτα την ανθρώπινη πορεία μέσα στο χρόνο.

Στα διηγήματα του Ντανίλο Κις, η επανάσταση εκφυλίζεται σε τρομοκρατία και διαφθορά χωρίς τέλος, ενώ το μόνο που μένει είναι η αξία του κάθε επαναστάτη, η προσωπική αλήθεια των ατόμων, που διατηρείται αγνή και άδολη όταν τα συλλογικά οράματα έχουν προδοθεί και αλλοιωθεί ανεπανόρθωτα.

Το κιβώτιο είναι άδειο, είχε επισημάνει από νωρίς, με τον δικό του ανεπανάληπτο τρόπο, ο δικός μας Άρης Αλεξάνδρου. Και γεμίζει μόνο από τα πτώματα όσων, κατά καιρούς, αναλαμβάνουν να το κουβαλούν. Η φωτιά που μια ζωή κουβαλούσε μέσα του ο Μπόρις Νταβίντοβιτς χρησιμεύει, τελικά, για να τον λιώσει μέσα στα σωθικά της.

ΜΕΡΙΚΟΙ ΘΥΤΕΣ (ΠΟΥ ΑΡΓΟΤΕΡΑ ΕΓΙΝΑΝ ΘΥΜΑΤΑ)

Τσελιούτσνικοφ: αδίστακτος, αποφασισμένος για όλα, φιλόδοξος και με απωθημένα ηθοποιού. Ο αφηγητής τον χαρακτηρίζει «φλύαρο, κόλακα, γυναικά». Είναι ο τύπος που προσπαθεί να επωφεληθεί από τη συγκυρία και που διαθέτει πολύ αμβλυμένη ηθική συνείδηση. Καταδίδει συντρόφους, χαλκεύοντας ανυπόστατες κατηγορίες, κατασκευάζει κατά φαντασίαν σκευωρίες. Ο αφηγητής τον παρουσιάζει μ' έναν τόνο ευτράπελο, σχεδόν φαιδρό, δίνοντας μεγάλη έκταση στο επεισόδιο με τον γάλλο επισκέπτη, που προκειμένου να παραπλανηθεί και ν' αποκομίσει θετικές εντυπώσεις για το σταλινικό καθεστώς, καλείται να παρακολουθήσει μια θρησκευτική λειτουργία –χοροστατούντος του Τσελιούτσνικοφ– που, για τις ανάγκες της περιστάσης, μεταμφιέζεται κι εκτελεί χρέη παπά. Ωστόσο, ούτε και αυτός γλιτώνει από τα γρανάζια της σταλινικής κρεατομηχανής, αλλά τουλάχιστο σώζει τη ζωή του.

Μίξας: τυπική ψυχοπαθητική προσωπικότητα, με αυξημένη επιθετικότητα, που την εκτονώνει τότε με άλλοθι το επάγγελμά του (χασάπης-εκδορέας), τότε με άλλοθι τις αιμοσταγείς διαταγές που του υπαγορεύει ο καθοδηγητής της οργάνωσης. Το δράμα του Μίξας είναι ότι πρέπει πάντα να βρίσκει κοινωνικά αποδεκτούς τρόπους για να διοχετεύει τα άγρια ένστικτά του και εύλογα προσχήματα που να δικαιολογούν τη θανατηφόρα δράση του. Από τη φροϋδική σκοπιά, θα λέγαμε ότι πιθανώς να υφέρπει μια λανθάνουσα ομοφυλοφιλική διάθεση στην όλη συμπεριφορά του.

ΜΕΡΙΚΑ ΘΥΜΑΤΑ

Χάνα Ξιζέβσκα: εντελώς αθώα. Ο εκτελεστής τη δολοφονεί γιατί έτσι του υπέδειξε δολίως ο καθοδηγητής, προκειμένου να θολώσει τα νερά και να ρίξει στάχτη στα μάτια των άλλων.

Γκουλντ Βέρσκολς: ιρλανδός στην καταγωγή, που συμμετέχει στον Ισπανικό Εμφύλιο, ταγμένος ολόψυχα στο πλευρό των Δημοκρατικών. Απόγονος του Στήβεν Δαίδαλου (αγαπημένης περσόνας του Τζέιμς Τζόις), ο Βέρσκολς ασφυκτιά στην πουριτανική ατμόσφαιρα της μικροαστικής του οικογένειας και φεύγει από το Δουβλίνο αποφασισμένος ν' αφιερώσει τον εαυτό του σε μια ευγενική υπόθεση, όπως η υποστήριξη της Ισπανικής Δημοκρατίας. Πέφτει, όμως, θύμα της δολιότητας και της ραδιουργίας του ύπουλου Τσελιούτσνικοφ, που συμμετέχει κι αυτός στον Ισπανικό Εμφύλιο, όχι τόσο γιατί νοιάζεται περί δημοκρατίας όσο κυρίως για να αναδείξει το υποτιθέμενο επαναστατικό του ταμπεραμέντο.

Καρλ Γκεοργκίεβιτς Τάουμπε: ούγγρος γιατρός, επαναστάτης και διανοούμενος (είναι χαρακτηριστικό ότι ο αφηγητής αποδίδει στον Τάουμπε τη συγγραφή ενός άκρως επαναστατικού έργου, που φέρει τον λίαν εύγλωττο τίτλο «Σύμβολο της Πίστης»), διωχθείς από το σταλινικό καθεστώς, αναδρομικά αποκατεστημένος. Τον δολοφονεί ένας κακοποιός του κοινού ποινικού δικαίου, όχι για κανέναν σοβαρό λόγο, αλλά μόνο και μόνο γιατί τη ζωή του Τάουμπε την είχαν βάλει στοίχημα σε μια παρτίδα χαρτιά δυο ποινικοί συγκρατούμενοί του στη φυλακή. Λούμπεν στοιχεία εναντίον διανόησης.

Μπόρις Νταβίντοβιτς: η κορυφαία φυσιογνωμία του βιβλίου, εμβληματική μορφή που χαράσσεται ανεξίτηλα μέσα μας. Σαν άλλος Προμηθέας, καλείται να πληρώσει το γνωστό τίμημα. Η βία και το σταλινικό κράτος τον υποβάλλουν σε ασύλληπτα βασανιστή-

ρια, για να λυγίσει και να παραδεχθεί τα κατὰ φαντασίαν εγκλήματα που του προσάπτουν. Σύμφωνα με τον αρχαίο μύθο, ο Προμηθέας κατακρημνίζεται τελικά στα τάρταρα. Ο Μπόρις Νταβίντοβιτς αυτοκτονεί θεαματικά, πέφτοντας μέσα σε μια δεξαμενή με καυτό σίδερο, όπως και ο προσωπικατικός Εμπεδοκλής, μέγας εμπνευστής της θεωρίας για τη Φιλότητα και το Νείκος, είχε βουτήξει πετώντας στα έγκατα του Βεζούβιου. Μ' αυτόν τον τρόπο, ο Μπόρις υπογράφει το τέλος της επεισοδιακής ζωής του και θάβεται μέσα στη φωτιά, όπως φωτιά επέλεξε να είναι άλλωστε ολόκληρη η ζωή του. Παρανάλωμα της επαναστατικής φλόγας, που ανέκαθεν τον πυρπολούσε (εξάλλου υπήρξε σπεσιαλίστας στα εκρηκτικά), ο Μπόρις ενώνεται με τη φωτιά που ήταν από πάντα το στοιχείο του.

Νίκη Κώτσιου

Από τη σιωπή των χαρτιών στη «μεθυστική εμπειρία της ανακάλυψης»

Λεύκιος Ζαφειρίου, Ο βίος και το έργο του Ανδρέα Κάλβου, εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα 2006, σελ. 166

Την αναφορά μου αυτή στο βιβλίο του Λεύκιου Ζαφειρίου *Ο βίος και το έργο του Ανδρέα Κάλβου* αρχίζω με σκέψεις προερχόμενες από ένα άλλο έργο που μόλις κυκλοφόρησε, το *Γραφείο με θέα* του Mario Vitti. Σχολιάζει, λοιπόν, στο αυτοβιογραφικό σημείωμά του ο M. Vitti την «πραγματική δόνηση», την «ευφρόσυνη ταραχή» και «μια δόση υπερηφάνειας» που του προκάλεσε ο εντοπισμός των χειρογράφων του Α. Κάλβου στη Βατικανή Βιβλιοθήκη, αυτών που και δημοσιοποίησε στα 1960 (Αθήνα, ΜΙΕΤ, Οκτώβριος 2006, 315-317). Το ανασύρω και το ενσωματώνω στους προβληματισμούς μου, όχι μόνο για την κοινότητα ενδιαφερόντων και τη φιλία των δύο συγγραφέων. Με παραινεί η ερευνητική εμπειρία και το υπαρκτικό βάθος των λόγων του M. Vitti, όταν διαβαστούν παράλληλα με την κατάληξη του προλόγου του Λ. Ζαφειρίου (σ. 13) για την αφιέρωση της εργασίας του «στα παιδιά του Γυμνασίου Ριζοκαρπάσου που, ύστερα από είκοσι εννέα χρόνια, είδαν το σχολείο τους να λειτουργεί ξανά στο κατεχόμενο χωριό

παραλλαγή του μύθου του Άντερσεν: «Διάλογος στο βάλτο», μια ιστορία που προέρχεται από τον Δάντη. Όσο για τον δεύτερο τόμο, τα τρία έργα που περιλαμβάνει προέρχονται από την αρχαία ελληνική μυθολογία: «Ηλέκτρα ή η πτώση των προσωπειών», «Το μυστήριο της Άλκηστης», «Ποιος δεν έχει τον μινώταυρό του;».

■ Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η σειρά «Βιβλιοθήκη Μήτσου Αλεξανδρόπουλου», καθώς συγκεντρώνει το έργο του και μας παρέχει τη δυνατότητα επανεκτίμησης της προσφοράς του. Το βιβλίο του **Μήτσου Αλεξανδρόπουλου** *Πέντε Ρώσοι κλασικοί* (εκδ. Ελληνικά γράμματα, 2006) είναι ένα τεκμήριο γνώσης και αφηγηματικής ικανότητας, που μας εισάγει με γλαφυρότητα στο έργο των Πούσκιν, Γκόγκολ, Μπελίνσκι, Ντοστογιέφσκι και Τολστόι, αλλά και στην ιστορία της ρωσικής λογοτεχνίας.

Κάθε εργασία του **Εμμανουήλ Κριαρά** προσφέρει έναν πλούτο γύρω από τα θέματα της γλώσσας και της παιδείας μας. Η καλαίσθητη έκδοση που τιτλοφορείται *Επιστολές Γεωργίου Ράλλη προς Εμμανουήλ Κριαρά* (εισαγωγικός πρόλογος, σχόλια και ευρετήρια: Εμμ. Κριαράς, εκδ. της σχολής Ι.Μ. Παναγιωτόπουλου, 2006) φέρνει στο προσκήνιο όχι μόνο τη σχέση των δύο ανδρών αλλά και πλευρές του διαλόγου γύρω από τη δημοτική γλώσσα: τις συμφωνίες αλλά και τις όποιες διαφορές αντιλήψεων. Η ενδιαφέρουσα αυτή «συνάντηση» αποτυπώνει μια κατεξοχήν σημαντική στιγμή στην ιστορία του γλωσσικού ζημιάτος που ταλάνισε τον τόπο.

Λιγοστές είναι οι φορές που διαβάζοντας μια βιοματική αφήγηση σταματάς με δέος μπρος στη διαπεραστική ματιά που αποτυπώνει τον βίο ενός μικρού κοριτσιού. Ένας δύσκολος συνδυασμός ρεαλισμού και ποιήσης ισορροπεί με τρόπο θαυμαστό στην αφήγηση της **Μαρινέλλας Βλαχάκη**, *Σιλάνς σιλβουπλέ* (εκδ. Κέδρος, 2006). Αν και πρόκειται για μυθιστόρημα, τα στοιχεία της αυτοβιογραφίας διαγράφονται με σαφήνεια και συνταρακτική λιτότητα και η αμεσότητα καθιστά την όλη αφήγηση ιδιαίτερα ελκτική και ιδιότυπα ανατρεπτική. Η δομή της αφήγησης αρθρώνεται σε μικρές αυτοτελείς ιστορίες, που ωστόσο το νήμα που τις συνδέει τις καθιστά μέρη μια συνολικής εξιστόρησης.

Μελετώντας τη μετανάστευση και τη διασπορά, η **Μάρη Λαυρεντιάδου** δημιουργεί ένα ενδιαφέρον βιβλίο που επικεντρώνεται στο τελευταίο μεταναστευτικό ρεύμα των Ελλήνων Ποντίων: *Να φεύγεις και να ριζώνεις. Η εγκατάσταση των Ελλήνων Ποντίων από την πρώην Σοβιετική Ένωση στη Θράκη και στην Αθήνα* (εκδ. Παπαζήση, 2006). Η μελέτη ξεκινά από την παρουσίαση των μεταναστευτικών διαδρομών των Ελλήνων στην τσαρική Ρωσία, παρακολουθεί τις πρώτες μετακινήσεις τους στην Ελλάδα κατά την περίοδο 1956 έως 1985, για να περάσει σταδιακά σε λεπτομερή εξέταση των συνθηκών –γεωπολιτικών και πολιτισμικών– που διαμορφώνουν την μετακίνηση και εγκατάσταση των Ποντίων και τους όρους ένταξής τους στο νέο περιβάλλον.

ο χαρτοκόπτης

τους» και την ευγενική σιωπή, για όσα οριακά ο ίδιος βίωσε στο εκκρεμές της ζωής του τα τελευταία χρόνια ως ερευνητής και ως δάσκαλος της φιλολογίας, όταν οι ανάγκες της αναζήτησης τον έφεραν από τα σιωπηρά σπουδαστήρια και τα αστραφτερά αεροδρόμια της Ευρώπης στο ύψωμα του Γυμνασίου Ριζοκαρπάσου, στην οδυνηρή πραγματικότητα των οδοφραγμάτων και των ελέγχων από τον τουρκικό στρατό στην κατεχόμενη πλευρά της Κύπρου. Αλλά γι' αυτά ίσως μιλήσουμε με άλλη ευκαιρία.

Στο πολυσχιδές περιεχόμενο της συγγραφής *Ο βίος και το έργο του Ανδρέα Κάλβου* του Λεύκιου Ζαφειρίου, ο αναγνώστης διαπιστώνει με ευχαρίστηση ότι υπάρχουν πυκνά τοποθετημένα αναρίθμητα στοιχεία που ξεφεύγουν από τη στενότητα ενός απλού χρονολογικού πονήματος και προσεγγίζουν πεδία της φιλολογίας, της ιστορίας των ιδεών, της λογοτεχνίας και της αισθητικής και αφορούν όχι μόνο την Ελλάδα, αλλά τον ευρωπαϊκό πολιτισμό, σχεδόν στο σύνολό του, τις ανήσυχες δεκαετίες του 19ου αιώνα. Ήδη η συμπερίληψη και ανατύπωση στο Επίμετρο της ωδής «Ελπίς πατρίδος», το πρώτο τυπωμένο ποίημα του Α. Κάλβου στην ελληνική γλώσσα (Λονδίνο 1819), που ο Λ. Ζαφειρίου εντόπισε το καλοκαίρι του 2003 στα πλαίσια ερευνών του για τις ανάγκες της έκδοσης (πρόκειται για την τέταρτη ανατύπωση μετά από αυτές που πραγματοποιήσαν με μικρή χρονική απόσταση τα περιοδικά *Αντί*, *Πόρφυρας* και η Οργάνωση Ελλήνων Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης Κύπρου στη Λευκωσία μέσα στα 2003-2004), έρχεται προς επίρρωση αυτής της διαπίστωσης. Η αναλυτική εργογραφία του ποιητή, η καταγραφή των σωζόμενων χειρογράφων του και η προσθήκη εκτενούς βιβλιογραφίας ορθά παρατίθενται στο σώμα για την πλήρη διαφώτιση του μη ειδικού αναγνώστη.

Επιπλέον, ενσωματώνεται οργανικά μια σπάνια εικονογράφηση που αναδεικνύει την προσεκτικά ντοκουμενταρισμένη παρουσία του θέματος μέσα από τις τρεις εκατοντάδες φωτογραφίες τόπων, προσώπων, επιστολών και χειρογράφων· εικόνες, γκραβούρες, πίνακες, που με ανείπωτες δυσκολίες συγκέντρωσε ο συγγραφέας έχοντας το χάρισμα της αφοσίωσης στο καλβικό έργο. Έτσι αποδίδονται τα περιβάλλοντα μέσα στα οποία κινήθηκε και τα πρόσωπα με τα οποία συνεργάστηκε ο Κάλβος, το πνευματικό κλίμα και οι συνθήκες μέσα στις οποίες δραστηριοποιήθηκε στον ευρωπαϊκό και ελληνικό (επτανησιακό κυρίως) χώρο. Πολύτιμο είναι, λόγω του περιεχομένου, το ευρετήριο προσώπων (πόσο καλά θα ήταν να μην είχε αφαιρεθεί για εκδοτικούς λόγους το ευ-

ρετήριο τόπων). Οι πληροφορίες για τη ζωή (και όσα σχετίζονται με αυτήν) του Α. Κάλβου στο νέο βιβλίο του Λ. Ζαφειρίου συνθέτουν ένα καλειδοσκόπιο στοιχείων που προκύπτουν από τα χειρόγραφα, επιστολικά και άλλα τεκμήρια της αλληλογραφίας, καταγραφές φίλων και συνεργατών, πληροφορίες από έντυπα της εποχής και όσα άλλα έφερε στο φως η έρευνα των τελευταίων σαράντα χρόνων. Κι όλα αυτά διότι ο φιλόλογος και ποιητής Λ. Ζαφειρίου, από την ισόβια τριβή με τα *realia* της ποιητικής ζωής και μορφής του Ανδρέα Κάλβου, έφτασε σε μια εν δυνάμει διατριβή για το έργο και τον βίο του Κάλβου με τη μελέτη *Ο βίος και το έργο του Ανδρέα Κάλβου* και λίγο νωρίτερα στη συντριβή της λήθης γύρω από την ωδή «Ελπίς πατρίδος», που ήρθε στο φως χάρη στην επιμονή του ίδιου και τη διαδικτυακή εξόρμηση του νεαρού Τεύκρου Χαχολιάδη.

Είναι παρήγορο το γεγονός ότι στις μέρες μας παρατηρείται μια κινητικότητα, έντονη και εποικοδομητική, στα περί του Ανδρέα Κάλβου (Ζάκυνθος 1792 - Λάουθ 1869) δεδομένα. Αυτός ο διανοούμενος εκφραστής ενός δημοκρατικού *πολυπολιτισμικού* ρεύματος και του αγωνιζόμενου για εθνική αποκατάσταση νέου ελληνισμού εμπνέει ακόμη τους ποιητές και τους μελετητές του 21ου αιώνα, μάλλον περισσότερο ποιοτικά από το παρελθόν. Ενδεικτικά αναφέρω ότι απασχολούν τους ερευνητές οι αισθητικές, κοινωνικές και ιδεολογικές αιτίες του ιδιόμορφου (μερικού;) «αποκλεισμού» του στο διάστημα 1826-1852 από την εκπαιδευτική και πνευματική ζωή της Κέρκυρας (Σωτ. Καψάσκης), η σχέση με την Επτανησιακή Σχολή (Ευρ. Γαραντούδης, Μ. Βίττι), η γλώσσα (Π.Δ. Μαστροδημήτρης, Χρ. Καραντζή) και η ποιητική του τέχνη (Ν. Βαγενάς, Κ.Σ. Κασσίνης, Ελένη Πολίτου-Μαρμαρινού, Γ. Δάλλας). Δημοσιεύονται επιστολές και έγγραφα (Φ.Α. Δημητρακόπουλος, Γ. Ανδρειωμένος, Ν. Κουρκουμέλης, Βασ. Μπόμπου-Σταμάτη). Εκδίδονται και επανεκδίδονται ποιητικά έργα (Γ. Δάλλας, Γ. Ανδρειωμένος, Β. Bouvier), όπως και το φιλοσοφικό *credo* και οι πανεπιστημιακές διδαχές του στην Ιόνιο Ακαδημία (Παν. Δ. Αλιπράντης). Γνωστοποιούνται το διαβατήριο και τα φυσιογνωμικά χαρακτηριστικά του ποιητή (Σπ. Ι. Ασδραχάς). Και ως κορύφωση ανευρίσκεται από τον Λ. Ζαφειρίου η ωδή «Ελπίς πατρίδος» (2003) και συνοδεύεται από τη νέα έκδοση για το βίο και το έργο του Κάλβου.

Ο Λεύκιος Ζαφειρίου συνέθεσε, με επιστημονική φιλολογική προσέγγιση, και σχολίασε προσεκτικά ένα χρονολόγιο της ζωής και του έργου του μεγάλου Έλληνα ποιητή Ανδρέα Κάλβου, αφού αξιοποίησε τη δουλειά πολλών ερευνητών. Το εγχείρημά του

έχει ως αφόρμηση τις επιστημάνσεις του Γιώργου Σεφέρη από το 1942 (πρόλογος στην έκδοση των «Ωδών») για δύο μεγάλες ελλείψεις, δηλαδή την πλήρη έκδοση των δημιουργιών του Κάλβου (ποιημάτων, επιστολών, άρθρων, δοκιμίων, μαθηματαρίων κλπ) και τη βιογραφία του. Ακολουθώντας τον Γ. Σεφέρη, ο Λ. Ζαφειρίου επιμένει σε «μια αντικειμενική έκθεση όλων των εξακριβωμένων βιογραφικών πληροφοριών» και όχι στο «μυθιστόρημα της ζωής» του Κάλβου. Κινείται έτσι στην κατεύθυνση που είχε υπομνήσει ο σημαντικός κριτικός και λόγιος Κώστας Προυσής στη βιβλιοκρισία που είχε δημοσιεύσει στα *Κυπριακά Γράμματα* (αρ. 83-84, Μάης-Ιούνης 1942), λίγο διάστημα μετά την έκδοση της «Λύρας», με πρόλογο Γ. Σεφέρη και την οικονομική αρωγή του Κύπριου Τζον Πηλαβάκη από τον όμιλο των «Νεοαλεξανδρινών» στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου, διαρκούντος του Δευτέρου παγκοσμίου πολέμου.

Ίσως ακόμη «αγνοούμε» πολλά για τον Ανδρέα Κάλβο... Αλλά πάντα υπάρχει στο έργο και τη δράση του διανοητή αυτού «κάτι» που τον διατηρεί ακμαίο και πέρα από τις όποιες σημερινές σχολικές προσεγγίσεις του καλβικού έργου, μέσα από τα ματογυάλια των «εθνικών προδιαγραφών» και των «επίσημων» ιστορικών θεωρήσεων. Πιο πέρα και από την αντίληψη για τον μεταφυσικό ιδεαλιστή που προέβαλε η ομάδα των κατεστημένων στοχαστών, με κύρια έκφραση τη μελέτη *Κάλβος, ποιητής της ιδέας* του Κωνσταντίνου Τσάτσου. Είναι η ρωμαλέα πολιτική ποίηση, η ευρωπαϊκή πνοή στον προσανατολισμό του ως διανοούμενου, η έμπνευσή του από τον ρουσσικό φιλοσοφικό στοχασμό και τις γαλλικές επαναστατικές αρχές «Ελευθερία - Αρετή - Αδελφότητα - Δικαιοσύνη», η ανάμειξή του στο επαναστατικό κίνημα των Καρμπονάρων της Ιταλίας και οι διώξεις του, ο δημοκρατισμός και ο ριζοσπαστισμός της σκέψης του, η γνήσια καταδίκη της κοινωνικής αδικίας και της εθνικής-πολιτικής τυραννίας στα δημιουργήματά του. Αυτά που ερεύνησε και έφερε στο φως σε δύσκολους καιρούς ο Κ. Πορφύρης με τη μελέτη *Ο Κάλβος Καρμπονάρος* και με άλλες εργασίες. Αυτά που πάντα ενθουσίαζαν μερίδα των Κυπρίων και των Ελλαδιτών. Αλλά και οι απογοητεύσεις που τον συνόδευσαν ισοβίως, οι σιωπές για τις μετέπειτα συγγραφικές επιδόσεις και τις (αντιφατικές;) εκδοτικές ενασχολήσεις. Για όλους, λοιπόν, είναι χαρά που τίθεται και πάλι πανηγυρικά, αντί της βιαστικής τελείας, μία άνω τελεία στην έρευνα για τον επτανήσιο μα και ευρωπαϊό διανοητή και ποιητή Ανδρέα Κάλβο, για τη λογοτεχνία και τη γνώση του παρελθόντος.

Με την ξεχωριστή προσπάθεια του Λ. Ζαφειρίου, η Κύπρος και πάλι συμβάλλει στη συζήτηση και τη μελέτη του έργου του Α. Κάλβου. Μια προσέγγιση που εκκινεί από τους αδελφούς Ν. και Μ. Δ. Φραγκούδη (1887 και 1910), περνά από την Περσεφόνη Παπαδοπούλου (1913 και 1917), με τις μελέτες των Αντ. Ιντιάνου (1938, 1960) και Σωφρόνη Α. Σωφρονίου, τα δημοσιεύματα στους *Καιρούς της Κύπρου* (1960), στα *Κυπριακά Χρονικά* (1960) και τα αφιερώματα της *Νέας Εποχής* στην Επανάσταση του 1821 (1961, 1962, 1971), φτάνει στην έκδοση των ποιητικών απάντων του Α. Κάλβου από τον επτανήσιο λόγιο της Λευκωσίας Σπ. Μυλωνά (1992) και το αριστουργηματικό αφιέρωμα του λευκωσιάτικου περιοδικού *Σημείο* (τχ. 1, 1992, με τις κυπριακές συνεργασίες των Λ. Ζαφειρίου, Μιχάλη Πιερή, Λευτέρη Παπαλεοντίου). Και μάλιστα αποφασιστικά, αφού πολύχρονη έρευνα, ψηφιακή δικτύωση και συγκυρία ευνοϊ-

κή συνέτειναν στην εύρεση της άγνωστης ωδής –του σημαντικότερου, ίσως, λογοτεχνικού ντοκουμέντου των τελευταίων χρόνων– και στην ολοκλήρωση της μελέτης για τα βιογραφικά και εργογραφικά στοιχεία του Α. Κάλβου.

Η σύνθεση *Ο βίος και το έργο του Ανδρέα Κάλβου* συνιστά, ασφαλώς, ένα νέο σημαντικό απόκτημα της νεοελληνικής γραμματείας από κύπριο μελετητή, ένα τεκμήριο της αντίστασης στην αντιπνευματικότητα και το αλλοτριωτικό μένος των ημερών. Ειρήσθω εν παρόδω ότι η έκδοση έρχεται να επιβεβαιώσει, μεταξύ άλλων, ότι η αγάπη και η αφοσίωση είναι πιο ισχυρές από τις λάιτ κατασκευές των λογής «Ιούδων που φιλούν υπέροχα» και προσκυνούν στη συμφεροντολογική και εν πολλοίς φασιστική προβολή του «μέσου γούστου», του «μέσου αναγνώστη», του «μέσου ανθρώπου» κλπ. Συγχρόνως, αποτελεί τεκμήριο της επιστημονικής προσπάθειας που κάνει μέρος των καθηγητών φιλόλογων της «μάχιμης εκπαίδευσης», με ανείπωτους κόπους, στη συγγραφή και την έρευνα, που παραμένει σκοτεινή ζώνη για τα υπουργεία Παιδείας και Πολιτισμού. Είναι ευτυχής, μέσα στις συγκεκριμένες συγκυρίες, η στιγμή της έκδοσης και η αναθέρμανση των συζητήσεων στα πλαίσια της ιστορίας της λογοτεχνίας, της ιστορίας των κοινωνικών και αισθητικών ιδεών. Οι «θερμοί θιασώτες» του έργου και του βίου του Α. Κάλβου, με την αγάπη και τον παλμό τους, τα τελευταία χρόνια δίνουν επιτυχώς τη μάχη με τη λήθη και το χρόνο, εμμένοντας στην προβολή του ζεϊδωρου καλβικού έργου. Παρά τις ελλείψεις, που κι ο συγγραφέας Λ. Ζαφειρίου υποπτεύεται, το βιογραφικό αυτό corpus του Ανδρέα Κάλβου καθίσταται πολύτιμο εργαλείο για όσους αποπειραθούν στο μέλλον τη σύνθεση μιας συστηματικής βιογραφίας του ποιητή ή και την αναζήτηση νέων αρχειακών δεδομένων και εντύπων πληροφοριών στα Επτάνησα, την Ιταλία, τη Γενεύη, τη Γαλλία, την Αγγλία και αλλού.

Το ποιητικό έργο, ο πολυκύμαντος βίος και οι ευρωπαϊκοί πνευματικοί ορίζοντες του «Ζακυνθοκορφιάτη» Α. Κάλβου ερευνούνται επιτυχώς από τον Λεύκιο Ζαφειρίου, με την εμβρίθεια ενός ιστορικού ερευνητή και την ευαίσθητη γραφή ενός λογοτέχνη.

Άραγε, μια μακροχρόνια διαδρομή μέσα σε αποσιωπήσεις φτάνει στο τέλος;

Γιώργος Κ. Μύαρης

Αμερικανική ιδεολογία

Θάνος Βερέμης, ΗΠΑ: Από το 1776 έως σήμερα. Η εκδοχή ενός ταξιδιώτη, εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα 2006, σελ. 219

Ο καθηγητής Θάνος Βερέμης υπογράφει ένα ιδιαίτερα ενδιαφέρον βιβλίο για την ιστορία των πολιτικών ιδεών στις ΗΠΑ, αλλά και για την ίδια την εξέλιξη του κράτους και κυρίως τη διαδικασία εθνογένεσης στον Νέο Κόσμο. Το βιβλίο βγαίνει βελτιωμένο σε δεύτερη έκδοση –η πρώτη έγινε το 2003– και καταδεικνύει τη χρησιμότητα της επιστημονικής προσέγγισης ενός ιστορικού φαινομένου, το οποίο συνήθως αντιμετωπίζεται κάτω από το καταθλιπτικό βάρος της πολιτικής συγκυρίας. Η αμερικανική ιδεολογία, το αμερικανικό έθνος, ο αμερικανικός πολιτικός φιλελευθερισμός και ο αμερικανικός πουριτανισμός είναι ζητήματα που συ-

νήθως τα ξεπερνούμε πρόχειρα, με δεδομένη την ελληνική επιφυλακτικότητα απέναντι σε οτιδήποτε έχει αμερικανική σφραγίδα. Είναι ζήτημα εάν έχουμε σε όλο τον εικοστό αιώνα ένα σοβαρό έργο που να αναφέρεται στις ΗΠΑ, ενώ ακόμη και η αμερικανική τέχνη δεν έχει τύχει της ανάλογης προσοχής, με φωτεινή εξαίρεση την, προ μισού σχεδόν αιώνα, σπουδαία μονογραφία του Άγγελου Προκοπίου¹.

Έτσι, το ελληνικό κοινό έχει έρθει σε ουσιαστική επαφή με τις ΗΠΑ μόνον μέσα από τον αμερικανικό κινηματογράφο, ο οποίος είναι αλήθεια συμπυκνώνει με εξαίρετο τρόπο όλη την αμερικανική ιστορία. Σ' αυτό θα πρέπει να προσθέσουμε και μια δυο καλές μεταφράσεις λογοτεχνικών έργων εξ Αμερικής, λίγο Χεμινγκουέι, λίγο Πόε, λίγο Φιτζέραλντ και τέλος. Οπότε μια σοβαρή ιστορική μονογραφία, την οποία υπογράφει μάλιστα ένας άνθρωπος που σπούδασε και δίδαξε σε αμερικανικά πανεπιστήμια, όπως ο Θάνος Βερέμης, είναι λογικό να τραβά την προσοχή.

Τι είναι αυτό που θα μπορούσαμε να ονομάσουμε «ιδεολογία του αμερικανικού έθνους»; Πίστη στο άτομο, αποδοχή του πραγματικού –ο αμερικανικός ιδεαλισμός, παραδόξως, αποστρέφεται την ιδεολογία, η άρνησή της είναι το συνεκτικό στοιχείο του εθνικισμού του. Όλοι οφείλουν να αντιμετωπίσουν την πραγματικότητα χωρίς δεύτερες σκέψεις, με μόνο σύμμαχο την αυτοπεποίθηση, μια έννοια που επεξεργάστηκε με έξοχο τρόπο ο κορυφαίος αμερικανός διανοητής Ραλφ Βάλντο Έμερσον.

Όπως τονίζει ο Βερέμης, οι Αμερικανοί, παρότι ακολουθούν κατά γράμμα την πολιτική φιλοσοφία του Τζων Λοκ, εντούτοις δεν αναφέρονται ρητά σ' αυτήν, προτιμούν να αναφέρονται στον Τζέφερσον, τον Τζάκσον ή τον Λίνκολν, στις αμερικανικές, δηλαδή, εκδοχές της πολιτικής νεωτερικότητας. Ο Βερέμης υπενθυμίζει συναφώς και την ιδιορρυθμία του αμερικανικού παραδείγματος, την απουσία φεουδαρχίας: «Μολονότι οι ντόπιοι διανοητές προσπάθησαν να συγκεντρώσουν όλα τα χαρακτηριστικά της ευρωπαϊκής συντηρητικής ιδεολογίας, τους έλειπε το μεσαιωνικό της υπόβαθρο» (σ.21). Αυτή είναι προφανώς η αιτία για την υιοθέτηση ενός απόλυτου γνωσιοθεωρητικού εμπειρισμού από το αμερικανικό πνεύμα, το οποίο ποτέ δεν πέρασε από το σχολαστικό μεταφυσικό στάδιο της «ουσιοκρατικής» μεσαιωνικής Ευρώπης.

Ο πολιτικός πραγματισμός έκανε την Αμερική έθνος. Αυτό προκύπτει και από την συνοπτική αλλά ακριβή έκθεση του Βερέμη για την καταγωγή του αμερικανικού φιλελευθερισμού. Πολύ εύστοχα ο συγγραφέας εντοπίζει την επίδραση του αγγλικού πουριτανισμού του 17ου αιώνα, που στόχευε στην «καθαρότητα» της αγγλικής κοινωνίας, απέναντι στις παπικές ή τις βασιλικές αμαρτίες. Ανάμεσα στον Θεό και τον μονάρχη, οι άγγλοι πουριτανοί στάθηκαν διστακτικοί: «Η απόδραση στην αμερικανική γη της επαγγελίας, υπήρξε η διέξοδος στο δίλημμα αυτό» (σ.26). Ακολούθησαν στάδια προσαρμογής αυτής της εκκλησιαστικής παράδοσης στις νέες συνθήκες, προσαρμογή την οποία με τρόπο λεπτό αναλύει ο Βερέμης, δείχνοντας έμμεσα τη θεολογική βάση του αμερικανικού πολιτισμού. Το πέρασμα από τον πουριτανισμό στην απόρριψη του καλβινισμού και την ενατένιση ενός θεού αγαθού και όχι τιμωρού –εντυπωσιακή στο σημείο αυτό η σύγκλιση με την ορθόδοξη πατερική προσέγγιση του Θεού– προετοιμάζει το έδαφος για την υιοθέτηση των πολιτικών ιδεών του Διαφωτισμού: «Αν λοιπόν ο Θεός ήταν αγαθός και όχι αδυσώπητος πατέρας και τα

παιδιά του λογικοί οργανισμοί, τότε ο δρόμος προς την προσωπική ευτυχία ήταν ανοιχτός» (σ.28). Ο ιδιόμορφος αμερικανικός πολιτικός φιλελευθερισμός βρίσκει εδώ ένα ανοιχτό θεολογικό πεδίο για την επερχόμενη κυριαρχία του.

Στη συνέχεια το βιβλίο διατρέχει τα σημαντικότερα στάδια της αμερικανικής ιστορίας, μαζί με τους πρωταγωνιστές της, την διαδικασία εθνογένεσης, τον αμερικανικό εμφύλιο, τη μετανάστευση και την οικονομική κρίση του μεσοπολέμου, την ιστορία των πολιτικών θεσμών και του δικομματικού συστήματος, για να καταλήξει στον «απόλυτο λαϊκισμό του Τζωρτζ Μπους». Είναι μάλλον σπάνιο να έχουμε συνθετικά έργα στην Ελλάδα, καθώς είναι ιδιαίτερα αυξημένες οι επιστημονικές απαιτήσεις ενός τέτοιου εγχειρήματος. Το ειδικό ενδιαφέρον της εργασίας του Θάνου Βερέμη βρίσκεται, νομίζω, αφενός στην εξαντλητική χρήση των πηγών της αμερικανικής πολιτικής σκέψης και αφετέρου στην οξυδερκή του ανάλυση και ερμηνεία των σχέσεων μεταξύ προτεσταντισμού και φιλελευθερισμού στην Αμερική. Είναι πραγματικά αδύνατον να κατανοήσει κάποιος οποιαδήποτε πλευρά της πραγματικότητας στην Αμερική, εάν δεν έχει προηγουμένως σκεφθεί πάνω σ' αυτούς τους ιστορικούς συσχετισμούς. Ο Βερέμης τονίζει πως «...μια μεγάλη διαφορά ανάμεσα στην ευρωπαϊκή και την αμερικανική παράδοση είναι η εξέλιξη των σχέσεων εκκλησίας- κράτους. Ενώ οι προτεστάντες των αποικιών (με εξαίρεση τους Αγγλικανούς) στάθηκαν το 1776 στο πλευρό των επαναστατών κατά του αγγλικού θρόνου, οι Καθολικοί της Ευρώπης αποτελούσαν τμήμα του παλιού καθεστώτος στην αναμέτρησή τους με τους Γάλλους επαναστάτες του 1789. Τα σύγχρονα ευρωπαϊκά κράτη, τα οποία έλκουν την καταγωγή τους από τα κοσμικά καθεστώτα της Γαλλικής Επανάστασης, απέκλεισαν την εκκλησία από κρατικές εκδηλώσεις και κράτησαν το Θεό μακριά από τον δημόσιο διάλογο. Σε αντίθεση με τους Ευρωπαίους πολιτικούς ηγέτες, οι Αμερικανοί πρόεδροι επικαλούνται το όνομα του Θεού στις περισσότερες δημόσιες ομιλίες τους» (σ.171).

Και αυτή είναι η δεύτερη εντυπωσιακή σύγκλιση ανάμεσα στην αμερικανική και την ελληνική εθνική ιδιαιτερότητα. Το ελληνικό κράτος, που δεν έλκει την καταγωγή του από τα κοσμικά καθεστώτα της Ευρώπης, αλλά μάλλον είναι κληρονόμος του γερμανικού ρομαντισμού και των μεταβυζαντινών πραγματικοτήτων, είναι λογικό να αντιμετωπίζει τις σχέσεις κράτους-εκκλησίας με εντελώς διαφορετικό τρόπο. Με έναν τρόπο που έχει περισσότερες ομοιότητες με το αμερικανικό, παρά με το ευρωπαϊκό παράδειγμα. Ο τρόπος που ο Βερέμης εισέρχεται στο ερμηνευτικό πλαίσιο, μελετώντας την αμερικανική ιστορία, δείχνει, νομίζω, τον δρόμο, ώστε να αποφεύγονται μηχανιστικές αναγωγές και συγκρίσεις στη συζήτηση που γίνεται για τη δημιουργία του νέου ελληνικού κράτους και την καταγωγή των ιδεών που κυριάρχησαν στη νεώτερη Ελλάδα.

Η Αμερική συγκροτήθηκε στην εποχή του ευρωπαϊκού Διαφωτισμού, αλλά πάνω σε κάτι ουσιαστικά διαφορετικό: πάνω στην ανάγκη να εφαρμοστεί ένα κοινωνικό σχέδιο, πριν καν συζητηθεί. Όπως το είπε ο Albert Harkness «...οι αμερικανοί δεν προχωρούν επάνω σε προχαραγμένο σχέδιο, αλλά συστηματοποιούν αφού πρώτα ενεργήσουν. Ο τρόπος με τον οποίο ενήργησαν στο παρελθόν, διαμόρφωσε την πολιτική, την οικονομική και την κοινωνική ιστορία τους»².

Η γένεση λοιπόν του αμερικανικού έθνους ήταν στην ου-

σία η γένεση του «έθνους των εθνών». Η ίδια η Αμερική εξάλλου έχει απαντήσει με τη Διακήρυξή της: Κανένας δεν μπορεί να επιβάλει τη θέλησή του πάνω σε ένα ελεύθερο έθνος, που στηρίζεται στην ελεύθερη βούληση των προσώπων του. Να άλλη μία εξίσου εντυπωσιακή παραλληλία με την δική μας βυζαντινή παράδοση. Ο Έμερσον το είπε σαφώς: «Εμείς είμαστε τα φωτόμετρα. Μπορούμε να ανιχνεύσουμε την ύπαρξη της αιώνιας φλόγας, μέσα σε καθεμιά απ' τα εκατομμύρια των μεταμορφώσεων της».

Απόστολος Διαμαντής

1 Άγγελου Προκοπίου, *Αισθητική και τέχνη στην Αμερική, «Νέες Μορφές»*, Αθήνα, 1961

2 Α. Harkness Jr, *Ιστορικό διάγραμμα του αμερικανικού πολιτισμού*, (μετ. Χάρη Λαμπίδη), εκδ. Ίκαρος, Αθήνα, 1955, σελ.9

Η υπαρξιακή συνθήκη

Μανόλης Πρατικάκης, Ο Μεγάλος Ξενώνας, εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα 2006

Με τον Μεγάλο Ξενώνα ο Μανόλης Πρατικάκης πραγματοποιεί μια στροφή στην ποίησή του. Εγκαταλείποντας την οντολογική ποίηση, που η «Οντοφάνεια» αποτελεί το πιο χαρακτηριστικό της στίγμα, στρέφεται σε μια προβληματική σύγχρονη, στην οποία όμως δίνει και τη μεταφυσική, αχρονική της διάσταση, μια διάσταση που έχουν από κοινού τόσο η οντολογία όσο και η μεταφυσική. Η διάσταση αυτή φαίνεται στον μεταφορικό τίτλο της συλλογής. Αν ο Έλιοτ χαρακτηρίζει την χώρα του με ένα επίθετο, ο Πρατικάκης την χαρακτηρίζει με μια μεταφορά. Όπως ο ταξιδιώτης μένει προσωρινά στον Ξενώνα, έτσι και ο άνθρωπος είναι προσωρινός σ' αυτή τη γη. Την υπαρξιακή αυτή συνθήκη του ο σύγχρονος άνθρωπος την ξεχνάει. Ίσως γιατί βρίσκεται εγκλωβισμένος σε μεγαλύτερα αδιέξοδα, παγιδευμένος σε προβλήματα που αδυνατεί να επιλύσει, σε καταστάσεις που διαστρέφουν τον ψυχισμό του. Χωρίς κανένα άλλοθι, επισύρει τον σαρκασμό του Πρατικάκη σε μια ποίηση που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί πολιτική με μια ευρεία έννοια, συναντώντας έτσι την αφετηρία της, την *Ποίηση 1971-74* και τους *Παραχαράκτες*.

Ο αυτοσαρκασμός, η αποκαλυπτική προφητεία μιας επικείμενης καταστροφής αποτελούν τους βασικούς θεματικούς άξονες του έργου.

Τέρατα, φαντάσματα, βαμπίρ είναι λέξεις που εμφανίζονται συχνά μέσα στο ποίημα, ενώ τόσο στην εικονοποιεία όσο και στις μεταφορές χρησιμοποιεί συχνά λέξεις-εξαρτήματα αυτοκινήτου: διανομέας, πολλαπλασιαστής, αερόσακοι, στροφόμετρα, συμπλέκτης, ζάντες. Και φυσικά λέξεις-ιατρικούς όρους, όπως λοβοτομή, αμφιβληστροειδής, ρετροϊός κλπ. Ας μη ξεχνάμε ότι ο Πρατικάκης είναι ψυχίατρος.

Δίπλα στη συγχρονία της θεματικής του υπάρχει η διαχρονία των διακειμενικών αναφορών και των ποιητικών τρόπων. Ο Πρατικάκης, σ' αυτό το έργο του, περισσότερο από όλα τα άλλα, αντλεί από την παρακαταθήκη της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς. Όμηρος, προσωκρατικοί, τραγικοί, Δάντης, Σαίξπηρ, Έλιοτ, Μπέκετ, Καβάφης είναι οι πιο αναγνωρίσιμες και πιο συχνές αναφορές του.

Υφολογικά, μέσα στο ανομοιοκατάληκτο της σύγχρονης ποίησης, πολλές φορές σε συνεχές κείμενο σαν πεζός λόγος, υπάρχει το ομοιοτέλεuto, συχνά σε βαθμό υπερβολής, καθώς και διάσπαρτοι ίαμβοι, κυρίως οι δεκαπεντασύλλαβοι της δημοτικής μας ποίησης αλλά και οι τροχαίοι και ανάπαιστοι της λόγιας. Ο Πρατικάκης αξιοποιεί επίσης τις παρηχήσεις. Ο συμφυρμός υψηλού και χαμηλού ύφους, σε λεξιλογικό επίπεδο κυρίως, είναι επίσης συχνότατος. Η δύναμη στην εικονοποιεία, η τόλμη στη μεταφορά, το βάθος των συλλήψεων ήταν πάντα καίρια χαρακτηριστικά της ποίησης του Πρατικάκη. Ο σοβαρός ποιητής είναι πάντα γλωσσοπλάστης. Δεν διευρύνει απλώς το σθένος των λέξεων σε απρόβλεπτες συνδέσεις, δεν ανασύρει απλώς λέξεις από την αφάνεια των παπύρων και των λαογραφικών καταγραφών, αλλά και πλάθει δικές του. Τις επεξηγεί, άλλωστε, στο λεξιλόγιο που παραθέτει στο τέλος της συλλογής. Ανάμεσά τους οι λέξεις: αστερώνομαι, αποσφηνώνω, μνημεκτομή, χάοςμος.

Ο Μανόλης Πρατικάκης ξεχωρίζει από τους ποιητές της γενιάς του. Με την τελευταία του αυτή ποιητική συλλογή ο Πρατικάκης αποδεικνύει ότι επάξια κατέχει την ξεχωριστή θέση του στα ελληνικά γράμματα.

Μπάμπης Δερμιτζάκης

Βιβλία που λάβαμε **Βιβλία που λάβαμε** Βιβλία που λάβαμε

Γιάννης Καλπούζος, *Παντομίμα αντασμάτων* (εκδ. Άγκυρα, 2005).

Κώστας Γεμενετζής, *Το γράμμα Α. Ο κόσμος της θεραπευτικής συνάντησης* (εκδ. Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», 2005).

Γιάγκος Α. Βαρέλης, *Λυρικές ενότητες* (εκδ. Γαβριηλίδης, 2006).

Νίκος Ορφανίδης, *Επί πτερύγων ανέμων. Κείμενα ορθόδοξου και νεοελληνικού προβληματισμού* (εκδ. Αρμός, 2005).

Φιλήμων Μπαντιμαρούδης, *Σύντομη ιστορία της επικοινωνίας. Μέσα και πολιτισμός* (εκδ. Επίκεντρο, 2006).

Κωνσταντίνος Δ. Τζαμιώτης, *Παραβολή* (εκδ. Καστανιώτη, 2006).

Έγγελος, *Η διαφορά των συστημάτων φιλοσοφίας του Φίχτε και του Σέλλινγκ* (μετάφραση, σχόλια, επίμετρο, **Γιώργος**

Ηλιόπουλος, εκδ. Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», 2006).

Γεωργία Δεληγιαννοπούλου, *Ανασαίνει ο κήπος* (εκδ. Κέδρος, 2006).

Κώστας Μπαρούτας, *Ο σοσιαλιστικός ρεαλισμός στην ελληνική τέχνη. Κοινωνικό όραμα και αισθητικοί συμβιβασμοί* (εκδ. Τέχνης «Οίστρος», 2006).

Anne Birrell, *Μύθοι των Κινέζων* (μετάφραση: **Χριστίνα-Αντωνία Μουτσοπούλου**, εκδ. Δημ. Ν. Παπαδήμα, 2006).

Δημήτρης Ν. Χρυσόχδου, *Δοκίμιο για τη διεθνή θεωρία. Νέες μορφές κυριαρχίας και συναρχίας* (εκδ. Παπαζήση, 2006).

Φωτεινή Τσάμπρα - Ζωή Σκαλίδη, *Μια βόλτα στο Κέντρο Λαϊκής Τέχνης και Παράδοσης «Αγγελική Χατζημιχάλη»* (εικονογράφηση: **Ίρις Σαμαρτζή**, εκδ. Ταξιδευτής, 2006).

Ζέφη Δαράκη
Ο απέναντι χρόνος
εκδ. Νεφέλη, 2006

«Εκεί που έφτασες χρόνε μου, εκεί να μείνεις / μεριμνώντας για το απαλό σκοτάδι των ημερών / Για τις βροχές να είναι ήπιες στα τζάμια / Τα λόγια να βραδυάζουν ήπια στα καφεενεία / οι σκοτωμένοι της ανάμνησής // Εκεί να μείνεις / Σαν έρωτας στα μαύρα της σαγήνης».

Wallace Stevens
Κυριακή πρωί
απόδοση: Στάθης Καββαδάς
επίμετρο: Harold Bloom
εκδ. Άγρα, 2006

«Λέει η γυναίκα, "Είμαι χαρούμενη όταν την αυγή / μες στην ομίχλη τα πουλιά, ρωτούν να μάθουν / με γλυκούς κελαηδισμούς αν τα λιβάδια υπάρχουν. / Μα όταν φύγουν τα πουλιά και πάψει νά 'ναι / στα λιβάδια καλοκαίρι, τι θα μείνει απ' τον Παράδεισο;" / Δεν ξέρω αιωνών ναούς / ούτε νεκρών οάσεις / χρυσούς αγρούς κάτω απ' τη γη / μελωδικά νησιά όπου οι ψυχές ξαναγυρνούν / στης φαντασίας το νότο ή φοινικίες γεμάτες σύννεφα / σε λόφους θεϊκούς, που ν' άντεξαν / όσο το πράσινο του Απρίλη ή που θ' αντέξουν / όσο οι καλοκαιρινές αυγές των αναμνήσεών της / κι όσο η επιθυμία της για τις βραδιές του Ιούνη / που κορυφώνονταν με των χελιδονιών τους τέλειους ελιγμούς».

Λουάν Τζούλης
Η βιογραφία των ματιών
επιμέλεια: Γιάννης Ξανθούλης
εκδ. Ελληνικά γράμματα, 2006

«ΟΤΑΝ ΘΑ ΡΩΤΑΤΕ ΓΙΑ ΜΕΝΑ: Μετά από χρόνια / στο στενό δρομάκι όπου μένω / μην ξαφνιαστείτε αν σας πουν / πως δεν με ξέρουν. / Οι γείτονες με βλέπουν μόνο νύχτα / Χωρίς να συγκρατούν το χρώμα / των ματιών μου / που, έτσι κι αλλιώς, ποτέ δεν τα

χουνε κοιτάξει. / Τα κουρασμένα βήματα / από τα φθαρμένα πια παπούτσια μου ακούν / χωρίς να δίνουν σημασία. / Μα ... δεν υπάρχουν απορίες για τη φθορά. / Όταν θα ρωτάτε για μένα, / μην ξαφνιαστείτε αν με θυμούνται / με κάποιο βολικό όνομα επιβίωσης / και το επίθετο ... Αλβανός. / Όταν ρωτήσετε, / κρατήστε την ανάμνηση της σκιάς μου / – αυτήν που κουβαλώ την νύχτα όπου κι αν πάω».

Παναγιώτης Ι. Γεωργούδης
Η Κίρκη

εκδ. Γαβριηλίδης, 2006

«ΑΛΑΖΟΝΕΙΑ: Έφτιαξε την εταιρεία "Φως Α.Ε." / Έβαλε τον ήλιο στο χρηματιστήριο / Νόμιζε ότι πουλώντας μετοχές του φωτός / Θα αύξαινε τα πλούτη του / Είχε ξεχάσει πως ο θάνατος είναι άποικος του φωτός / Άπειρες οι κερκόπορτες για να μοιράσει τις σκοτεινές μετοχές του / Τα νετρίνα του θανάτου διαπερνούν και τα κέρδη».

Ασημίνα Χασάνδρα
Δύσλεκτον

εκδ. Δέλεαρ, 2006

«Όταν μ' ανταμώνουν οι εποχές νύκτα / Στην άκρη θα ορίσω τον Παράδεισο να βλέπεις / Ίσκιό δίπλα σου το διαμάντι εικόνα σαν προσευχή / Με τυλίγεις λέξη σαν σκόνης άγαλμα όταν / Μ' ανταμώνουν εσοχές σιωπής γυρνάς και πάλι / Ένα χαρτί στα χέρια μου και κει μιλάς / Για έναν κόσμο παραμορφωμένο απ' τις εμμονές σου / Ξυπνώ με τον βράχο στην καρδιά νύχτα / Με τα δακρυσμένα στήθη διαπληκτίζεσαι // Και φεύγω».

Κώστας Κρεμμύδας
Μηνύματα σε κινητό
εκδ. Μανδραγόρας, 2002

«ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΜΗΝΥΜΑ: ελήφθη ως φωτο Απέναντί μου σε βλέπω στο κατάφορτο γραφείο σου Όμοιο στα γονίδια και το δικό μου Τα χέρια σου μακριά βελούδινα καλοβαλμένα στη ζηλευτή ομορφιά τους τελευταία ανάμνηση –ποτέ σου δεν υπήρξες χειρώνακτας– Η στενή είσοδος έμελλε η τελευταία έξοδος σου Σε φορείο Το δεξί σου κρεμόταν νεκρό Φρόντισα ανασηκώνοντας να χωρέσει το πέρασμα Παρά τα φαινόμενα ήλπιζα πως».

Λέανδρος Πολενάκης
Ποιήματα (1995-2005)
εκδ. Οδός Πανός, 2006

«ΑΚΙΣ: Ακίς είναι το παλαιό όνομα ενός νησιού των Δυτικών Κυκλάδων. Σχηματίζει ένα οξυγώνιο τρίγωνο, που η μία κορυφή του βρίσκεται κάτω ακριβώς απ' τον πολικόν αστέρα. Επίσης είναι πλούσιο σε μεταλλεύ-

ματα σιδήρου. Οι πιο πάνω ιδιότητές του μου υπέβαλαν την ιδέα ότι πριν απ' την εφεύρεση της πυξίδας αυτό το νησί χρησίμευε ως ακίς επί των υδάτων, για να δείχνει δηλαδή στους ναυτικούς το μαγνητικό βορρά».

Χρίστος Μπελλές
Ίμερος
εκδ. Ελληνικά γράμματα, 2006

«ΥΠΑΡΞΗ: Μολπή / του γνώφου και του έρωτα / η ζωή / κι ένα κομμάτι ουρανό / ή γης / ο κλήρος μας ... // Και ο Θεός / Βιγλάτορας / και Φρυκτωρός / και Πρωτομάστορας / κι Αλάστορας μαζί / να σπαταλά αφελώδευτα το φως, / όταν ... περσεύει η αγάπη ...».

Μαρία Τοπάλη
Λονδίνο και άλλα ποιήματα
εκδ. Νεφέλη, 2006

«ΜΙΚΡΑ ΣΤΙΧΟΥΡΓΗΜΑΤΑ: Ο ποιητής είναι άνθρωπος / στοχαστικός, με γνώση, / που γράφει σαν να τον έχουν μαγέψει. / Ενώ τον έχουν μαγέψει. Και η ποιήτρια;».

Γιάννης Γκιόκας
Φυγή
εκδ. Γαβριηλίδης, 2006

«Η ΔΙΑΛΕΙΨΗ: Όταν γεννήθηκα / Δεν θυμάμαι καν να γεννήθηκα / Κι όμως γεννήθηκα / Χωρίς να έχω γεννηθεί / Ξαναγεννήθηκα // Πρέπει να ήταν σε κάποια διάλειψη // Το γυάλινο φάσμα // Σημεία του καιρού / Κι ένοχα χρόνια παιδικά // Δραπέτευσα».

Τάσος Π. Καρανής
Αστική Γεωγραφία
εκδ. Στοχαστής, 2006

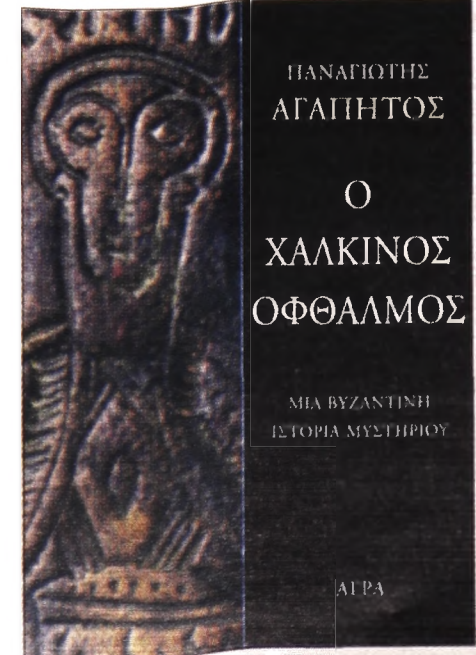
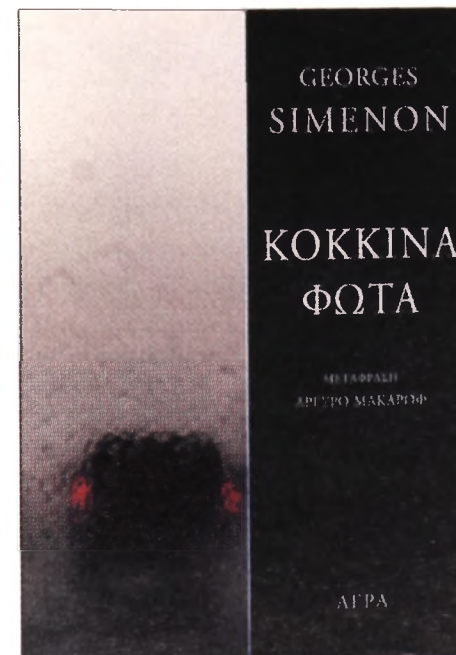
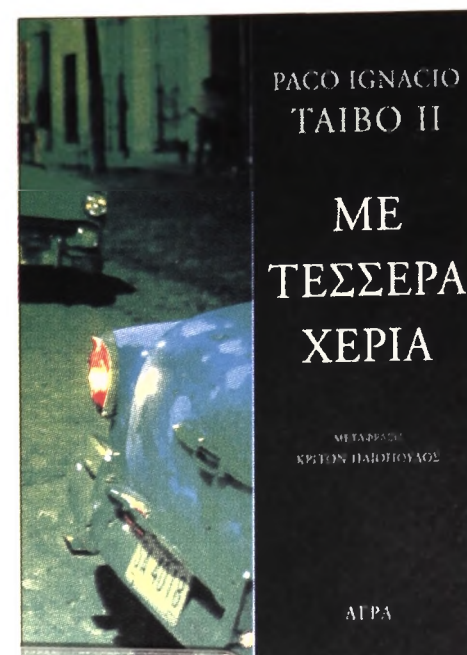
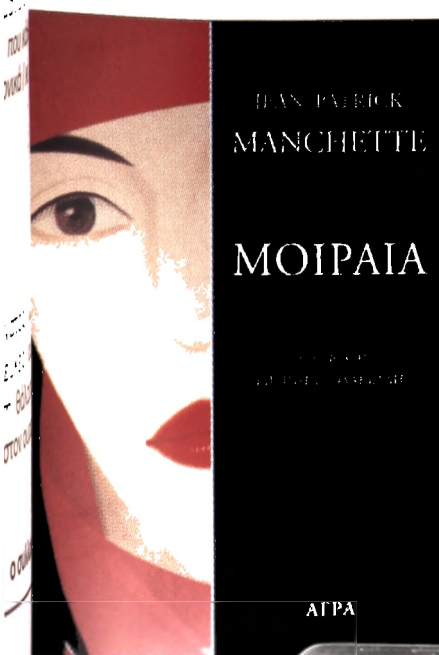
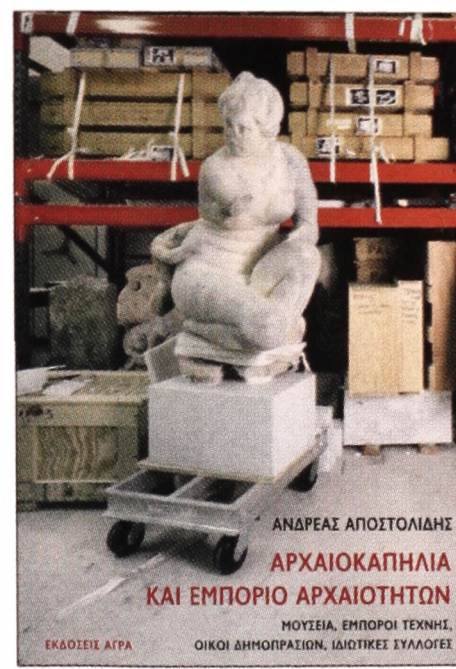
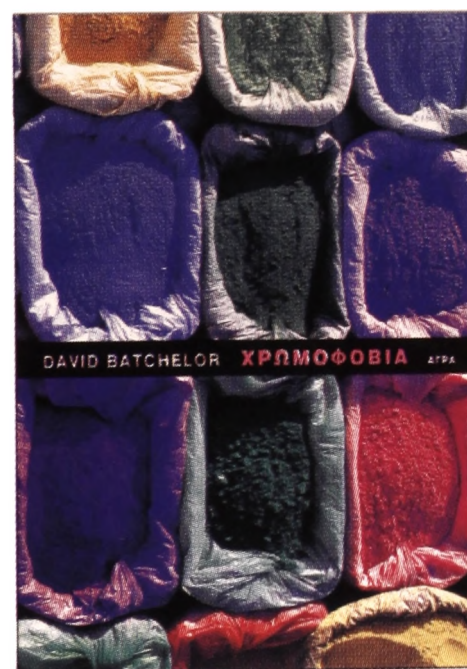
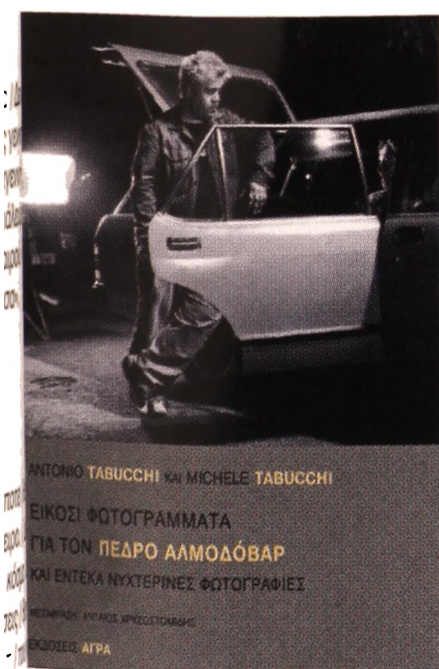
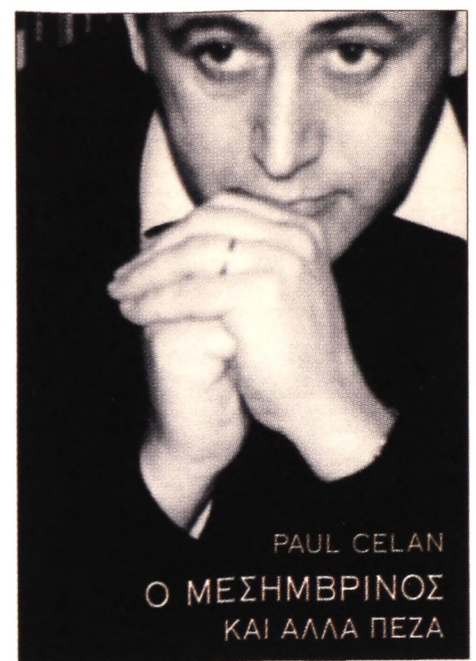
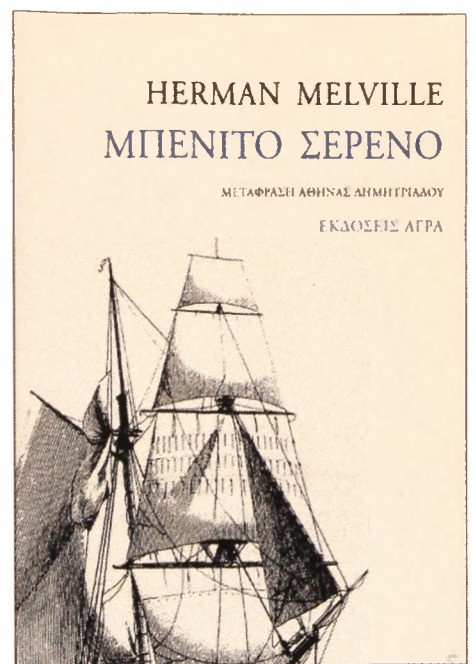
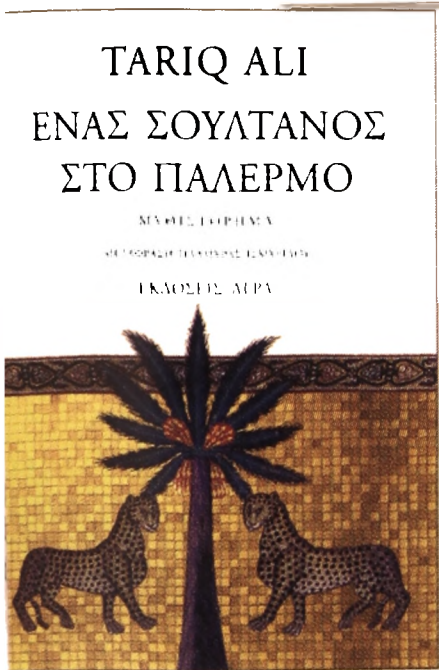
«ΟΝΕΙΡΙΚΗ ΑΝΑΒΑΠΤΙΣΗ: Κάποτε / θα κρυφτώ για πάντα / μέσα στο όνειρο. / Δεν θα επιστρέψω ξανά / εδώ / στον κόσμο σας, / αλλά / σπάζοντας τις διαστάσεις / θα αφεθώ ολοκληρωτικά / στη σαγήνη / του κόκκινου. / Εκεί / απ' τις πράξεις μου / θα ονομαστώ / άνθρωπος πάλι / και τα μάτια μου / θα γεννήσουν / ένα νέο ουρανό / που κάθε νύχτα / θα αυτοπυρπολείται ηδονικά / κι ελπίδοφώρα».

Θανάσης Κουτλής
Νυκτερεία
εκδ. Οϊωνός, 2006

«ΑΠΟΥΣΙΑ: Όσο φυσάει ο θάνατος / αυτός ξεθάβει αγκομαχώντας / λευκές φωνές λευκές σημαίες / Ξυπνάει τη θάλασσα / ταΐζει τα πουλιά / κι απλώνει στον ουρανό / ένα τραγούδι από / γαλάζιο».

ο συλλέκτης

ο συλλέκτης

Έργο ευθύνης για την κοινωνία. Το δικό μας παιχνίδι. Η ζωή.

Το δικό μας παιχνίδι είναι ένα παιχνίδι με αξίες γνήσια ελληνικές.
Ποδητισμός, Παιδεία, Υγεία, Αθλητισμός.

Αξίες που κάνουν τη ζωή μας πιο όμορφη, πιο δημιουργική. Αξίες που
στηρίζουμε έμπρακτα, με υψηλό αίσθημα κοινωνικής ευθύνης, με
προσήλωση και με πάθος. Σαν μια μεγάλη ομάδα. Και μαζί, θέτουμε τις
βάσεις για ένα μέλλον πιο ανθρώπινο, πιο αισιόδοξο, πιο ευτυχισμένο.

Γιατί το πιο όμορφο παιχνίδι, είναι η ζωή!

ΟΠΑΠ

Πρόγραμμα Κοινωνικής Ευθύνης